VIKTOR KRIŽAN

Právo sociálneho zabezpečenia v skratke

TRNAVA 2022

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Recenzenti:

doc. JUDr. Ján Matlák, CSc.
doc. JUDr. Marcel Dolobáč, PhD.

Viktor Križan

PRÁVO SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA V SKRATKE

TRNAVA 2022

© doc. JUDr. Viktor Križan, PhD., 2022

ISBN 978-80-568-0501-5 (on-line)

OBSAH

Predhovor 12

Zoznam skratiek 13

1. Sociálne zabezpečenie 17
1.1. Systém sociálneho zabezpečenia 18
1.1.1. Poisťovací systém 18
1.1.2. Systém štátnej sociálnej podpory 19
1.1.3. Systém sociálnej pomoci 19

2. Právo sociálneho zabezpečenia 21
2.1. Princípy práva sociálneho zabezpečenia 21
2.2. Právne vzťahy sociálneho zabezpečenia 24
2.3. Prvky sociálnozabezpečovacích vzťahov 24
2.4. Dávky a služby v sociálnom zabezpečení 25
2.5. Právne skutočnosti v práve sociálneho zabezpečenia 25
2.5.1. Vznik nároku na dávku sociálneho zabezpečenia 26
2.5.2. Zmena a zánik nároku na dávku sociálneho zabezpečenia 27

3. Sociálne poistenie 28
3.1. Základné znaky sociálneho poistenia 28
3.2. Subjekty v sociálnom poistení 29
3.2.1. Zamestnanec 29
3.2.2. Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO) 33
3.2.3. Dobrovoľne poistená osoba na účely nemocenského, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti ... 34
3.2.4. Poistenci štátu 36
3.2.5. Nezaopatrené dieťa na účely sociálneho poistenia 39
3.3. Vymeriavací základ 43
3.3.1. Všeobecný vymeriavací základ 43
3.3.2. Vymeriavací základ zamestnanca 44
3.3.3. Vymeriavací základ zamestnávateľa 44
3.3.4. Vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnej osoby . 44

3.3.5. Vymeriavací základ dobrovoľne poistenej osoby 45
3.4. Lehoty platenia poistného 46
3.5. Platenie poistného a prerušenie poistenia 47
3.5.1. Zamestnanec 47
3.5.2. Samostatne zárobkovo činná osoba 49
3.5.3. Dobrovoľne poistená osoba 51
3.5.4. Zamestnávateľ 51
3.6. Nemocenské poistenie 52
3.6.1. Nemocenské 53
3.6.2. Materské 59
3.6.3. Tehotenské 66
3.6.4. Ošetrovné 73
3.6.5. Vyrovnávacia dávka 81
3.7. Dôchodkové poistenie 83
3.7.1. Starobný dôchodok 83
3.7.2. Predčasný starobný dôchodok 90
3.7.3. Invalidný dôchodok 95
3.7.4. Vdovský dôchodok 98
3.7.5. Vdovecký dôchodok 101
3.7.6. Minimálny dôchodok 104
3.7.7. Sirotský dôchodok 106
3.7.8. Trinásty dôchodok 108
3.8. Poistenie v nezamestnanosti 109
3.9. Garančné poistenie 113
3.10. Úrazové poistenie 116

4. Náhrada príjmu pri dočasnej práceneschopnosti zamestnanca 123

5. Starobné dôchodkové sporenie 125
5.1. Charakteristika starobného dôchodkového sporenia 125
5.2. Základné zásady starobného dôchodkového sporenia 126
5.3. Účasť na starobnom dôchodkovom sporení 126
5.3.1. Osoby zúčastnené na starobnom dôchodkovom sporení 126
5.3.2. Vznik a zánik prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení 127
5.3.3. Prerušenie účasti na starobnom dôchodkovom sporení .. 127
5.4. Príspevky na starobné dôchodkové sporenie 127
5.4.1. Sadzba povinných príspevkov 128
5.5. Dôchodky v starobnom dôchodkovom sporení 128

5.5.1. Podmienky vyplácania predčasného starobného dôchodku a starobného dôchodku 129
5.5.2. Podmienky vyplácania dôchodku formou programového výberu a dočasného dôchodku 130
5.5.3. Žiadosť o dôchodok z II. piliera 130
5.5.4. Dôchodky vyplácané z II. piliera 131
5.6. Dedenie v starobnom dôchodkovom sporení 138
5.7. Dôchodková správcovská spoločnosť 139
5.7.1. Odplata DSS 139
5.7.2. Dôchodkové fondy a osobné dôchodkové účty 140
5.7.3. Depozitár 141
5.8. Zmluva o starobnom dôchodkovom sporení 141
5.8.1. Prestup sporiteľa z dôchodkovej správcovskej spoločnosti do inej dôchodkovej správcovskej spoločnosti 141
5.9. Povinnosti v starobnom dôchodkovom sporení 142

6. Doplnkové dôchodkové sporenie 144
6.1. Charakteristika doplnkového dôchodkového sporenia 144
6.2. Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie 146
6.3. Dávky doplnkového dôchodkového sporenia 147
6.3.1. Podmienky vyplácania dávok z III. piliera účastníkom s účastníckou zmluvou uzatvorenou po 1.1.2014 (resp. účastníkov, ktorí podpísali dodatok k účastníckej zmluve, ktorým sa zrušil ich dávkový plán) 147
6.3.2. Výplata dávok 149
6.4. Dedenie v doplnkovom dôchodkovom sporení 149
6.5. Doplnková dôchodková spoločnosť 150
6.5.1. Odplata DDS 150
6.5.2. Doplnkové dôchodkové fondy 151

7. Zdravotná starostlivosť 152
7.1. Zdravotná starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti 152
7.1.1. Neodkladná zdravotná starostlivosť 153
7.1.2. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti 153
7.1.3. Formy poskytovania zdravotnej starostlivosti 156
7.1.4. Práva a povinnosti osôb pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti 160
7.1.5. Právne vzťahy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti 162

7.1.6. Predmet úpravy zákona o zdravotnej starostlivosti 162
7.2. Rozsah zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia 163
7.2.1. Preventívne prehliadky 163
7.2.2. Plná úhrada neodkladnej zdravotnej starostlivosti a niektorých zdravotných výkonov 164
7.2.3. Kúpeľná starostlivosť 165
7.2.4. Úhrada za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti 166
7.3. Zdravotné poistenie 170
7.3.1. Osobný rozsah verejného zdravotného poistenia 170
7.3.2. Vznik a zánik verejného zdravotného poistenia 172
7.3.3. Úhrada za zdravotnú starostlivosť 173
7.3.4. Platiteľ poistného 175
7.3.5. Sadzba poistného 178
7.3.6. Práva a povinnosti poistenca 182

8. Štátna sociálna podpora 185
8.1. Prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa 186
8.1.1. Nezaopatrené dieťa 186
8.1.2. Prídavok na dieťa 188
8.1.3. Príplatok k prídavku na dieťa 190
8.1.4. Spoločné ustanovenia pre prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa 191
8.2. Rodičovský príspevok 195
8.2.1. Oprávnená osoba 195
8.2.2. Nárok na rodičovský príspevok 195
8.2.3. Výška rodičovského príspevku 197
8.2.4. Výplata rodičovského príspevku 198
8.2.5. Povinnosti oprávnenej osoby, súčinnosť a spolupráca pri poskytovaní príspevku 200
8.3. Príspevok na starostlivosť o dieťa 201
8.3.1. Oprávnená osoba 202
8.3.2. Podmienky nároku na príspevok 203
8.3.3. Výška príspevku 203
8.3.4. Výplata príspevku 204
8.3.5. Povinnosti oprávnenej osoby 206
8.4. Príspevok pri narodení dieťaťa 206
8.4.1. Oprávnená osoba 206
8.4.2. Podmienky nároku na príspevok 207

8.4.3. Výška príspevku ... 208
8.4.4. Výplata príspevku ... 208
8.4.5. Povinnosti oprávnenej osoby ... 210
8.5. Príspevok na viac súčasne narodených detí ... 210
8.5.1. Oprávnená osoba ... 211
8.5.2. Podmienky nároku ... 211
8.5.3. Výška príspevku ... 212
8.5.4. Výplata príspevku ... 212
8.5.5. Povinnosti oprávnenej osoby ... 213
8.6. Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa ... 213
8.6.1. Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti ... 214
8.6.2. Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti ... 216
8.6.3. Opakovaný príspevok dieťaťu ... 216
8.6.4. Príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov ... 217
8.6.5. Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi ... 218
8.6.6. Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi ... 220
8.6.7. Príspevok na vzdelávanie ... 221
8.6.8. Výplata príspevkov ... 221
8.6.9. Povinnosti oprávnenej osoby, súčinnosť a spolupráca pri poskytovaní príspevku ... 222
8.7. Príspevok na pohreb ... 223
8.7.1. Oprávnená osoba ... 223
8.7.2. Podmienky nároku ... 223
8.7.3. Výška príspevku ... 224
8.7.4. Výplata príspevku ... 224
8.8. Kompenzačný príspevok baníkom ... 224
8.8.1. Podmienky nároku ... 225
8.8.2. Výška príspevku ... 225
8.8.3. Výplata príspevku ... 226
8.8.4. Povinnosti oprávnenej osoby ... 227
8.9. Náhradné výživné ... 228
8.9.1. Podmienky nároku ... 228
8.9.2. Výška náhradného výživného ... 230
8.9.3. Výplata náhradného výživného ... 230
8.9.4. Povinnosti poberateľa náhradného výživného ... 231

9. Sociálna pomoc ... 233
9.1. Riešenie hmotnej núdze ... 233

9.1.1. Životné minimum 234
9.1.2. Oprávnená osoba 239
9.1.3. Posudzovanie hmotnej núdze 240
9.1.4. Dávka v hmotnej núdzi 242
9.1.5. Ochranný príspevok 246
9.1.6. Aktivačný príspevok 247
9.1.7. Príspevok na nezaopatrené dieťa 248
9.1.8. Príspevok na bývanie 248
9.1.9. Osobitný príspevok 250
9.1.10. Jednorazová dávka v hmotnej núdzi 251
9.1.11. Poskytovanie dávok 251
9.1.12. Vznik a zánik nároku na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku 252
9.1.13. Osobitný príjemca 253
9.1.14. Zmeny v poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku 254
9.1.15. Povinnosti žiadateľa o pomoc v hmotnej núdzi a žiadateľa o osobitný príspevok a povinnosti príjemcu. 255
9.2. Riešenie sociálnej núdze - sociálne služby 256
9.2.1. Formy a rozsah sociálnych služieb 257
9.2.2. Druhy sociálnych služieb 262
9.2.3. Posudková činnosť na účely poskytovania sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a opatrovateľskej služby 278
9.2.4. Poskytovatelia sociálnych služieb 281
9.2.5. Práva pri poskytovaní sociálnej služby 282
9.2.6. Povinnosti poskytovateľa sociálnej služby 283
9.2.7. Financovanie sociálnych služieb 284
9.3. Kompenzácia následkov ťažkého zdravotného postihnutia 287
9.3.1. Preukaz osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a parkovací preukaz 288
9.3.2. Posudková činnosť 290
9.3.3. Peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia 292
9.3.4. Vznik a zánik nároku na peňažný príspevok 293

10. Osobitné nástroje podpory rodinnej politiky a realizácie sociálneho zabezpečenia 294
10.1. Tehotenské štipendium 294

10.1.1. Podanie žiadosti ... 294
10.1.2. Výška tehotenského štipendia ... 295
10.1.3. Zánik nároku ... 295
10.2. Daňový bonus na vyživované deti ... 296
10.2.1. Nárok na daňový bonus ... 296
10.2.2. Vyživované dieťa ... 297
10.2.3. Daňový bonus a striedavá starostlivosť o dieťa po rozvode manželov ... 297
10.3. Dotácie na podporu výchovy dieťaťa do ukončenia základnej školy ... 298
10.3.1. Dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ... 299
10.3.2. Dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ... 300
10.4. Dotácia na zabezpečenie výkonu osobitného príjemcu ... 300
10.5. Príspevok na úhradu voľnočasových aktivít určených pre dieťa .. 301

11. Právo sociálneho zabezpečenia Európskej únie ... 304
11.1. Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia ... 304
11.1.1. Rozsah pôsobnosti ... 304
11.1.2. Príjemcovia ... 305
11.1.3. Základné zásady ... 305
11.1.4. Európsky preukaz zdravotného poistenia (EHIC) ... 305
11.1.5. Nástroje koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia ... 306
11.2. Spolupráca medzi krajinami EÚ ... 306

12. Bibliografia ... 308
Literatúra ... 308
Knižné publikácie ... 308
Príspevky v zborníkoch ... 309
Časopisecká literatúra ... 310
Pramene ... 310
Pramene právne ... 310
Neprávne pramene a zbierky prameňov ... 311
Internetové zdroje ... 311

PREDHOVOR

Právo sociálneho zabezpečenia patrí k právnym odvetviam, s ktorými sa človek stretáva počas celého svojho života. Z hľadiska svojej podstaty právo sociálneho zabezpečenia je odvetvím s veľmi výrazným sociálnym významom, prostredníctvom ktorého štát realizuje svoju sociálnu a rodinnú politiku. Rovnako sociálne zabezpečenie predstavuje komplex nástrojov, ktoré ľudí chránia pred sociálnymi rizikami, ktorým v živote čelia.

Vzhľadom na množstvo životných situácií, ktoré život prináša a ktoré sa riešia nástrojmi práva sociálneho zabezpečenia, je toto právne odvetvie veľmi rozsiahle, čo spôsobuje jeho značnú neprehľadnosť. Zároveň ide o právne odvetvie, ktoré je postihnuté prudkým legislatívnym vývojom, kvôli ktorému nie je možné vypracovať študijnú pomôcku na dlhodobejšie použitie.

Preto ambíciou autora je poskytnúť študijný prameň, vďaka ktorému budú môcť ako študenti práva, tak i sociálnej práce, prípadne i odborná verejnosť, získať aspoň základný prehľad v systéme práva sociálneho zabezpečenia. Učebnica nie je vyčerpávajúcim výkladom slovenského práva sociálneho zabezpečenia, preto okrem tejto učebnej pomôcky musia poslucháči študovať texty príslušných právnych predpisov, súdnu judikatúru a odporúčanú literatúru. Na získanie potrebných vedomostí je nevyhnutná i návšteva prednášok, cvičení a konzultácií.

Učebnica zohľadňuje právny stav účinný k 1. júlu 2022.

Trnava jún 2022

Autor

ZOZNAM SKRATIEK

ADH	aktuálna dôchodková hodnota
DDS	doplnková dôchodková spoločnosť
DSS	dôchodková správcovská spoločnosť
DVZ	denný vymeriavací základ
EÚ	Európska únia
koordinačné nariadenia	Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia
MVZ	mesačný vymeriavací základ
nariadenie č. 883/2004	Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia
Občiansky zákonník	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
ODP	obdobie dôchodkového poistenia
OMP	osobný mzdový bod
PDVZ	pravdepodobný denný vymeriavací základ
POMB	priemerný osobný mzdový bod
Správny poriadok	zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
ŤZP	ťažké zdravotné postihnutie
VZ	vymeriavací základ
zákon o 13. dôchodku	zákon č. 296/2020 Z. z. o 13. dôchodku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o azyle	zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o dani z príjmov	zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
zákon o dobrovoľnej vojenskej príprave	zákon č. 378/2015 Z. z. o dobrovoľnej vojenskej príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o dobrovoľníctve	zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení	zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o finančnej správe	zákon č. 35/2019 Z. z. o finančnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o konkurze a reštrukturalizácii	zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o liekoch a zdravotníckych pomôckach	zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca	zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o náhradnom výživnom	zákon č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov
zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia	zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o pomoci v hmotnej núdzi	zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti	Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o prídavku na dieťa	zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov
zákon o priestupkoch	zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov
zákon o rodičovskom príspevku	zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o rodine	zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia	zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov
zákon o službách zamestnanosti	zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o sociálnom poistení	zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov
zákon o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov	zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o sociálnoprávnej ochrane detí	zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o starobnom dôchodkovom sporení	zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o vysokých školách	zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o zdravotnej starostlivosti	zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o zdravotnom poistení	zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

zákon o zdravotných poisťovniach	zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o životnom minime	zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon pobyte cudzincov	zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákonník práce	zákon č. 311/2011 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
živnostenský zákon	zákon č. 455/1991 Zb. Zákon o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

1. SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

- môžeme ho považovať za základný inštitút sociálnej politiky
  - vo svojej podstate je v úzkom spojení s realizáciou sociálnej politiky toho--ktorého štátu a predstavuje jadro sociálnej politiky (Macková, 2009 s. 33)
  - sociálna politika predstavuje jeden zo základných pojmov, ktoré tvoria jadro sociálneho zabezpečenia, súčasne je však i pojmom, ktorý je používaný v rôznych významoch
  - obsah pojmu sociálna politika môžeme na rôznych úrovniach, a to:
    - sociálnou politikou v najširšom zmysle možno rozumieť politiku spoločenskú
    - sociálnou politikou v užšom zmysle rozumieme všetko, čo sa vzťahuje k podmienkam života ľudí a väzbami medzi jedincom a skupinou
    - sociálnou politikou možno rozumieť aj úzke zameranie na materiálne podmienky existencie človeka (čo predstavuje takmer stotožnenie so sociálnym zabezpečením)
  - sociálnou politikou napokon možno rozumieť cieľavedomú činnosť subjektov (štátu, zamestnávateľa, záujmových organizácií, dobročinných spolkov), ktorá je zameraná na vytváranie podmienok pre všestranný rozvoj človeka ako osobnosti

- jeho reálny všeobecný rozsiahly obsah je ťažko pojmovo-logicky vymedziteľný
  - súvisí to predovšetkým s rozdielnymi ekonomickými, demografickými, politickými, teritoriálnymi činiteľmi, etnickými a morálnymi názormi, ako aj s tradíciami v tom-ktorom štáte

- pojem zahŕňajúci predovšetkým vzťahy a prostriedky (inštitúcie), ktorými spoločnosť zaručuje a poskytuje hmotné zabezpečenie jednotlivým občanom, ak nemôžu pracovať z dôvodov uznaných spoločnosťou, alebo sa ocitli v situácii, že ich pracovný príjem nestačí na krytie zvýšených životných nákladov (Matlák, a iní, 2009 s. 40)

- označuje sa aj ako súbor právnych, finančných a organizačných nástrojov a opatrení, ktorých cieľom je kompenzovať nepriaznivé finančné a sociálne následky rôznych životných okolností a udalostí ohrozujúcich uznané sociálne práva alebo im predchádzať (Charakteristika súčasného systému práva sociálneho zabezpečenia, 1997 s. 453)

- sociálnym zabezpečením možno rozumieť súbor inštitúcií, zariadení, opatrení a vzťahov, pomocou a prostredníctvom ktorých sa uskutočňuje predchádzanie, zmierňovanie a odstraňovanie následkov sociálnych udalostí, v ktorých sa môžu občania ocitnúť
  - sociálne udalosti občanov sú pritom obvykle spojené i s nepriaznivými sociálnymi následkami

1.1. Systém sociálneho zabezpečenia

- k členeniu sociálneho zabezpečenia ako systému, môžeme pristupovať z rôznych uhlov pohľadu:
  - z hľadiska možnosti rozhodovania sa
    - povinnú (obligatórnu) alebo tzv. základnú a
    - dobrovoľnú alebo tzv. doplnkovú
  - z hľadiska financovania sociálneho zabezpečenia môže byť financované
    - zo štátneho rozpočtu alebo
    - na základe platenia príspevkov
  - z hľadiska spôsobu financovania rozoznávame systémy sociálneho zabezpečenia financované
    - priebežne (tzv. pay-as-you-go, dávky sú vyplácané priamo z vybraných príspevkov platiteľov)
    - kapitálovo – vytvára sa fond, z ktorého sa kryjú náklady na vyplácané dávky
    - kombinovane – ide o systém priebežného financovania s vytváraním určitej kapitálovej rezervy

- okrem uvedených delení možno systém sociálneho zabezpečenia klasicky deliť na
  - poisťovací systém
  - systém štátnej sociálnej podpory
  - systém sociálnej pomoci

1.1.1. Poisťovací systém

- jedna z najdôležitejších častí sociálneho zabezpečenia
  - ďalšie časti sociálneho zabezpečenia tento systém dopĺňajú, resp. vypĺňajú medzery v sociálnom zabezpečení

- poisťovací systém je príspevkovým systémom
  - taxatívne určené subjekty sú povinné platiť príspevky – zamestnanec, zamestnávateľ, SZČO
  - v niektorých prípadoch je systém doplnený aj platením príspevkov zo strany štátu

- dávky sa odvíjajú alebo sú odvodené od príspevkov financovaných poistencami

1.1.2. Systém štátnej sociálnej podpory

- je financovaný zo všeobecných daňových prostriedkov – zo štátneho rozpočtu

- ide o sústavu priamych finančných prostriedkov, prostredníctvom ktorých sa štát podieľa na riešení niektorých ním uznaných životných situácií

- charakteristické je zabezpečenie všetkých oprávnených, pričom v jednotlivých prípadoch je možné stanoviť aj určité limity príjmov, resp. podmieniť poskytovanie dávky absenciou príjmu

1.1.3. Systém sociálnej pomoci

- uplatňuje sa vtedy, keď inú pomoc nie je možné poskytnúť
  - sociálna pomoc sa poskytne iba tomu, kto si nevie pomôcť sám, alebo nedostáva potrebnú pomoc z inej strany

- druh, forma a miera pomoci závisí predovšetkým od individuálnej situácie príjemcu, od druhu jeho potrieb a miestnych pomerov

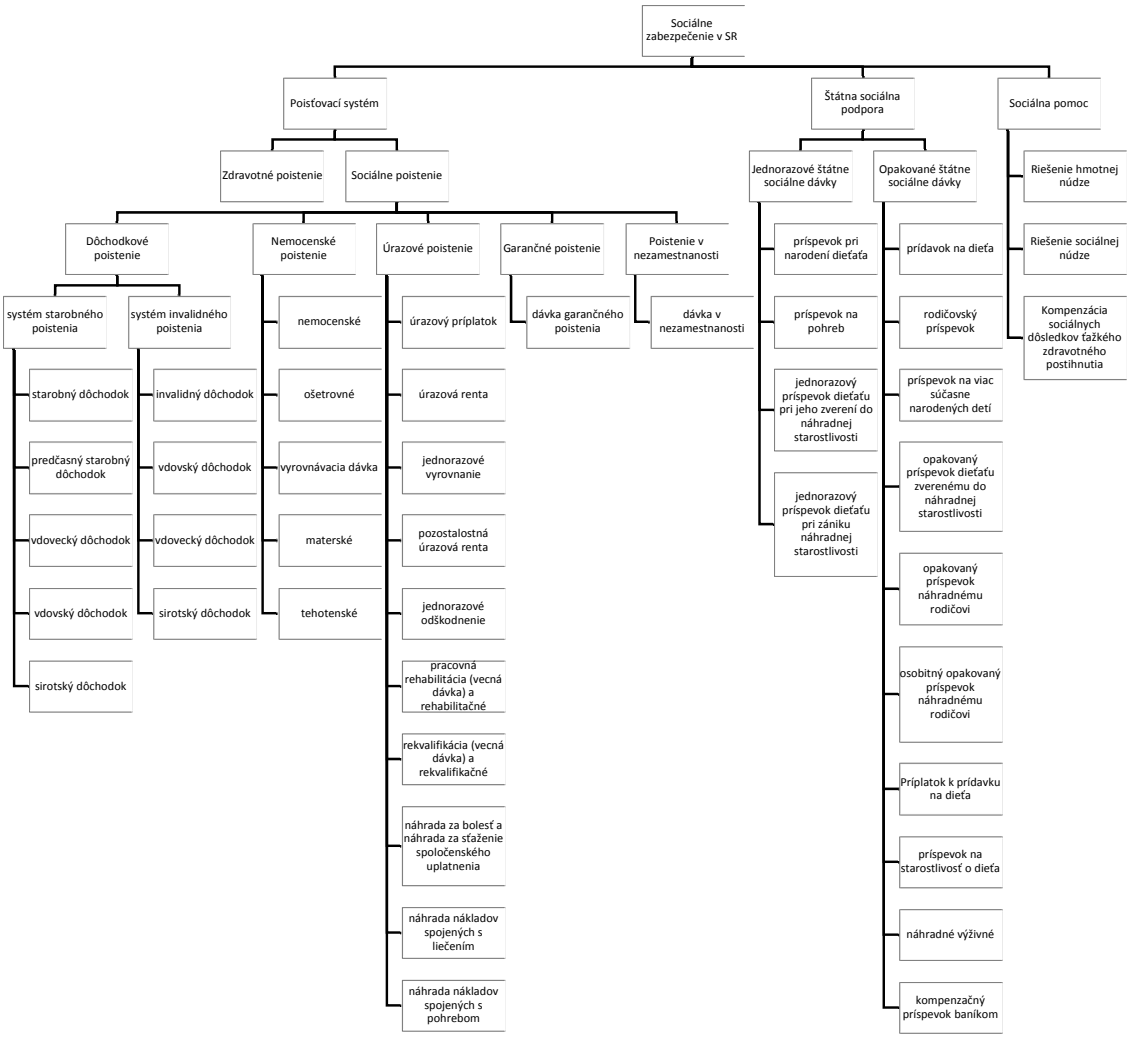
Sociálne zabezpečenie v SR
Poisťovací systém
Štátna sociálna podpora
Sociálna pomoc
Zdravotné poistenie
Sociálne poistenie
Jednorazové štátne sociálne dávky
Opakované štátne sociálne dávky
Riešenie hmotnej núdze
Riešenie sociálnej núdze
Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia
Dôchodkové poistenie
Nemocenské poistenie
Úrazové poistenie
Garančné poistenie
Poistenie v nezamestnanosti
systém starobného poistenia
systém invalidného poistenia
nemocenské
úrazový príplatok
dávka garančného poistenia
dávka v nezamestnanosti
starobný dôchodok
predčasný starobný dôchodok
vdovecký dôchodok
vdovský dôchodok
sirotský dôchodok
invalidný dôchodok
vdovský dôchodok
vdovecký dôchodok
sirotský dôchodok
ošetrovné
vyrovnávacia dávka
materské
tehotenské
úrazová renta
jednorazové vyrovnanie
pozostalostná úrazová renta
jednorazové odškodnenie
pracovná rehabilitácia (vecná dávka) a rehabilitačné
rekvalifikácia (vecná dávka) a rekvalifikačné
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia
náhrada nákladov spojených s liečením
náhrada nákladov spojených s pohrebom
príspevok pri narodení dieťaťa
príspevok na pohreb
jednorazový príspevok dieťaťu pri jeho zverení do náhradnej starostlivosti
jednorazový príspevok dieťaťu pri zániku náhradnej starostlivosti
prídavok na dieťa
rodičovský príspevok
príspevok na viac súčasne narodených detí
opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti
opakovaný príspevok náhradnému rodičovi
osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi
Príplatok k prídavku na dieťa
príspevok na starostlivosť o dieťa
náhradné výživné
kompenzačný príspevok baníkom

2. PRÁVO SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

- právo sociálneho zabezpečenia sa ako relatívne samostatné právne odvetvie sa konštituovalo pomerne nedávno do tohto obdobia sa považovalo za tzv. pododvetvie pracovného práva alebo za súčasť tzv. osobitnej časti správneho práva

- **predstavuje súhrn právnych vzťahov obsahujúcich práva a povinnosti, ako aj dobrovoľné plnenia, ktoré vznikajú pri poskytovaní hmotného zabezpečenia alebo inej pomoci inštitúciami sociálneho zabezpečenia občanom, ktorí sa ocitli v sociálnej situácii štátom akceptovanej a ktorí sa nemôžu zúčastňovať pracovného procesu a odmena za prácu im neumožňuje kryť mimoriadne výdavky spojené so vzniknutou sociálnou situáciou** (Macková, 2009 s. 89)

- právo sociálneho zabezpečenia v objektívnom zmysle predstavuje súhrn právnych noriem, ktoré upravujú správanie subjektov v spoločenských vzťahoch vznikajúcich pri poskytovaní hmotného zabezpečenia alebo inej pomoci občanom, ktorí v dôsledku sociálnych udalostí právom akceptovaných také plnenie, či pomoc potrebujú

- predmetom práva sociálneho zabezpečenia je **správanie sa jednotlivcov v spoločenských vzťahoch vznikajúcich v sociálnom zabezpečení a pri realizácii sociálnej politiky**

- **sociálne práva občanov** tvoria významnú časť komplexu ľudských práv, ktoré sú predmetom nielen vnútroštátnej právnej regulácie, ale aj medzinárodného práva (pozri čl. 38, ods. 1, čl. 39 ods. 1 a 4, čl. 40, a čl. 41 ods. 5 Ústavy SR)

2.1. Princípy práva sociálneho zabezpečenia

- princípy práva tvoria základ, okolo ktorého sa formujú jeho normy, inštitúty, odvetvia, ako aj celý systém práva

- predstavujú ideový, filozofický a mravný základ platného práva, môžu mať všeobecný charakter, sú zároveň historicky premenlivé a sú dominujúce

- **základnými (všeobecnými) princípmi práva sociálneho zabezpečenia** sú:

Princíp sociálnej spravodlivosti

- sociálna spravodlivosť nie je vymedziteľná jednoznačne všeobecne platnou definíciou, ide o pojem viacvýznamový a možno k nemu pristupovať podľa konkrétnej sociálnej situácie z viacerých hľadísk
- podľa sociálnej náuky Katolíckej cirkvi spravodlivosť „spočíva v stálej a pevnej vôli dať Bohu a blížnemu to, čo im patrí“ (KKC 1807)

Princíp subsidiarity

- organizačne vyššie spoločenstvo nemá zasahovať do kompetencií nižšieho spoločenstva, príp. jednotlivca (preberať ich), ale má mu umožniť naplnenie svojich kompetencií – v prípade zlyhania mu má vypomôcť (pomôcť k svojpomoci), avšak len dovtedy a do takej miery, kým príslušné spoločenstvo, príp. jednotlivec nebude schopné danú kompetenciu realizovať vlastnými silami

Princíp sociálnej solidarity

- žiaden človek nežije sám pre seba, je vždy a za všetkých okolností v určitej miere odkázaný na druhých
- každý je povinný rozvíjať vlastnú osobnosť a okrem toho sa aj usilovať o uskutočnenie tých hodnôt, ktoré možno rozvíjať len v spoločnosti
- základným kritériom solidarity je stále zlepšovanie situácie tých skupín v spoločnosti, ktoré sú najviac znevýhodnené
- znamená, že v základnej miere sú zdroje sociálneho zabezpečenia tvorené z platieb, ktoré sú viazané k ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu, ale tieto zdroje sú využívané i na sociálne zabezpečenie tých občanov, ktorí ich v konkrétnom časovom okamihu nevytvorili – občania, ktorí sú hmotne lepšie zabezpečení, prispievajú na zabezpečenie občanov s nižšou príjmovou rovinou

Princíp participácie

- je vyjadrením spoluúčasti a spolurozhodovania jednotlivých subjektov spo-

ločnosti na prijímaných sociálno-politických opatreniach z hľadiska ekonomického i právneho

- medzi **ostatné princípy práva sociálneho zabezpečenia** zaraďujeme:

Univerzalita

- na všetky osoby žijúce na území určitého štátu sa aplikuje základný systém, ktorý im zaručuje základnú dávku pri splnení zákonom stanovených podmienok na vznik relevantnej sociálnej udalosti

- štát môže koncipovať svoj systém sociálneho zabezpečenia na rôznych úrovniach, ale vždy tak, aby základná vrstva systému sa vzťahovala na všetkých občanov; ďalšie vrstvy systému už môžu mať rozsah obmedzenejší a môžu zahŕňať menšie skupiny občanov na základe ďalších stanovených podmienok

Komplexnosť (úplnosť)

- všetky sociálne udalosti, ktoré možno očakávať na určitom stupni sociálno--ekonomického vývoja sú kompletne (úplne) pokryté dávkovým systémom

Rovnosť

- je prejavom úsilia zabezpečiť všetky oprávnené subjekty podľa rovnakých pravidiel

Adekvátnosť (primeranosť)

- vyjadruje primeranosť sociálneho zabezpečenia podľa potrieb a individuálneho pričinenia

Garancia (zaručenosť)

- je charakterizovaný z hľadiska právneho a ekonomického

- štát je povinný znášať náklady na sociálne zabezpečenie

2.2. Právne vzťahy sociálneho zabezpečenia

- právne vzťahy sú spoločenské vzťahy upravené objektívnym právom, v tomto prípade právom sociálneho zabezpečenia

- hlavným účelom právnych vzťahov sociálneho zabezpečenia je hmotné zabezpečenie prostredníctvom poskytovania dávok a služieb zabezpečeným osobám v prípade určitých životných sociálnych situáciách a udalostiach

- rozoznávame
  - základné sociálnozabezpečovacie právne vzťahy, ktoré členíme na právne vzťahy:
    - verejného zdravotného poistenia
    - nemocenského poistenia
    - dôchodkového poistenia
    - úrazového poistenia
    - garančného poistenia
    - poistenia v nezamestnanosti
    - štátnej sociálnej podpory
    - sociálnej pomoci
  - odvodené sociálnozabezpečovacie právne vzťahy, ktoré členíme na právne vzťahy:
    - procesné
    - sankčné (zodpovednostné)

2.3. Prvky sociálnozabezpečovacích vzťahov

Subjekt

- účastníci, práva a povinnosti ktorých upravuje právo sociálneho zabezpečenia a ktorým sú určené právne normy sociálneho zabezpečenia

- nositelia práv a povinností, ktoré sú obsahom sociálnozabezpečovacích vzťahov

Objekt

- predmet - zabezpečenie občanov dávkami a službami, prostredníctvom ktorých sa realizuje sociálne zabezpečenie

Obsah

- subjektívne práva a povinnosti subjektov sociálnozabezpečovacích vzťahov

- práva a povinnosti v práce sociálneho zabezpečenia určujú povinnosť určitého plnenia a právo na plnenie

2.4. Dávky a služby v sociálnom zabezpečení

- môžeme ich klasifikovať z rôznych hľadísk:
  - z hľadiska vzniku nároku na dávku sú
    - obligatórne
    - fakultatívne
    - kombinované
  - z hľadiska formy plnenia sú
    - peňažné dávky
    - vecné dávky
  - z hľadiska periodicity plnenia
    - jednorazové
    - opakujúce sa
    - časovo obmedzené
  - z hľadiska rozdeľovania prostriedkov sociálneho zabezpečenia sú
    - zásluhové
    - sociálne
    - kombinované

2.5. Právne skutočnosti v práve sociálneho zabezpečenia

- z hľadiska všeobecnej teórie právne skutočnosti sú fakty ustanovené právnou normou, ktorých vznik, zmena a zánik je podmienkou (predpokladom) vzniku, zmeny a zániku právnych vzťahov na základe tejto normy (Prusák, 2001 s. 267)

- k vzniku, zmene a zániku právnych vzťahov sociálneho zabezpečenia dochádza na základe právnych skutočností, ktoré možno rozdeliť na
  - právne skutočnosti, ktoré zakladajú, menia alebo rušia sociálnozabezpečovacie právne vzťahy
  - právne skutočnosti, ktoré pôsobia na realizáciu obsahu právneho vzťahu, t. j. na vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností v týchto právnych vzťahoch

- právne skutočnosti vôľové – subjektívne (tie, ktoré sú závislé od vôle subjektu) alebo objektívne (tie, ktoré sú od vôle subjektu nezávislé), t.j.
  - právne úkony (žiadosť občana o dávku)
  - úradné úkony (rozhodnutia)
  - sociálne udalosti (dočasná PN, smrť, narodenie dieťaťa, dosiahnutie veku, atď.)
  - protiprávne úkony

2.5.1. Vznik nároku na dávku sociálneho zabezpečenia

- nárok na dávku alebo službu sociálneho zabezpečenia možno definovať ako oprávnenie občana na poskytnutie určitého a konkrétneho plnenia, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je vymožiteľnosť

- **nárok na obligatórnu dávku a službu** sociálneho zabezpečenia vzniká na základe splnenia podmienok ustanovených právnym predpisom

- **nárok na výplatu fakultatívnej dávky a fakultatívne poskytnuté služby** vzniká na základe právoplatného rozhodnutia príslušného orgánu t.j. na základe úradného rozhodnutia

- súhrn všetkých právnych podmienok (predpokladov) pre vznik nároku na dávku sociálneho zabezpečenia sa nazýva **dávkovou schémou**

- všeobecnými podmienkami pre vznik nároku na dávku sú:
  - **sociálna udalosť** – napr. pri chorobe alebo úraze preukázanie PN,
  - **existencia sociálnozabezpečovacieho právneho vzťahu**
  - **ďalšie právne podmienky** – napr. čakacia doba – t.j. doba zamestnania alebo poistného pomeru pre vznik nároku na niektorú z dávok, dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav

- **právny nárok na dávku** vzniká dňom splnenia podmienok ustanovených zákonom, resp. vykonávacím predpisom, t.j. v tzv. **dávkovej schéme**

- súhrn činiteľov, od ktorých závisí výška dávky, nazývame **dávkovou formulou**

2.5.2. Zmena a zánik nároku na dávku sociálneho zabezpečenia

- **zmenou nároku** sa rozumie zmena výšky dávky
    - v prípade obligatórnych dávok k zmene najčastejšie dochádza v dôsledku zmeny právnych predpisov
    - pri fakultatívnych dávkach k zmene dochádza na základe úradného rozhodnutia
  - zmena môže byť dočasná alebo trvalá (zmenia sa podmienky, alebo u dočasnej napr. súbeh vdovského dôchodku so zárobkom z pracovnej činnosti)

- zánik nároku
  - u jednorazových jej splnením, t.j. poskytnutím
  - u opakujúcich sa dávok
    - smrťou občana
    - odpadnutím niektorej z podmienok vzniku nároku (napríklad skončením PN alebo skončením starostlivosti o dieťa)
    - uplynutím podpornej doby
    - v prípade súbehu dávok (napr. súbeh poberania materského a rodičovského príspevku)

- **podporná doba** je časový úsek, v ktorom sa poskytuje určitá dávka

- **preklúzia**
  - znamená zánik nielen nároku, v ktorom sa poskytuje určitá dávka, pri preklúzii zaniká právo ako také, a prípadne zanikajú aj právne povinnosti

- **premlčanie**
  - znamená zánik nároku, resp. vynútiteľnosti práva, pričom subjektívne právo nezaniká

3. SOCIÁLNE POISTENIE

- úlohou sociálneho poistenia je ochrániť veľkú časť obyvateľstva pred sociálnymi rizikami a tiež zabezpečiť spravodlivé prerozdelenie dôchodkov v národnom hospodárstve

- predstavuje najrozsiahlejšiu časť sociálneho zabezpečenia - súhrn poistných vzťahov a dávkových vzťahov zabezpečujúcich subjekt pred rizikami v živote

- ide o povinné verejnoprávne poistenie, založené na platení odvodov a poberaní dávok

- vzťahuje sa na všetky osoby s výnimkou policajtov, profesionálnych vojakov

- problematika sociálneho poistenia je upravená zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

- podsystémami sociálneho poistenia sú:
  - nemocenské poistenie
  - dôchodkové poistenie
  - úrazové poistenie
  - poistenie v nezamestnanosti
  - garančné poistenie

3.1. Základné znaky sociálneho poistenia

- k základným znakom sociálneho poistenia patrí:
  - všeobecná povaha systému
    - vzťahuje sa na všetky ekonomicky aktívne skupiny osôb bez zreteľa na formu a druh ich pracovnej činnosti
  - obligatórnosť vzniku poistenia
    - poistenie vzniká priamo na základe zákonom ustanovených právnych skutočností
  - osobná participácia
  - nárokovateľnosť bez zreteľa na existenciu sociálnej potrebnosti
  - sociálna solidarita

- priebežné financovanie
- štátna garancia solventnosti nositeľa poistenia
- neziskový princíp
  - zákon vylučuje neregulované podnikateľské aktivity nositeľa poistenia (Macková, 2016 s. 27)

3.2. Subjekty v sociálnom poistení

3.2.1. Zamestnanec

- od 1. januára 2022 je zamestnancom na účely sociálneho poistenia aj športovec, a to na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu

Zamestnanec na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti

- **fyzická osoba v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na pravidelný mesačný príjem zo závislej činnosti** okrem:
  - fyzickej osoby v právnom vzťahu na základe dohody o brigádnickej práci študentov
  - fyzickej osoby v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ktorá má priznaný
    - starobný dôchodok
    - predčasný starobný dôchodok
    - invalidný dôchodok
    - výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a dovŕšila dôchodkový vek
    - invalidný výsluhový dôchodku podľa osobitného predpisu
  - žiaka strednej školy v právnom vzťahu, na ktorého základe vykonáva praktické vyučovanie, a študenta vysokej školy v právnom vzťahu, na ktorého základe vykonáva praktickú výučbu alebo odbornú prax
  - fyzickej osoby v právnom vzťahu na základe dohody o zaradení do aktívnych záloh

Zamestnanec na účely dôchodkového poistenia

- zamestnanec vo vzťahu k dôchodkovému poisteniu je aj fyzická osoba s právom na nepravidelný príjem zo závislej činnosti

- výnimkou je
  - fyzická osoba, ktorá si určila dohodu o brigádnickej práci študentov, pre ktorú platí výnimka z platenia poistného na dôchodkové poistenie ak mesačný/priemerný mesačný príjem z tejto dohody nepresiahne sumu 200 eur,
  - žiak strednej školy v právnom vzťahu, na ktorého základe vykonáva praktické vyučovanie, a študent vysokej školy v právnom vzťahu, na ktorého základe vykonáva praktickú výučbu alebo odbornú prax pri praktickom vyučovaní v období odbornej (výrobnej) praxe.
  - fyzická osoba v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ktorá má priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok invalidný dôchodok, výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu a dovŕšila dôchodkový vek, invalidný výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu, ak si určila dohodu, pre ktorú platí výnimka z platenia poistného na dôchodkové poistenie, za predpokladu, že mesačný/priemerný mesačný príjem z tejto dohody nepresiahne sumu 200 eur

- zamestnancom na účely dôchodkového poistenia je aj
  - fyzická osoba s dohodou o brigádnickej práci študentov a právom na pravidelný mesačný príjem okrem fyzickej osoby, ktorá si určila dohodu o brigádnickej práci študentov, ak mesačný/priemerný mesačný príjem z tejto dohody nepresiahne sumu 200 eur a
  - fyzická osoba v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ktorý jej zakladá právo na pravidelný mesačný príjem, ak je poberateľom
    - starobného dôchodku
    - predčasného starobného dôchodku
    - invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu a dovŕšila dôchodkový vek
    - invalidného výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu okrem fyzickej osoby, ktorá si podľa § 227a zákona o sociálnom poistení určila dohodu na neplatenie poistného na dôchodkové poistenie a jej mesačný / priemerný mesačný príjem z tejto dohody nepresiahne 200 eur
  - fyzickej osoby v právnom vzťahu na základe dohody o zaradení do aktívnych záloh počas pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky, za ktoré jej patrí príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3.

- fyzická osoba, ktorá uzatvorila zmluvu o výkone činnosti športového odbor-

níka sa na účely sociálneho poistenia považuje za fyzickú osobu v právnom vzťahu na základe dohody o pracovnej činnosti alebo dohody o brigádnickej práci študentov, ak ide o študenta

Zamestnanec na účely úrazového poistenia a na účely garančného poistenia

- zamestnanec vo vzťahu k úrazovému poisteniu je fyzická osoba v právnom vzťahu zakladajúcom zamestnávateľovi úrazové poistenie

- zamestnanec vo vzťahu ku garančnému poisteniu je fyzická osoba v právnom vzťahu zakladajúcom zamestnávateľovi garančné poistenie
  - z okruhu zamestnancov na účely garančného poistenia je vyňatý zamestnanec, ktorý je štatutárnym orgánom zamestnávateľa a má účasť na majetku zamestnávateľa najmenej vo výške 50 % alebo je členom štatutárneho orgánu zamestnávateľa a má účasť na majetku zamestnávateľa najmenej vo výške 50 %

Vznik a zánik sociálneho poistenia zamestnanca

- **povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti** zamestnanca vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na pravidelný mesačný príjem zo závislej činnosti, zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu
  - povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca, ktorým je neozbrojený príslušník finančnej správy a ktorého právny vzťah trvá odo dňa jeho ustanovenia do funkcie spojenej s pridelením služobnej zbrane
    - vzniká
      - preložením alebo prevedením na funkciu, ktorá nie je spojená s pridelením služobnej zbrane na vlastnú žiadosť alebo s jeho písomným súhlasom podľa § 107 ods. 5 zákona o finančnej správe, alebo
      - ustanovením nanovo do funkcie, ktorá nie je spojená s pridelením služobnej zbrane na jeho žiadosť alebo s jeho písomným súhlasom podľa § 108 zákona o finančnej správe
    - zaniká ustanovením neozbrojeného príslušníka finančnej správy do funkcie spojenej s pridelením služobnej zbrane ako ozbrojeného príslušníka finančnej správy na vlastnú žiadosť alebo s jeho písomným súhlasom podľa § 107 ods. 8 zákona o finančnej správe

- **povinné nemocenské poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti** fy-

zickej osoby v právnom vzťahu z **dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti zaniká** priznaním starobného dôchodku, priznaním predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku alebo dovŕšením dôchodkového veku poberateľa výsluhového dôchodku

- **povinné dôchodkové poistenie zamestnanca** vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem zo závislej činnosti, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu
  - povinné dôchodkové poistenie zamestnanca v právnom vzťahu na základe ním určenej dohody o brigádnickej práci študentov na neplatenie poistného na dôchodkové poistenie vzniká od prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom nadobudol postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia, najskôr od vzniku právneho vzťahu na základe dohody o brigádnickej práci študentov a zaniká od prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom stratil postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia, alebo dňom zániku právneho vzťahu na základe dohody o brigádnickej práci študentov
    - od 1. júla 2018 sa toto obdobne vzťahuje aj na fyzické osoby v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, ktoré sú poberateľmi starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu a dovŕšili dôchodkový vek, invalidného výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu (tzv. „dohodári dôchodcovia“) a ktorí si určili dohodu na neplatenie poistného na dôchodkové poistenie
  - povinné dôchodkové poistenie zamestnanca v právnom vzťahu na základe dohody o zaradení do aktívnych záloh počas pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky vzniká od prvého dňa výkonu pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky a zaniká dňom skončenia pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky

- na posudzovanie nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti zamestnanca, ktorý bol do 28. februára 2022 zamestnancom s tzv. odvodovou úľavou, ktorého pracovný pomer alebo štátnozamestnanecký pomer trvá aj po 28. februári 2022 a ktorému je príjem zo závislej činnosti zúčtovaný na výplatu v marci 2022, sa postupuje ešte podľa zákona v znení účinnom do 28. februára 2022 (t. j. príjem zúčtovaný v marci 2022 za február 2022, resp. za skoršie kalendárne mesiace sa riadi pri vzniku

soc. poistenia a pri prihlasovaní podľa „starých pravidiel“, uvedených v zákone v znení účinnom do 28. februára 2022)

- na posudzovanie dôchodkového poistenia zamestnanca s tzv. odvodovou úľavou, ktorého pracovný pomer alebo štátnozamestnanecký pomer skončil pred 1. marcom 2022 a ktorého príjem zo závislej činnosti je zúčtovaný na výplatu po 28. februári 2022, sa postupuje podľa zákona v znení účinnom do 28. februára 2022 (t. j. vznik dôchodkového poistenia, rozpočítanie príjmu a prihlásenie tohto zaniknutého zamestnanca sa riadi podľa „starých pravidiel“, uvedených v zákone v znení účinnom do 28. februára 2022)

- povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca zaniká vždy smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho

3.2.2. Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO)

- fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia dosahovala príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ŤZP

- v sociálnom poistení sa za zahraničnú SZČO považuje fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného poistenia SZČO nedosahovala príjmy z podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa slovenských predpisov (§ 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov), ale podľa právnych predpisov krajiny, kde príjmy zdaňovala
  - na túto osobu sa v oblasti sociálneho zabezpečenia vzťahujú právne predpisy Slovenskej republiky na základe nariadenia č. 883/2004 alebo medzinárodnej zmluvy, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky

Vznik a zánik sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby

- povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnej osobe
  - vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku,

za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu, a
  - zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu

- **v kalendárnom roku 2022** pre povinne poistenú SZČO platí:
  - minimálny mesačný vymeriavací základ 566,50 eur, z toho vyplývajúce poistné je mesačne 187,78 eura (pre SZČO, ktoré majú priznaný starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok, a pre SZČO, ktoré sú poberateľmi výsluhového dôchodku a dovŕšili dôchodkový vek, je mesačná suma poistného 153,79 eura, keďže neplatia poistné na invalidné poistenie)
  - maximálny mesačný vymeriavací základ 7 931,00 eur, z toho vyplývajúce poistné je mesačne 2 629,12 eura (pre SZČO, ktoré majú priznaný starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok, a pre SZČO, ktoré sú poberateľmi výsluhového dôchodku a dovŕšili dôchodkový vek, je mesačná suma poistného 2 153,26 eura, keďže neplatia poistné na invalidné poistenie).

3.2.3. Dobrovoľne poistená osoba na účely nemocenského, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti

- dobrovoľne **nemocensky** poistená osoba, dobrovoľne **dôchodkovo** poistená osoba a dobrovoľne poistená osoba **v nezamestnanosti** môže byť fyzická osoba po dovŕšení 16 rokov veku, ktorá má na území Slovenskej republiky trvalý pobyt, povolenie na prechodný pobyt alebo povolenie na trvalý pobyt

- dobrovoľne nemocensky poistená osoba nemôže byť povinne nemocensky poistená, nemôže mať priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, nemôže byť poberateľom invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku a musí byť súčasne dobrovoľne dôchodkovo poistená

- dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba nemôže súčasne mať priznaný predčasný starobný dôchodok

- poistenie v nezamestnanosti sa nevzťahuje na zamestnanca podľa osobitného predpisu (napr. sudca, prokurátor), na obvineného vo väzbe, odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody, na fyzickú osobu, ktorej bol priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, a ani na osobu, ktorá má priznaný invalidný dôchodok a dovŕšila dôchodkový vek

- na účely vzniku, trvania a zániku sociálneho poistenia a na účely platenia poistného na sociálne poistenie právne účinky
  - dovŕšenia dôchodkového veku nastávajú dňom, ktorý Sociálna poisťovňa určila ako deň dovŕšenia dôchodkového veku, najskôr dňom jeho určenia
  - priznania dôchodku nastávajú dňom vydania rozhodnutia o priznaní dôchodku

- dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti musí byť súčasne dobrovoľne nemocensky a dobrovoľne dôchodkovo poistená
  - neplatí to pre povinne poistenú SZČO, ktorá môže využiť aj samostatné dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti

- podľa zákona o sociálnom poistení nie je možný súbeh dobrovoľného poistenia s povinným nemocenským poistením zamestnanca alebo SZČO
  - netýka sa to dobrovoľného dôchodkového poistenia, ktoré môže trvať aj v prípade súbehu s povinným poistením

Dobrovoľné poistenie

- dobrovoľné dôchodkové, dobrovoľné nemocenské a dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti v Sociálnej poisťovni môže využiť ten, kto nie je v Sociálnej poisťovni povinne poistený (napr. študent alebo nezamestnaný)
  - musí však dovŕšiť vek 16 rokov a mať trvalý pobyt, povolenie na trvalý alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky
  - výnimkou sú dôchodcovia, ktorí (podľa druhu priznaného dôchodku) si nemôžu vybrať zo všetkých kombinácií dobrovoľného poistenia

- nie je možný súbeh dobrovoľného nemocenského poistenia a dobrovoľného poistenia v nezamestnanosti s povinným nemocenským poistením
  - nevzťahuje sa to na povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistenú SZČO, ktorá môže byť súčasne aj dobrovoľne poistená v nezamestnanosti

- dobrovoľné dôchodkové poistenie v súbehu s povinným poistením je možné

- záujemca o dobrovoľné poistenie si môže vybrať a využiť niektorý z balíkov dobrovoľného poistenia:
  - **dobrovoľné nemocenské poistenie, dobrovoľné dôchodkové poistenie a dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti**
  - **dobrovoľné nemocenské poistenie a dobrovoľné dôchodkové poistenie**
  - **dobrovoľné dôchodkové poistenie**
  - **dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti**
    - byť len samostatne dobrovoľne poistenou osobou v nezamestnanosti môže len SZČO, ktorá je povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistená, a to aj v prípade, ak má prerušené poistenie z dôvodu ošetrovania blízkeho príbuzného a starostlivosti o dieťa a v období, v ktorom má nárok na rodičovský príspevok a súčasne nevykonáva samostatnú zárobkovú činnosť
  - **dobrovoľné dôchodkové poistenie a dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti**
    - túto kombináciu môže využiť tiež len SZČO, ktorá je povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistená, a to aj v prípade, ak má prerušené poistenie z dôvodu ošetrovania blízkeho príbuzného alebo z dôvodu nároku na rodičovský príspevok a súčasne nevykonáva samostatnú zárobkovú činnosť

3.2.4. Poistenci štátu

- za určité skupiny fyzických osôb štát po splnení všetkých zákonom stanovených podmienok platí poistné na dôchodkové poistenie (tzv. **poistenci štátu**)

- **poistencom štátu je:**
  - fyzická osoba (rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, prípadne jeho manžel/manželka, osoba, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu), ktorá sa riadne stará o dieťa do šiestich rokov jeho veku
  - fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom po dovŕšení šiestich rokov jeho veku, najdlhšie do 18 rokov jeho veku
  - fyzická osoba, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie
  - fyzická osoba, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ŤZP najmenej 140 hodín mesačne
  - vojak dobrovoľnej vojenskej prípravy

  - fyzická osoba, ktorá má priznaný kompenzačný príspevok
- štát platí poistné na dôchodkové poistenie aj za povinne dôchodkovo poisteného zamestnanca a samostatne zárobkovo činnú osobu v období, v ktorom sa im poskytuje materské

- obdobie, za ktoré platí poistné na dôchodkové poistenie štát, sa týmto osobám v budúcnosti zhodnotí ako obdobie dôchodkového poistenia na účely nároku na niektorú z dôchodkových dávok

- **fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa do šesť rokov jeho veku, je dôchodkovo poistená ako poistenec štátu, ak:**
  - ona aj dieťa majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky (ak majú trvalý pobyt v SR, môže byť poistencom štátu aj v prípade, ak sa prechodne zdržiava v zahraničí)
  - nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec (ani ako dohodár) alebo SZČO
  - nemá priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok
  - nedovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok (dôchodkový vek) a ak
  - podala prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu tejto starostlivosti, ak **nemá** nárok na rodičovský príspevok
    - ak **má** osoba nárok na rodičovský príspevok, vznik a zánik dôchodkového poistenia ako poistenca štátu jej automaticky zaeviduje Sociálna poisťovňa

- **fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom po dovŕšení šesť rokov, najdlhšie do 18 rokov jeho veku, je dôchodkovo poistená, ak:**
  - ona aj dieťa majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky
  - nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec (ani ako dohodár), SZČO alebo ako osoba starajúca sa o dieťa do šesť rokov jeho veku
  - nemá priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok
  - nedovŕšila dôchodkový vek

- **fyzická osoba, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie a fyzická osoba, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ŤZP najmenej 140 hodín mesačne, je dôchodkovo poistená, ak:**
  - má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky
  - nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec (ani ako dohodár), SZČO

alebo fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa do 6 rokov alebo o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom do 18 rokov
  - nemá priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok
  - nedovŕšila dôchodkový vek
  - a ak fyzická osoba, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie uzatvorenej s fyzickou osobou s ŤZP, ktorá nemá nárok na peňažný príspevok na osobnú asistenciu, vykonávať osobnú asistenciu najmenej 140 hodín mesačne, podala prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu výkonu tejto osobnej asistencie

- **fyzická osoba počas výkonu dobrovoľnej vojenskej prípravy je dôchodkovo poistená ak:**
  - nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec (ani ako dohodár), SZČO alebo fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa do šesť rokov alebo o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom do 18 rokov, fyzická osoba poberajúca opatrovateľský príspevok, fyzická osoba vykonávajúca osobnú asistenciu fyzickej osobe s ŤZP, fyzická osoba, ktorej sa vypláca úrazová renta
  - nemá priznaný invalidný dôchodok

- **fyzická osoba, ktorá má priznaný kompenzačný príspevok, je dôchodkovo poistená, ak:**
  - má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky
  - nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec (ani ako dohodár), SZČO alebo fyzická osoba, ktorá sa riadne stará o dieťa do šesť rokov alebo o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom do 18 rokov, fyzická osoba poberajúca opatrovateľský príspevok, fyzická osoba vykonávajúca osobnú asistenciu fyzickej osobe s ŤZP, vojak dobrovoľnej vojenskej prípravy
  - nemá priznaný invalidný dôchodok
  - nedovŕšila dôchodkový vek

- **štát platí za poistenca štátu poistné v roku 2022**
  - na starobné poistenie vo výške 18 % z vymeriavacieho základu (ak je sporiteľom v II. pilieri, sociálna poisťovňa postupuje 5,50 % príslušnej DSS)
  - na invalidné poistenie vo výške 6 % z vymeriavacieho základu
  - do rezervného fondu solidarity vo výške 2 % z vymeriavacieho základu

- vymeriavací základ, z ktorého štát platí poistné na dôchodkové poistenie je:
  - pre osobu, ktorá sa riadne stará o dieťa v období, v ktorom sa jej poskytuje materské, a pre osobu starajúcu sa o dieťa do veku šesť rokov alebo o dieťa

s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom – mesačne 60 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý platí poistné (na rok 2022 je vymeriavací základ v sume 679,80 eura)
  - pre osoby, ktorým sa poskytuje príspevok na opatrovanie, osobných asistentov, vojakov dobrovoľnej vojenskej prípravy a pre fyzické osoby, ktorým je priznaný kompenzačný príspevok – mesačne 50 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý platí poistné (na rok 2022 platí minimálny vymeriavací základ v sume 566,50 eura)

3.2.5. Nezaopatrené dieťa na účely sociálneho poistenia

- **nezaopatreným dieťaťom** na účely sociálneho poistenia **je dieťa**
  - do skončenia povinnej školskej dochádzky
    - povinná školská dochádzka končí uplynutím školského roku, v ktorom dieťa absolvovalo desiaty rok školskej dochádzky, najneskôr však uplynutím školského roku, v ktorom dovŕšilo 16 rokov veku
  - po skončení povinnej školskej dochádzky, najdlhšie do dovŕšenia 26 rokov veku, ak
    - sa sústavne pripravuje na povolanie
    - pre chorobu a stav, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť sa nemôže sústavne pripravovať na povolanie alebo nemôže vykonávať zárobkovú činnosť alebo
    - pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav je neschopné sa sústavne pripravovať na povolanie alebo je neschopné vykonávať zárobkovú činnosť

- dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav nezaopatreného dieťaťa je choroba a stav, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy majú trvať alebo trvajú dlhšie ako jeden rok a ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť
  - zdravotný stav dieťaťa na uvedený účel posudzuje posudkový lekár sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne

- **nezaopatrené dieťa nie je dieťa**
  - ktoré sa sústavne pripravuje na povolanie štúdiom, ak už získalo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a bol mu priznaný akademický titul alebo
  - ktoré je poberateľom invalidného dôchodku priznaného z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %

- **sústavnou prípravou na povolanie je:**
  - štúdium na strednej škole po skončení povinnej školskej dochádzky
  - štúdium na vysokej škole až do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa podľa zákona o vysokých školách,
  - iné štúdium alebo výučba, ak podľa rozhodnutia Ministerstva školstva Slovenskej republiky sú postavené na roveň štúdia na stredných a vysokých školách
  - obdobie bezprostredne nadväzujúce na skončenie štúdia na strednej škole (vykonaním predpísanej, napr. maturitnej, skúšky), najdlhšie do konca školského roku, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole (t. j. najdlhšie do 31. augusta toho školského roku)
  - obdobie po skončení posledného ročníka strednej školy do vykonania skúšky podľa osobitného predpisu (maturitnej, záverečnej, absolventskej), najdlhšie však do konca školského roka, v ktorom malo byť štúdium skončené (ide najmä o prípady, kedy dieťa nevykoná predpísanú skúšku v riadnom termíne - májovom, júnovom, ale až v náhradnom termíne – napr. v septembri)
  - obdobie od skončenia štúdia na strednej škole do zápisu na štúdium na vysokú školu, ktorý bol vykonaný v tom istom kalendárnom roku, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole
  - obdobie od získania vysokoškolského vzdelania prvého stupňa do zápisu na vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ktorý bol vykonaný v tom istom kalendárnom roku, v ktorom dieťa získalo vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa

- **sústavná príprava na povolanie začína**
  - žiakovi strednej školy od začiatku školského roka (od 1. septembra), ktorý nasleduje po školskom roku, v ktorom žiak skončil povinnú školskú dochádzku
  - študentovi vysokej školy dňom zápisu na vysokoškolské štúdium prvého stupňa alebo dňom zápisu na vysokoškolské štúdium druhého stupňa

- **sústavná príprava na povolanie končí**
  - žiakovi strednej školy vykonaním maturitnej skúšky, záverečnej skúšky alebo absolventskej skúšky a udelením absolutória
  - študentovi vysokej školy ukončením vysokoškolského štúdia spôsobom stanoveným zákonom o vysokých školách

Študenti

- za študenta sa považuje:
  - dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky (povinná školská dochádzka sa končí uplynutím školského roku, v ktorom dieťa absolvovalo desiaty rok školskej dochádzky, najneskôr však uplynutím školského roku, v ktorom dovŕšilo vek 16 rokov),
  - dieťa v období od skončenia povinnej školskej dochádzky do dosiahnutia veku 26 rokov, ak sa sústavne pripravuje na povolanie štúdiom

- **obdobie štúdia získané od 1. 1. 2004 sa pri uplatňovaní nároku na akúkoľvek dávku zo Sociálnej poisťovne nezhodnocuje**
  - obdobie štúdia získané do 31. 12. 2003 sa zohľadňuje na dôchodkové účely, ak bol študent poistený najmenej šesť mesiacov
  - študent (žiak strednej školy alebo študent denného štúdia vysokej školy) nie je povinne poistený na sociálne poistenie
    - preto nemá z právneho postavenia študenta voči Sociálnej poisťovni počas celého štúdia nijaké prihlasovacie, oznamovacie ani odvodové povinnosti
  - keďže študent sám neplatí poistné na žiadny druh sociálneho poistenia a neplatí ho za neho nikto, nemá nárok na žiadnu dávku zo Sociálnej poisťovne
    - podmienkou nároku na väčšinu dávok je totiž existencia sociálneho poistenia a jeho trvanie počas určitého obdobia

- žiak strednej školy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému vznikla choroba z povolania pri praktickom vyučovaní, a študent vysokej školy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému vznikla choroba z povolania pri praktickej výučbe alebo odbornej praxi, má nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia podľa podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení, aj keď nie je zúčastnený na žiadnom druhu sociálneho poistenia

- **ak študent chce byť v období štúdia sociálne poistený (a následne – po splnení všetkých podmienok – mať nárok na dávky zo Sociálnej poisťovne), môže využiť dobrovoľné poistenie**

- **práca na základe pracovnej zmluvy**
  - ak sa študent počas štúdia zamestná na základe pracovnej zmluvy, nadobúda v sociálnom poistení právne postavenie zamestnanca s povinnosťou platiť poistné na jednotlivé druhy sociálneho poistenia.

- student v postavení zamestnanca je povinne poistený na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné) a poistenie v nezamestnanosti, zamestnávateľ okrem poistného do uvedených fondov platí aj poistné na úrazové a garančné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity
- obdobie pracovného pomeru, t. j. obdobie povinného poistenia zamestnanca sa študentovi zhodnotí pri uplatňovaní nároku na niektorú z dávok zo Sociálnej poisťovne

- **práca na dohodu o brigádnickej práci študentov – určenie dohody na neplatenie poistného na dôchodkové poistenie (výnimka)**
  - študenti pracujúci na dohodu o brigádnickej práci študentov sú poistení a povinní platiť poistné na dôchodkové poistenie (starobné a invalidné)
  - študent v právnom vzťahu z dohody o brigádnickej práci študentov má právo určiť ju na neplatenie poistného na dôchodkové poistenie, na základe ktorej nebude mať postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia, ak mesačný príjem alebo priemerný mesačný príjem študenta z tejto dohody nepresiahne 200 eur
    - ak má viacero dohôd o brigádnickej práci študentov, v jednom kalendárnom mesiaci si môže uplatniť výnimku len na jednu dohodu o brigádnickej práci študentov
  - študent o uplatnení výnimky písomne informuje zamestnávateľa na tlačive Oznámenie a čestné vyhlásenie k dohode o brigádnickej práci študentov
    - zamestnávateľa informuje písomne aj v prípade, že výnimku si ďalej u neho nebude uplatňovať
    - v predloženom tlačive zamestnávateľovi čestne vyhlási, že si v tom istom kalendárnom mesiaci neuplatňuje výnimku súčasne u iného zamestnávateľa
      - v prípade porušenia týchto povinností mu zo strany Sociálnej poisťovne hrozí pokuta
  - výnimka platí do skončenia právneho vzťahu z dohody alebo do posledného dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom ukončenie uplatňovania výnimky študent oznámi zamestnávateľovi
    - ak príjem z dohody presiahne hraničnú sumu 200 eur, študentovi vzniká dôchodkové poistenie aj v prípade, že si výnimku uplatnil
    - v tomto prípade platí poistné na dôchodkové poistenie z vymeriavacieho základu, ktorý sa určí ako rozdiel medzi mesačným príjmom alebo priemerným mesačným príjmom a hraničnou sumou (200 eur)

- **hranica nepresiahnutia príjmu sa sleduje aj pri dohode o brigádnickej práci študentov s právom na pravidelný mesačný príjem, na ktorej základe nevzniklo povinné dôchodkové poistenie**

Dodatočné zaplatenie poistného

- za obdobie štúdia si možno zaplatiť poistné na dôchodkové poistenie aj dodatočne kedykoľvek v budúcnosti, napríklad pri spisovaní žiadosti o dôchodkovú dávku
  - doplatiť si ho možno za obdobie od 1. 1. 2004
  - pri dodatočnom zaplatení poistného si fyzická osoba sama určuje vymeriavací základ, z ktorého zaplatí poistné na dôchodkové poistenie dodatočne
    - vymeriavací základ je minimálne vo výške 50 % priemernej mesačnej mzdy (jedna dvanástina všeobecného vymeriavacieho základu) za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa poistné na dôchodkové poistenie dopláca
    - vymeriavací základ je maximálne v sume maximálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na dôchodkové poistenie dobrovoľne dôchodkovo poistenou osobou platného v kalendárnom roku, za ktorý sa poistné na dôchodkové poistenie dopláca

- doplatenie poistného je možné len v prípade dôchodkového poistenia, doplatiť si spätne poistné na iný druh sociálneho poistenia nie je možné

3.3. Vymeriavací základ

- vymeriavací základ je suma, z ktorej sa vypočítava a platí poistné

3.3.1. Všeobecný vymeriavací základ

- všeobecný vymeriavací základ je **12-násobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky za príslušný kalendárny rok**, ktorú zistil Štatistický úrad Slovenskej republiky

- sumy všeobecného vymeriavacieho základu za príslušný kalendárny rok z obdobia **pred rokom 2003** sú uvedené v prílohe č. 3 k zákonu o sociálnom poistení

3.3.2. Vymeriavací základ zamestnanca

- **vymeriavací základ zamestnanca**, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť uvedenú v § 3 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov **je príjem zo závislej činnosti** podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h) a m), ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov, okrem: príjmov, ktoré nie sú predmetom dane alebo sú od dane oslobodené, príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie, ktoré platí zamestnávateľ za zamestnanca a príjmov zamestnanca poskytovaných zamestnávateľom podľa osobitného predpisu

- vymeriavací základ zamestnanca je aj podiel na zisku vyplatený obchodnou spoločnosťou alebo družstvom zamestnancovi bez účasti na základnom imaní tejto spoločnosti alebo družstva

- vymeriavací základ zamestnanca, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť uvedenú v § 3 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, je príjem plynúci z tejto zárobkovej činnosti okrem príjmov, ktoré nie sú predmetom dane alebo sú od dane oslobodené podľa právnych predpisov štátu, podľa ktorých sa tento príjem zdaňuje

3.3.3. Vymeriavací základ zamestnávateľa

- vymeriavací základ zamestnávateľa je vymeriavací základ jeho zamestnanca

- na účely úrazového poistenia a garančného poistenia sa do vymeriavacieho základu zamestnávateľa zahŕňa aj odmena jeho zamestnanca za prácu, ktorú vykonáva na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru

- na určenie vymeriavacieho základu zamestnávateľa na platenie poistného na úrazové poistenie obmedzenie o vymeriavacom základe mesačne najviac neplatí

3.3.4. Vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnej osoby

- vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO je podiel jednej dvanástiny základu dane z príjmov SZČO uvedených v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov nezní-

ženého o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistné na povinné nemocenské poistenie, poistné na povinné dôchodkové poistenie a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré sa platia spolu s poistným na starobné poistenie z povinného dôchodkového poistenia, poistné do rezervného fondu solidarity povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby a upraveného o príjmy a výdavky, ktoré sa nezahŕňajú do vymeriavacieho základu, a koeficientu 1,486

- takto určený vymeriavací základ sa použije od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý mala povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená SZČO príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov do 30. júna nasledujúceho kalendárneho roka

- vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO, ktorej bola predĺžená lehota na podanie daňového priznania, je v období od 1. júla do 30. septembra kalendárneho roka vymeriavací základ, z ktorého platila poistné na nemocenské poistenie a poistné na dôchodkové poistenie do 30. júna kalendárneho roka

- vymeriavací základ SZČO sa teda určuje nasledovne:
  - čiastkový základ dane / koeficient 1,486 / 12
    - čiastkový základ dane je pri tomto výpočte neznížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie a poistné na povinné sociálne poistenie SZČO

3.3.5. Vymeriavací základ dobrovoľne poistenej osoby

- vymeriavací základ dobrovoľne nemocensky poistenej osoby, dobrovoľne dôchodkovo poistenej osoby a dobrovoľne poistenej osoby v nezamestnanosti je ňou určená suma v rozmedzí minimálneho a maximálneho vymeriavacieho základu

- **minimálny mesačný vymeriavací základ**
  - pre dobrovoľne nemocensky poistenú osobu, dobrovoľne dôchodkovo poistenú osobu a dobrovoľne poistenú osobu v nezamestnanosti vo výške 50 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné

- **maximálny mesačný vymeriavací základ**
  - na platenie poistného na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a do rezervného fondu solidarity pre dobrovoľne poistenú osobu je 7-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné

- od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 je minimálny vymeriavací základ 566,50 eur a maximálny vymeriavací základ 7 931,00 eur

3.4. Lehoty platenia poistného

Splatnosť poistného pre zamestnávateľa

- v deň určený na výplatu príjmov, ktoré sú vymeriavacím základom zamestnanca
  - ak je výplata týchto príjmov pre jednotlivé organizačné útvary zamestnávateľa rozložená na rôzne dni, poistné je splatné v deň poslednej výplaty príjmov zúčtovaných za príslušný kalendárny mesiac - ak nie je taký deň určený, poistné je splatné v posledný deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, za ktorý sa platí poistné
  - pri nepravidelných príjmoch a príjmoch zúčtovaných po zániku právneho vzťahu je poistné splatné do 8. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom bol príjem zúčtovaný
  - pri dohodách o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru s nepravidelným príjmom je poistné splatné do 8. dňa druhého kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom právny vzťah zanikol
  - ak bol príjem zúčtovaný po tejto lehote splatnosti, poistné je splatné do 8. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bol príjem zúčtovaný

Splatnosť poistného pre SZČO

- do 8. dňa kalendárneho mesiaca za predchádzajúci kalendárny mesiac

Splatnosť poistného pre dobrovoľne poistenú osobu

- do 8. dňa kalendárneho mesiaca za predchádzajúci kalendárny mesiac

- ak odvádzateľ uhrádza poistné s oneskorením, Sociálna poisťovňa mu predpíše **penále** vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti alebo do dňa začatia kontroly

3.5. Platenie poistného a prerušenie poistenia

3.5.1. Zamestnanec

- zamestnanec platí poistné
  - na nemocenské poistenie 1,4 % z vymeriavacieho základu
  - na starobné poistenie 4 % z vymeriavacieho základu
  - na invalidné poistenie 3 % z vymeriavacieho základu
  - na poistenie v nezamestnanosti 1 % z vymeriavacieho základu

- za zamestnanca odvádza poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti zamestnávateľ

- zrážku poistného na jednotlivé druhy sociálneho poistenia, ktoré je povinný platiť zamestnanec vykoná zamestnávateľ

Prerušenie povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca

- zamestnancovi sa prerušuje povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti v období, v ktorom
  - čerpá pracovné voľno bez náhrady mzdy alebo čerpá služobné voľno bez nároku na plat alebo služobný príjem, okrem ospravedlnenej neprítomnosti zamestnanca v práci z dôvodu jeho účasti na štrajku
  - je dlhodobo uvoľnený z pracovného pomeru, zo štátnozamestnaneckého pomeru alebo služobného pomeru na výkon verejnej funkcie, výkon odborovej funkcie alebo výkon funkcie člena zamestnaneckej rady, ak sa mu neposkytuje náhrada mzdy
  - má neospravedlnenú neprítomnosť v práci
  - je vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody; to platí vo vzťahu k činnosti, z ktorej je povinne nemocensky poistený a povinne dôchodkovo poistený a počas jej vykonávania bol vzatý do výkonu väzby alebo nastúpil výkon trestu odňatia slobody

  - čerpá rodičovskú dovolenku podľa Zákonníka práce, ak ide o ženu, a v období, v ktorom čerpá rodičovskú dovolenku podľa Zákonníka práce a nemá nárok na materské, ak ide o muža

- zamestnancovi sa prerušuje povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti
  - od 15. dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby uvedenej v § 39 ods. 1 písm. a) prvom bode zákona o sociálnom poistené alebo potreby osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa (§ 39 ods. 1 písm. b zákona o sociálnom poistení) do skončenia tohto ošetrovania alebo tejto starostlivosti
  - od 91. dňa osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby, ktorá vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby do skončenia tohto ošetrovania
  - odo dňa nasledujúceho po uplynutí 52 týždňov trvania dočasnej pracovnej neschopnosti do jej skončenia a
  - odo dňa nasledujúceho po uplynutí predĺženého podporného obdobia podľa § 293fec zákona o sociálnom poistení
    - Sociálna poisťovňa za predpokladu splnenia zákonom stanovených podmienok predĺži podporné obdobie na čerpanie nemocenského, v prípadoch kedy podporné obdobie uplynulo počas trvania krízovej situácie, resp. v lehote šiestich mesiacov od jej skončenia

- vznik prerušenia povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti sa posudzuje rovnako ako zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti a skončenie prerušenia týchto poistení sa posudzuje rovnako ako vznik týchto poistení

Vylúčenie povinnosti platiť poistné

- zamestnanec nie je povinný platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti
  - v období, počas ktorého sa mu poskytuje materské
  - od prvého dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby uvedenej v § 39 ods. 1 písm. a) prvom bode alebo potreby osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa (§ 39 ods. 1 písm. b) do skončenia potreby tohto ošetrovania alebo potreby tejto starostlivosti, najdlhšie do 14. dňa tohto ošetrovania alebo tejto starostlivosti

- v období, počas ktorého je uznaný za dočasne práceneschopného, a v období, počas ktorého sa vypláca rehabilitačné alebo rekvalifikačné
- v období, počas ktorého má ospravedlnenú neprítomnosť v práci z dôvodu účasti na štrajku
- od prvého dňa osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby ktorá vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby do skončenia toto ošetrovania, najdlhšie do 90. dňa tohto ošetrovania

3.5.2. Samostatne zárobkovo činná osoba

- povinne nemocensky a povinne dôchodkovo poistená SZČO platí v roku 2022 poistné:
  - na nemocenské poistenie 4,4 % z vymeriavacieho základu
  - na starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu, ak nie je sporiteľom starobného dôchodkového sporenia
  - na starobné poistenie 12,50 % z vymeriavacieho základu a na povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie 5,50 % z vymeriavacieho základu, ak je sporiteľom starobného dôchodkového sporenia
  - na invalidné poistenie 6 % z vymeriavacieho základu
  - do rezervného fondu solidarity so sadzbou 4,75 % z vymeriavacieho základu

Neplatenie poistného a príspevkov v období prerušenia a vylúčenia

- **poistné na invalidné poistenie** neplatí SZČO, ktorá je dôchodkovo poistená po priznaní starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku; poistné na invalidné poistenie neplatí ani SZČO, ktorá je dôchodkovo poistená, je poberateľom výsluhového dôchodku podľa osobitného predpisu a dovŕšila dôchodkový vek

- **SZČO sa prerušuje povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie:**
  - v období, v ktorom je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone detencie, v období v ktorom má pozastavené prevádzkovanie živnosti, pozastavený výkon činnosti alebo pozastavenú činnosť (na prerušenie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia z dôvodu pozastavenia prevádzkovania živnosti, pozastaveného výkonu činnosti alebo pozastavenej činnosti, je nutné, aby boli u SZČO pozastavené všetky existujúce oprávnenia)

- od 15. dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania/starostlivosti fyzickej osoby uvedenej v § 39 ods. 1 písm. a) prvom bode a písm. b) zákona o sociálnom poistení do skončenia potreby ošetrovania/starostlivosti
- v období, v ktorom má nárok na rodičovský príspevok, ak podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO
- odo dňa nasledujúceho po uplynutí 52 týždňov trvania dočasnej pracovnej neschopnosti do jej skončenia
- v období trvania dobrovoľnej vojenskej prípravy, ak v tomto období podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO
- od 91. dňa osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby, ktorá vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby do skončenia tohto ošetrovania
- odo dňa nasledujúceho po uplynutí predĺženého podporného obdobia podľa § 293fec zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 130/2021 Z. z.
  - Sociálna poisťovňa za predpokladu splnenia zákonom stanovených podmienok predĺži podporné obdobie na čerpanie nemocenského, v prípadoch kedy podporné obdobie uplynulo počas trvania krízovej situácie, resp. v lehote šiestich mesiacov od jej skončenia

- vznik prerušenia povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO sa posudzuje rovnako ako zánik týchto poistení, skončenie prerušenia týchto poistení sa posudzuje rovnako ako ich vznik

- povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená SZČO **nie je povinná platiť poistné** na nemocenské a na dôchodkové poistenie:
  v období, počas ktorého sa jej poskytuje materské
  - od prvého dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania/starostlivosti fyzickej osoby, uvedenej v § 39 ods. 1 písm. a) prvom bode a písm. b) zákona o sociálnom poistení, najdlhšie do štrnásteho dňa, ak ošetrovanie/starostlivosť trvá v tomto období
  - v období, počas ktorého je uznaná za dočasne práceneschopnú alebo má nariadené karanténne opatrenie
  - od prvého dňa osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby uvedenej v § 39 ods. 1 písm. a) druhom bode do skončenia tohto ošetrovania, najdlhšie do 90. dňa tohto ošetrovania

3.5.3. Dobrovoľne poistená osoba

- dobrovoľne poistená osoba platí poistné v roku 2022:
  - dobrovoľne nemocensky poistená osoba platí poistné na nemocenské poistenie 4,4 % z vymeriavacieho základu
  - dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba platí poistné:
    - na starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu, (ak nie je sporiteľ starobného dôchodkového sporenia) alebo 12,50 % z vymeriavacieho základu (ak je sporiteľ starobného dôchodkového sporenia) a na povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie 5,50 % z vymeriavacieho základu
    - na invalidné poistenie 6 % z vymeriavacieho základu
    - do rezervného fondu solidarity 4,75 % z vymeriavacieho základu

- poistné na invalidné poistenie neplatí dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba, ktorá je dôchodkovo poistená a už jej bol priznaný starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok

- poistné na invalidné poistenie neplatí dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba, ktorá je dôchodkovo poistená, je poberateľom výsluhového dôchodku a dovŕšila dôchodkový vek

3.5.4. Zamestnávateľ

- zamestnávateľ platí poistné v roku 2022
  - na nemocenské poistenie 1,4 % z vymeriavacieho základu
  - na starobné poistenie za zamestnanca, ktorý nie je sporiteľ na starobné dôchodkové sporenie 14 % z vymeriavacieho základu a za zamestnanca, ktorý je sporiteľ na starobné dôchodkové sporenie a nevypláca sa mu starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok z II. piliera, 8,50 % z vymeriavacieho základu a 5,50 % z vymeriavacieho základu na starobné dôchodkové sporenie
  - na invalidné poistenie 3 % z vymeriavacieho základu
  - na úrazové poistenie 0,8 % z vymeriavacieho základu
  - na garančné poistenie 0,25 % z vymeriavacieho základu
  - na financovanie podpory v čase skrátenej práce 0,5 % z vymeriavacieho základu
  - na poistenie v nezamestnanosti

    - 0,5 % z vymeriavacieho základu, ak platí poistné na financovanie podpory v čase skrátenej práce
    - 1% z vymeriavacieho základu, ak neplatí poistné na financovanie podpory v čase skrátenej práce
  - do rezervného fondu solidarity 4,75 % z vymeriavacieho základu

- zamestnávateľ neplatí poistné na invalidné poistenie za zamestnanca, ktorý je dôchodkovo poistený po priznaní starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku

- poistné na invalidné poistenie neplatí zamestnávateľ za zamestnanca, ktorý je dôchodkovo poistený, je poberateľom výsluhového dôchodku a dovŕšil dôchodkový vek

- zamestnávateľ neplatí poistné na poistenie v nezamestnanosti za zamestnanca, ktorému bol priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
  - taktiež neplatí za zamestnanca, ktorý má priznaný invalidný dôchodok a dovŕšil dôchodkový vek
  - poistné na poistenie v nezamestnanosti neplatí zamestnávateľ za sudcu a prokurátora, za obvineného vo väzbe a za odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody

3.6. Nemocenské poistenie

- poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva

- zo systému nemocenského poistenia sa poskytujú **nemocenské dávky:**
  - nemocenské
  - ošetrovné
  - vyrovnávacia dávka
  - materské
  - tehotenské

3.6.1. Nemocenské

- nemocenská dávka, ktorá sa poskytuje poistencovi, ak bol pre chorobu alebo úraz uznaný dočasne práceneschopným na výkon zárobkovej činnosti alebo mu bolo nariadené karanténne opatrenie/izolácia (t. j. dočasná práceneschopnosť)

- **nárok na dávku nemocenské má**
  - zamestnanec
  - povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba
  - dobrovoľne nemocensky poistená osoba
  - fyzická osoba, ktorej vznikla dočasná pracovná neschopnosť po zániku nemocenského poistenia v ochrannej lehote:
    - sedem dní po skončení nemocenského poistenia
    - ak nemocenské poistenie trvalo menej ako sedem dní, toľko dní, koľko trvalo nemocenské poistenie
    - v prípade poistenkyne, ktorej nemocenské poistenie zaniklo v období 42 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu prvýkrát určeným lekárom, trvá osem mesiacov
    - v prípade poistenkyne, ktorej prvý deň 42. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu prvýkrát určeným lekárom spadá do obdobia 180 dní odo dňa zániku posledného nemocenského poistenia (t. j. ak poistenka otehotnie do 180 dní od skončenia posledného poistenia), je ochranná lehota osem mesiacov od začiatku 40. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu prvýkrát určeným lekárom, ak jej nevzniklo nové nemocenské poistenie

Podmienky nároku

Zamestnanec

- zamestnancovi vznikne nárok na dávku nemocenské pri splnení nasledujúcich podmienok:
  - vznik dôvodu na poskytnutie nemocenského, t. j. vznik dočasnej pracovnej neschopnosti
  - vznik dočasnej pracovnej neschopnosti
    - v období trvania nemocenského poistenia
    - po jeho zániku v ochrannej lehote
  - absencia príjmu za vykonanú prácu, ktorý sa považuje za vymeriavací základ, vyplateného za obdobie dočasnej pracovnej neschopnosti

- nesleduje sa, či zamestnávateľ zaplatil poistné na nemocenské poistenie

Povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba

- povinne nemocensky poistenej SZČO vznikne nárok na nemocenské ak:
  - stane sa dočasne pracovne neschopnou
  - dočasná pracovná neschopnosť musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - osoba má zaplatené poistné na nemocenské poistenie v správnej sume od prvého vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
    - uvedené platí najviac za obdobie posledných piatich rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
    - pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie nižšia ako 5 eur
    - zaplatením pohľadávky na poistnom sa podmienka zaplatenia poistného považuje pre nárok na dávku za splnenú

- počas poberania dávky nemocenské sa nesleduje, či samostatne zárobkovo činná osoba dosahuje príjem počas dočasnej pracovnej neschopnosti (musí však počas tohto obdobia dodržiavať liečebný režim)

Dobrovoľne nemocensky poistená osoba

- dobrovoľne nemocensky poistenej osoby vnikne nárok na dávku nemocenské ak:
  - stane sa dočasne pracovne neschopnou
  - dočasná pracovná neschopnosť musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - osoba má 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti (okrem aktuálneho dobrovoľného nemocenského poistenia sa započíta akékoľvek ukončené nemocenské poistenie)
    - do 270 dní nemocenského poistenia sa nezapočítava obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, počas ktorého zamestnanec nemal vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie z dôvodu, že nedosahoval príjem - s výnimkou období, v ktorých zamestnanec nemal vymeriavací základ z dôvodu, že mal vylúčenú povinnosť platiť

poistné na nemocenské poistenie (napr. z dôvodu trvania dočasnej pracovnej neschopnosti)
  - osoba má zaplatené poistné na nemocenské poistenie v správnej sume od prvého vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
    - toto platí najviac za obdobie posledných piatich rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
    - pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného v úhrne nižšia ako 5 eur
    - zaplatením pohľadávky na poistnom sa podmienka zaplatenia poistného považuje na účely nároku na dávku za splnenú

Výška dávky nemocenské

- nemocenské sa určuje z denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu
  - **od 1. do 3. dňa** dočasnej pracovnej neschopnosti **25 %** DVZ alebo PDVZ
  - **od 4. dňa** dočasnej pracovnej neschopnosti **55 %** DVZ alebo PDVZ
    - DVZ je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období, a počtu dní rozhodujúceho obdobia
      - DVZ nesmie byť vyšší ako DVZ určený z dvojnásobku všeobecného vymeriavacieho základu platného v kalendárom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 74,4987 eura)
    - PDVZ je jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (predpokladaný VZ)
      - ak je PDVZ vyšší ako suma zodpovedajúca jednej tridsatine minimálneho VZ, ktorý platí ku dňu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 566,50 eura) PDVZ je suma zodpovedajúca jednej tridsatine minimálneho VZ (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 18,8834 eura)
      - výnimka – PDVZ zamestnanca a povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby, ktorí nemali v rozhodujúcom období VZ z dôvodu poberania materského, prerušenia povinného ne-

mocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky alebo z dôvodu prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby, ktorá má nárok na rodičovský príspevok, je jedna tridsatina predpokladaného VZ, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky
  - obmedzenie PDVZ je rovnaké ako v prípade DVZ

obmedzenie sumy nemocenského

- poistencovi patrí len polovica sumy nemocenského, ak sa stal dočasne práceneschopný v dôsledku stavu, ktorý si privodil sám požitím alkoholu alebo v dôsledku zneužitia iných návykových látok

- poistenec nemá nárok na výplatu nemocenského odo dňa porušenia liečebného režimu určeného lekárom do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní odo dňa porušenia liečebného režimu určeného lekárom
  - dodržiavanie liečebného režimu dočasne práceneschopného poistenca, ktorý určil ošetrujúci lekár, organizuje posudkový lekár sociálneho poistenia a vykonáva určený zamestnanec Sociálnej poisťovne
  - za porušenie liečebného režimu sa považuje aj porušenie nariadeného karanténneho opatrenia alebo izolácie

rozhodujúce obdobie

- ak nemocenské poistenie **zamestnanca, samostatne zárobkovo činnej osoby** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo nepretržite najmenej od 1. januára kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, do dňa, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
  - ak nemocenské poistenie **zamestnanca** vzniklo v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, alebo v kalendárnom roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, a obdobie nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárne-

ho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť

- ak obdobie nemocenského poistenia **zamestnanca**, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, pred vznikom dočasnej pracovnej neschopnosti bolo kratšie ako 90 dní od vzniku tohto poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné, v predchádzajúcom kalendárnom roku bolo najmenej 90 dní, okrem obdobia nemocenského poistenia dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikla dočasná pracovná neschopnosť (t. j. na vymeriavací základ u toho istého zamestnávateľa sa neprihliada)
- ak nemocenské poistenie **samostatne zárobkovo činnej osoby** vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
  - v kalendárnom mesiaci, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
- ak nemocenské poistenie **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo najmenej 26 týždňov a vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť
- ak nárok na nemocenské vznikol **zamestnancovi, samostatne zárobkovo činnej osobe** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osobe** v ochrannej lehote, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ sa zisťuje ku dňu zániku nemocenského poistenia

- pri určení rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ a na účely vzniku nemocenského poistenia zamestnanca na zistenie 90 dní nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, sa vznik a zánik prerušenia povinného nemocenského poistenia nepovažuje za vznik a zánik nemocenského poistenia (t. j. po skončení prerušenia povinného nemocenského poistenia sa neurčuje nové rozhodujúce obdobie a 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie sa sleduje od vzniku nemocenského poistenia zamestnanca)

- na účely určenia rozhodujúceho obdobia sa nemocenské poistenie zamestnanca rovnakého typu u jedného zamestnávateľa, ktoré zaniklo a následne vzniklo nasledujúci kalendárny deň, považuje za nepretržité

- z rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poistné na nemocenské poistenie, a obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia

Vznik nároku na nemocenské

- nárok na nemocenské vzniká
  - zamestnancovi
    - od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti
    - pri zániku nemocenského poistenia pred uplynutím 10. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti odo dňa nasledujúceho po dni zániku nemocenského poistenia
    - v ochrannej lehote od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti
- povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnej osobe od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti
- dobrovoľne nemocensky poistenej osobe od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti

Zánik nároku na nemocenské

- nárok na nemocenské zaniká
  - ukončením dočasnej pracovnej neschopnosti, najneskôr však uplynutím 52 týždňov od vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti, t. j. uplynutím podporného obdobia
    - do podporného obdobia sa započítavajú aj predchádzajúce obdobia dočasnej pracovnej neschopnosti, ak patria do obdobia 52 týždňov pred jej vznikom
    - ak nemocenské poistenie trvalo aspoň 26 týždňov od skončenia posled-

nej dočasnej pracovnej neschopnosti a poistencovi počas tohto obdobia nevznikla dočasná pracovná neschopnosť, predchádzajúce obdobia dočasnej pracovnej neschopnosti sa do podporného obdobia nezapočítavajú
  - dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu, podľa ktorého bol poistenec právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, v ktorého dôsledku sa stal dočasne práceneschopným
  - dňom smrti poistenca

3.6.2. Materské

- nemocenská dávka, poskytovaná z dôvodu tehotenstva alebo starostlivosti o narodené dieťa alebo inému poistencovi z dôvodu prevzatia starostlivosti o dieťa do troch rokov jeho veku

- nárok na dávku materské má
  - zamestnanec
  - povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba
  - dobrovoľne nemocensky poistená osoba
  - fyzická osoba, ktorej vznikol nárok na materské po zániku nemocenského poistenia v ochrannej lehote

- nárok na dávku materské **vzniká:**
  - **matke dieťaťa**
  - **inému poistencovi**, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará
  - otec dieťaťa
    - ak matka zomrela
    - ak sa podľa lekárskeho posudku matka o dieťa nemôže starať alebo nesmie starať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, ktorý trvá najmenej jeden mesiac, a ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok
    - po dohode s matkou, najskôr po uplynutí šiestich týždňov odo dňa pôrodu, ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok
  - manžel matky dieťaťa, ak sa matka podľa lekárskeho posudku o dieťa nemôže starať alebo nesmie starať pre svoj nepriaznivý zdravotný stav, ktorý trvá najmenej jeden mesiac, a ak matka nepoberá materské alebo rodičovský príspevok
  - manželka otca dieťaťa, ak sa stará o dieťa, ktorého matka zomrela
  - fyzická osoba, ak sa stará o dieťa na základe rozhodnutia príslušného orgánu

Podmienky nároku

Zamestnanec

- pre vznik nároku na dávku materské sa vyžaduje
  - tehotenstvo alebo starostlivosť o narodené dieťa, v prípade iného poistenca starostlivosť o prevzaté dieťa
  - dôvod na poskytnutie materského – u tehotnej poistenkyne je to spravidla deň začiatku šiesteho týždňa, najskôr ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, príp. deň pôrodu, ak pôrod nastal skôr, a u iného poistenca deň prevzatia dieťaťa do starostlivosti – musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - najmenej 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom v prípade matky, resp. 270 dní nemocenského poistenia posledných dvoch rokoch pred dňom, od ktorého sa žiada o priznanie materského v prípade iného poistenca, ktorý sa stará o dieťa
    - započítava sa predchádzajúce obdobie akéhokoľvek ukončeného nemocenského poistenia
    - započítava sa aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby z dôvodu nároku na rodičovský príspevok
  - absencia príjmu za vykonanú prácu, ktorý sa považuje za vymeriavací základ, vyplateného za obdobie poberania materského (rozhoduje, za aké obdobie je príjem vyplatený, nie v akom období a či ide o príjem za vykonanú prácu)

- nesleduje sa, či zamestnávateľ zaplatil poistné na nemocenské poistenie

Povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba

- pre vznik nároku na dávku materské sa vyžaduje
  - tehotenstvo alebo starostlivosť o narodené dieťa, v prípade iného poistenca starostlivosť o prevzaté dieťa
  - dôvod na poskytnutie materského – u tehotnej poistenkyne spravidla deň začiatku šiesteho týždňa, najskôr ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, príp. deň pôrodu, ak pôrod nastal skôr a u iného poistenca deň prevzatia dieťaťa do starostlivosti – musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - najmenej 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom v prípade matky, resp. 270 dní nemocenského poistenia po-

sledných dvoch rokoch pred dňom, od ktorého sa žiada o priznanie materského v prípade iného poistenca, ktorý sa stará o dieťa
    - ■ započítava sa predchádzajúce obdobie akéhokoľvek ukončeného nemocenského poistenia
    - ■ započítava sa aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby z dôvodu nároku na rodičovský príspevok
  - ○ zaplatenie poistného na nemocenské poistenie v správnej sume od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, najviac za obdobie posledných piatich rokov, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
    - ■ pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie v úhrne nižšia ako 5 eur

- nesleduje sa či samostatne zárobkovo činná osoba dosahuje príjem počas poberania materského

Dobrovoľne nemocensky poistená osoba

- pre vznik nároku na dávku materské sa vyžaduje
  - ○ tehotenstvo alebo starostlivosť o narodené dieťa, v prípade iného poistenca starostlivosť o prevzaté dieťa
  - ○ dôvod na poskytnutie materského (u tehotnej poistenkyne spravidla deň začiatku šiesteho týždňa, najskôr ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, príp. deň pôrodu, ak pôrod nastal skôr a u iného poistenca deň prevzatia dieťaťa do starostlivosti) musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - ○ najmenej 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom v prípade matky, resp. 270 dní nemocenského poistenia posledných dvoch rokoch pred dňom, od ktorého sa žiada o priznanie materského v prípade iného poistenca, ktorý sa stará o dieťa
    - ■ započítava sa predchádzajúce obdobie akéhokoľvek ukončeného nemocenského poistenia
    - ■ započítava sa aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby z dôvodu nároku na rodičovský príspevok

- zaplatenie poistného na nemocenské poistenie v správnej sume od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, najviac za obdobie posledných piatich rokov, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského (výnimkou je, ak dôvod na poskytnutie materského vznikne v kalendárnom mesiaci, v ktorom vzniklo poistenie prvýkrát alebo v ochrannej lehote)
    - pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie v úhrne nižšia ako 5 eur

Výška dávky materské

- výška dávky je **75 %** DVZ alebo PDVZ už od prvého dňa
- materské sa určuje z denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu
    - DVZ (PDVZ) nesmie byť vyšší ako DVZ (PDVZ) určený z dvojnásobku všeobecného vymeriavacieho základu platného v kalendárom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 74,4987 eura)
    - ak je PDVZ vyšší ako suma zodpovedajúca jednej tridsatine minimálneho VZ, ktorý platí ku dňu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 566,50 eura), PDVZ je suma zodpovedajúca jednej tridsatine minimálneho VZ (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 18,8834 eura)

Rozhodujúce obdobie

- ak nemocenské poistenie **zamestnanca, samostatne zárobkovo činnej osoby** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo nepretržite najmenej od 1. januára kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
    - ak nemocenské poistenie **zamestnanca** vzniklo v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, alebo v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, a obdobie nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo najmenej 90 dní pred dňom,

v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského

- ak obdobie nemocenského poistenia **zamestnanca**, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, pred vznikom dôvodu na poskytnutie materského bolo kratšie ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, v predchádzajúcom kalendárnom roku bolo najmenej 90 dní, okrem obdobia nemocenského poistenia dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie materského (t. j. na vymeriavací základ u toho istého zamestnávateľa sa neprihliada)
- rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ na určenie výšky materského **zamestnankyne**, ktorá bola z dôvodu tehotenstva preradená na inú prácu, sa zisťuje ku dňu tohto preradenia
- ak nemocenské poistenie **samostatne zárobkovo činnej osoby** vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
  - v kalendárnom mesiaci, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
- ak nemocenské poistenie **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo najmenej 26 týždňov a vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemo-

cenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského
  - ak nárok na materské vznikol **zamestnancovi, samostatne zárobkovo činnej osobe** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osobe v ochrannej lehote**, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ sa zisťuje ku dňu zániku nemocenského poistenia

- pri určení rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ a na účely vzniku nemocenského poistenia zamestnanca na zistenie 90 dní nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, sa vznik a zánik prerušenia povinného nemocenského poistenia nepovažuje za vznik a zánik nemocenského poistenia (t. j. po skončení prerušenia povinného nemocenského poistenia sa neurčuje nové rozhodujúce obdobie a 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie sa sleduje od vzniku nemocenského poistenia zamestnanca)

- na účely určenia rozhodujúceho obdobia sa nemocenské poistenie zamestnanca rovnakého typu u jedného zamestnávateľa, ktoré zaniklo a následne vzniklo nasledujúci kalendárny deň, považuje za nepretržité

- z rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poistné na nemocenské poistenie, a obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia

Vznik nároku na materské

- nárok na materské vzniká
  - od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred týmto dňom, a ak pôrod nastal skôr, odo dňa pôrodu
  - z ochrannej lehoty iba od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu alebo odo dňa pôrodu, ak nastal skôr

Zánik nároku na materské

- nárok na materské zaniká
  - spravidla uplynutím 34 týždňov od vzniku nároku
  - aj po uplynutí 34. týždňa od vzniku nároku
    - najdlhšie 37 týždňov od vzniku nároku na materské, ak je poistenkyňa osamelá
    - najdlhšie 43 týždňov od vzniku nároku na materské, ak poistenkyňa

porodila zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z narodených detí sa stará
  - do konca 14. týždňa od vzniku nároku, ak sa narodilo mŕtve dieťa
    - ak dieťa zomrelo v období trvania nároku na materské, nárok trvá do konca druhého týždňa odo dňa úmrtia dieťaťa, nie dlhšie ako do konca 34., príp. 43. týždňa, od vzniku nároku na materské (nie kratšie ako 14 týždňov)
  - obdobie nároku na materské poistenkyne, ktorá dieťa porodila, nesmie byť kratšie ako 14 týždňov od vzniku nároku na materské a nesmie zaniknúť pred uplynutím šiestich týždňov odo dňa pôrodu
  - inému poistencovi odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti do uplynutia
    - 28. týždňa od vzniku nároku na materské
    - v prípade, ak je osamelý do uplynutia 31. týždňa
    - ak prevzal iný poistenec do starostlivosti dve alebo viac detí, do uplynutia 37. týždňa od vzniku nároku na materské
  - fyzická osoba, ktorej zaniklo nemocenské poistenie v období tehotenstva, má nárok na materské od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom alebo odo dňa pôrodu, ak porodila skôr, ak jej trvala ochranná lehota ku dňu začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom alebo skutočným dňom pôrodu

Zánik nároku na výplatu materského

- k zániku nároku na výplatu materského dochádza
  - ak sa poistenec podľa lekárskeho posudku nemôže alebo nesmie starať o dieťa pre svoj nepriaznivý zdravotný stav
    - nárok na materské zaniká dňom prevzatia dieťaťa do starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby a opätovne vzniká odo dňa prevzatia dieťaťa zo starostlivosti inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby, pričom nárok na materské trvá do uplynutia celkového obdobia trvania nároku na materské, najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa
  - ak sa poistenec prestal starať o dieťa z iného dôvodu, ako je jeho nepriaznivý zdravotný stav, nárok na materské zaniká dňom skončenia jeho starostlivosti o dieťa a opätovne vzniká odo dňa pokračovania v starostlivosti o dieťa, pričom obdobie, počas ktorého sa poistenec prestal starať o dieťa z iných dôvodov, sa započítava do celkového obdobia trvania nároku na materské
  - nárok na materské zaniká dňom smrti poistenca

3.6.3. Tehotenské

- poskytuje sa iba tehotnej žene - poistenkyni Sociálnej poisťovne

- účelom tehotenského je zabezpečiť tehotnej poistenke príjem, ktorý bude slúžiť na kompenzáciu zvýšených výdavkov v tehotenstve

- tehotenské nie je tehotenské štipendium, ktoré poskytujú školy tehotným študentkám (pozri podkapitola 10.1.)

- na tehotenské má nárok:
  - zamestnankyňa
  - povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba
  - dobrovoľne nemocensky poistená osoba
  - poistenka, ktorej vznikol nárok na tehotenské po zániku nemocenského poistenia v ochrannej lehote
  - poistenka, ktorá má prerušené povinné poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky (zamestnankyňa) alebo poberania rodičovského príspevku (SZČO)

Podmienky nároku

Zamestnankyňa

- pre vznik nároku na dávku tehotenské sa vyžaduje
  - dôvod na poskytnutie tehotenského – deň zodpovedajúci začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu (13. týždeň tehotenstva) – musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote alebo počas trvania prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnankyne z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky
  - najmenej 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred vznikom dôvodu na poskytnutie tehotenského
    - započítava sa predchádzajúce obdobie akéhokoľvek ukončeného nemocenského poistenia
    - započítava sa aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnankyne z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia SZČO z dôvodu nároku na rodičovský príspevok
    - nezapočítava sa obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, počas

ktorého zamestnanec nemal vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie z dôvodu, že nedosahoval príjem; s výnimkou období, v ktorých zamestnanec nemal vymeriavací základ z dôvodu, že mal vylúčenú povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie (napr. z dôvodu trvania dočasnej pracovnej neschopnosti)

- nesleduje sa, či poistenka zaplatila poistné na nemocenské poistenie
- nesleduje sa poberanie iných dávok, ani absencia príjmu

Povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba

- pre vznik nároku na dávku tehotenské sa vyžaduje
  - dôvod na poskytnutie tehotenského – deň zodpovedajúci začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu (13. týždeň tehotenstva) – musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote alebo počas trvania prerušenia povinného nemocenského poistenia SZČO, ktorá má nárok na rodičovský príspevok a nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO
  - najmenej 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred vznikom dôvodu na poskytnutie tehotenského
    - započítava sa predchádzajúce obdobie akéhokoľvek ukončeného nemocenského poistenia
    - započítava sa aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnankyne z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby z dôvodu nároku na rodičovský príspevok
    - nezapočítava sa obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, počas ktorého zamestnanec nemal vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie z dôvodu, že nedosahoval príjem; s výnimkou období, v ktorých zamestnanec nemal vymeriavací základ z dôvodu, že mal vylúčenú povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie (napr. z dôvodu trvania dočasnej pracovnej neschopnosti)
  - zaplatenie poistného na nemocenské poistenie v správnej sume od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, najviac za obdobie posledných piatich rokov, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského (výnimkou je, ak dôvod na poskytnutie tehotenského vznikne v kalendár-

nom mesiaci, v ktorom vzniklo poistenie prvýkrát alebo v ochrannej lehote alebo počas prerušenia povinného poistenia z dôvodu nároku na rodičovský príspevok)
    - pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie v úhrne nižšia ako 5 eur
        - zaplatením pohľadávky sa podmienka zaplatenia poistného považuje pre nárok na dávku za splnenú

- nesleduje sa či SZČO dosahuje príjem počas poberania tehotenského

- nesleduje sa poberanie iných dávok

Dobrovoľne nemocensky poistená osoba

- pre vznik nároku na dávku tehotenské sa vyžaduje
    - dôvod na poskytnutie tehotenského – deň zodpovedajúci začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu (13. týždeň tehotenstva) – musí vzniknúť počas trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
    - najmenej 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred vznikom dôvodu na poskytnutie tehotenského
        - započítava sa predchádzajúce obdobie akéhokoľvek ukončeného nemocenského poistenia
        - započítava sa aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnankyne z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby z dôvodu nároku na rodičovský príspevok
        - nezapočítava sa obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, počas ktorého zamestnanec nemal vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie z dôvodu, že nedosahoval príjem; s výnimkou období, v ktorých zamestnanec nemal vymeriavací základ z dôvodu, že mal vylúčenú povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie (napr. z dôvodu trvania dočasnej pracovnej neschopnosti)
    - zaplatenie poistného na nemocenské poistenie v správnej sume od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, najviac za obdobie posledných piatich rokov, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského (výnimkou je, ak dôvod na poskytnutie tehotenského vznikne v kalendárnom mesiaci, v ktorom vzniklo poistenie prvýkrát alebo v ochrannej lehote)

- pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie v úhrne nižšia ako 5 eur
  - zaplatením pohľadávky sa podmienka zaplatenia poistného považuje pre nárok na dávku za splnenú

Ochranná lehota

- ochranná lehota trvá sedem dní po skončení nemocenského poistenia
  - ak nemocenské poistenie trvalo menej ako sedem dní, toľko dní, koľko trvalo nemocenské poistenie
  - v prípade poistenkyne, ktorej nemocenské poistenie zaniklo v období v období 42 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu prvýkrát určeným lekárom, osem mesiacov
  - v prípade poistenkyne, ktorej prvý deň 42. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu prvýkrát určeným lekárom spadá do obdobia 180 dní odo dňa zániku posledného nemocenského poistenia (t. j. ak poistenka otehotnie do 180 dní od skončenia posledného poistenia), je ochranná lehota osem mesiacov od začiatku 40. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu prvýkrát určeným lekárom, ak jej nevzniklo nové nemocenské poistenie

- plynutie ochrannej lehoty (ak neuplynula skôr) sa skončí dňom, v ktorom
  - vzniklo nemocenské poistenie (nie sociálne zabezpečenie silových zložiek)
  - vznikol nárok na výplatu starobného dôchodku, predčasného dôchodku alebo invalidného dôchodku

Trvanie prerušenia povinného nemocenského poistenia

- na rozdiel od ostatných nemocenských dávok, nárok na tehotenské má aj tehotná zamestnankyňa, ktorej vznikol dôvod na poskytovanie tehotenského v období prerušeného povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky
  - ak si uplatní zamestnankyňa nárok na tehotenské v tomto období, prerušenie povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky trvá naďalej

- na rozdiel od ostatných nemocenských dávok, nárok na tehotenské má aj tehotná SZČO, ktorej vznikol dôvod na poskytovanie tehotenského v období, v ktorom má nárok na rodičovský príspevok a nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO

- ak si uplatní SZČO nárok na tehotenské v tomto období, prerušenie povinného nemocenského poistenia SZČO, ktorá má nárok na rodičovský príspevok a nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO trvá naďalej

Výška dávky tehotenské

- výška tehotenského predstavuje 15 % denného vymeriavacieho základu (DVZ) alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu (DVZ) alebo úhrnu DVZ/PDVZ s tým, že výška nesmie byť nižšia ako dávka určená z 10 % maximálneho denného vymeriavacieho základu a vyššia ako dávka určená z maximálneho vymeriavacieho základu
  - ak maximálny denný vymeriavací základ na rok 2022 je v sume 74,4987 eura, potom v roku 2022:
    - minimálne tehotenské na kalendárny deň bude v sume 7,4498 eura
    - maximálne tehotenské na kalendárny deň bude v sume 11,1748 eura

- DVZ je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období, a počtu dní rozhodujúceho obdobia

- DVZ sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor
  - obmedzenie DVZ – DVZ nesmie byť vyšší ako DVZ určený z dvojnásobku všeobecného vymeriavacieho základu platného v kalendárom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky

- PDVZ je jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (predpokladaný VZ)
  - PDVZ sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor
  - ak je PDVZ vyšší ako suma zodpovedajúca jednej tridsatine minimálneho VZ, (t. j. VZ uvedeného v § 138 ods. 5 zákona o sociálnom poistení), ktorý platí ku dňu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, PDVZ je suma zodpovedajúca jednej tridsatine minimálneho VZ
  - výnimka – PDVZ zamestnanca a povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby, ktorí nemali v rozhodujúcom období VZ z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, poberania materského, prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky alebo z dôvodu prerušenia povinného nemocenské-

ho poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby, ktorá má nárok na rodičovský príspevok, je jedna tridsatina predpokladaného VZ, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky
- obmedzenie PDVZ je rovnaké ako pri DVZ

Rozhodujúce obdobie

- ak nemocenské poistenie **zamestnanca, SZČO** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo nepretržite najmenej od 1. januára kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského

- ak nemocenské poistenie **zamestnanca** vzniklo v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, alebo v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, a obdobie nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského

- ak obdobie nemocenského poistenia **zamestnanca**, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, pred vznikom dôvodu na poskytnutie tehotenského bolo kratšie ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, v predchádzajúcom kalendárnom roku bolo najmenej 90 dní, okrem obdobia nemocenského poistenia dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského (t. j. na vymeriavací základ u toho istého zamestnávateľa sa neprihliada)

- rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ na určenie výšky tehotenského **zamestnankyne**, ktorá bola z dôvodu tehotenstva preradená na inú prácu, sa zisťuje ku dňu tohto preradenia

- ak nemocenské poistenie **SZČO** vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského
  - v kalendárnom mesiaci, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského

- ak nemocenské poistenie **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo najmenej 26 týždňov a vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie tehotenského

- ak nárok na tehotenské vznikol zamestnankyni, SZČO alebo dobrovoľne nemocensky poistenej osobe v ochrannej lehote, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ sa zisťuje ku dňu zániku nemocenského poistenia

- pri určení rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ a na účely vzniku nemocenského poistenia zamestnanca na zistenie 90 dní nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, sa vznik a zánik prerušenia povinného nemocenského poistenia nepovažuje za vznik a zánik nemocenského poistenia (t. j. po skončení prerušenia povinného nemocenského poistenia sa neurčuje nové rozhodujúce obdobie a 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie sa sleduje od vzniku nemocenského poistenia zamestnanca)

- na účely určenia rozhodujúceho obdobia sa nemocenské poistenie zamestnan-

ca rovnakého typu u jedného zamestnávateľa, ktoré zaniklo a následne vzniklo nasledujúci kalendárny deň, považuje za nepretržité

- z rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poistné na nemocenské poistenie, a obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia

Poskytovanie tehotenského

- **tehotenské sa poskytuje**
  - za kalendárne dni
  - aj za dni, kedy má poistenkyňa príjem alebo poberá iné dávky

Obdobie poskytovania tehotenského

- **nárok na tehotenské vzniká:**
  - odo dňa zodpovedajúceho začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu (13. týždeň tehotenstva)
  - ak začiatok 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom nastal pred 1. aprílom 2021, poistenke sa prizná nárok na tehotenské od 1. apríla 2021, pričom podmienky nároku na tehotenské sa posudzujú a jeho suma sa určuje k 1. aprílu 2021

- **nárok na tehotenské a jeho výplatu zaniká:**
  - dňom skončenia tehotenstva pôrodom
  - dňom skončenia tehotenstva inak ako pôrodom (napr. umelým ukončením tehotenstva, spontánnym potratom)
  - smrťou poistenkyne počas obdobia nároku na tehotenské; nárok zaniká dňom smrti poistenkyne (posledný deň nároku je deň jej smrti)

3.6.4. Ošetrovné

- ošetrovné je nemocenská dávka poskytovaná z dôvodu osobného a celodenného ošetrovania
  - chorého príbuzného v priamom rade (rodič, starý rodič, prastarý rodič, dieťa, vnúča, pravnúča...)
  - chorého dieťaťa, ktoré nie je príbuzný v priamom rade (osvojené alebo zverené do starostlivosti na základe rozhodnutia príslušného orgánu, vlastné alebo osvojené dieťa manžela/manželky)

  - chorého súrodenca
  - chorého manžela, chorej manželky alebo
  - chorého rodiča manžela (manželky), ktorého zdravotný stav podľa potvrdenia príslušného lekára
    - nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou (tzv. „krátkodobé ošetrovné) alebo
    - vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby (tzv. „dlhodobé ošetrovné“)
  - krátkodobé ošetrovné sa poskytuje aj z dôvodu osobnej a celodennej starostlivosti o zdravé dieťa do dovŕšenia jedenásteho roku veku, alebo do dovŕšenia osemnásteho roku veku, ak ide o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom

- nárok na dávku ošetrovné má
  - zamestnanec
  - povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba
  - dobrovoľne nemocensky poistená osoba
  - fyzická osoba, ktorej vznikla potreba ošetrovania alebo starostlivosti po zániku nemocenského poistenia v ochrannej lehote

Podmienky nároku

Zamestnanec

- podmienkami nároku na dávku ošetrovné pre zamestnanca sú
  - potreba
    - osobného a celodenného ošetrovania chorého príbuzného v priamom rade, chorého dieťaťa, ktoré nie je príbuzný v priamom rade, chorého súrodenca, chorého manžela, chorej manželky alebo chorého rodiča manžela (manželky), ktorých zdravotný stav si podľa potvrdenia príslušného lekára nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou osobou alebo vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby alebo
    - potreba osobnej a celodennej starostlivosti o zdravé dieťa do dovŕšenia jedenásteho roku veku alebo do dovŕšenia osemnásteho roku veku, ak ide o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, ak
      - dieťaťu bolo nariadené karanténne opatrenie alebo izolácia
      - predškolské zariadenie alebo zariadenie sociálnych služieb, v ktorých sa dieťaťu poskytuje starostlivosť, alebo škola, ktorú dieťa

navštevuje, boli rozhodnutím príslušných orgánov uzavreté alebo v nich bolo nariadené karanténne opatrenie alebo
    - □ fyzická osoba, ktorá sa o dieťa stará, ochorela, bolo jej nariadené karanténne opatrenie, izolácia alebo bola prijatá do ústavnej starostlivosti zdravotníckeho zariadenia, a preto sa nemôže o dieťa starať
  - ○ potreba osobného a celodenného ošetrovania/potreba osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa musí vzniknúť v období trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - ○ absencia príjmu za vykonanú prácu, ktorý sa považuje za vymeriavací základ, vyplateného za obdobie poberania ošetrovného

- nesleduje sa, či zamestnávateľ zaplatil poistné na nemocenské poistenie

Povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba

- podmienkami nároku na dávku ošetrovné pre povinne poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu sú
  - ○ potreba
    - ■ osobného a celodenného ošetrovania chorého príbuzného v priamom rade, chorého dieťaťa, ktoré nie je príbuzný v priamom rade, chorého súrodenca, chorého manžela, chorej manželky alebo chorého rodiča manžela (manželky), ktorých zdravotný stav si podľa potvrdenia príslušného lekára nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou osobou alebo vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby alebo
    - ■ potreba osobnej a celodennej starostlivosti o zdravé dieťa do dovŕšenia jedenásteho roku veku alebo do dovŕšenia osemnásteho roku veku, ak ide o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, ak
      - □ dieťaťu bolo nariadené karanténne opatrenie alebo izolácia
      - □ predškolské zariadenie alebo zariadenie sociálnych služieb, v ktorých sa dieťaťu poskytuje starostlivosť, alebo škola, ktorú dieťa navštevuje, boli rozhodnutím príslušných orgánov uzavreté alebo v nich bolo nariadené karanténne opatrenie alebo
      - □ fyzická osoba, ktorá sa o dieťa stará, ochorela, bolo jej nariadené karanténne opatrenie, izolácia alebo bola prijatá do ústavnej starostlivosti zdravotníckeho zariadenia, a preto sa nemôže o dieťa starať
  - ○ potreba osobného a celodenného ošetrovania/potreba osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa musí vzniknúť v období trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - ○ zaplatenie poistného na nemocenské poistenie v správnej sume od vzniku

nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla potreba osobného a celodenného ošetrovania/potreba osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa
- ■ táto podmienka platí najviac za obdobie posledných päť rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie ošetrovného, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikla potreba ošetrovania/starostlivosti o dieťa (výnimkou je, ak potreba osobného a celodenného ošetrovania/osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa vznikne v kalendárnom mesiaci, v ktorom vzniklo poistenie prvýkrát alebo v ochrannej lehote)
- ■ pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie v úhrne nižšia ako 5 eur
  - □ zaplatením pohľadávky sa podmienka zaplatenia poistného považuje pre nárok na dávku za splnenú

- nesleduje sa, či samostatne zárobkovo činná osoba dosahuje príjem počas poberania ošetrovného

Dobrovoľne nemocensky poistená osoba

- podmienkami nároku na dávku ošetrovné pre dobrovoľne nemocensky poistenú osobu sú
  - ○ potreba
    - ■ osobného a celodenného ošetrovania chorého príbuzného v priamom rade, chorého dieťaťa, ktoré nie je príbuzný v priamom rade, chorého súrodenca, chorého manžela, chorej manželky alebo chorého rodiča manžela (manželky), ktorých zdravotný stav si podľa potvrdenia príslušného lekára nevyhnutne vyžaduje ošetrovanie inou osobou alebo vyžaduje ošetrovanie inou fyzickou osobou z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby alebo
    - ■ osobnej a celodennej starostlivosti o zdravé dieťa do dovŕšenia jedenásteho roku veku alebo do dovŕšenia osemnásteho roku veku, ak ide o dieťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, ak
      - □ dieťaťu bolo nariadené karanténne opatrenie alebo izolácia
      - □ predškolské zariadenie alebo zariadenie sociálnych služieb, v ktorých sa dieťaťu poskytuje starostlivosť, alebo škola, ktorú dieťa navštevuje, boli rozhodnutím príslušných orgánov uzavreté alebo v nich bolo nariadené karanténne opatrenie alebo
      - □ fyzická osoba, ktorá sa o dieťa stará, ochorela, bolo jej nariadené

karanténne opatrenie, izolácia alebo bola prijatá do ústavnej starostlivosti zdravotníckeho zariadenia, a preto sa nemôže o dieťa starať
  - potreba osobného a celodenného ošetrovania/potreba osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa musí vzniknúť v období trvania nemocenského poistenia alebo v ochrannej lehote
  - zaplatenie poistného na nemocenské poistenie v správnej sume od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikla potreba osobného a celodenného ošetrovania/potreba osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa
    - táto podmienka platí najviac za obdobie posledných päť rokov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie ošetrovného, a to spravidla v lehote do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom vznikla potreba ošetrovania/starostlivosti o dieťa (výnimkou je, ak potreba osobného a celodenného ošetrovania/osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa vznikne v kalendárnom mesiaci, v ktorom vzniklo poistenie prvýkrát alebo v ochrannej lehote)
    - pri posudzovaní podmienky zaplatenia poistného na nemocenské poistenie sa toleruje suma dlžného poistného na nemocenské poistenie v úhrne nižšia ako 5 eur
      - zaplatením pohľadávky sa podmienka zaplatenia poistného považuje pre nárok na dávku za splnenú
  - 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred vznikom potreby osobného a celodenného ošetrovania alebo osobnej a celodennej starostlivosti (okrem aktuálneho nemocenského poistenia sa započíta akékoľvek ukončené nemocenské poistenie)

Výška dávky ošetrovné

- **55%** DVZ alebo PDVZ od 1. dňa

- ošetrovné sa určuje z denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu
  - DVZ je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období, a počtu dní rozhodujúceho obdobia. DVZ sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor
  - obmedzenie DVZ a PDVZ – DVZ / PDVZ nesmie byť vyšší ako DVZ / PDVZ určený z dvojnásobku všeobecného vymeriavacieho základu platného v kalendárom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky (od 1. 1. do 31. 12. 2022 = 74,4987 eura)

Rozhodujúce obdobie

- ak nemocenské poistenie **zamestnanca, SZČO** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo nepretržite najmenej od 1. januára kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, do dňa, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného

- ak nemocenské poistenie **zamestnanca** vzniklo v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, alebo v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, a obdobie nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného

- ak obdobie nemocenského poistenia **zamestnanca**, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, pred vznikom dôvodu na poskytnutie ošetrovného bolo kratšie ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie ošetrovného, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, v predchádzajúcom kalendárnom roku bolo najmenej 90 dní, okrem obdobia nemocenského poistenia dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie ošetrovného (t. j. na vymeriavací základ u toho istého zamestnávateľa sa neprihliada)

- ak nemocenské poistenie **SZČO** vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocen-

ského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného
  - v kalendárnom mesiaci, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného

- ak nemocenské poistenie **dobrovoľne nemocensky poistenej osoby** trvalo najmenej 26 týždňov a vzniklo
  - v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho roka predchádzajúceho kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného
  - v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytovanie ošetrovného

- ak nárok na ošetrovné vznikol **zamestnancovi, SZČO** alebo **dobrovoľne nemocensky poistenej osobe** v ochrannej lehote, rozhodujúce obdobie na zistenie DVZ sa zisťuje ku dňu zániku nemocenského poistenia

- pri určení rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ a na účely vzniku nemocenského poistenia zamestnanca na zistenie 90 dní nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, sa vznik a zánik prerušenia povinného nemocenského poistenia nepovažuje za vznik a zánik nemocenského poistenia (t. j. po skončení prerušenia povinného nemocenského poistenia sa neurčuje nové rozhodujúce obdobie a 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie sa sleduje od vzniku nemocenského poistenia zamestnanca)

- na účely určenia rozhodujúceho obdobia sa nemocenské poistenie zamestnanca rovnakého typu u jedného zamestnávateľa, ktoré zaniklo a následne vzniklo nasledujúci kalendárny deň, považuje za nepretržité

- z rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poistné na nemocenské poistenie, a obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia

Poskytovanie ošetrovného

- ošetrovné sa poskytuje za kalendárne dni

- za to isté obdobie osobného a celodenného ošetrovania jednej alebo viac fyzických osôb/osobnej a celodennej starostlivosti o jedno alebo viac detí len raz a len jednému poistencovi a v tom istom prípade len raz a len jednému poistencovi

Obdobie poskytovania ošetrovného

- nárok na **krátkodobé** ošetrovné **vzniká** od prvého dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania alebo potreby osobnej a celodennej starostlivosti
  - nárok na **dlhodobé** ošetrovné **vzniká** od prvého dňa poskytovania osobnej a celodennej starostlivosti
  - chorej osobe, u ktorej došlo k závažnej poruche zdravia, ktorá si vyžiadala hospitalizáciu, pri ktorej bola poskytovaná zdravotná starostlivosť v rozsahu najmenej päť po sebe nasledujúcich dní a je predpoklad, že jej zdravotný stav bezprostredne po prepustení zo zdravotníckeho zariadenia ústavnej starostlivosti do prirodzeného prostredie bude nevyhnutne vyžadovať poskytovanie osobnej starostlivosti počas najmenej 30 dní (pre splnenie podmienky päť po sebe nasledujúcich dní hospitalizácie sa za deň hospitalizácie považuje aj deň prijatia a deň prepustenia zo zdravotníckeho zariadenia ústavnej starostlivosti)
  - chorej osobe, u ktorej sa zistila potreba poskytovania osobnej a celodennej starostlivosti z dôvodu, že chorá osoba je v štádiu ochorenia na konci života alebo v terminálnom štádiu ochorenia

- nárok na **krátkodobé** ošetrovné **zaniká**
  - dňom skončenia potreby osobného a celodenného ošetrovania alebo potreby osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa (najviac 14 kalendárnych dní)
  - dňom smrti poistenca alebo ošetrovanej osoby, príp. osoby, ktorej sa poskytuje starostlivosť

- nárok na **dlhodobé** ošetrovné **zaniká**
  - najneskôr uplynutím 90 kalendárnych dní trvania nároku na výplatu dlhodobého ošetrovného v úhrne všetkým poistencom, ktorým príslušný lekár potvrdil poskytovanie osobnej a celodennej starostlivosti (tzv. podporné obdobie dlhodobého ošetrovného)

- dňom smrti poistenca alebo ošetrovanej osoby, príp. osoby, ktorej sa poskytuje starostlivosť

Vylúčenie nároku na výplatu

- poistenec nemá nárok na výplatu ošetrovného (krátkodobého aj dlhodobého) za dni, počas ktorých
  - sa mu vypláca náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca
  - má nárok na výplatu nemocenského
  - má nárok na výplatu materského
  - poistenec nemá nárok na výplatu dlhodobého ošetrovného v období poskytovania krátkodobého ošetrovného

3.6.5. Vyrovnávacia dávka

- vyrovnávacia dávka je nemocenská dávka poskytovaná zamestnankyni, ak
  - je z dôvodu tehotenstva preradená na inú prácu, pretože práca, ktorú predtým vykonávala, je podľa osobitného predpisu zakázaná tehotným ženám alebo podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej tehotenstvo, a pri práci, na ktorú je preradená, dosahuje bez svojho zavinenia nižší príjem ako pri práci, ktorú vykonávala pred preradením
  - je počas materstva do konca deviateho mesiaca po pôrode preradená na inú prácu, pretože práca, ktorú predtým vykonávala, je zakázaná matkám do deviateho mesiaca po pôrode alebo podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej zdravie alebo materstvo a pri práci, na ktorú je preradená, dosahuje bez svojho zavinenia nižší príjem ako pri práci, ktorú vykonávala pred preradením

- nárok na vyrovnávaciu dávku má zamestnankyňa, ktorá je preradená na inú prácu
  - počas tehotenstva, pretože práca, ktorú predtým vykonávala, je zakázaná tehotným ženám alebo podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej tehotenstvo
  - do konca deviateho mesiaca po pôrode, pretože práca, ktorú predtým vykonávala, je zakázaná matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode alebo podľa lekárskeho posudku ohrozuje jej zdravie alebo materstvo

  a pri práci, na ktorú je preradená, dosahuje bez svojho zavinenia nižší príjem ako pri práci, ktorú vykonávala pred preradením

Podmienky nároku na vyrovnávaciu dávku

- podmienkami nároku na vyrovnávaciu dávku pre zamestnankyňu sú
  - preradenie zamestnankyne na inú prácu počas tehotenstva alebo materstva
  - trvanie nemocenského poistenia
  - existencia príjmu, ktorý sa považuje za vymeriavací základ zamestnankyne

- pre vznik nároku na dávku sa nesleduje, či zamestnávateľ zaplatil poistné na nemocenské poistenie

Výška vyrovnávacej dávky

- vyrovnávacia dávka sa určuje z mesačného vymeriavacieho základu
  - 55 % z rozdielu medzi MVZ a vymeriavacím základom, z ktorého zamestnankyňa platí poistné na nemocenské poistenie v jednotlivých kalendárnych mesiacoch po preradení na inú prácu
  - 55 % z rozdielu medzi pomernou časťou MVZ a vymeriavacím základom, z ktorého zamestnankyňa platí poistné na nemocenské poistenie v jednotlivých kalendárnych mesiacoch po preradení na inú prácu, ak zamestnankyňa v kalendárnom mesiaci, za ktorý má nárok na vyrovnávaciu dávku, nevykonávala prácu, za ktorú má príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ, počas celého kalendárneho mesiaca

Poskytovanie vyrovnávacej dávky

- poskytuje sa za kalendárny mesiac, a to aj vtedy, ak bola zamestnankyňa preradená na inú prácu alebo sa preradenie skončilo počas kalendárneho mesiaca

- vzhľadom na účel poskytovania sa vyrovnávacia dávka z ochrannej lehoty nevypláca

Doba poskytovania

- nárok na vyrovnávaciu dávku vzniká odo dňa preradenia na inú prácu

- nárok na vyrovnávaciu dávku zaniká
  - dňom skončenia preradenia na inú prácu
  - nástupom na materskú dovolenku
  - uplynutím deviateho mesiaca po pôrode
  - dňom smrti zamestnankyne

3.7. Dôchodkové poistenie

- v rámci dôchodkového poistenia existujú **dva podsystémy:**
  - **starobné poistenie** ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia, **zo systému starobného poistenia sa poskytuje:**
    - starobný dôchodok
    - predčasný starobný dôchodok
    - vdovský dôchodok
    - vdovecký dôchodok
    - sirotský dôchodok
  - **invalidné poistenie** ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia, **zo systému invalidného poistenia sa poskytuje:**
    - invalidný dôchodok
    - vdovský dôchodok
    - vdovecký dôchodok
    - sirotský dôchodok
    - starobný dôchodok

3.7.1. Starobný dôchodok

- starobný dôchodok je dôchodková dávka, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje zo starobného poistenia

- účelom starobného dôchodku je zabezpečiť poistencovi príjem v starobe

Podmienky nároku na starobný dôchodok

- nárok na starobný dôchodok má poistenec, ktorý
  - získal najmenej **15 rokov** obdobia dôchodkového poistenia a
  - dovŕšil dôchodkový vek

Dôchodkový vek

- je uvedený v tabuľke, ktorá tvorí prílohu č. 3a k zákonu o sociálnom poistení

Rok narodenia poistenca	Muž	Žena	Žena, ktorá vychovala jedno dieťa	Žena, ktorá vychovala dve deti	Žena, ktorá vychovala tri deti alebo štyri deti	Žena, ktorá vychovala päť detí alebo viac detí
1943 a menej	60r	57r	56r	55r	54r	53r
1944	60r 9m	57r	56r	55r	54r	53r
1945	61r 6m	57r	56r	55r	54r	53r
1946	62r	57r	56r	55r	54r	53r
1947	62r	57r 9m	56r	55r	54r	53r
1948	62r	58r 6m	56r 9m	55r	54r	53r
1949	62r	59r 3m	57r 6m	55r 9m	54r	53r
1950	62r	60r	58r 3m	56r 6m	54r 9m	53r
1951	62r	60r 9m	59r	57r 3m	55r 6m	53r 9m
1952	62r	61r 6m	59r 9m	58r	56r 3m	54r 6m
1953	62r	62r	60r 6m	58r 9m	57r	55r 3m
1954	62r	62r	61r 3m	59r 6m	57r 9m	56r
1955	62r 76d	62r 76d	62r 76d	60r 3m	58r 6m	56r 9m
1956	62r 139d	62r 139d	62r 139d	61r	59r 3m	57r 6m
1957	62r 6m	62r 6m	62r	61r 6m	60r	58r 3m
1958	62r 8m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	60r 9m	59r
1959	62r 10m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 4m	59r 9m
1960	63r	63r	62r 6m	62r	61r 6m	60r 6m
1961	63r 2m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	61r 8m	61r 3m
1962	63r 4m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	61r 10m	61r 7m
1963	63r 6m	63r 6m	63r m	62r 6m	62r	61r 11m
1964	63r 8m	63r 8m	63r 2m	62r 8m	62r 2m	62r 2m
1965	63r 10m	63r 10m	63r 4m	62r 10m	62r 4m	62r 4m
1966 a viac	64r	64r	63r 6m	63 r	62r 6m	62r 6m

- ak obdobie výchovy dieťaťa na určenie dôchodkového veku nemožno zohľadniť žene, dôchodkový vek muža narodeného po roku 1956, ktorý dieťa vychoval, sa určí nasledovne (príloha 3b k zákonu o sociálnom poistení):

Rok narodenia poistenca	Muž, ktorý vychoval jedno dieťa	Muž, ktorý vychoval dve deti	Muž, ktorý vychoval tri deti alebo viac detí
1957	62r	61r 6m	61r
1958	62r 2m	61r 8m	61r 2m
1959	62r 4m	61r 10m	61r 4m
1960	62r 6m	62r	61r 6m
1961	62r 8m	62r 2m	61r 8m
1962	62r 10m	62r 4m	61r 10m
1963	63r	62r 6m	62r
1964	63r 2m	62r 8m	62r 2m
1965	63r 4m	62r 10m	62r 4m
1966 a viac	63r 6m	63r	62r 6m

- **konkrétny dátum dovŕšenia dôchodkového veku závisí od dátumu narodenia poistenca**
  - dôchodkový vek poistenec dovŕši v kalendárnom mesiaci v deň, ktorý sa číslom zhoduje s dňom jeho narodenia
  - ak v kalendárnom mesiaci, v ktorom poistenec dovŕši dôchodkový vek nie je deň, ktorý sa číselne zhoduje s dňom jeho narodenia, dňom dovŕšenia dôchodkového veku je posledný deň tohto kalendárneho mesiaca

Výchova dieťaťa

- pri posudzovaní **výchovy dieťaťa** sa prihliada na:
  - vlastné a osvojené dieťa
  - dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, t. j. dieťa
    - prevzaté do tejto starostlivosti na základe rozhodnutia príslušného orgánu,
    - ktorého matka zomrela a
    - manžela, ktoré mu bolo zverené do výchovy rozhodnutím súdu,
    - ktoré poistenec vychoval ako pestún v osobitných zariadeniach pestúnskej starostlivosti

- podmienka výchovy dieťaťa je splnená, ak sa poistenec osobne stará alebo sa staral o dieťa
  - vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň počas **desiatich** rokov
  - počas **piatich** rokov, ak sa **ujal jeho výchovy po dosiahnutí ôsmeho roku jeho veku**

- podmienka výchovy dieťaťa sa tiež považuje za splnenú, ak sa poistenec staral o dieťa
  - od jeho narodenia do úmrtia, ak dieťa zomrelo po dosiahnutí šiestich mesiacov veku
  - aspoň posledné tri roky pred dovŕšením dôchodkového veku

- do obdobia starostlivosti sa započíta aj doba, počas ktorej sa poistenec nemohol o dieťa osobne starať, pretože bol chorý, alebo počas ktorej bolo dieťa zo zdravotných dôvodov v ústavnej starostlivosti

Suma starobného dôchodku

- **suma starobného dôchodku ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok** sa určí ako

POMB x ODP x ADH

  - POMB (priemerný osobný mzdový bod) predstavuje **podiel súčtu osobných mzdových bodov** (osobný mzdový bod sa určuje za ten-ktorý kalendárny rok rozhodujúceho obdobia a vypočíta sa ako **podiel osobného vymeriavacieho základu** dosiahnutého poistencom v príslušnom kalendárnom roku **a všeobecného vymeriavacieho základu za daný rok**) vypočítaných za jednotlivé kalendárne roky rozhodujúceho obdobia a počtu rokov obdobia dôchodkového poistenia
  - ODP je súčet obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok:
    - obdobie povinného dôchodkového poistenia
    - obdobie dobrovoľného dôchodkového poistenia
    - obdobie výkonu služby policajta, profesionálneho vojaka a vojaka prípravnej služby
    - obdobie poberania invalidného dôchodku po 31. decembri 2007 do dovŕšenia dôchodkového veku alebo do priznania predčasného starobného dôchodku, ak invalidný dôchodok priznala a vypláca Sociálna poisťovňa

    - ■ obdobie, v ktorom mala fyzická osoba prerušené povinné dôchodkové poistenie podľa § 26 zákona o sociálnom poistení, alebo bola po 31. decembri 2003 zaradená do evidencie nezamestnaných občanov alebo sa po 31. decembri 2003 sústavne pripravovala na povolanie štúdiom na strednej alebo vysokej škole po dovŕšení 16. roku veku, ak za tieto obdobia bolo dodatočne zaplatené poistné na dôchodkové poistenie
    - ■ obdobie, ktoré bolo získané pred 1. januárom 2004 ako doba zamestnania a náhradná doba
  - ○ ADH je aktuálna dôchodková hodnota ku dňu vzniku nároku na výplatu dôchodku

- suma starobného dôchodku poistenca, ktorý bol **dôchodkovo poistený po vzniku nároku** na starobný dôchodok (hoci aj len jeden deň) **a nepoberal tento dôchodok alebo jeho časť**, sa určí tak, že
  - ○ najprv sa vypočíta základná suma starobného dôchodku ku dňu vzniku nároku
  - ○ k základnej sume sa pripočíta suma dôchodku patriaca za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku (po odpočítaní dôb, ktoré sa na účely zvýšenia nezapočítavajú do obdobia dôchodkového poistenia), ktorá sa vypočíta ako

$$\sum \mathbf{OMB} \times \mathbf{ADH}$$

    - ■ ∑ OMB znamená súčet osobných mzdových bodov za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku
    - ■ ADH je aktuálna dôchodková hodnota ku dňu vzniku nároku na výplatu dôchodku
  - ○ k takto určenej sume dôchodku sa ďalej pripočíta suma percentuálneho zvýšenia dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia získané po vzniku nároku na dôchodok (po odpočítaní dôb, ktoré sa na účely zvýšenia nezapočítavajú do obdobia dôchodkového poistenia), ktoré predstavuje **0,5 % za každých celých 30 dní** obdobia dôchodkového poistenia

Zvýšenie dôchodku po jeho priznaní

- bez žiadosti
  - ○ ak bol poberateľ starobného dôchodku dôchodkovo poistený po vzniku nároku na starobný dôchodok (hoci aj len jeden deň) a poberal tento dôchodok alebo jeho časť, suma starobného dôchodku sa od 1. januára kalendárneho roka, v ktorom sa určuje suma dôchodku, určí tak, že k sume

starobného dôchodku vyplácanej **k 1. januáru kalendárneho roka** sa pripočíta **suma zvýšenia**, ktorá sa určí ako

$$\frac{\sum \text{OMB}}{2} \text{ x ADH}$$

- ∑ OMB znamená súčet osobných mzdových bodov za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku počas poberania dôchodku
- ADH je aktuálna dôchodková hodnota platná k 1. januáru kalendárneho roka

○ o určení sumy starobného dôchodku rozhodne Sociálna poisťovňa **bez žiadosti** do 31. marca kalendárneho roka, v ktorom sa určuje suma dôchodku

● na žiadosť

○ ak poberateľovi starobného dôchodku **zaniklo dôchodkové poistenie v priebehu kalendárneho roka**, suma starobného dôchodku sa určí **na jeho žiadosť** tak, že k sume starobného dôchodku vyplácanej **ku dňu zániku dôchodkového poistenia** sa pripočíta **suma zvýšenia** určená ako

$$\frac{\sum \text{OMB}}{2} \text{ x ADH}$$

○ ak bol poberateľ starobného dôchodku dôchodkovo poistený po vzniku nároku na starobný dôchodok, pričom v určitom období **poberal** starobný dôchodok alebo jeho časť a v ďalšom období nepoberal tento dôchodok ani jeho časť, k zvýšeniu určenému podľa predchádzajúcej časti za obdobie dôchodkového poistenia **počas poberania starobného dôchodku** sa pripočíta zvýšenie určené ako

$$\sum \text{OMB x ADH}$$

○ takto určená suma starobného dôchodku sa **ešte zvýši o 0,5 % za každých 30 dní** obdobia dôchodkového poistenia získaných **bez poberania starobného dôchodku**

- do počtu dní obdobia dôchodkového poistenia sa nezapočítavajú dni, za ktoré sa neplatí poistné na dôchodkové poistenie (napríklad poberanie nemocenského)

○ na určenie osobného mzdového bodu za posledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod

○ ak bol poistenec po vzniku nároku na starobný dôchodok dôchodkovo po-

istený vo viacerých kalendárnych rokoch, od 1. augusta 2006 sa na určenie osobného mzdového bodu za predposledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok použije všeobecný vymeriavací základ za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod
  - suma starobného dôchodku sa takto zvýši **len raz**, a to aj vtedy, ak poistencovi v priebehu kalendárneho roka viackrát zaniklo dôchodkové poistenie

Výplata starobného dôchodku

Nárok na výplatu starobného dôchodku

- nárok na výplatu starobného dôchodku vzniká splnením podmienok nároku na starobný dôchodok a podaním žiadosti o priznanie starobného dôchodku a zostáva **zachovaný aj počas dôchodkového poistenia** (napr. výkonu zamestnania) trvajúceho po priznaní dôchodku
  - poberateľ starobného dôchodku môže poberať tento dôchodok a súčasne aj pracovať bez obmedzenia

- ak bol poistenec po vzniku nároku na starobný dôchodok dôchodkovo poistený, starobný dôchodok sa mu za predpokladu splnenia zákonom stanovených podmienok za toto obdobie zvyšuje

Zánik nároku na starobný dôchodok a jeho výplatu

- nárok na starobný dôchodok nezaniká uplynutím času

- nárok na starobný dôchodok a nárok na jeho výplatu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na starobný dôchodok a podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak

Prechod nároku na starobný dôchodok po úmrtí jeho poberateľa

- ak poistenec splnil podmienky nároku na starobný dôchodok, uplatnil si nárok na tento dôchodok a po uplatnení nároku zomrel, prechádza nárok na sumy splatné ku dňu jeho smrti postupne na
  - manžela (manželku)
  - deti a
  - rodičov

  a to bez ohľadu na to, či žili v spoločnej domácnosti alebo nie

- ak bol starobný dôchodok pred smrťou poistenca priznaný, vyplatia sa splatné sumy, ktoré sa nevyplatili ku dňu smrti postupne
  - manželovi (manželke)
  - deťom a
  - rodičom

  a to bez ohľadu na to, či žili v spoločnej domácnosti alebo nie

- uvedené nároky nie sú predmetom dedičstva, predmetom dedičstva sa stávajú, až vtedy, ak niet spomínaných fyzických osôb

Súbeh nárokov na výplatu dôchodkov

- súbehom nárokov na výplatu dôchodkov sa označuje situácia, keď jednému poistencovi vznikne nárok na výplatu dvoch alebo viacerých dôchodkov

- **poistenec, ktorému sa priznáva starobný dôchodok, už poberá invalidný dôchodok, prípadne starobný dôchodok, na ktorý bol prekvalifikovaný invalidný dôchodok**
  - vypláca sa iba ten dôchodok, ktorý je **vyšší** a
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak ten, ktorý si poistenec **zvolil**
  - nárok na dôchodok, ktorý sa nevypláca, odo dňa súbehu zaniká

- **poistenec, ktorému sa priznáva starobný dôchodok, už poberá pozostalostný dôchodok (vdovský dôchodok alebo vdovecký dôchodok)**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** dôchodok
  - **nižší** sa vypláca v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vždy pozostalostný dôchodok

3.7.2. Predčasný starobný dôchodok

- predčasný starobný dôchodok je dôchodková dávka, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje zo starobného poistenia

- účelom predčasného starobného dôchodku je zabezpečiť poistencovi príjem v starobe

Podmienky nároku na predčasný starobný dôchodok

- nárok na predčasný starobný dôchodok má poistenec, ak
  - získal najmenej **15 rokov** obdobia dôchodkového poistenia,
  - chýbajú mu **najviac dva roky do dovŕšenia** dôchodkového veku a
  - **suma** predčasného starobného dôchodku ku dňu, od ktorého požiadal o jeho priznanie, je **vyššia ako 1,2-násobok sumy životného minima** pre plnoletú fyzickú osobu

- poistenec, ktorý získal obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení podľa zákona o starobnom dôchodkovom sporení má **od 1. januára 2015** nárok na predčasný starobný dôchodok **aj vtedy, ak**
  - získal najmenej **15 rokov** obdobia dôchodkového poistenia
  - chýbajú mu najviac **dva roky do dovŕšenia dôchodkového veku** a
  - **súčet súm predčasného starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku podľa zákona o starobnom dôchodkovom sporení je vyšší ako 1,2-násobok sumy životného minima** pre plnoletú fyzickú osobu

- poistencovi, ktorému sa priznal predčasný starobný dôchodok, už nevznikne nárok na starobný dôchodok
  - predčasný starobný dôchodok sa odo dňa dovŕšenia dôchodkového veku považuje za starobný dôchodok

- nárok na predčasný starobný dôchodok vzniká najskôr odo dňa podania žiadosti o predčasný starobný dôchodok

- žiadosť o predčasný starobný dôchodok môže poistenec podať najviac dvakrát v kalendárnom roku

Suma predčasného starobného dôchodku

- **suma predčasného starobného dôchodku sa ku dňu vzniku nároku na jeho výplatu** určí tak, že najprv sa vypočíta plná suma dôchodku

POMB x **ODP** x **ADH**

a následne sa plná suma dôchodku sa **zníži o 0,5 % za každých začatých 30 dní** obdobia od vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku

- obdobie, za ktoré sa má dôchodok znížiť, sa **neskracuje** o období, počas ktorého by mal poistenec nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti, ak poistenec ku dňu, od ktorého požiadal o priznanie predčasného starobného dôchodku, **spĺňal podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti**, na ktorú by mal nárok ako evidovaný uchádzač o zamestnanie, no nárok na túto dávku si neuplatnil

Výplata predčasného starobného dôchodku

Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku

- nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku vzniká splnením podmienok nároku na predčasný starobný dôchodok, splnením podmienok nároku na jeho výplatu a podaním žiadosti o jeho priznanie

- ak bol poistenec po vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok dôchodkovo poistený, dôchodok sa mu za predpokladu splnenia zákonom stanovených podmienok za toto obdobie zvyšuje

- od 1. januára 2011 nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevzniká, ak poistenec je ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba

- od 1. januára 2013 nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevzniká ani žiadateľovi o predčasný starobný dôchodok, ktorý je povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec **na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti**

- nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku od 1. novembra 2013 nevznikne ani žiadateľovi o predčasný starobný dôchodok, ktorý je ku dňu vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok fyzickou osobou s odvodovou úľavou

- od 1. júla 2018 môže **poberateľ predčasného starobného dôchodku** tento dôchodok **poberať a súčasne** mať uzatvorenú **dohodu o vykonaní práce alebo dohodu o pracovnej činnosti,** ak si z dohody uplatní **výnimku z platenia poistného** na dôchodkové poistenie podľa § 227a zákona o sociálnom poistení a **príjem** z tejto dohody **v kalendárnom roku nepresiahne 2 400 eur**
  - uplatniť výnimku z platenia poistného na dôchodkové poistenie si môže

len poistenec, ktorému už bol predčasný starobný dôchodok priznaný, teda nie žiadateľ o priznanie predčasného starobného dôchodku

Súbeh nárokov na výplatu

- súbehom nárokov na výplatu dôchodkov sa označuje situácia, keď jednému poistencovi vznikne nárok na výplatu dvoch alebo viacerých dôchodkov

- **poistenec, ktorému sa po 31. decembri 2007 priznáva predčasný starobný dôchodok, už poberá invalidný dôchodok,**
  - vypláca sa iba ten dôchodok, ktorý je **vyšší** a
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak ten, ktorý si poistenec **zvolil**
    - nárok na dôchodok, ktorý sa nevypláca, odo dňa súbehu zaniká

- **poistenec, ktorému sa priznáva predčasný starobný dôchodok, už poberá pozostalostný dôchodok (vdovský alebo vdovecký dôchodok)**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** dôchodok,
  - **nižší** sa vypláca v sume **jednej polovice**,
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vždy pozostalostný dôchodok

Zánik nároku na dôchodok a jeho výplatu

- ak poistencovi vznikne povinné dôchodkové poistenie zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby po vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok alebo ak sa poberateľ predčasného starobného dôchodku stane fyzickou osobou s odvodovou úľavou, nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zanikne od najbližšieho výplatného termínu dôchodku splatného po vzniku povinného dôchodkového poistenia alebo od najbližšieho výplatného termínu po tom, ako sa fyzická osoba stala fyzickou osobou s odvodovou úľavou, ak nie je ďalej uvedené inak

- nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku vznikne opäť odo dňa nasledujúceho po zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby alebo odo dňa nasledujúceho po dni, v ktorom fyzická osoba prestala byť fyzickou osobou s odvodovou úľavou
  - výplata predčasného starobného dôchodku sa obnoví na žiadosť

- nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku po 30. júni 2018 nezanikne, ak poberateľ predčasného starobného dôchodku bude vykonávať činnosť

na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti, z ktorej si podľa § 227a zákona o sociálnom poistení uplatnil výnimku z platenia poistného na dôchodkové poistenie, a to dovtedy, kým príjem z tejto dohody v kalendárnom roku nepresiahne 2 400 eur
  - ak príjem z tejto dohody presiahne v kalendárnom roku sumu 2 400 eur, nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zanikne od výplatného termínu dôchodku splatného v kalendárnom mesiaci nasledujúcom po kalendárnom mesiaci, v ktorom bol tento príjem presiahnutý
    - nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku vznikne opätovne od výplatného termínu dôchodku splatného v januári nasledujúceho kalendárneho roka
      - nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku ale nevznikne, ak bude poistenec dôchodkovo poistený z inej zárobkovej činnosti (napríklad z inej dohody, či pracovného pomeru alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba)

- nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevznikne, ak fyzickej osobe, ktorá prestala byť fyzickou osobou s odvodovou úľavou, vzniklo povinné dôchodkové poistenie zamestnanca z dôvodu, že jej pracovný pomer alebo štátnozamestnanecký pomer trval dlhšie ako 12 kalendárnych mesiacov alebo jej po 30. júni 2014 vzniklo povinné dôchodkové poistenie zamestnanca z dôvodu, že jej príjem bol vyšší ako 67 % priemernej mesačnej mzdy za stanovený kalendárny rok
  - nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku nevznikne ani vtedy, ak fyzickej osobe, ktorá prestala byť fyzickou osobou s odvodovou úľavou, vzniklo po 14. decembri 2015 povinné dôchodkové poistenie zamestnanca z dôvodu, že prestala mať trvalý pobyt v najmenej rozvinutom okrese
  - nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku v takýchto prípadoch vznikne odo dňa nasledujúceho po zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca

- nárok na predčasný starobný dôchodok nezaniká uplynutím času

- nárok na predčasný starobný dôchodok a nárok na jeho výplatu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na predčasný starobný dôchodok a podmienky nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak

3.7.3. Invalidný dôchodok

- invalidný dôchodok je dôchodková dávka, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje z invalidného poistenia

- účelom invalidného dôchodku je zabezpečiť poistencovi príjem v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca

Podmienky nároku na invalidný dôchodok

- nárok na invalidný dôchodok má poistenec, ktorý
  - je invalidný
  - získal potrebný počet rokov obdobia dôchodkového poistenia a
  - ku dňu vzniku invalidity nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok

- za osobitne stanovených podmienok môže vzniknúť nárok na invalidný dôchodok (tzv. invalidný dôchodok z mladosti) aj fyzickej osobe, ktorá sa stala invalidnou pred dovŕšením veku, v ktorom sa končí povinná školská dochádzka alebo v období, v ktorom je nezaopatreným dieťaťom
  - nárok na tento dôchodok vznikne najskôr odo dňa dovŕšenia 18. roku veku

- za osobitných podmienok môže vzniknúť nárok na invalidný dôchodok aj doktorandovi v dennej forme doktorandského štúdia

- vznik, resp. trvanie invalidity posudzuje v rámci dávkového konania posudkový lekár sociálneho poistenia

Obdobie dôchodkového poistenia potrebné na vznik nároku na invalidný dôchodok

- **počet rokov obdobia dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok poistenca, ktorý sa stal invalidný po 31. decembri 2009, je:**
  - **menej ako jeden rok**, ak ide o poistenca do **20 rokov,**
  - **najmenej jeden rok**, ak ide o poistenca vo veku **nad 20 rokov do 24 rokov,**
  - **najmenej dva roky**, ak ide o poistenca vo veku **nad 24 rokov do 28 rokov veku,**

- **najmenej päť rokov**, ak ide o poistenca vo veku **nad 28 rokov do 34 rokov veku,**
- **najmenej osem rokov**, ak ide o poistenca vo veku **nad 34 rokov do 40 rokov veku,**
- **najmenej desať rokov**, ak ide o poistenca vo veku **nad 40 rokov do 45 rokov veku,**
- **najmenej 15 rokov**, ak ide o poistenca vo veku nad **45 rokov veku**

- **potrebný počet rokov sa zisťuje z celého obdobia** pred vznikom invalidity bez ohľadu na to, aký vek poistenec ku dňu vzniku invalidity dosiahol

Suma invalidného dôchodku

- na určenie sumy invalidného dôchodku sa k obdobiu dôchodkového poistenia, ktoré poistenec získal ku dňu vzniku nároku na invalidný dôchodok, pripočíta tzv. pripočítané obdobie, t. j. obdobie od vzniku nároku na invalidný dôchodok do dňa dovŕšenia dôchodkového veku

- ak ide o poistenca, ktorého
  - schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť poklesla o viac ako 70 %, suma invalidného dôchodku sa určí ako

POMB x **ODP** x **ADH**

  - schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť poklesla o viac ako 40 %, ale najviac 70 %, suma invalidného dôchodku sa určí ako

(POMB x ODP x ADH) x percentuálna miera poklesu

  - ak invalidita vznikla v dôsledku stavu, ktorý si privodil poistenec sám požitím alkoholu alebo iných návykových látok, suma invalidného dôchodku sa určí ako

$$\frac{\textbf{POMB x ODP x ADH}}{\textbf{2}} \quad \textbf{alebo} \quad \frac{\textbf{(POMB x ODP x ADH) x percentuálna miera poklesu}}{\textbf{2}}$$

- suma invalidného dôchodku poistenca vo veku **do 20 rokov**, ktorý nezískal žiadne obdobie povinného dôchodkového poistenia, ale
  bol **len dobrovoľne dôchodkovo poistený** v rozsahu **menej ako rok**
  - získal obdobie dôchodkového poistenia **len dodatočným zaplatením poistného** na dôchodkové poistenie za obdobie **kratšie ako jeden rok**, alebo

- bol dobrovoľne dôchodkovo poistený a získal obdobie dôchodkového poistenia po dodatočnom zaplatení poistného na dôchodkové poistenie **v celkovom rozsahu kratšom ako jeden rok,**

sa s určí tak, že **namiesto POMB** sa použije **osobný mzdový bod** v hodnote **0,67**

Výplata invalidného dôchodku

Premlčanie nároku na výplatu invalidného dôchodku

- nárok na výplatu invalidného dôchodku alebo jeho časti sa premlčí uplynutím troch rokov odo dňa, za ktorý invalidný dôchodok alebo jeho časť patrili

- uvedená lehota neplynie počas konania o invalidný dôchodok a v období, v ktorom účastníkovi konania, ktorý musí mať opatrovníka, nebol opatrovník ustanovený

Súbeh nárokov na výplatu

- súbehom nárokov na výplatu dôchodkov sa označuje situácia, keď jednému poistencovi vznikne nárok na výplatu dvoch alebo viacerých dôchodkov

- **poistenec, ktorému sa priznáva invalidný dôchodok, už poberá invalidný dôchodok, na ktorý bol prekvalifikovaný dôchodok za výsluhu rokov**
  - vypláca sa iba ten dôchodok, ktorý je **vyšší** a
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak ten, ktorý si poistenec **zvolil**
  - nárok na dôchodok, ktorý sa nevypláca, odo dňa súbehu zaniká

- **poistenec, ktorému sa priznáva invalidný dôchodok, splnil podmienky nároku na dva invalidné dôchodky – invalidný dôchodok podľa § 70 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a tzv. invalidný dôchodok z mladosti podľa § 70 ods. 2 zákona o sociálnom poistení**
  - vypláca sa iba ten dôchodok, ktorý je **vyšší** a
  - ak je ich suma **rovnak**á, tak ten, ktorý si poistenec **zvolil**
  - nárok na dôchodok, ktorý sa nevypláca, odo dňa súbehu zaniká

- **poistenec, ktorému sa priznáva invalidný dôchodok, už poberá pozostalostný dôchodok (vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok alebo sirotský dôchodok)**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** dôchodok
  - **nižší** sa vypláca v sume **jednej polovice**

  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vždy pozostalostný dôchodok

- **poistenec, ktorému sa priznáva invalidný dôchodok, už poberá dva alebo viac pozostalostných dôchodkov (vdovský dôchodok a sirotský dôchodok alebo sirotské dôchodky, vdovecký dôchodok a sirotský dôchodok alebo sirotské dôchodky)**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **najvyšší** dôchodok
  - **ostatné** sa vyplácajú v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vyplácajú vždy pozostalostné dôchodky

Zánik nároku na invalidný dôchodok a jeho výplatu

- **nárok na invalidný dôchodok zanikne** dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým bol poberateľ invalidného dôchodku **právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin**, v dôsledku ktorého sa stal invalidným

- nárok na invalidný dôchodok nezaniká uplynutím času

- nárok na invalidný dôchodok a nárok na jeho výplatu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na invalidný dôchodok a podmienky nároku na výplatu invalidného dôchodku, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak

3.7.4. Vdovský dôchodok

- vdovský dôchodok je dôchodková dávka, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje zo starobného poistenia alebo z invalidného poistenia

- účelom vdovského dôchodku je zabezpečiť vdove príjem v prípade úmrtia jej manžela

Podmienky nároku na vdovský dôchodok

- **nárok na vdovský dôchodok má vdova** po manželovi, ktorý
  - ku dňu smrti poberal starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok alebo

  - ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo
  - ku dňu smrti získal počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok alebo
  - zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

- **nárok na vdovský dôchodok vzniká** dňom smrti manžela, ktorým je deň úmrtia uvedený v úmrtnom liste alebo ktorým je deň uvedený ako deň smrti (resp. deň, ktorý nezvestný neprežil) v právoplatnom rozhodnutí súdu o vyhlásení manžela za mŕtveho

- nemôže vzniknúť nárok na vdovský dôchodok rozvedenej žene

- neskúma sa žitie manželov v spoločnej domácnosti, ani skutočnosť, či manželstvo plnilo spoločenskú funkciu alebo nie
-

Suma vdovského dôchodku

- suma vdovského dôchodku je **60 %**
  - zo starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, na ktorý mal alebo by mal nárok zomretý manžel ku dňu smrti,
  - zo invalidného dôchodku, ak zomretý manžel bol poberateľom invalidného dôchodku a ku dňu smrti nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo nezískal počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok,
  - z predčasného starobného dôchodku priznaného zomretému manželovi

- ak zomretý manžel spĺňal ku dňu smrti podmienky nároku na dva dôchodky, vdovský dôchodok sa určí z vyššieho dôchodku

Výplata vdovského dôchodku

Nárok na výplatu vdovského dôchodku

- **nárok na výplatu vdovského dôchodku trvá** po období **jedného roka od smrti manžela**
  - po uplynutí tohto jedného roka zaniká iba nárok na výplatu vdovského dôchodku, samotný nárok na vdovský dôchodok však trvá aj naďalej

- po uplynutí jedného roka nárok na výplatu trvá iba vtedy, ak vdova spĺňa niektorú z nasledujúcich podmienok:

- stará sa aspoň o jedno nezaopatrené dieťa, ktoré má po zomretom rodičovi nárok na sirotský dôchodok alebo ktoré bolo v rodine zomretého vychovávané
- je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
- vychovala aspoň tri deti
- dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti
- dovŕšila dôchodkový vek

Súbeh nárokov na výplatu dôchodkov

- súbehom nárokov na výplatu dôchodkov sa označuje situácia, keď jednému poistencovi vznikne nárok na výplatu dvoch alebo viacerých dôchodkov

- **vdova, ktorej sa priznáva vdovský dôchodok, už poberá starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** dôchodok
  - **nižší** sa vypláca v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vždy vdovský dôchodok

- **vdova, ktorej sa priznáva vdovský dôchodok, už poberá invalidný dôchodok a sirotský dôchodok, prípadne sirotské dôchodky obojstranne osiroteného dieťaťa**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **najvyšší** dôchodok
  - **ostatné** sa vyplácajú v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vdovský dôchodok a sirotský dôchodok alebo sirotské dôchodky

- **vdova, ktorej sa priznáva vdovský dôchodok, už poberá sirotský dôchodok alebo sirotské dôchodky obojstranne osiroteného dieťaťa**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** alebo **najvyšší** dôchodok
  - **ostatné** sa vyplácajú v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca dôchodok, ktorý si vdova zvolí

Zánik nároku na výplatu vdovského dôchodku

- **nárok na výplatu vdovského dôchodku zaniká**, ak po uplynutí jedného roka od smrti manžela vdova nespĺňa niektorú z nasledujúcich podmienok:

  - stará sa aspoň o jedno nezaopatrené dieťa, ktoré má po zomretom rodičovi nárok na sirotský dôchodok alebo ktoré bolo v rodine zomretého vychovávané
  - je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
  - vychovala aspoň tri deti
  - dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti
  - dovŕšila dôchodkový vek

- ak vdove zanikne nárok na výplatu vdovského dôchodku, pretože prestane spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa alebo prestane byť invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, a neskôr, s odstupom času, začne niektorú z týchto podmienok znovu spĺňať, **nárok na výplatu vdovského dôchodku jej vznikne znovu**

Zánik nároku na vdovský dôchodok

- nárok na vdovský dôchodok zaniká
  - uzatvorením manželstva
  - dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu, podľa ktorého vdova úmyselným trestným činom spôsobila smrť manžela

- nárok na vdovský dôchodok nezaniká uplynutím času
  - nárok na výplatu vdovského dôchodku alebo jeho časti sa premlčí **uplynutím troch rokov** odo dňa, za ktorý vdovský dôchodok alebo jeho časť patrili

- nárok na vdovský dôchodok a nárok na jeho výplatu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na vdovský dôchodok a podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku, ak o sociálnom poistení neustanovuje inak

3.7.5. Vdovecký dôchodok

- vdovecký dôchodok je dôchodková dávka, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje zo starobného poistenia alebo z invalidného poistenia

- účelom vdoveckého dôchodku je zabezpečiť vdovcovi príjem v prípade úmrtia jeho manželky

Podmienky nároku na vdovecký dôchodok

- nárok na vdovecký dôchodok má vdovec po manželke, ktorá
  - ku dňu smrti poberala starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok alebo
  - ku dňu smrti splnila podmienky nároku na starobný dôchodok alebo
  - ku dňu smrti získala počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok alebo
  - zomrela v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

- **nárok na vdovecký dôchodok vzniká** dňom smrti manželky, ktorým je deň úmrtia uvedený v úmrtnom liste alebo ktorým je deň uvedený ako deň smrti (resp. deň, ktorý nezvestná neprežila) v právoplatnom rozhodnutí súdu o vyhlásení manželky za mŕtvu

Suma vdoveckého dôchodku

- suma vdoveckého dôchodku je **60 %**
  - starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, na ktorý mala alebo by mala nárok zomretá manželka ku dňu smrti,
  - invalidného dôchodku, ak zomretá manželka bola poberateľkou invalidného dôchodku a ku dňu smrti nesplnila podmienky nároku na starobný dôchodok alebo nezískala počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok,
  - predčasného starobného dôchodku priznaného zomretej manželke

- ak zomretá manželka spĺňala ku dňu smrti podmienky nároku na dva dôchodky, vdovecký dôchodok sa určí z vyššieho dôchodku

Výplata vdoveckého dôchodku

Nárok na výplatu vdoveckého dôchodku

- **nárok na výplatu vdoveckého dôchodku** trvá po obdobie **jedného roka od smrti manželky**

- po uplynutí tohto jedného roka zaniká iba nárok na výplatu vdoveckého dôchodku, samotný nárok na vdovecký dôchodok však trvá aj naďalej

- po uplynutí jedného roka nárok na výplatu trvá iba vtedy, ak vdovec spĺňa niektorú z nasledujúcich podmienok:

- stará sa aspoň o jedno nezaopatrené dieťa, ktoré má po zomretej nárok na sirotský dôchodok alebo ktoré bolo v rodine zomretej vychovávané
- je invalidný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %,
- vychoval aspoň tri deti
- dovŕšil vek 52 rokov a vychoval dve deti
- dovŕšil dôchodkový vek

Súbeh nárokov na výplatu dôchodkov

- súbehom nárokov na výplatu dôchodkov sa označuje situácia, keď jednému poistencovi vznikne nárok na výplatu dvoch alebo viacerých dôchodkov

- **vdovec, ktorému sa priznáva vdovecký dôchodok, už poberá starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** dôchodok
  - **nižší** sa vypláca v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vždy vdovecký dôchodok

- **vdovec, ktorému sa priznáva vdovecký dôchodok, už poberá invalidný dôchodok a sirotský dôchodok, prípadne sirotské dôchodky obojstranne osiroteného dieťaťa**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **najvyšší** dôchodok
  - **ostatné** sa vyplácajú v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca vdovecký dôchodok a sirotský dôchodok alebo sirotské dôchodky

- **vdovec, ktorému sa priznáva vdovecký dôchodok, už poberá sirotský dôchodok alebo sirotské dôchodky obojstranne osiroteného dieťaťa**
  - **v plnej sume** sa vypláca iba **vyšší** alebo **najvyšší** dôchodok
  - **ostatné** sa vyplácajú v sume **jednej polovice**
  - ak je ich suma **rovnaká**, tak sa v sume jednej polovice vypláca dôchodok, ktorý si vdovec zvolí

Zánik nároku na výplatu vdoveckého dôchodku

- **nárok na výplatu vdoveckého dôchodku zaniká**, ak po uplynutí jedného roka od smrti manželky vdovec nespĺňa niektorú z nasledujúcich podmienok:

  - stará sa aspoň o jedno nezaopatrené dieťa, ktoré má po zomretej nárok na sirotský dôchodok alebo ktoré bolo v rodine zomretej vychovávané
  - je invalidný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
  - vychoval aspoň tri deti
  - dovŕšil vek 52 rokov a vychoval dve deti
  - dovŕšil dôchodkový vek

- ak vdovcovi zanikne nárok na výplatu vdoveckého dôchodku, pretože prestane spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa alebo prestane byť invalidný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, a neskôr, s odstupom času, začne niektorú z týchto podmienok znovu spĺňať, **nárok na výplatu vdoveckého dôchodku mu vznikne znovu**

Zánik nároku na vdovecký dôchodok

- nárok na vdovecký dôchodok zaniká
  - uzatvorením manželstva
  - dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia súdu, podľa ktorého vdovec úmyselným trestným činom spôsobil smrť manželky

- nárok na vdovský dôchodok nezaniká uplynutím času
  - nárok na výplatu vdoveckého dôchodku alebo jeho časti sa premlčí **uplynutím troch rokov** odo dňa, za ktorý vdovecký dôchodok alebo jeho časť patrili

- nárok na vdovský dôchodok a nárok na jeho výplatu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na vdovský dôchodok a podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak

3.7.6. Minimálny dôchodok

- účelom minimálneho dôchodku je zabezpečiť poistencovi dôchodkový príjem na takej úrovni, aby nebol odkázaný na pomoc v hmotnej núdzi

- o priznanie minimálneho dôchodku **nie je potrebné žiadať**, o nároku na zvýšenie dôchodku na minimálny dôchodok rozhodne Sociálna poisťovňa

- **nárok na zvýšenie dôchodku** na minimálny dôchodok **má poberateľ**
  - **starobného dôchodku** (aj keď bol predtým priznaný ako **predčasný starobný dôchodok)** alebo
  - **invalidného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku**

- **podmienky nároku** na minimálny dôchodok splní poberateľ dôchodku vtedy, ak
  - získa **najmenej 30 rokov** kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia
    - **kvalifikovaným obdobím** dôchodkového poistenia **je**
      - obdobie dôchodkového poistenia získané
        - **pred 1. januárom 1993** (započítajú sa všetky dni dôchodkového poistenia),
        - **od 1. januára 1993** (započítajú sa **len dni získané v kalendárnom roku**, za ktorý patrí osobný mzdový bod najmenej v hodnote **0,241**, teda **ročný príjem bol najmenej 24,1% priemernej mzdy)**
          - **bez ohľadu na hodnotu osobného mzdového bodu** je kvalifikovaným obdobím **aj obdobie dôchodkového poistenia získané**
            - v inom členskom štáte EÚ, štáte Európskeho združenia voľného obchodu a štáte, s ktorým má SR uzavretú medzinárodnú zmluvu o sociálnom zabezpečení
            - **v kalendárnom roku**, v ktorom boli **splnené podmienky** nároku na dôchodok po 31. decembri 2003 alebo bol priznaný dôchodok pred 1. januárom 2004
            - **od vzniku nároku na invalidný dôchodok do dovŕšenia dôchodkového veku**
      - počet rokov kvalifikovaného obdobia dôchodkového poistenia sa určí ako súčet všetkých dní dôchodkového poistenia získaných v niektorom z vyššie uvedených období a takto zistený celkový počet dní sa prepočíta na roky tak, že sa počet dní vydelí 365 dňami
      - poberateľom dôchodkov, ktorí 31. decembra 2020 majú nárok na zvýšenie dôchodku na sumu minimálneho dôchodku, sa obdobie dôchodkového poistenia získané do 31. decembra 2020 zohľadňuje bez ohľadu na hodnotu osobného mzdového bodu
  - výška dôchodkových príjmov je **nižšia** ako výška minimálneho dôchodku a
  - požiadal o **priznanie všetkých dôchodkov**, na ktoré by mohol mať nárok

- podmienkou zvýšenia dôchodku na minimálny dôchodok je, že výška cel-

kového dôchodkového príjmu poberateľa dôchodku je nižšia ako minimálny dôchodok
  - zvýšenie sa určí ako rozdiel medzi minimálnym dôchodkom a vyplácaným dôchodkom, resp. celkovým dôchodkovým príjmom poberateľa dôchodku:

zvýšenie dôchodku = suma minimálneho dôchodku – celkový dôchodkový príjem

- do celkového dôchodkového príjmu sa zahŕňajú
  - starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok
  - vdovský dôchodok alebo vdovecký dôchodok
  - výsluhový dôchodok
  - invalidný výsluhový dôchodok
  - vdovský výsluhový dôchodok alebo vdovecký výsluhový dôchodok
  - čiastočný invalidný dôchodok alebo invalidný dôchodok priznaný podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov
  - vdovský dôchodok alebo vdovecký dôchodok a sirotský dôchodok z II. piliera
  - dôchodok z cudziny, ak je obdobný niektorému z vyššie uvedených dôchodkov

- pri invalidnom dôchodku sa do celkového dôchodkového príjmu zahŕňa aj starobný dôchodok a predčasný starobný dôchodok z II. piliera

3.7.7. Sirotský dôchodok

- sirotský dôchodok je dôchodková dávka, ktorá sa za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení poskytuje zo starobného poistenia alebo z invalidného poistenia

- účelom sirotského dôchodku je zabezpečiť sirote príjem v prípade úmrtia jej rodiča alebo osvojiteľa

Podmienky nároku na sirotský dôchodok

- **nárok na sirotský dôchodok má** nezaopatrené dieťa po zomretom rodičovi alebo osvojiteľovi, ktorý
  - ku dňu smrti poberal starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok

alebo invalidný dôchodok alebo
  - ku dňu smrti nepoberal niektorý z týchto dôchodkov, ale získal počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na nárok na invalidný dôchodok, alebo
  - ku dňu smrti nepoberal niektorý z vyššie uvedených dôchodkov, ale splnil podmienky nároku na starobný dôchodok, alebo
  - zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

- dieťaťu môže vzniknúť nárok na sirotský dôchodok po každom z rodičov alebo osvojiteľov - to znamená, že dieťa môže mať nárok na dva sirotské dôchodky

- **nárok na sirotský dôchodok vzniká** dňom smrti rodiča alebo osvojiteľa dieťaťa, ktorým je deň úmrtia uvedený v úmrtnom liste alebo ktorým je deň uvedený ako deň smrti (resp. deň, ktorý nezvestný neprežil) v právoplatnom rozhodnutí súdu o vyhlásení rodiča alebo osvojiteľa dieťaťa za mŕtveho

- **nárok na sirotský dôchodok nevznikne** nezaopatrenému dieťaťu v pestúnskej starostlivosti po pestúnovi alebo jeho manželovi

Suma sirotského dôchodku

- suma sirotského dôchodku je **40 %**
  - starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, na ktorý mal alebo by mal nárok zomretý rodič alebo osvojiteľ dieťaťa,
  - invalidného dôchodku, ak zomretý rodič alebo osvojiteľ dieťaťa bol poberateľom invalidného dôchodku a ku dňu smrti nesplnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo nezískal počet rokov dôchodkového poistenia potrebný na vznik nároku na invalidný dôchodok
  - predčasného starobného dôchodku priznaného zomretému rodičovi alebo osvojiteľovi

- ak zomretý rodič alebo osvojiteľ dieťaťa splnil podmienky nároku na dva dôchodky, sirotský dôchodok sa určí z vyššieho dôchodku

Výplata sirotského dôchodku

Zánik nároku na sirotský dôchodok a jeho výplatu

- **nárok na výplatu sirotského dôchodku zanikne**, hoci samotný nárok na sirotský dôchodok trvá,

  - dňom, ktorým dieťa mladšie ako 26 rokov prestalo byť nezaopatreným dieťaťom,
  - osvojením nezaopatreného dieťaťa
    - zrušením tohto osvojenia vznikne nárok na výplatu dôchodku znovu

- nárok na výplatu sirotského dôchodku sa **obnoví** odo dňa, od ktorého dieťa mladšie ako 26 rokov znovu začalo byť nezaopatreným dieťaťom

- **nárok na sirotský dôchodok zaniká**
  - dňom právoplatnosti rozhodnutia súdu, podľa ktorého nezaopatrené dieťa úmyselne spôsobilo smrť rodiča alebo osvojiteľa,
  - dňom, ktorým dieťa dovŕši 26 rokov veku

- nárok na sirotský dôchodok nezaniká uplynutím času

3.7.8. Trinásty dôchodok

- nárok na trinásty dôchodok má poberateľ dôchodku, ktorý má v novembri kalendárneho roka nárok na výplatu
  - starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku, sirotského dôchodku alebo sociálneho dôchodku
  - výsluhového dôchodku, invalidného výsluhového dôchodku, vdovského výsluhového dôchodku, vdoveckého výsluhového dôchodku alebo sirotského výsluhového dôchodku prekvalifikovaného zo starobného dôchodku, invalidného dôchodku, čiastočného invalidného dôchodku, dôchodku za výsluhu rokov, vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku alebo sirotského dôchodku priznaného podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení, na ktoré vznikol nárok do 30. apríla 1998 a stali sa dávkami výsluhového zabezpečenia podľa predpisu účinného od 1. mája 1998 alebo na ktoré vznikol nárok do 30. júna 2002 a stali sa dávkami výsluhového zabezpečenia
  - vdovského výsluhového dôchodku, vdoveckého výsluhového dôchodku alebo sirotského výsluhového dôchodku po poberateľovi prekvalifikovaného starobného dôchodku, prekvalifikovaného invalidného dôchodku, prekvalifikovaného čiastočného invalidného dôchodku alebo prekvalifikovaného dôchodku za výsluhu rokov

- suma trinásteho dôchodku

- je 300 eur, ak úhrn súm dôchodkových príjmov daného dôchodcu je najviac v sume životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu
- sa určí podľa vzorca uvedeného v prílohe zákona o 13. dôchodku, ak úhrn súm dôchodkových príjmov daného dôchodcu je vyšší ako suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu:

$$TD = \max \{300 - 0{,}36 * (D - ŽM); 50\}$$

  - TD znamená suma trinásteho dôchodku
  - D predstavuje sumu dôchodku alebo úhrn súm plnení
  - ŽM je suma životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- suma 13. dôchodku je najmenej 50 eur

3.8. Poistenie v nezamestnanosti

- **poistenie v nezamestnanosti** je poistenie pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti

- poistenec má nárok na **dávku v nezamestnanosti** po splnení všetkých podmienok na priznanie
  - vzniká odo dňa zaradenia do evidencie nezamestnaných občanov a zaniká uplynutím šiestich mesiacov - toto obdobie je označované ako **podporné obdobie v nezamestnanosti**

- **dávka v nezamestnanosti** je dávka vyplácaná po splnení zákonných podmienok zo základného fondu poistenia v nezamestnanosti, slúžiaca na zabezpečenie príjmu poistenca v dôsledku nezamestnanosti

- nárok na dávku v nezamestnanosti má **uchádzač o zamestnanie** (vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie na úrade práce sociálnych vecí a rodiny), ktorým je **povinne poistená osoba v nezamestnanosti, teda zamestnanec alebo dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti,** ktorá splnila všetky zákonné podmienky
  - povinné poistenie v nezamestnanosti vzniká aj na základe dohôd o vykonaní práce a dohôd o pracovnej činnosti s pravidelným mesačným príjmom

- **povinne poistená osoba v nezamestnanosti** je zamestnanec

- **dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti** môže byť:
  - fyzická osoba, ktorá je súčasne dobrovoľne nemocensky poistená a dobrovoľne dôchodkovo poistená
  - samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá má na území slovenskej republiky trvalý pobyt, povolenie na prechodný pobyt alebo povolenie na trvalý pobyt a
    - je povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená alebo
    - má prerušené povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnej osoby
      - od 11. dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania fyzickej osoby alebo potreby osobnej a celodennej starostlivosti o dieťa do skončenia potreby tohto ošetrovania alebo tejto starostlivosti a
      - v období, v ktorom má nárok na rodičovský príspevok podľa zákona o rodičovskom príspevku, ak podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby

Podmienky nároku na dávku v nezamestnanosti

- **základnou podmienkou nároku na dávku v nezamestnanosti** je, aby poistenec v posledných štyroch rokoch (od 1. januára 2018), resp. troch rokoch (do 31. decembra 2017) pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie bol poistený v nezamestnanosti najmenej dva roky, t. j. 730 dní

- spôsob skončenia pracovnoprávneho vzťahu nemá vplyv na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti, jej výšku ani na obdobie jej poskytovania – takisto skutočnosť, či pracovný pomer bol dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas alebo určitú dobu

Podporné obdobie

- poistencovi nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká odo dňa zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie a zaniká uplynutím podporného obdobia v nezamestnanosti

- podporné obdobie v nezamestnanosti je šesť mesiacov

- ak podmienky nároku nie sú splnené, vydá pobočka Sociálnej poisťovne rozhodnutie, ktorým sa nárok na dávku neprizná

Výška dávky v nezamestnanosti

- dávka v nezamestnanosti sa poskytuje za dni a jej výška je 50% denného vymeriavacieho základu

50% x **DVZ** x **počet dní v mesiaci**

- denný vymeriavací základ na určenie sumy dávky v nezamestnanosti je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na poistenie v nezamestnanosti alebo poistné na výsluhový príspevok podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov dosiahnutých v rozhodujúcom období, a počtu dní rozhodujúceho obdobia

- rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je obdobie dvoch rokov predchádzajúcich dňu, v ktorom vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti
  - z rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poistné na poistenie v nezamestnanosti (podľa § 140 zákona o sociálnom poistení) alebo poistné na výsluhové zabezpečenie podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov

- ak v rozhodujúcom období nie sú dva roky, za ktoré možno zistiť denný vymeriavací základ na určenie sumy dávky v nezamestnanosti, denný vymeriavací základ sa zistí z tohto kratšieho obdobia

- **DVZ = ∑ vymeriavacích základov/počet dní rozhodujúceho obdobia** denný vymeriavací základ na určenie výšky dávky v nezamestnanosti je najviac vo výške určenej ako podiel 2-násobku všeobecného vymeriavacieho základu a čísla 365
  - všeobecný vymeriavací základ je
    - v období od 1. januára do 30. júna kalendárneho roka všeobecný vymeriavací základ, ktorý platil v kalendárnom roku dva roky predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti,
    - v období od 1. júla do 31. decembra kalendárneho roka všeobecný vymeriavací základ, ktorý platil v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol nárok na dávku v nezamestnanosti

Nárok na dávku za zostávajúcu časť podporného obdobia

- poistenec, ktorý bol vyradený z evidencie uchádzačov o zamestnanie počas poberania dávky v nezamestnanosti, **má nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti za zostávajúcu časť podporného obdobia**, ak v období najviac dvoch rokov bol opätovne zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie, t. j. odo dňa opätovného zaradenia do tejto evidencie

- dávka je v sume, v akej mu bola vyplácaná predchádzajúca dávka v nezamestnanosti
  - to znamená, že ak od vyradenia osoby z evidencie uchádzačov neuplynuli dva roky a predchádzajúce podporné obdobie neuplynulo, pri opätovnom zaradení do evidencie osoba má nárok na výplatu dávky v predchádzajúcej výške len za zostávajúce podporné obdobie

Jednorazové vyplatenie 50% dávky v nezamestnanosti

- osoba má nárok na jednorazové vyplatenie 50 % dávky v nezamestnanosti za zostávajúcu časť podporného obdobia,
  - ak obdobie poberania dávky v nezamestnanosti trvalo najmenej tri mesiace
  - ak o jej vyplatenie písomne požiada a
  - nemá priznaný starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % alebo nemá priznaný invalidný dôchodok a dovŕšil dôchodkový vek

Prerušenie a zánik nároku na dávku v nezamestnanosti

Prerušenie nároku

- poistenec nemá nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti za dni, počas ktorých má nárok na výplatu nemocenského, ošetrovného, materského a počas ktorých sa mu vypláca rodičovský príspevok

Zánik nároku

- nárok na dávku v nezamestnanosti zaniká vždy:
  - dňom vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie
  - dňom priznania starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku

alebo invalidného dôchodku z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
- uplynutím podporného obdobia v nezamestnanosti (šesť mesiacov)
- dňom smrti fyzickej osoby
- jednorazovým vyplatením 50 % dávky v nezamestnanosti za zostávajúcu časť podporného obdobia

3.9. Garančné poistenie

- **garančné poistenie** je poistenie pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojovanie nárokov zamestnanca a na úhradu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie

- **nárok na dávku garančného poistenia** má zamestnanec garančne poisteného zamestnávateľa, ak sa takýto zamestnávateľ stal platobne neschopný a nemôže uspokojiť nároky tohto zamestnanca, ktoré sú taxatívne ustanovené v zákone o sociálnom poistení

- garančne poistený je zamestnávateľ:
  - zamestnanca v pracovnoprávnom vzťahu
  - člena družstva, ktorý je v pracovnom vzťahu k družstvu

- garančne poistený nie je zamestnávateľ, ktorý je:
  - zastupiteľský úrad cudzieho štátu a
  - na ktorého nemôže byť vyhlásený konkurz (najmä štát, štátna rozpočtová organizácia, obec, vyšší územný celok alebo iná osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát)

- zamestnancom na účely garančného poistenia je aj fyzická osoba v právnom vzťahu zakladajúcom zamestnávateľovi garančne poistenie

- **dávka garančného poistenia** - dávka vyplácaná po splnení zákonných podmienok zo základného fondu garančného poistenia, slúžiaca na uspokojenie nárokov z pracovnoprávneho vzťahu v dôsledku platobnej neschopnosti zamestnávateľa

- **nárok na dávku garančného poistenia má zamestnanec**, ktorý je alebo bol **v pracovnoprávnom vzťahu** u zamestnávateľa, ktorý sa stal platobne

neschopný a neuspokojoval nároky zamestnanca z pracovnoprávneho vzťahu:
  - pracovný pomer
  - dohoda o vykonaní práce
  - dohoda o brigádnickej práci študentov
  - dohody o pracovnej činnosti
  - člen družstva, ktorý je v pracovnom vzťahu k družstvu

- za zamestnanca na účely garančného poistenia nepovažuje zamestnanec, ktorý je štatutárnym orgánom zamestnávateľa a má najmenej 50 % účasť na majetku zamestnávateľa alebo členom štatutárneho orgánu zamestnávateľa a má najmenej 50 % účasť na majetku zamestnávateľa

- ak zamestnanec nemal uspokojené nároky z pracovnoprávneho vzťahu u viacerých platobne neschopných zamestnávateľov, nárok na dávku garančného poistenia a určenie jej maximálnej výšky sa posudzuje samostatne

- nárok na výplatu dávky garančného poistenia vznikne splnením podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku a podaním žiadosti o jej priznanie

- zamestnávateľ je platobne neschopný, ak:
  - bol podaný návrh na vyhlásenie konkurzu príslušnému súdu alebo
  - súd začal konkurzné konanie bez návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa zákona o konkurze a reštrukturalizácii

- deň vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa je:
  - deň doručenia návrhu na vyhlásenie konkurzu príslušnému súdu.
  - za deň vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa sa považuje aj deň vydania uznesenia súdu o začatí konkurzného konania, ak súd začne konkurzné konanie bez návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa osobitného predpisu

- zamestnanec nemá nárok na dávku garančného poistenia, ak:
  - pracovnoprávny vzťah uzatvoril po vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa
  - bol na platobnú neschopnosť zamestnávateľa písomne upozornený
  - je štatutárnym orgánom zamestnávateľa a má účasť na majetku zamestnávateľa vo výške najmenej 50 % alebo je členom štatutárneho orgánu zamestnávateľa a má účasť na majetku zamestnávateľa vo výške najmenej 50 %

Podmienky nároku

- nárok na dávku garančného poistenia vznikne, ak zamestnanec je alebo bol v pracovnoprávnom vzťahu u zamestnávateľa, ktorý nemôže uspokojiť nároky zamestnanca z pracovnoprávneho vzťahu a zamestnávateľ sa stal platobne neschopný

- nárokmi zamestnanca sú:
  - nárok na mzdu a náhradu za čas pracovnej pohotovosti
  - nárok na príjem plynúci členovi družstva z pracovného vzťahu k družstvu
  - nárok na odmenu dohodnutú v dohode o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru
  - nárok na náhradu mzdy za sviatky a pri prekážkach v práci
  - nárok na náhradu mzdy za dovolenku, na ktorú vznikol nárok počas kalendárneho roka, v ktorom vznikla platobná neschopnosť zamestnávateľa, ako aj za predchádzajúci kalendárny rok
  - nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancom pri skončení pracovného pomeru
  - nárok na náhradu mzdy pri okamžitom skončení pracovného pomeru
  - nárok na náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru
  - nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností
  - nárok na náhradu vecnej škody v súvislosti s pracovným úrazom alebo chorobou z povolania
  - nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca podľa zákona o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca
  - súdne trovy v súvislosti s uplatnením nárokov z pracovného pomeru zamestnanca na súde z dôvodu zrušenia zamestnávateľa vrátane trov právneho zastúpenia

- žiadateľ si môže uplatňovať dávku garančného poistenia najviac v rozsahu a za obdobie troch mesiacov **z posledných 18 mesiacov** trvania pracovnoprávneho vzťahu predchádzajúcich začiatku platobnej neschopnosti alebo dňu skončenia pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa

Výška dávky

- dávka garančného poistenia sa poskytuje v sume príslušného nároku zníženého o poistné na

  - zdravotné poistenie, nemocenské poistenie, starobné poistenie, invalidné poistenie, poistenie v nezamestnanosti, ktoré je povinný platiť zamestnanec
  - a preddavok na daň alebo daň z príjmov zo závislej činnosti a funkčných požitkov, vypočítaných podľa podmienok platných v príslušnom kalendárnom mesiaci, za ktorý uvedený nárok vznikol

- maximálna výška dávky garančného poistenia, na ktorú má zamestnanec nárok, ak platobná neschopnosť zamestnávateľa vznikla v období od. 1. júla 2021 do 30. júna 2022 je 3633 eur, čo predstavuje trojnásobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu platného za kalendárny rok 2021

Poskytovanie dávky

- dávka garančného poistenia je jednorazová dávka, pri splnení podmienok sa vyplatí

- ak podmienky nároku nie sú splnené vydá sa rozhodnutie, ktorým sa nárok na dávku neprizná

- po vyplatení dávky garančného poistenia sa zamestnávateľ stáva dlžníkom Sociálnej poisťovne a Sociálna poisťovňa sa stáva veriteľom dlžníka
  - ak súd rozhodol o odmietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo zastavil konkurzné konanie z iného dôvodu ako pre nedostatok majetku, zamestnávateľ je povinný vrátiť Sociálnej poisťovni sumu vyplatenej dávky garančného poistenia zvýšenú o úrok vo výške diskontnej úrokovej sadzby platnej v deň jej vrátenia, a to do troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia súdu o odmietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu alebo o zastavení konkurzného konania

3.10. Úrazové poistenie

- úrazové poistenie je povinné poistenie zamestnávateľa, ktoré ho má ochraňovať **pred rizikom ekonomickej záťaže pre prípad jeho zodpovednosti** za poškodenie zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania jeho zamestnancom, ktorá mu vyplýva zo Zákonníka práce

- povinné úrazové poistenie je viazané na zamestnávateľa, ktorý je v pozícii poistenca a platí si úrazové poistenie

  - právna úprava nemá charakter odškodnenia spočívajúceho v náhrade škody, ale je koncipovaná **ako poistný systém kompenzačného charakteru**

- úrazové poistenie vzniká zamestnávateľovi odo dňa, v ktorom začal zamestnávať aspoň jednu fyzickú osobu, a zaniká dňom, v ktorom nezamestnáva ani jednu fyzickú osobu

- niektoré úrazové dávky **majú nadstavbový charakter** k dôchodkovým dávkam (invalidný dôchodok) alebo k nemocenským dávkam (nemocenské), čo sa premieta aj do podmienok nároku na tieto úrazové dávky alebo na ich výplatu a na určovanie ich sumy

Dávky úrazového poistenia

- z úrazového poistenia je po splnení zákonom ustanovených podmienok poskytovaných 13 úrazových dávok prevažne peňažného charakteru:

Úrazový príplatok

- poskytuje sa zamestnancovi počas dočasnej pracovnej neschopnosti v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

- účelom tejto dávky je v určitej miere nahradiť rozdiel medzi čistým príjmom, ktorý zamestnanec obvykle dosahoval v čase, keď bol pracovne aktívny pred vznikom pracovného úrazu alebo pred zistením choroby z povolania, a náhradou príjmu alebo nemocenským, ktoré sa mu poskytujú počas jeho dočasnej pracovnej neschopnosti, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s poškodením zdravia v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

Úrazová renta

- úrazová renta je pravidelnou peňažnou dávkou úrazového poistenia, ktorá má poškodenému zmierniť pokles zárobku v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

Jednorazové vyrovnanie

- účelom dávky je finančne kompenzovať pokles pracovnej schopnosti poškodeného v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, **ktorý dosiahol pokles pracovnej schopnosti minimálne 10 % a maximálne 40 %**

Pozostalostná úrazová renta

- pravidelná peňažná dávka úrazového poistenia, ktorá má zabezpečiť osoby, ktorým poškodený, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, bol povinný poskytovať výživu na základe rozhodnutia súdu

Jednorazové odškodnenie

- poskytuje sa manželovi, manželke a nezaopatrenému dieťaťu poškodeného na preklenutie nepriaznivej finančnej situácie rodiny, ktorá je spôsobená stratou príjmu poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania

Pracovná rehabilitácia (vecná dávka) a rehabilitačné

- pracovná rehabilitácia je definovaná ako výcvik potrebný na získanie pracovnej schopnosti na výkon doterajšej činnosti poškodeného alebo inej vhodnej činnosti poškodeného
  - iná vhodná činnosť poškodeného je činnosť zamestnanca alebo činnosť fyzickej osoby spadajúcej do osobného rozsahu úrazového poistenia zodpovedajúca zdravotnej spôsobilosti na prácu s prihliadnutím na jeho vek, pracovné schopnosti a kvalifikáciu

- rehabilitačné je peňažná dávka poskytovaná z úrazového poistenia zo zákona, ak sa poškodenému poskytuje pracovná rehabilitácia
  - účelom tejto dávky je finančne zabezpečiť poškodeného počas absolvovania pracovnej rehabilitácie

Rekvalifikácia (vecná dávka) a rekvalifikačné

- rekvalifikácia je definovaná ako zmena doterajšej kvalifikácie poškodeného, ktorú treba zabezpečiť získaním nových znalostí a zručností, teoretickou alebo praktickou prípravou umožňujúcou jeho pracovné uplatnenie v inej vhodnej činnosti
  - iná vhodná činnosť poškodeného je činnosť zamestnanca alebo fyzickej osoby spadajúcej do osobného rozsahu úrazového poistenia zodpovedajúca zdravotnej spôsobilosti na prácu s prihliadnutím na jeho vek, pracovné schopnosti a kvalifikáciu

- rekvalifikačné je peňažná dávka poskytovaná z úrazového poistenia a súvisí s rekvalifikáciou ako vecnou dávkou úrazového poistenia
  - úlohou tejto dávky je finančne zabezpečiť poškodeného počas absolvovania rekvalifikácie

Náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia

- náhrada za bolesť je dávkou úrazového poistenia, ktorá sa poškodenému poskytuje jednorazovo
  - jej účelom je kompenzovať bolesť ako ujmu spôsobenú poškodením na zdraví následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov

- náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia je dávkou úrazového poistenia, ktorá sa poškodenému poskytuje jednorazovo
  - jej účelom je kompenzovať zníženie možnosti spoločenského uplatnenia v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie spoločenských úloh

Náhrada nákladov spojených s liečením

- účelom dávky je poškodenému nahradiť náklady spojené s liečením následkov pracovného úrazu alebo choroby z povolania, ktoré mu nemôžu byť uhradené z povinného zdravotného poistenia

Náhrada nákladov spojených s pohrebom

- účelom dávky je nahradiť náklady spojené s pohrebom poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, nahradiť výdavky na smútočné ošatenie a cestovné výdavky na prepravu z miesta trvalého pobytu na miesto pohrebu a späť

Posudzovanie miery zodpovednosti

- zamestnávateľ zodpovedá za škodu, aj keď dodržal povinnosti vyplývajúce z osobitných predpisov a ostatných predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ak sa zodpovednosti nezbaví

- zamestnávateľ sa **zbaví zodpovednosti** celkom, ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že
  - škoda bola spôsobená tým, že postihnutý zamestnanec svojím zavinením porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený a ich znalosť a dodržiavanie sa sústavne vyžadovali a kontrolovali, alebo
  - škodu si spôsobil postihnutý zamestnanec pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok a zamestnávateľ nemohol škode zabrániť

- zamestnávateľ sa **zbaví zodpovednosti sčasti**, ak preukáže, že
  - postihnutý zamestnanec porušil svojím zavinením právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody
    - pri posudzovaní, či zamestnanec porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, sa nemožno dovolávať len všeobecných ustanovení, podľa ktorých si má každý počínať tak, aby neohrozoval svoje zdravie a zdravie iných
  - jednou z príčin škody bolo, že zamestnanec bol pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok
  - zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, konal ľahkomyseľne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví
    - za ľahkomyseľné konanie nemožno považovať bežnú neopatrnosť a konanie vyplývajúce z rizika práce

- ak sa zamestnávateľ zbaví zodpovednosti sčasti, určí sa časť škody, za ktorú zodpovedá zamestnanec, podľa miery jeho zavinenia

- zamestnávateľ sa nemôže zbaviť zodpovednosti, ak zamestnanec utrpel pracovný úraz pri odvracaní škody hroziacej tomuto zamestnávateľovi alebo nebezpečenstva priamo ohrozujúceho život alebo zdravie, ak zamestnanec tento stav sám úmyselne nevyvolal

Osoby oprávnené v úrazovom poistení

- nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má zamestnanec zamestnávateľa po splnení zákonom ustanovených podmienok

- nárok na úrazové dávky má aj:
  - žiak strednej školy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému vznikla choroba z povolania pri praktickom vyučovaní a študent vysokej školy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému vznikla choroba z povolania pri praktickej výučbe alebo odbornej praxi
  - vojak dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri výcviku alebo pri plnení úloh denného režimu
  - vojak v zálohe zaradený do aktívnych záloh, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania počas pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky
  - fyzická osoba združená v Dobrovoľnej požiarnej ochrane Slovenskej republiky a v iných občianskych združeniach, ktorá utrpela pracovný úraz alebo jej vznikla choroba z povolania pri plnení úloh na úseku ochrany pred požiarmi, a člen banského záchranného zboru, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri činnostiach tohto zboru
  - fyzická osoba, ktorá na výzvu orgánu verejnej moci alebo veliteľa zásahu a podľa jeho pokynov, prípadne s jeho vedomím osobne pomáhala pri havárii, živelnej pohrome a inej mimoriadnej udalosti alebo pri odstraňovaní ich následkov a pri výkone týchto činností utrpela pracovný úraz alebo jej vznikla choroba z povolania
  - dobrovoľný zdravotník Slovenského Červeného kríža alebo inej právnickej osoby, ktorý utrpel pracovný úraz alebo mu vznikla choroba z povolania pri výkone zdravotníckych služieb pri športovom podujatí alebo spoločenskom podujatí
  - dobrovoľný člen horskej služby alebo iná fyzická osoba, ktorí na výzvu horskej služby a podľa jej pokynov osobne pomáhali pri záchrannej akcii v teréne a pri výkone tejto činnosti utrpeli pracovný úraz alebo im vznikla choroba z povolania

- nárok na úrazové dávky za podmienok ustanovených zákonom má aj manžel (manželka), nezaopatrené dieťa po fyzických osobách, ktoré zomreli v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, a fyzická osoba, voči ktorej mala fyzická osoba v čase úmrtia vyživovaciu povinnosť

Nárok na dávku úrazového poistenia

- nárok na dávku **vzniká** odo dňa splnenia podmienok ustanovených zákonom, ak tento zákon neustanovuje inak

- nárok na dávku zamestnanca nezávisí od plnenia povinností zamestnávateľa platiť a odvádzať poistné na úrazové poistenie

- nárok na dávku **nevzniká**, ak sa zamestnávateľ alebo právnická osoba celkom zbaví zodpovednosti za poškodenie zdravia alebo smrť poškodeného podľa Zákonníka práce

- nárok na dávku **zaniká** dňom smrti fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na dávku a, ak zákon neustanovuje inak

- nárok na dávku **nezaniká** uplynutím času

- ak fyzická osoba, ktorá splnila podmienky nároku na dávku, zomrela po uplatnení nároku na dávku a nároku na jej výplatu, **prechádzajú nároky** na sumy splatné ku dňu smrti tejto fyzickej osoby postupne na manžela (manželku), deti a rodičov
  - ak fyzická osoba, ktorá splnila podmienky nároku na úrazový príplatok, rehabilitačné alebo rekvalifikačné zomrela pred uplatnením nároku na tieto dávky, prechádzajú nároky na sumy dávky splatnej ku dňu smrti tejto fyzickej osoby postupne na manžela (manželku), deti a rodičov
  - ak sa dávka priznala pred smrťou fyzickej osoby, ktorá splnila podmienky nároku na dávku, vyplatia sa splatné sumy, ktoré sa nevyplatili ku dňu smrti tejto fyzickej osoby, manželovi (manželke), deťom a rodičom zomretého
  - vyššie uvedené nároky nie sú predmetom dedičstva; predmetom dedičstva sa stávajú, ak niet týchto fyzických osôb

- nárok na dávku nemožno **postúpiť**

4. NÁHRADA PRÍJMU PRI DOČASNEJ PRÁCENESCHOPNOSTI ZAMESTNANCA

- upravená zákonom č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

- náhradu príjmu pri pracovnej neschopnosti poskytuje zamestnávateľ **ako peňažné plnenie zamestnancovi**, ktorý je uznaný za dočasne práceneschopného

- nárok na náhradu príjmu **má zamestnanec, ak bol pre chorobu alebo úraz uznaný za dočasne práceneschopného** na výkon činnosti zamestnanca alebo mu bolo nariadené karanténne opatrenie alebo izolácia (dočasná pracovná neschopnosť) a nemá príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ podľa zákona o sociálnom poistení okrem príjmu, ktorý sa poskytuje z iného dôvodu než za vykonanú prácu, za obdobie, v ktorom nevykonáva činnosť zamestnanca z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, ak tento zákon neustanovuje inak

- náhradu príjmu **poskytuje zamestnávateľ** za kalendárne dni od prvého dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, **najdlhšie** však **do desiateho dňa** trvania dočasnej pracovnej neschopnosti

- nárok na náhradu príjmu nemá zamestnanec
  - ak počas obdobia dočasnej pracovnej neschopnosti má nárok na
    - nemocenské
    - materské alebo
    - rodičovský príspevok
      - to neplatí, ak zamestnanec počas poberania rodičovského príspevku súčasne vykonáva činnosť zamestnanca
  - ak sa stal dočasne práceneschopným v dôsledku úmyselného trestného činu, za ktorý mu bol uložený trest odňatia slobody
  - ak porušil liečebný režim určený lekárom, odo dňa porušenia liečebného režimu

  - ak sa nezdržiava na mieste určenom počas dočasnej pracovnej neschopnosti bez súhlasu lekára, odo dňa zistenia tejto skutočnosti
  - ak pre dočasnú pracovnú neschopnosť nevykonáva funkciu sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky a patria mu náhrady na úrovni platu vrátane ostatných náležitostí podľa zákona o Ústavnom súde Slovenskej republiky

- nárok na náhradu príjmu zaniká zamestnankyni, ktorá je v období šiestich týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom dočasne práceneschopná a vznikol jej nárok na materské

- **výška náhrady príjmu** je v období
  - od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti do tretieho dňa dočasnej pracovnej neschopnosti **25 % denného vymeriavacieho základu** a
  - od štvrtého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti do desiateho dňa dočasnej pracovnej neschopnosti **55 % denného vymeriavacieho základu**

- v kolektívnej zmluve možno dohodnúť dennú výšku náhrady príjmu vo vyššej percentuálnej sadzbe, najviac vo výške **80 % denného vymeriavacieho základu**

- zamestnancovi, ktorý si privodil dočasnú pracovnú neschopnosť sám, požitím alkoholu alebo v dôsledku zneužitia iných návykových látok, patrí náhrada príjmu iba vo výške polovice

5. STAROBNÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE

5.1. Charakteristika starobného dôchodkového sporenia

- starobné dôchodkové sporenie predstavuje **kapitalizačný**, tzv. II. pilier dôchodkového systému, ktorý je príspevkovo definovaný

- výška dôchodkovej dávky závisí od zaplatených príspevkov do II. piliera a ich zhodnotenia

- finančné prostriedky sporiteľov spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti (DSS)

- **starobné dôchodkové sporenie** je sporenie na osobný účet sporiteľa, ktorého účelom je spolu so starobným poistením podľa osobitného predpisu (I. pilier – sociálne poistenie) zabezpečiť jeho príjem v starobe a pozostalým pre prípad jeho úmrtia

- systém starobného dôchodkového sporenia bol založený od 1. 1. 2005 zákonom č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

- aj keď je **vstup** do druhého piliera pre osoby mladšie ako 35 rokov **dobrovoľný**, po vstupe do tohto piliera sa starobné dôchodkové sporenie stáva povinné a spolu s prvým pilierom **tvorí základný systém dôchodkového zabezpečenia**
  - ak osoba vstúpi do II. piliera, povinné odvody na dôchodkové poistenie v celkovej výške 18 % sa rozdelia na dve časti – do I. aj do II. piliera

- sporiteľ, ktorý sa rozhodne pre sporenie v II. pilieri bude poberať **dôchodok z dvoch zdrojov:**
  1. primerane **krátený dôchodok z I. piliera**, ktorý vypláca Sociálna poisťovňa a
  2. **dôchodok z II. piliera**, ktorého výška bude závisieť od zaplatených príspevkov ako aj ich zhodnotenia a od zvoleného spôsobu poberania dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia

- starobné dôchodkové sporenie pozostáva z dvoch základných fáz:
  - **sporiaca fáza** – v ktorej sa časť povinných odvodov sporiteľa odvádza na jeho osobný dôchodkový účet spravovaný vybranou dôchodkovou správcovskou spoločnosťou
    - v tejto fáze starobného dôchodkového sporenia si okrem DSS môže sporiteľ slobodne vyberať aj dôchodkové fondy, v ktorých chce svoje príspevky zhodnocovať
    - sporiteľ má v tejto fáze možnosť odvádzať si aj dobrovoľné príspevky na starobné dôchodkové sporenie
  - **výplatná fáza** - v tejto fáze sa sporiteľovi zo zhodnotených príspevkov vypláca starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok a pozostalým sa môže vyplácať pozostalostný dôchodok
    - podľa zvolenej formy výplaty dôchodku z II. piliera, poberateľovi jeho dôchodok vypláca ním vybraná poisťovňa (doživotný a dočasný dôchodok) alebo DSS (programový výber)

5.2. Základné zásady starobného dôchodkového sporenia

- **výber** dôchodkovej správcovskej spoločnosti (DSS) **je na slobodnom rozhodnutí** konkrétneho **sporiteľa**

- zásada **zásluhovosti** II. piliera
  - adresné sporenie na dôchodok prostredníctvom osobných dôchodkových účtov, na ktoré sa bude poukazovať časť zo mzdy sporiteľa

- činnosť DSS je pod **dohľadom Úradu pre finančný trh**

5.3. Účasť na starobnom dôchodkovom sporení

5.3.1. Osoby zúčastnené na starobnom dôchodkovom sporení

- osoba zúčastnená na starobnom dôchodkovom sporení
  - je sporiteľ, ktorý je dôchodkovo poistený podľa zákona o sociálnom poistení, najskôr od vzniku prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení do dňa, ktorý predchádza dňu, od ktorého je poberateľom starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku
  - je aj fyzická osoba, ktorej sa vypláca úrazová renta podľa zákona o sociálnom poistení a za ktorú Sociálna poisťovňa platí poistné na starobné pois-

tenie, ak bola sporiteľ pred vznikom nároku na úrazovú rentu, a to do dňa, ktorý predchádza dňu, od ktorého je poberateľom starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku

5.3.2. Vznik a zánik prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení

- osoby, ktoré boli aspoň raz dôchodkovo poistené (I. pilier), **sa môžu rozhodnúť pre vstup do II. piliera do dovŕšenia veku 35 rokov**
  - po vstupe do II. piliera už z neho nie je možné vystúpiť

- Sociálna poisťovňa je povinná do 180 dní od vzniku prvej účasti na dôchodkovom poistení podľa zákona o sociálnom poistení vzniknutej po 31. decembri 2012 písomne informovať osobu o jej práve na uzatvorenie zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení

5.3.3. Prerušenie účasti na starobnom dôchodkovom sporení

- zamestnancovi a samostatne zárobkovo činnej osobe povinne dôchodkovo poistenej podľa zákona o sociálnom poistení zúčastneným na starobnom dôchodkovom sporení sa prerušuje účasť na starobnom dôchodkovom sporení v období, v ktorom sa im prerušuje povinné dôchodkové poistenie podľa zákona o sociálnom poistení

- vznik prerušenia účasti na starobnom dôchodkovom sporení sa posudzuje rovnako ako zánik tejto účasti a skončenie prerušenia účasti na starobnom dôchodkovom sporení sa posudzuje rovnako ako vznik tejto účasti

5.4. Príspevky na starobné dôchodkové sporenie

- za každého, kto je zúčastnený v II. pilieri dôchodkového zabezpečenia, je nutné platiť povinné príspevky

- **výber povinných príspevkov je centralizovaný** a realizuje sa prostredníctvom Sociálnej poisťovne, ktorá je povinná postúpiť ich sporiteľovej DSS, ktorá ich v podobe dôchodkových jednotiek pripíše na osobné dôchodkové účty sporiteľov v dôchodkových fondoch

- príspevky na starobné dôchodkové sporenie sú
  - povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie
  - dobrovoľné príspevky na starobné dôchodkové sporenie
    - ich výška nie je obmedzená

- príspevky platí:
  - zamestnávateľ
    - za svojho zamestnanca zúčastneného na starobnom dôchodkovom sporení
  - samostatne zárobkovo činná osoba povinne dôchodkovo poistená zúčastnená na starobnom dôchodkovom sporení
  - dobrovoľne dôchodkovo poistená osoba zúčastnená na starobnom dôchodkovom sporení
  - štát
    - za osobu zúčastnenú na starobnom dôchodkovom sporení, za ktorú platí štát poistné na dôchodkové poistenie podľa zákona o sociálnom poistení
  - Sociálna poisťovňa
    - za sporiteľa – fyzickú osobu, ktorej sa vypláca úrazová renta (ak táto osoba bola pred vznikom nároku na úrazovú rentu sporiteľ), za ktorého platí poistné na starobné poistenie

5.4.1. Sadzba povinných príspevkov

- sadzba povinných príspevkov je
  - v roku 2022 5,50 % z vymeriavacieho základu,
  - v roku 2023 5,75 % z vymeriavacieho základu,
  - v roku 2024 a nasledujúcich rokoch 6 % z vymeriavacieho základu

- osoby, ktoré sú zapojené do II. piliera odvádzajú príspevky povinne do 2 pilierov:
  - **do I. piliera** – priebežne financované starobné poistenie realizované Sociálnou poisťovňou
  - **do II. piliera (kapitalizačný)** na osobný dôchodkový účet sporiteľa

5.5. Dôchodky v starobnom dôchodkovom sporení

- osobám, ktoré budú poistené v II. pilieri, bude v konečnom dôsledku **dôcho-**

dok vyplácaný z dvoch pilierov - z I. (Sociálna poisťovňa) aj z II. (kapitalizačný)

- kým dôchodok z I. piliera dostáva osoba automaticky po splnení podmienok, dôchodok z II. piliera si zabezpečuje z peňazí, ktoré má akumulované na svojom osobnom dôchodkovom účte, čie by sa dalo zjednodušene povedať, že si dôchodok „kupuje“

- zo starobného dôchodkového sporenia sa vypláca
  - starobný dôchodok
  - predčasný starobný dôchodok
  - pozostalostné dôchodky

- **výška dôchodkovej dávky z II . piliera závisí od:**
  - zaplatenej výšky príspevkov na starobné dôchodkové sporenie
  - dĺžky sporenia
  - veku odchodu do dôchodku
  - miery zhodnotenia týchto príspevkov a
  - od zvoleného spôsobu poberania dôchodku starobného dôchodkového sporenia

- **formy výplaty dôchodku z druhého piliera:**
  - doživotný dôchodok
  - dočasný dôchodok
  - programový výber

- okrem toho, ak osoba dovíši dôchodkový vek, ale nebude jej vyplácaný dôchodok z DSS, môže si nechať priebežne vyplácať výnosy z investovania majetku v dôchodkovom fonde
  - táto dávka však nie je považovaná za dôchodok
  - ak sa osoba rozhodne pre poberanie starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku z DSS, vyplácanie tejto dávky bude pozastavené

5.5.1. Podmienky vyplácania predčasného starobného dôchodku a starobného dôchodku

- sporiteľovi sa môže začať vyplácať predčasný **starobný dôchodok** ak:
  - poberá predčasný starobný dôchodok z I. piliera vo výške 1,2-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu,

  - súčet predčasného starobného dôchodku z I. piliera a II. piliera je minimálne vo výške 1,2-násobku životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- starobný dôchodok z II. piliera sa môže začať vyplácať sporiteľovi najskôr od prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom sporiteľ dovŕšil dôchodkový vek

5.5.2. Podmienky vyplácania dôchodku formou programového výberu a dočasného dôchodku

- podmienkou pre vyplácanie dôchodku formou programového výberu alebo dočasného dôchodku je, že súčet súm doživotne poberaných dôchodkov z I. piliera, výsluhových dôchodkov, dôchodkov z cudziny a doživotného dôchodku z II. piliera je vyšší ako referenčná suma

- referenčná suma je priemerný mesačný starobný dôchodok zo Sociálnej poisťovne a je každoročne určovaná a zverejňovaná Sociálnou poisťovňou

	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Referenčná suma	432,40 €	444,10 €	464,60 €	491,70 €	508,90 €

5.5.3. Žiadosť o dôchodok z II. piliera

- starobný dôchodok je možné požiadať v **Sociálnej poisťovni** alebo v **dôchodkovej správcovskej spoločnosti**, s ktorou má sporiteľ uzatvorenú zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení
  - v prípade, že je sporiteľ poberateľom predčasného starobného dôchodku z I. piliera, môže o predčasný starobný dôchodok z II. piliera požiadať tak isto v Sociálnej poisťovni alebo v dôchodkovej správcovskej spoločnosti, s ktorou má sporiteľ uzatvorenú zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení
  - v prípade, že ešte nie je poberateľom predčasného starobného dôchodku z I. piliera, môže o predčasný starobný dôchodok z II. piliera požiadať len v Sociálnej poisťovni

- po požiadaní o dôchodok **sporiteľ dostane všetky ponuky na dôchodok z II. piliera** v rovnakom čase v jednom dokumente listinnou formou alebo elektronicky
  - ponuky budú zohľadňovať vek sporiteľa a výšku nasporenej sumy na jeho osobnom dôchodkovom účte
  - sporiteľ bude **mať 30 kalendárnych dní na to, aby si jednu z ponúk** vybral a uzatvoril s poisťovňou, ktorú si sám vyberie, zmluvu o poistení dôchodku (prípadne dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom s vybranou dôchodkovou správcovskou spoločnosťou)
  - ak si v tejto lehote žiadny z predložených dôchodkov nevyberie, zostáva naďalej sporiteľom a o dôchodok môže bezplatne požiadať kedykoľvek neskôr

5.5.4. Dôchodky vyplácané z II. piliera

	chráni proti			**poskytuje**		
	investičnému riziku	**riziku dlhovekosti**	**inflačnému riziku**	**pozostalostné krytie**	**možnosť dedenia**	**flexibilitu a likviditu**
Doživotný dôchodok (dôchodok A)	áno	áno	nie	nie	prvých 7 rokov poberania	nie
Doživotný dôchodok s pozostalostným krytím (dôchodok B)	áno	áno	nie	áno	prvých 7 rokov poberania	nie
Doživotný dôchodok so zvyšovaním (dôchodok C)	áno	áno	čiastočne	nie	prvých 7 rokov poberania	nie
Doživotný dôchodok so zvyšovaním a pozostalostným krytím (dôchodok D)	áno	áno	čiastočne	áno	prvých 7 rokov poberania	nie
Dočasný dôchodok (dôchodok E)	áno	nie	nie	nie	nie	nie
Programový výber (dôchodok F)	nie	nie	nie	nie	áno	áno
Dočasný dôchodok v režime malá nasporená suma (dôchodok G)	áno	nie	nie	nie	nie	nie

Programový výber v režime malá nasporená suma (dôchodok H)	nie	nie	nie	nie	áno	nie

- Vysvetlivky
  - **investičné riziko -** pravdepodobnosť, že sporiteľovi nebude dôchodok vyplatený v dohodnutej výške a že jeho úspory môžu byť znehodnotené. pri programovom výbere nie ste proti tomuto riziku chránený, nakoľko vaše nasporené prostriedky zostávajú v dôchodkovom fonde a preto ich výška môže kolísať
  - **riziko dlhovekosti -** pravdepodobnosť, že sporiteľ po odchode do dôchodku nebude mať na osobnom dôchodkovom účte nasporených dostatok peňazí na zabezpečenie adekvátneho príjmu v dôchodku do konca života
  - **inflačné riziko -** pravdepodobnosť, že za vyplácaný dôchodok si sporiteľ bude môcť v budúcnosti kúpiť menej tovarov a služieb
  - **pozostalostné krytie -** vyplácanie dôchodku pozostalým po smrti poberateľa doživotného dôchodku
  - **možnosť dedenia -** dedenie nasporených prostriedkov po smrti poberateľa dôchodku
  - **flexibilita a likvidita -** možnosť zmeniť výšku výplaty alebo dĺžku obdobia poberania dôchodku počas poberania dôchodku, alebo okamžité uvoľnenie nasporených prostriedkov v prípade potreby

Doživotné dôchodky

- **doživotné dôchodky** sú poistné produkty, v ktorých sa poisťovňa zaväzuje vyplácať dôchodok do konca života poberateľa
  - sú základnou zložkou druhopilierových dôchodkov, určenou pre široké spektrum sporiteľov

- zvolený dôchodok si sporiteľ zakúpi od poisťovne za sumu nasporenú v DSS

- pri určení sumy dôchodku poisťovňa nemôže okrem veku a nasporenej sumy na osobnom dôchodkovom účte zohľadniť žiadne ďalšie individuálne faktory (ako napr. zdravotný stav)

- konkrétny variant doživotného dôchodku si sporiteľ vyberie z ponukového listu
  - ponukový list na základe žiadosti o dôchodok z II. piliera zašle Sociálna poisťovňa

- doživotný dôchodok sa bude vyplácať na základe zmluvy, ktorú poberateľ uzatvorí s ním zvolenou poisťovňou
  - touto zmluvou sa poisťovňa zaväzuje vyplácať doživotný dôchodok v dohodnutej sume do konca života, bez ohľadu na to, ako dlho bude poberateľ žiť

- každý z variantov doživotného dôchodku (dôchodok A – D) obsahuje 7 ročnú garanciu výplaty
  - ak poberateľ dôchodku zomrie skôr, ako mu boli vyplatené mesačné dôchodky za prvých 7 rokov poberania doživotného dôchodku, sumu zodpovedajúcu rozdielu sumy určenej na výplatu dôchodkov za týchto 7 rokov a sumy už vyplatených dôchodkov poisťovňa vyplatí oprávnenej osobe, ktorú si poberateľ určí v zmluve o poistení dôchodku

Doživotný dôchodok (dôchodok A)

- **dôchodok A** je základným variantom doživotného dôchodku, v ktorom sa poisťovňa zaväzuje vyplácať dôchodok v rovnakej výške do konca života

- v prípade smrti po uplynutí 7 ročnej garancie sa dôchodok prestane vyplácať a pozostalí nemajú nárok na žiadne dodatočné plnenia

Doživotný dôchodok s pozostalostným krytím (doživotný dôchodok B)

- na rozdiel od dôchodku A, sa pri dôchodku B poisťovňa navyše zaväzuje vyplácať po smrti sporiteľa pozostalostný dôchodok

- oproti dôchodku A je dôchodok B drahším produktom, t.j. výška dôchodku bude nižšia, avšak umožňuje zabezpečiť na určitý čas príjem pre blízkych aj po smrti

- pozostalým sa bude vyplácať dôchodok v takej výške, aký dôchodok poberal poberateľ ku dňu svojej smrti

- pozostalostný dôchodok sa vypláca jeden alebo dva roky – podľa toho, čo si v zmluve poberateľ dohodne s poisťovňou

- ak je pozostalých viac, suma pozostalostného dôchodku sa im rozdelí rovným dielom

Doživotný dôchodok so zvyšovaním (dôchodok C)

- na rozdiel od dôchodku A, ktorého suma je počas celého obdobia výplaty rovnaká, pri dôchodku C bude suma vyplácaného dôchodku každoročne rásť o vopred určené pevné percento, ktoré bude poisťovňa garantovať v zmluve
- ak si poberateľ vyberie dôchodok C bude suma dôchodku v porovnaní s dôchodkom A v počiatočných rokoch nižšia, avšak postupne bude rásť
- dohodnuté zvyšovanie dôchodku má pomôcť udržať si životný štandard z dôvodu budúceho rastu cien tovarov a služieb

Doživotný dôchodok so zvyšovaním a pozostalostným krytím (dôchodok D)

- dôchodok D spája v sebe dôchodok B a C
- je najdrahší spomedzi ponúkaných doživotných dôchodkov, avšak pomáha chrániť životný štandard z dôvodu budúceho rastu cien a zároveň finančne zabezpečuje aj pozostalých po smrti
- pozostalým sa bude vyplácať dôchodok v takej výške, aký bude poberateľ poberať ku dňu smrti
- pozostalostný dôchodok sa nebude ďalej zvyšovať

Dočasný dôchodok (dôchodok E)

- dôchodok E je poistný produkt vyplácaný poisťovňami
- pri splnení podmienok sa s poisťovňou možno dohodnúť, že bude vyplácať mesačne dočasný dôchodok v určitej sume
- obdobie výplaty v tomto prípade môže byť 5, 7 alebo 10 rokov
- v prípade smrti počas dohodnutého obdobia výplaty k dedeniu nevyplatených prostriedkov nedochádza

Programový výber

- programový výber (dôchodok F) nie je poistným produktom

- pri tejto forme výplaty zostávajú nasporené prostriedky v DSS, s ktorou poberateľ uzavrie dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom

- DSS bude na základe tejto dohody vyplácať dôchodok z osobného dôchodkového účtu za vopred dohodnutých podmienok

- v uvedenej dohode si sporiteľ určí, v akej mesačnej výške alebo ako dlho chce dôchodok poberať

- DSS bude dôchodok vyplácať, až kým sa všetky prostriedky na osobnom dôchodkovom účte nevyčerpajú

- vzhľadom na to, že prostriedky zostávajú počas celého obdobia vyplácania dôchodku v dôchodkovom fonde, DSS vopred nevie garantovať výšku mesačného dôchodku a zároveň aj dĺžku jeho výplaty

- v prípade smrti sú nevyčerpané prostriedky na osobnom dôchodkovom účte predmetom dedenia

- vyplácanie dôchodku F si možno dohodnúť aj s inou DSS než s tou, v ktorej si poberateľ počas svojho života sporil

Dôchodky v režime malá nasporená suma

- dôchodky v režime malá nasporená suma sú určené pre tých poberateľov, ktorých nasporená suma nepostačuje na výplatu doživotného dôchodku

- to, že nasporená suma nie je dostatočná na výplatu doživotného dôchodku sa poberateľ dozvie z ponukového listu
  - ak nasporená suma nebude postačovať na výplatu doživotného dôchodku, automaticky dostane ponuky na programový výber a / alebo dočasný dôchodok v režime malá nasporená suma

- každá poisťovňa bude vyplácať doživotné dôchodky od určitej minimálnej sumy
  - z týchto minimálnych súm vyplácaných doživotných dôchodkov sa vyberie prostredná hodnota, ktorá bude zároveň maximálnou sumou dôchodkov vyplácaných v režime malá nasporená suma
  - túto hodnotu každoročne k 1. januáru určí a zverejní Sociálna poisťovňa na svojom webovom sídle

  - táto suma bude platiť pre všetkých, ktorí si dohodnú výplatu dôchodkov v režime malá nasporená suma v danom kalendárnom roku
  - dohodnutá suma vyplácaného dôchodku v režime malá nasporená suma sa poberateľovi počas obdobia výplaty nemení

- **pri dočasnom dôchodku** v režime malá nasporená suma poberateľ uvidí dĺžku obdobia výplaty priamo v ponukovom liste
  - tá bude závisieť od výšky nasporenej sumy a od maximálnej výšky mesačného dôchodku vyplácaného v tomto režime

- **pri programovom výbere** v režime malá nasporená suma prostriedky zostávajú v dôchodkovom fonde v DSS

- hodnota úspor sa teda v závislosti od zhodnotenia fondu každodenne mení
  - z tohto dôvodu DSS nevie zmluvne garantovať dĺžku obdobia výplaty

- programový výber v režime malá nasporená suma bude DSS vyplácať dovtedy, kým sa úspory na osobnom dôchodkovom účte nevyčerpajú

Dočasný dôchodok v režime malá nasporená suma (dôchodok G)

- dôchodok G je poistný produkt vyplácaný poisťovňami

- táto forma výplaty dôchodku je určená pre poberateľa, ktorého výška nasporených prostriedkov nie je dostatočná na zakúpenie aspoň jedného z variantov doživotného dôchodku

- tento dôchodok môže byť mesačne vyplácaný maximálne vo výške, v ktorej poisťovne vyplácajú najnižšie doživotné dôchodky pri základnom variante – dôchodku A

- na základe výšky nasporenej sumy, mesačnej sumy dôchodku a veku sa následne určí dĺžka obdobia vyplácania dôchodku G

- v prípade smrti pred uplynutím určeného obdobia výplaty k dedeniu nedochádza

Programový výber v režime malá nasporená suma (dôchodok H)

- dôchodok H nie je poistným produktom

- pri tejto forme výplaty dôchodku zostávajú nasporené prostriedky v DSS, s ktorou poberateľ uzavrie dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom

- DSS bude na základe tejto dohody vyplácať dôchodok z osobného dôchodkového účtu za vopred dohodnutých podmienok

- výška mesačného dôchodku môže byť v tomto prípade maximálne vo výške, v ktorej poisťovne vyplácajú najnižšie doživotné dôchodky pri základnom variante – dôchodku A

- pri dôchodku H bude DSS vyplácať dôchodok v určenej výške až dovtedy, kým sa všetky prostriedky na osobnom dôchodkovom účte nevyčerpajú

- vzhľadom na to, že prostriedky zostávajú počas celého obdobia vyplácania dôchodku v dôchodkovom fonde, DSS vopred nevie garantovať dĺžku obdobia výplaty

- v prípade smrti sú nevyčerpané prostriedky na osobnom dôchodkovom účte predmetom dedenia

- vyplácanie dôchodku H si možno dohodnúť aj s inou DSS, než s tou, v ktorej si poberateľ počas života sporili

Výnos z investovania

- ak sporiteľ dovŕšil dôchodkový vek a ešte nechce, aby mu bol z II. piliera vyplácaný dôchodok, môže sa rozhodnúť pre výplatu dávky „výnos z investovania“

- úspory zostávajú v tomto prípade na osobnom dôchodkovom účte v DSS

- z nich sa v závislosti od dosiahnutého zhodnotenia dôchodkového fondu priebežne vypláca výnos z investovania

- výška tohto výnosu nie je garantovaná
  - v závislosti od výkonnosti dôchodkového fondu môže suma, ktorú bude DSS každoročne vyplácať, kolísať
  - ak by v danom roku došlo k znehodnoteniu prostriedkov, nebude tento rok vyplatený žiadny výnos z investovania

- vyplácanie výnosu z investovania môže sporiteľ kedykoľvek ukončiť a požiadať o vyplácanie starobného dôchodku z II. piliera

- ak počas poberania výnosu z investovania dôjde k úmrtiu, prostriedky na osobnom dôchodkovom účte budú predmetom dedenia

5.6. Dedenie v starobnom dôchodkovom sporení

- v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení uzatvorenej s DSS má sporiteľ právo určiť oprávnenú osobu alebo viaceré osoby, ktorým sa majetok vyplatí v prípade smrti
  - ak si neurčí oprávnenú osobu, nasporená suma bude predmetom dedenia podľa Občianskeho zákonníka
  - ak je oprávnená osoba alebo dedič sporiteľom, môže si dať uvedený majetok na základe žiadosti previesť na svoj osobný dôchodkový účet v DSS
  - to isté platí aj v prípade smrti sporiteľa, ktorý už síce dovŕšil dôchodkový vek, ale o dôchodok z II. piliera ešte nepožiadal, keďže takýto sporiteľ je stále vo fáze sporenia

- vo výplatnej fáze pri vyplácaní doživotného dôchodku je poskytovaná 7-ročná garancia
  - ak poberateľ dôchodku zomrie počas prvých 7 rokov, zostatok sumy, ktorá mala byť vyplatená počas týchto 7 rokov, poisťovňa vyplatí oprávnenej osobe, ktorú určil v zmluve s poisťovňou
  - ak tak neurobil alebo takáto osoba zomrela, nevyplatená suma za toto obdobie je predmetom dedenia
  - ak podpíše zmluvu s poisťovňou, ale zomrie skôr, ako vznikne nárok na výplatu prvého dôchodku, celá nasporená suma, za ktorú si dôchodok zakúpil, je predmetom dedenia

- pri programovom výbere je možné dediť nevyplatené prostriedky
  - získa ich oprávnená osoba, ktorú sporiteľ určil v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení
  - ak tak neurobil alebo takáto osoba zomrela, je majetok predmetom dedenia – t.j. dedí sa podľa Občianskeho zákonníka

- dočasný dôchodok tvorí akúsi alternatívu voči programovému výberu - ak počas jeho poberania zomrie poberateľ skôr, ako bude vyplatený posledný dohodnutý dôchodok, nevyplatená suma nie je predmetom dedenia

- ak si pri podpise zmluvy s poisťovňou dohodne aj pozostalostné krytie a v čase úmrtia už nebude mať poberateľ pozostalých alebo títo zomrú počas obdobia výplaty pozostalostného dôchodku, nevyplatená suma určená na výplatu pozostalostného dôchodku je predmetom dedenia

- v prípade smrti počas poberania výnosu z investovania sú zvyšné nasporené prostriedky v dôchodkovom fonde tiež predmetom dedenia

5.7. Dôchodková správcovská spoločnosť

- **Dôchodková správcovská spoločnosť** (DSS) je akciová spoločnosť so sídlom na území SR, ktorej predmetom činnosti je vytváranie a správa dôchodkových fondov na vykonávanie starobného dôchodkového sporenia podľa zákona, a to na základe povolenia na vznik a činnosť dôchodkovej správcovskej spoločnosti udeleného Národnou bankou Slovenska
  - dôchodková správcovská spoločnosť spravuje konkrétne dôchodkové fondy

- spravovanie dôchodkových fondov na Slovensku sa v súčasnej dobe stará 5 dôchodkových správcovských spoločností, a to:
  - Allianz - Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.
  - 365. life, d.s.s., a.s. (do 2.7.2021 DSS Poštovej banky d.s.s., a.s.)
  - NN dôchodková správcovská spoločnosť, a.s. (v roku 2019 sa zlúčila s AEGON d.s.s., a.s.)
  - UNIQA d.s.s., a.s. (do 14.1.2021 AXA d.s.s., a.s.)
  - VÚB Generali d.s.s., a.s.

5.7.1. Odplata DSS

- DSS má právo na:
  - **odplatu za správu dôchodkového fondu**
    - za jeden kalendárny rok správy dôchodkového fondu určená v štatúte dôchodkového fondu nesmie presiahnuť 0,3 % priemernej ročnej predbežnej čistej hodnoty majetku v dôchodkovom fonde
  - **odplatu za vedenie osobného dôchodkového účtu**
    - nesmie presiahnuť 1 % zo sumy príspevku pripísaného na účet nepriradených platieb pred pripísaním dôchodkových jednotiek na osobný dôchodkový účet sporiteľa
  - **odplatu za zhodnotenie majetku v dôchodkovom fonde**

    - sa určuje každý pracovný deň podľa vzorca uvedeného v prílohe zákona o starobnom dôchodkovom sporení
    - DSS nemá právo na odplatu za zhodnotenie majetku v dôchodkovom fonde, ak takto vypočítaná suma má zápornú hodnotu

- výšku odplaty dôchodkovej správcovskej spoločnosti a jej zmenu určuje dôchodková správcovská spoločnosť

- v odplate dôchodkovej správcovskej spoločnosti **za správu** dôchodkového fondu sú **zahrnuté náklady** dôchodkovej správcovskej spoločnosti spojené so správou majetku v dôchodkovom fonde okrem daní vzťahujúcich sa na majetok v dôchodkovom fonde

5.7.2. Dôchodkové fondy a osobné dôchodkové účty

- **dôchodkový fond** tvoria príspevky, penále a majetok doplnený po poklese hodnoty dôchodkovej jednotky, majetok nadobudnutý z týchto príspevkov a penále ich investovaním, výnosy z majetku nadobudnutého z príspevkov a penále a majetok nadobudnutý z výnosov z majetku nadobudnutého z príspevkov a penále

- dôchodkový fond vytvára dôchodková správcovská spoločnosť na základe povolenia na vznik a činnosť DSS

- DSS nesmie vytvoriť iné dôchodkové fondy ako tie, ktorých vytvorenie a správu Národná banka Slovenska povolila rozhodnutím o udelení povolenia

- DSS **povinne** vytvára a spravuje
    - jeden dlhopisový garantovaný dôchodkový fond a
    - jeden akciový negarantovaný dôchodkový fond

- DSS **môže** okrem týchto dôchodkových fondov vytvoriť a spravovať aj iné dôchodkové fondy, pri ktorých sa v štatúte dôchodkového fondu
    - zaviaže doplniť majetok do tohto dôchodkového fondu (garantovaný dôchodkový fond) alebo
    - nezaviaže doplniť majetok do tohto dôchodkového fondu (negarantovaný dôchodkový fond)

5.7.3. Depozitár

- majetok v dôchodkovom fonde a na účte nepriradených platieb sa musí zveriť depozitárovi

- depozitárom dôchodkového fondu môže byť len banka alebo pobočka zahraničnej banky, ktorá má povolenie na vykonávanie činnosti depozitára a na vykonávanie vedľajšej investičnej služby spočívajúcej v úschove alebo v správe finančných nástrojov a ktorá nie je v nútenej správe

5.8. Zmluva o starobnom dôchodkovom sporení

- starobné dôchodkové sporenie je vykonávané na zmluvnom základe

- **zmluva o starobnom dôchodkovom sporení** je zmluva, ktorú uzatvára DSS s fyzickou osobou a aj so sporiteľom, ktorý nie je povinne zúčastnený na starobnom dôchodkovom sporení a ktorý má záujem prestúpiť do inej dôchodkovej správcovskej spoločnosti
  - **v rovnakom období** môže mať sporiteľ **uzatvorenú iba jednu účinnú zmluvu** o starobnom dôchodkovom sporení

- pred uzatvorením zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení je DSS povinná oboznámiť každého záujemcu o uzatvorenie zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení so štatútmi dôchodkových fondov a správami o hospodárení s majetkom každého z dôchodkových fondov, ktoré DSS vytvára a spravuje, a so správou o hospodárení dôchodkovej správcovskej spoločnosti
  - DSS zodpovedá za škodu spôsobenú pri činnosti, ktorá súvisí s uzatváraním zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení

- register zmlúv vedie Sociálna poisťovňa

5.8.1. Prestup sporiteľa z dôchodkovej správcovskej spoločnosti do inej dôchodkovej správcovskej spoločnosti

- sporiteľ **môže prestúpiť** z DSS do inej DSS, ak DSS, do ktorej vstupuje a s ktorou má úmysel uzatvoriť zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení, **predloží originál akceptačného listu**

- **zmluva** o starobnom dôchodkovom sporení musí obsahovať aj **výslovný písomný prejav vôle sporiteľa prestúpiť** do inej DSS

- **akceptačný list** vydá bez zbytočného odkladu pobočka Sociálnej poisťovne príslušná podľa miesta pobytu sporiteľa, ktorý má záujem prestúpiť do inej DSS a **osobne požiada** o vydanie akceptačného listu
  - **ak ku dňu vydania akceptačného listu neuplynul najmenej 1 rok** odo dňa zápisu prvej zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení do registra zmlúv alebo odo dňa prestupu do DSS, z ktorej sporiteľ prestupuje, zaplatí sporiteľ Sociálnej poisťovni poplatok za vydanie akceptačného listu vo výške 16 €

5.9. Povinnosti v starobnom dôchodkovom sporení

- zákon stanovuje jednotlivým subjektom v systéme II. piliera určité povinnosti

- **zamestnanec** je povinný informovať svojho zamestnávateľa o uzatvorení zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení alebo o jej zmene, a ak žiada zamestnávateľa o odvádzanie dobrovoľných príspevkov, je povinný informovať ho aj o svojom záväzku platiť dobrovoľné príspevky a preukázať mu všetky skutočnosti potrebné na odvádzanie dobrovoľných príspevkov

- ak zamestnanec nesplní povinnosť, zamestnávateľ nie je povinný odvádzať dobrovoľné príspevky za zamestnanca

- **sporiteľ** je povinný:
  - dôchodkovej správcovskej spoločnosti (DSS), s ktorou uzatvoril zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení, oznámiť **do 8 dní zmenu** mena, priezviska, rodného čísla a miesta trvalého pobytu,
  - bez zbytočného odkladu oznámiť DSS, s ktorou má uzatvorenú zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení, zmenu mena, priezviska, rodného čísla a trvalého pobytu **osoby určenej v zmluve ako poberateľ majetku pre prípad smrti** sporiteľa; ak je za poberateľa majetku určená právnická osoba, sporiteľ je povinný oznámiť zmenu jej názvu, identifikačného čísla a adresy sídla

- **zamestnávateľ** je povinný zdržať sa konania, ktorým priamo alebo nepriamo núti svojho zamestnanca uzatvoriť zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení

- ak zamestnanec požiada svojho zamestnávateľa, aby za neho odvádzal dobrovoľné príspevky, je zamestnávateľ povinný so zamestnancom o tom uzatvoriť písomnú dohodu a je povinný spolu s každou platbou zasielať dôchodkovej správcovskej spoločnosti rozpis dobrovoľných príspevkov odvedených do tejto dôchodkovej správcovskej spoločnosti za jeho zamestnancov

- **DSS** je **povinná uzatvoriť zmluvu** s fyzickou osobou zúčastnenou na starobnom dôchodkovom sporení a je tiež povinná **do 15 dní** odo dňa uzatvorenia zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení alebo jej zmeny zabezpečiť **zaslanie** údajov z tejto zmluvy elektronickou formou v štruktúre a spôsobom určeným Sociálnou poisťovňou
  - zákon ďalej stanovuje pre DSS informačné povinnosti:
    - každý pracovný deň vypočítať a **raz za 7 dní zverejniť** v periodickej tlači s celoštátnou pôsobnosťou
      - aktuálnu hodnotu dôchodkovej jednotky v jednotlivých ňou spravovaných dôchodkových fondoch
      - čistú hodnotu majetku v jednotlivých ňou spravovaných dôchodkových fondoch
    - **najmenej raz za mesiac** zverejniť v periodickej tlači s celoštátnou pôsobnosťou **výšku odplaty** za správu dôchodkového fondu a odplaty za zhodnotenie majetku v dôchodkovom fonde

6. DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE

6.1. Charakteristika doplnkového dôchodkového sporenia

- doplnkové dôchodkové sporenie predstavuje tzv. III. pilier zabezpečenia dôchodku, upravuje ho zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

- predstavuje formu sporenia slúžiacu k zaisteniu dostatočných finančných prostriedkov pre obdobie dôchodku

- jedná sa o dobrovoľnú formu dlhodobého sporenia s možnosťou prispievania zamestnávateľa

- podľa zákona **doplnkové dôchodkové sporenie** je:
  - zhromažďovanie príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie od účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia a zamestnávateľov
  - nakladanie s majetkom v doplnkovom dôchodkovom fonde
  - vyplácanie dávok doplnkového dôchodkového sporenia

- **účelom doplnkového dôchodkového sporenia** je umožniť účastníkovi získať doplnkový dôchodkový príjem
  - doplnkový dôchodkový príjem v starobe a
  - doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu
    - tzv. rizikových prác, do ktorých patria práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva do 3. alebo 4. kategórie podľa osobitného predpisu a
    - práce zamestnanca, ktorý vykonáva profesiu tanečníka bez ohľadu na štýl a techniku v divadlách a súboroch, alebo zamestnanca, ktorý je hudobný umelec vykonávajúci profesiu hráča na dychový nástroj

- **vstup** do tretieho piliera
  - pre zamestnanca, ktorý vykonáva tzv. **rizikové práce** je **vstup do III. piliera povinný** a to do 30 dní od začatia výkonu týchto prác
    - znamená to, že zamestnanec je povinný uzatvoriť účastnícku zmluvu

a jeho **zamestnávateľ je povinný** uzatvoriť do 30 dní zamestnávateľskú zmluvu s DDS, ktorú si zamestnanec vyberie.
  - pre ostatných zamestnancov a osoby staršie ako 18 rokov je vstup do III. piliera **dobrovoľný**
    - ak sa zamestnanec, resp. iná osoba staršia ako 18 rokov rozhodne pre sporenie v III. pilieri, musí s vybranou DSS uzatvoriť účastnícku zmluvu
    - **zamestnávateľ** takýchto osôb **nie je povinný** zamestnávateľskú zmluvu uzatvoriť

- účastníkom sa môže stať
  - zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (účastnícka zmluva)
  - iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku

- **v sporiacej fáze** platia účastníci, prípadne zamestnávatelia za svojich zamestnancov – účastníkov, príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie, ktoré môžu účastníci investovať v jednom alebo viacerých príspevkových fondoch vybranej DDS
  - za zamestnancov vykonávajúcich tzv. rizikové práce, ktorí majú uzatvorenú účastnícku zmluvu, platí príspevky zamestnávateľ, a to od prvého dňa výkonu danej práce
    - zamestnanec počas obdobia vykonávania týchto prác príspevky môže, ale nemusí platiť
  - ostatní zamestnanci si ako účastníci doplnkového dôchodkového sporenia platia príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie sami
    - za týchto zamestnancov môže príspevky platiť aj ich zamestnávateľ, ak uzatvoril zamestnávateľskú zmluvu

- prestup medzi jednotlivým fondmi v rámci jednej DDS nie je spoplatnený

- **vo výplatnej fáze** sa po ukončení sporenia z doplnkového dôchodkového sporenia účastníkovi vyplácajú **dávky**

- aké dávky sa konkrétnemu účastníkovi budú vyplácať závisí aj od toho v akom období uzatvoril účastnícku zmluvu a či je jej **súčasťou dávkový plán**
  - účastníkom, ktorí svoju zmluvu uzavreli od **1.1.2014** resp. podpísali **dodatok** k účastníckej zmluve, ktorým **sa zrušil ich dávkový plán** upravuje dávky, ktoré im môžu byť vyplatené zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení

- pre účastníkov, ktorí svoju zmluvu uzavreli **do 31.12.2013 a súčasťou ich zmluvy je dávkový plán**, sú dávky, ktoré im môžu byť na základe tejto zmluvy vyplácané, upravené v dávkovom pláne; zmeny zákona ich dávky neovplyvňujú

6.2. Príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie

- účastník si sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia
  - výsledná suma závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník, resp. jeho zamestnávateľ, odviedli počas celého obdobia sporenia do DDS a od miery ich zhodnotenia

- **výška mesačných príspevkov účastníka** na doplnkové dôchodkové sporenie **je dohodnutá v účastníckej zmluve**

- **výška príspevkov zamestnávateľa**, ktorý platí príspevky za svojich zamestnancov - účastníkov - **je súčasťou zamestnávateľskej zmluvy** uzatvorenej medzi zamestnávateľom a DDS
  - platenie príspevkov zamestnávateľa a ich výšku možno dohodnúť v kolektívnej zmluve alebo ich zamestnávateľ dohodne so splnomocnenými zástupcami zamestnancov

- ak ide o zamestnancov, ktorí **nevykonávajú** tzv. **rizikové práce**, zamestnávateľ si v zamestnávateľskej zmluve dohodne podmienky, výšku, lehotu splatnosti a spôsob platenia príspevkov za svojich zamestnancov, ktorí sú účastníci doplnkového dôchodkového sporenia
  - **zamestnávateľ nie je povinný zamestnávateľskú zmluvu uzatvoriť**
  - zamestnávateľ má právo platenie jeho príspevkov podmieniť príspevkami zamestnancov

- zamestnávateľ, ktorý zamestnáva účastníkov vykonávajúcich rizikové práce **je povinný uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu a platí** za týchto zamestnancov príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie **povinne**
  - výška jeho príspevkov je najmenej 2 % z vymeriavacieho základu zamestnanca alebo príjmu zúčtovaného na výplatu
  - účastník vykonávajúci rizikové práce počas obdobia výkonu uvedených prác príspevky platiť môže, ale nemusí

6.3. Dávky doplnkového dôchodkového sporenia

- účastníkom, ktorí uzavreli účastnícku zmluvu od 1.1.2014 (**nemajú dávkový plán**) sa z doplnkového dôchodkového sporenia vyplácajú:
  - doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
    - doživotného doplnkového starobného dôchodku alebo
    - dočasného doplnkového starobného dôchodku
  - doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
    - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku alebo
    - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku
  - jednorazové vyrovnanie
  - predčasný výber

- podmienky výplaty týchto dávok sú upravené v zákone o doplnkovom dôchodkovom sporení

- účastníkom, ktorí uzavreli účastnícku zmluvu do 31.12.2013 (**majú dávkový plán**) sa z doplnkového dôchodkového sporenia vyplácajú:
  - doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme doživotného alebo dočasného doplnkového starobného dôchodku
  - doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme doživotného alebo dočasného doplnkového výsluhového dôchodku
  - jednorazové vyrovnanie
  - odstupné

- podmienky výplaty týchto dávok sú upravené priamo v dávkovom pláne, ktorý je súčasťou účastníckej zmluvy

6.3.1. Podmienky vyplácania dávok z III. piliera účastníkom s účastníckou zmluvou uzatvorenou po 1.1.2014 (resp. účastníkov, ktorí podpísali dodatok k účastníckej zmluve, ktorým sa zrušil ich dávkový plán)

Podmienky vyplácania doplnkového starobného dôchodku

- účastníkovi, ktorý požiada DDS o vyplácanie doplnkového starobného dôchodku, sa tento dôchodok vypláca, ak
  - mu vznikol nárok na výplatu starobného dôchodku z I. piliera alebo

  - mu vznikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku z I. piliera alebo
  - dovŕšil 62 rokov veku

- dočasný doplnkový starobný dôchodok sa vypláca najmenej päť rokov

Podmienky vyplácania doplnkového výsluhového dôchodku

- účastníkovi, ktorý požiada DDS o vyplácanie doplnkového výsluhového dôchodku, sa tento dôchodok vypláca, ak obdobie, za ktoré zamestnávateľ platil príspevky za tohto zamestnanca z dôvodu výkonu tzv. „rizikových prác“, trvalo najmenej 10 rokov a účastník dovŕšil 55 rokov veku

- dočasný doplnkový výsluhový dôchodok sa vypláca najmenej päť rokov

Podmienky vyplatenia jednorazového vyrovnania

- účastníkovi sa vyplatí jednorazové vyrovnanie z dôvodu:
  - vyplácania invalidného dôchodku pre pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, ak o vyplatenie jednorazového vyrovnania požiada
  - splnenia podmienok na vyplácanie doplnkového starobného alebo výsluhového dôchodku, ak o ich vyplácanie požiada a ak suma zodpovedajúca aktuálnej hodnote osobného účtu účastníka je nižšia ako dvojnásobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR za predchádzajúci kalendárny rok
  - zrušenia príspevkového doplnkového dôchodkového fondu alebo
  - zrušenia doplnkovej dôchodkovej spoločnosti s likvidáciou, ktorému predchádza zrušenie všetkých doplnkových dôchodkových fondov

- účastníkovi sa vyplatí jednorazové vyrovnanie aj vtedy, ak spĺňa podmienky vyplácania doplnkového starobného dôchodku a v žiadosti požiada o vyplácanie doplnkového starobného dôchodku a o vyplatenie jednorazového vyrovnania

Podmienky vyplatenia predčasného výberu

- účastníkovi, ktorý nesplnil podmienky na vyplácanie doplnkového starobného alebo výsluhového dôchodku a požiada o predčasný výber, sa vyplatí suma predčasného výberu zodpovedajúca súčinu aktuálnej hodnoty doplnkovej dô-

chodkovej jednotky zo dňa predchádzajúceho dňu určenému v žiadosti o vyplatenie predčasného výberu a počtu všetkých doplnkových dôchodkových jednotiek z príspevkov zaplatených účastníkom

- príspevky, ktoré za účastníka odviedol jeho zamestnávateľ na základe zamestnávateľskej zmluvy, nie je možné vyplatiť prostredníctvom predčasného výberu

- predčasný výber sa vyplatí iba raz v priebehu desiatich rokov trvania účastníckej zmluvy
  - prvýkrát môže byť predčasný výber vyplatený najskôr po uplynutí desiatich rokov odo dňa uzatvorenia tejto účastníckej zmluvy

6.3.2. Výplata dávok

- DDS je povinná vyplatiť doplnkové dôchodkové dávky ak o ne účastník požiada po splnení podmienok na ich vyplácanie

- DDS je povinná previesť do poisťovne, ktorú si zvolí účastník, sumu zodpovedajúcu aktuálnej hodnote osobného účtu účastníka ku dňu predchádzajúcemu dňu prevodu tejto sumy do poisťovne
  - táto suma sa znižuje o sumu vyplateného jednorazového vyrovnania, ak účastník žiada o jednorazové vyrovnanie

- poisťovňa vypláca doživotný doplnkový starobný dôchodok a doživotný doplnkový výsluhový dôchodok po splnení podmienok na ich vyplácanie ustanovených zákonom, a to na základe poistnej zmluvy uzatvorenej medzi poisťovňou a účastníkom

- poistná zmluva sa môže uzatvoriť najskôr po podaní žiadosti o vyplácanie doživotného doplnkového starobného dôchodku alebo doživotného doplnkového výsluhového dôchodku

6.4. Dedenie v doplnkovom dôchodkovom sporení

- dedenie zostatku na osobnom účte je možné za určitých podmienok

- **aktuálna hodnota osobného účtu** účastníka, poberateľa dočasného doplnkového starobného dôchodku alebo dočasného doplnkového výsluhového dô-

chodku **je predmetom dedenia, ak zomretý** účastník, poberateľ dočasného doplnkového starobného dôchodku alebo dočasného doplnkového výsluhového dôchodku v účastníckej zmluve **neurčil** ako oprávnenú osobu na vyplatenie inú fyzickú osobu alebo právnickú osobu

6.5. Doplnková dôchodková spoločnosť

- výkon doplnkového dôchodkového sporenia zabezpečujú doplnkové dôchodkové spoločnosti

- doplnková dôchodková spoločnosť je akciová spoločnosť so sídlom na území SR, ktorej **predmetom činnosti** je vytváranie a správa doplnkových dôchodkových fondov na účel vykonávania doplnkového dôchodkového sporenia, a to na základe povolenia na vznik a činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti udeleného Národnou bankou Slovenska

- doplnkové dôchodkové sporenie na Slovensku realizujú:
  - UNIQA d.d.s, a.s.
  - NN Tatry-Sympatia, d.d.s., a.s.
  - Stabilita, d.d.s., a.s.
  - Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.

6.5.1. Odplata DDS

- doplnková dôchodková spoločnosť má nárok na:
  - odplatu za správu doplnkového dôchodkového fondu
    - odplata za správu doplnkového dôchodkového fondu za jeden rok správy doplnkového dôchodkového fondu nesmie presiahnuť
      - 0,083 % z priemernej mesačnej čistej hodnoty majetku vo výplatnom doplnkovom dôchodkovom fonde
      - 0,165 % z priemernej mesačnej čistej hodnoty majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde
  - odplatu za zhodnotenie majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde
    - odplata za zhodnotenie majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde sa určuje každý pracovný deň podľa vzorca uvedeného v prílohe č. 1 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení
    - doplnková dôchodková spoločnosť nemá nárok na odplatu za zhodno-

tenie majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde, ak suma vypočítaná podľa vzorca uvedeného v prílohe č. 1 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení má zápornú hodnotu
  - odplatu za prestup účastníka do inej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti
    - odplata za prestup účastníka do inej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti je v období jedného roka od uzatvorenia účastníckej zmluvy najviac 5 % hodnoty zostatku na osobnom účte účastníka ku dňu prestupu
    - DDS nemá nárok na odplatu za prestup účastníka do inej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, ak od uzatvorenia účastníckej zmluvy uplynul viac ako jeden rok

6.5.2. Doplnkové dôchodkové fondy

- každá doplnková dôchodková spoločnosť realizuje doplnkové dôchodkové poistenie prostredníctvom peňažných prostriedkov sústredených v doplnkových dôchodkových fondoch

- doplnková dôchodková spoločnosť vytvára a spravuje doplnkové dôchodkové fondy, a to:
  - najmenej jeden príspevkový doplnkový dôchodkový fond
  - jeden výplatný doplnkový dôchodkový fond

- majetok zodpovedajúci aktuálnej hodnote osobného účtu účastníka vyjadruje podiel účastníka na majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde

- majetok zodpovedajúci aktuálnej hodnote osobného účtu poberateľa dávky vyjadruje podiel poberateľa dávky na majetku vo výplatnom doplnkovom dôchodkovom fonde

- doplnkový dôchodkový fond možno vytvoriť len na neurčitý čas

- doplnkový dôchodkový fond nemá právnu subjektivitu

- majetok v doplnkovom dôchodkovom fonde nie je súčasťou majetku DDS

- majetok v doplnkovom dôchodkovom fonde a majetok na účte nepriradených platieb sa musí zveriť depozitárovi

- **každý** doplnkový dôchodkový fond musí mať svoj **štatút**

7. ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

- právna úprava poskytovania zdravotnej starostlivosti je založená najmä na nasledujúcich právnych predpisoch:
  - zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
  - zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - zákon č. 579/2004 Z. z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - zákon č. 540/2021 Z. z. o kategorizácii ústavnej zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

7.1. Zdravotná starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti

- **zdravotná starostlivosť** je súbor pracovných činností, ktoré vykonávajú zdravotnícki pracovníci, **vrátane** poskytovania liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín **s cieľom predĺženia života** fyzickej osoby, **zvýšenia kvality** jej života a **zdravého vývoja budúcich generácií**
  - zahŕňa prevenciu, dispenzarizáciu, diagnostiku, liečbu, biomedicínsky výskum, ošetrovateľskú starostlivosť a pôrodnú asistenciu

7.1.1. Neodkladná zdravotná starostlivosť

- **neodkladná zdravotná starostlivosť** je
  - zdravotná starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií, bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobuje jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo spôsobuje náhle zmeny jej správania a konania, pod ktorých vplyvom bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie
  - zdravotná starostlivosť poskytovaná pri pôrode
  - vyšetrenie osoby označenej za možný zdroj rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, diagnostika a liečba osoby s rýchlo sa šíriacou a život ohrozujúcou nákazou
  - súčasťou je aj neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami a neodkladná preprava darcov a príjemcov orgánov, tkanív a buniek určených na transplantáciu
  - neodkladnú prepravu vykonávajú poskytovatelia záchrannej zdravotnej služby

7.1.2. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti

- zdravotnú starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti poskytuje poskytovateľ a zdravotnícki pracovníci za podmienok ustanovených o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve

- poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení ambulantnej zdravotnej starostlivosti a v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti je služba vo všeobecnom hospodárskom záujme

- zdravotná starostlivosť sa poskytuje vo vzťahu k chorobe určenej zdravotníckym pracovníkom

- poskytovateľ je povinný poskytovať zdravotnú starostlivosť správne
  - zdravotná starostlivosť je poskytnutá správne, ak sa vykonajú všetky zdravotné výkony na správne určenie choroby so zabezpečením včasnej a účinnej liečby s cieľom uzdravenia osoby alebo zlepšenia stavu osoby pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy a v súlade so štandardný-

mi postupmi na výkon prevencie, štandardnými diagnostickými postupmi a štandardnými terapeutickými postupmi pri zohľadnení individuálneho stavu pacienta

Poučenie

- **ošetrujúci zdravotnícky pracovník** je povinný **informovať** o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti
  - **osobu**, ktorej sa má zdravotná starostlivosť **poskytnúť**, alebo aj inú osobu, ktorú si táto osoba **určila**
  - **zákonného zástupcu**, opatrovníka, poručníka, inú fyzickú osobu ako rodič, ktorá má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, osobu, ktorá má dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, osobu, ktorá má dieťa v pestúnskej starostlivosti, osobu, ktorá má záujem stať sa pestúnom a má dieťa dočasne zverené do starostlivosti budúceho osvojiteľa, osobu, ktorá má dieťa zverené podľa osobitných predpisov alebo štatutárneho zástupcu zariadenia, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti alebo rozhodnutie súdu o uložení ochrannej výchovy, **ak osobou**, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, **je maloleté dieťa**, osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony alebo osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony a vhodným spôsobom aj osobu nespôsobilú dať informovaný súhlas

- ošetrujúci zdravotnícky pracovník je povinný poskytnúť poučenie **zrozumiteľne**, **ohľaduplne**, bez **nátlaku**, s možnosťou a dostatočným **časom** slobodne sa **rozhodnúť** pre informovaný súhlas a primerane rozumovej a vôľovej vyspelosti a zdravotnému stavu osoby, ktorú má poučiť

- každý, kto má právo na poučenie, má aj **právo poučenie odmietnuť**
  - odmietnutí poučenia sa urobí písomný záznam

Informovaný súhlas

- na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sa vyžaduje informovaný súhlas, ak v zákone o zdravotnej starostlivosti nie je ustanovené inak

- informovaný súhlas **dáva**,
  - osoba, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, alebo

- zákonný zástupca, ak osobou, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, je osoba nespôsobilá dať informovaný súhlas
  - takáto osoba sa podieľa na rozhodovaní v najväčšej miere, ktorú dovoľujú jej schopnosti

- informovaný súhlas **sa nevyžaduje** v prípade
  - neodkladnej starostlivosti, ak nemožno včas získať informovaný súhlas, ale ho možno predpokladať
  - ochranného liečenia uloženého súdom
  - ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá šíri prenosnú chorobu, ktorá závažným spôsobom ohrozuje jej okolie, alebo
  - ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu

Informovaný súhlas pri umelom prerušení tehotenstva

- **podmienkou vykonania** umelého prerušenia tehotenstva (ľudovo tiež nazývaný umelý potrat) je písomný informovaný súhlas po predchádzajúcom poučení

- takýto informovaný súhlas **musí obsahovať**:
  - dátum jeho udelenia a
  - podpis ženy žiadajúcej o umelé prerušenie tehotenstva alebo jej zákonného zástupcu

- poučenie predchádzajúce informovanému súhlasu sa musí poskytnúť určeným spôsobom a **musí zahŕňať informácie o**:
  - účele, povahe, priebehu a následkoch umelého prerušenia tehotenstva
  - fyzických a psychických rizikách umelého prerušenia tehotenstva
  - aktuálnom vývojovom štádiu embrya alebo plodu, ktorého vývoj má byť ukončený, a o jej oprávnení získať záznam zo sonografického vyšetrenia
  - alternatívach k umelému prerušeniu tehotenstva, najmä o možnosti
    - utajenia jej osoby v súvislosti s pôrodom
    - osvojenia dieťaťa po narodení
    - finančnej, materiálnej alebo psychologickej pomoci v tehotenstve, poskytovanej občianskymi združeniami, neziskovými organizáciami, nadáciami, cirkvami a náboženskými spoločnosťami

- **ak ide o umelé prerušenie tehotenstva na základe písomnej žiadosti** ženy za podmienky, že tehotenstvo nepresahuje 12 týždňov a nebránia tomu zdravotné dôvody ženy, **môže sa toto umelé prerušenie tehotenstva vykonať najskôr po uplynutí lehoty 48 hodín od odoslania hlásenia o poskytnutí uvedených informácií**; v takomto prípade je **lekár povinný poskytnúť žene informácie** v uvedenom rozsahu a odovzdať jej ich aj v písomnej podobe, vrátane zoznamu občianskych združení, neziskových organizácií, nadácií, cirkví a náboženských spoločností, ktoré poskytujú ženám finančnú, materiálnu a psychologickú pomoc v tehotenstve

- v prípade, a**k ide o neplnoletú osobu, je podmienkou** vykonania umelého prerušenia tehotenstva okrem písomného informovaného súhlasu **aj písomný informovaný súhlas zákonného zástupcu** neplnoletej osoby po predchádzajúcom poučení
  - takýto informovaný súhlas musí obsahovať dátum jeho udelenia a podpis zákonného zástupcu

7.1.3. Formy poskytovania zdravotnej starostlivosti

- **zdravotná starostlivosť** sa poskytuje ako
  - **ambulantná** starostlivosť
    - všeobecná
      - pre dospelých a
      - pre deti a dorast
    - špecializovaná
      - gynekologická
      - zubno-lekárska
      - špecializovaná iná
    - záchranná zdravotná služba
  - **ústavná** starostlivosť
  - **lekárenská** starostlivosť

Ambulantná starostlivosť

- **všeobecná ambulantná starostlivosť** pre dospelých a pre deti a dorast a špecializovaná ambulantná starostlivosť gynekologická a zubno-lekárska sa **vykonáva v určenom zdravotnom obvode**

- zdravotný obvod určí poskytovateľovi ambulantnej starostlivosti orgán prí-

slušný na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, týmto orgánom je v rámci výkonu preneseného výkonu štátnej správy **samosprávny kraj**
  - zriadenie obvodov neznamená obmedzenie slobodnej voľby lekára, má však garantovať, že pacient má právo uzatvoriť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti s lekárom v jeho územnom obvode a takýto lekár zásadne nemôže uzavretie takejto dohody odmietnuť

- **ambulantná starostlivosť** sa poskytuje osobe, ktorej zdravotný stav **nevyžaduje** nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti **dlhšie ako 24 hodín**
  - ambulantná starostlivosť sa poskytuje aj v domácom prostredí alebo v inom prirodzenom prostredí osoby, ktorej sa ambulantná starostlivosť poskytuje

- **všeobecnú ambulantnú starostlivosť** poskytuje poskytovateľom určený lekár (tzv. všeobecný lekár) a poskytovateľom určená sestra s príslušnou odbornou spôsobilosťou alebo určený zdravotnícky asistent

- **špecializovanú ambulantnú starostlivosť** poskytuje poskytovateľom určený lekár so špecializáciou v inom špecializačnom odbore ako všeobecné lekárstvo, zubný lekár alebo zdravotnícky pracovník s príslušnou odbornou spôsobilosťou

- špecializovaná ambulantná starostlivosť iná než zubno-lekárska a gynekologická sa poskytuje na základe písomného odporúčania všeobecného lekára (na základe výmenného lístka)
  - odporúčanie všeobecného lekára alebo elektronický záznam o odporúčaní lekára na špecializovanú ambulantnú starostlivosť sa nevyžaduje
    - na poskytnutie špecializovanej ambulantnej starostlivosti poskytovanej v špecializačnom odbore psychiatria, v špecializačnom odbore detská psychiatria, v špecializačnom odbore klinická psychológia, v špecializačnom odbore dermatovenerológia a v špecializačnom odbore oftalmológia, ak ide o predpísanie okuliarov
    - na každé ďalšie súvisiace poskytnutie špecializovanej zdravotnej starostlivosti, ktoré následne určí lekár špecialista
    - do 24 hodín od vzniku úrazu alebo inej náhlej zmeny zdravotného stavu osoby, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť
    - v prípade dispenzarizácie
    - v prípade ochranného ambulantného liečenia
    - na poskytnutie špecializovanej ambulantnej starostlivosti v doplnkových ordinačných hodinách alebo v rámci domácej starostlivosti na žiadosť osoby

- poskytovateľ ambulantnej starostlivosti môže na žiadosť osoby poskytovať domácu starostlivosť mimo ordinačných hodín, ktorú osoba uhrádza podľa cenníka všetkých zdravotných výkonov

- **verejná minimálna sieť poskytovateľov** je usporiadanie najmenšieho možného počtu verejne dostupných poskytovateľov na území SR alebo na území príslušného samosprávneho kraja alebo na území príslušného okresu v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívne dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na
  - počet obyvateľov príslušného územia vrátane možnej odchýlky vo vzťahu ku geografickým a demografickým podmienkam príslušného územia
  - chorobnosť a úmrtnosť obyvateľov príslušného územia
  - migráciu cudzincov a osôb bez štátnej príslušnosti na príslušnom území
  - bezpečnosť štátu

- **minimálna sieť sa nevzťahuje** na poskytovateľov, ktorí prevádzkujú ambulancie záchrannej zdravotnej služby a poskytovateľov, ktorí poskytujú lekárenskú starostlivosť podľa zákona o liekoch a zdravotníckych pomôckach.
  - minimálnu sieť ustanovuje nariadenie vlády SR č. 640/2008 Z. z. o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov

Ústavná starostlivosť

- **ústavná starostlivosť** sa poskytuje
  - **na základe odporúčania ošetrujúceho lekára, ak** zdravotný stav osoby **vyžaduje** poskytovanie zdravotnej starostlivosti **dlhšie ako 24 hodín**, alebo
  - **rozhodnutia súdu** alebo
  - **žiadosti osoby aj bez odporúčania ošetrujúceho lekára, ak** si zmena zdravotného stavu osoby **vyžaduje** nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti **dlhšie ako 24 hodín**

- poskytovateľ **prepustí** osobu z ústavnej starostlivosti
  - po pominutí dôvodov ústavnej starostlivosti
  - pri jej preložení k inému poskytovateľovi ústavnej starostlivosti alebo
  - na jej vlastnú žiadosť, alebo na žiadosť jej zákonného zástupcu, ak napriek náležitému poučeniu odmieta ústavnú starostlivosť, ak nejde o ústavnú starostlivosť uloženú súdom alebo o ústavnú starostlivosť, o ktorej zákonnosti rozhoduje súd

- **pri prepustení** osoby z ústavnej starostlivosti **ošetrujúci lekár**:
  - **poučí** túto osobu alebo jej zákonného zástupcu o liečebnom režime a o ďalšom liečebnom postupe
  - **poskytne** jej potrebné **lieky na tri dni nasledujúce** po prepustení z ústavnej starostlivosti a túto skutočnosť zaznamená do prepúšťacej správy
  - **vyhotoví** lekársku prepúšťaciu **správu** dňom prepustenia z ústavnej starostlivosti, ktorú bezodkladne odošle príslušnému všeobecnému lekárovi a
    - inému ošetrujúcemu lekárovi, ak k prijatiu do ústavnej starostlivosti došlo na základe jeho odporúčania, alebo
    - inému poskytovateľovi ústavnej starostlivosti, ak ide o preloženie k inému poskytovateľovi ústavnej starostlivosť
  - uvedie v prepúšťacej správe, ak ide o dieťa, ktoré je po narodení prepustené do domáceho prostredia, meno, priezvisko a adresu všeobecného lekára, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť pre deti a dorast,
    - ktorého uviedol zákonný zástupca dieťaťa ako zmluvného lekára dieťaťa,
    - v zdravotnom obvode podľa trvalého pobytu alebo prechodného pobytu matky, ak zákonný zástupca dieťaťa zmluvného lekára dieťaťa neuviedol
  - **založí rovnopis** lekárskej prepúšťacej správy **do zdravotnej dokumentácie**

Lekárenská starostlivosť

- lekárenskú starostlivosť upravuje zákon o liekoch a zdravotníckych pomôckach

- **lekárenská starostlivosť** zahŕňa
  - zabezpečovanie, uchovávanie, prípravu, kontrolu a výdaj liekov vrátane internetového výdaja
  - zabezpečovanie, uchovávanie a výdaj zdravotníckych pomôcok vrátane internetového výdaja
  - zhotovovanie zdravotníckych pomôcok na mieru a ich výdaj
  - zabezpečovanie a výdaj dietetických potravín
  - poskytovanie odborných informácií a rád o liekoch, zdravotníckych pomôckach a dietetických potravinách potrebných na kvalitné poskytovanie zdravotnej starostlivosti podľa bezpečnej a racionálnej liekovej terapie
  - dohľad nad liekmi a dohľad nad zdravotníckymi pomôckami
  - zabezpečovanie, uchovávanie a výdaj doplnkového sortimentu
  - vykonávanie fyzikálnych a biochemických vyšetrení zameraných na pri-

márnu prevenciu a sledovanie účinnosti a bezpečnosti farmakoterapie, ktoré si nevyžadujú ďalšie laboratórne spracovanie
  - spätný predaj humánnych liekov zaradených v zozname kategorizovaných liekov alebo liekov zaradených v zozname liekov s úradne určenou cenou držiteľovi povolenia na veľkodistribúciu humánnych liekov, ktorý ich držiteľovi povolenia na poskytovanie lekárenskej starostlivosti vo verejnej lekárni alebo v nemocničnej lekárni dodal, a predaj humánnych liekov zaradených v zozname kategorizovaných liekov alebo liekov zaradených v zozname liekov s úradne určenou cenou medzi držiteľmi povolenia na poskytovanie lekárenskej starostlivosti vo verejnej lekárni alebo v nemocničnej lekárni v počte menšom ako päť balení humánneho lieku s rovnakým kódom lieku prideleným štátnym ústavom za kalendárny mesiac,
  - prípravu, uchovávanie a výdaj dezinfekčných prostriedkov a antiseptík

- lekárenská starostlivosť **sa poskytuje**:
  - v nemocničnej lekárni s oddelením
  - vo verejných lekárňach vrátane ich pobočiek
  - vo výdajniach zdravotníckych pomôcok
  - vo výdajni ortopedicko-protetických zdravotníckych pomôcok
  - vo výdajni audio-protetických zdravotníckych pomôcok

7.1.4. Práva a povinnosti osôb pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti

- každý má právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti

- výkon práv a povinností vyplývajúcich zo zákona o zdravotnej starostlivosti musí byť v súlade s dobrými mravmi
  - nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu inej osoby
  - osoba nesmie byť v súvislosti s výkonom svojich práv prenasledovaná ani inak postihovaná za to, že podá na inú osobu, zdravotníckeho pracovníka, poskytovateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania

- každý, kto sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde
  - poskytovateľ nesmie osobu postihovať alebo znevýhodňovať preto, že osoba uplatňuje svoje práva

- každý má právo na výber poskytovateľa
  - toto právo sa nevzťahuje na osobu, ktorá je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, na žiadateľa o azyl, na osobu, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť na základe rozhodnutia súdu,
  - právo na výber poskytovateľa sa nevzťahuje ani na osobu, ktorá je príslušníkom ozbrojených síl Slovenskej republiky, Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Horskej záchrannej služby, Hasičského a záchranného zboru, ak takejto osobe určil poskytovateľa služobný orgán alebo služobný úrad

- pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti má každý **právo** za podmienok ustanovených zákonom na
  - **ochranu** dôstojnosti, rešpektovanie svojej telesnej integrity a psychickej integrity
  - **informácie** týkajúce sa jeho zdravotného stavu
  - **informácie** o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o **možnostiach voľby** navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti
  - **odmietnutie poskytnutia** zdravotnej starostlivosti okrem prípadov, v ktorých podľa zákona možno poskytnúť zdravotnú starostlivosť bez informovaného súhlasu
  - **rozhodnutie** o svojej účasti na **výučbe** alebo na biomedicínskom **výskume**
  - **zachovanie mlčanlivosti** o všetkých údajoch týkajúcich sa jeho zdravotného stavu, o skutočnostiach súvisiacich s jeho zdravotným stavom, ak v prípadoch ustanovených osobitným predpisom nie je zdravotnícky pracovník zbavený tejto mlčanlivosti
  - **zmiernenie utrpenia**
  - humánny, etický a dôstojný **prístup** zdravotníckych pracovníkov
  - na **odmietnutie pitvy**
  - na **odmietnutie odberu ľudského orgánu,** ľudského tkaniva alebo ľudských buniek **po svojej smrti**
  - žena, ktorá písomne požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom, má právo na osobitnú ochranu svojich osobných údajov

- každý je povinný poskytnúť alebo sprostredkovať nevyhnutnú pomoc každej osobe, ktorá je v nebezpečenstve smrti alebo javí známky závažnej poruchy zdravia, ak tým závažným spôsobom neohrozí svoj život alebo zdravie

- osoba, ktorá má prenosnú chorobu, je povinná
  - správať sa tak, aby zabránila prenosu takejto choroby na iné osoby

- ○ označiť ošetrujúcemu lekárovi zdroj nákazy, ak ho pozná, a poskytnúť mu všetky informácie na jeho určenie
- ○ určiť okruh osôb, na ktorý mohla prenosnú chorobu preniesť

7.1.5. Právne vzťahy pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti

- právny vzťah, ktorého predmetom je poskytovanie zdravotnej starostlivosti, vzniká na základe dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ktorú osoba uzatvorí s poskytovateľom

- poskytovateľ môže odmietnuť návrh na uzatvorenie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ak
  - ○ by uzatvorením takejto dohody prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie
    - ■ uvedené neplatí v prípade osoby, ktorá má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt v určenom zdravotnom obvode poskytovateľa ambulantnej starostlivosti
  - ○ osobný vzťah zdravotníckeho pracovníka k osobe, ktorej sa má zdravotnú starostlivosť poskytovať, alebo k jej zákonnému zástupcovi nezaručuje objektívne hodnotenie jej zdravotného stavu alebo
  - ○ poskytovaniu zdravotnej starostlivosti bráni osobné presvedčenie zdravotníckeho pracovníka, ktorý má zdravotnú starostlivosť poskytovať
    - ■ len v prípadoch umelého prerušenia tehotenstva, sterilizácie a asistovanej reprodukcie

- odmietnutím návrhu na uzatvorenie dohody o poskytovaní zdravotnej starostlivosti nie je dotknuté právo osoby na poskytnutie neodkladnej starostlivosti

7.1.6. Predmet úpravy zákona o zdravotnej starostlivosti

- zákon o zdravotnej starostlivosti okrem vyššie uvedeného ďalej upravuje
  - ○ zdravotnú dokumentáciu
  - ○ zdravotnú starostlivosť v osobitných prípadoch:
    - ■ biomedicínsky výskum
    - ■ darcovstvo, odber, testovanie, spracovanie, konzervácia, skladovanie, prenos alebo distribúcia orgánov, tkanív alebo buniek
    - ■ sterilizáciu
  - ○ postup pri úmrtí
  - ○ výkon štátnej správy v oblasti zdravotníctva

7.2. Rozsah zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia

7.2.1. Preventívne prehliadky

- na základe verejného zdravotného poistenia sa **plne uhrádzajú preventívne prehliadky, a to**:
  - deväť preventívnych prehliadok poistenca verejného zdravotného poistenia do jedného roku veku u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore pediatria, z toho najmenej tri preventívne prehliadky do troch mesiacov veku
  - jedna preventívna prehliadka poistenca vo veku 18 mesiacov u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore pediatria
  - jedna preventívna prehliadka poistenca od troch rokov veku do 18 rokov veku raz za dva roky u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore pediatria
  - jedna preventívna prehliadka poistenca od 18 rokov veku raz za dva roky u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo alebo u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecná starostlivosť o deti a dorast
  - jedna preventívna prehliadka poistenca do 18 rokov veku dva razy v kalendárnom roku u zubného lekára
  - jedna preventívna prehliadka poistenca od 18 rokov veku raz za rok u zubného lekára
  - dve preventívne prehliadky tehotnej poistenkyne u zubného lekára
  - jedna preventívna prehliadka poistenkyne od 18 rokov veku alebo od prvého tehotenstva raz za rok u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo
  - jedna preventívna prehliadka tehotnej poistenkyne raz za mesiac a jedna preventívna prehliadka šesť týždňov po pôrode u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo
  - jedna preventívna prehliadka poistenca od 50 rokov veku raz za tri roky alebo poistenca vo veku nad 40 rokov veku s hodnotami PSA <= 1,0 ng/ml s výskytom karcinómu prostaty v prvostupňovom príbuzenstve raz za tri roky alebo poistenca nad 40 rokov veku s hodnotami PSA 1,1 ng/ml – 2,5 ng/ml s výskytom karcinómu prostaty v prvostupňovom príbuzenstve raz za dva roky alebo poistenca vo veku nad 40 rokov veku s hodnotami PSA 2,6 ng/ml – 4,0 ng/ml s výskytom karcinómu prostaty v prvostupňovom príbuzenstve raz za jeden rok u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore urológia

  - jedna preventívna prehliadka poistenca, ktorý je evidovaným darcom krvi, darcom orgánov alebo tkanív, raz za rok u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo alebo u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecná starostlivosť o deti a dorast
  - preventívne prehliadky a povinné pravidelné očkovanie osôb, ktoré dosiahli určený vek, povinné očkovanie osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz, a povinné mimoriadne očkovanie v rozsahu určenom alebo nariadenom orgánmi štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva na ochranu zdravia na predchádzanie prenosným ochoreniam
  - jedna preventívna prehliadka konečníka a hrubého čreva kolonoskopom poistenca nad 50 rokov raz za desať rokov alebo poistenca so zvýšeným rizikom ochorenia na rakovinu hrubého čreva a konečníka bez vekového obmedzenia raz za päť rokov u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore gastroenterológia alebo u lekára s certifikátom v certifikačnej pracovnej činnosti - diagnostická a intervenčná kolonoskopia

- na základe verejného zdravotného poistenia **sa čiastočne uhrádz**a jedna preventívna prehliadka poistenca aktívneho v organizovanom športe do 18 rokov veku raz za rok v špecializačnom odbore telovýchovné lekárstvo

- rozsah zdravotných výkonov, ktoré sú súčasťou preventívnych prehliadok je uvedený v prílohe zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia

7.2.2. Plná úhrada neodkladnej zdravotnej starostlivosti a niektorých zdravotných výkonov

- na základe verejného zdravotného poistenia (k tomu pozri aj kapitolu 7.3.3.) sa **plne uhrádza neodkladná zdravotná starostlivosť** a **zdravotné výkony:**
  - vedúce k zisteniu choroby
  - poskytnuté pri liečbe choroby uvedenej v Zozname prioritných chorôb, ktorý je v prílohe zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej z verejného zdravotného poistenia
    - ide o zdravotné výkony, ktoré vedú k
      - záchrane života
      - vyliečeniu choroby
      - zabráneniu vzniku závažných zdravotných komplikácií

- zabráneniu zhoršenia závažnosti choroby alebo jej prechodu do chronického štádia
- zmierneniu prejavov choroby
- účinnej prevencii vrátane podania očkovacej látky pri povinnom očkovaní

- zdravotné výkony v základnom prevedení poskytnuté v súvislosti so **zubným kazom** sa **plne uhrádzajú** na základe verejného zdravotného poistenia len **vtedy, ak poistenec** absolvoval **v predchádzajúcom** kalendárnom **roku preventívnu prehliadku** u zubného lekára

- na základe verejného zdravotného poistenia sa plne uhrádza povinné **pravidelné očkovanie osôb**, ktoré dosiahli určený vek, povinné očkovanie osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz, a **povinné mimoriadne očkovanie** v rozsahu určenom predpisom a **potrebná kontrola zdravotného stavu** poistenca pred podaním očkovacej látky

7.2.3. Kúpeľná starostlivosť

- na základe verejného zdravotného poistenia sa **plne** alebo **čiastočne** uhrádza kúpeľná starostlivosť, ak **nadväzuje** na predchádzajúcu ambulantnú starostlivosť alebo ústavnú starostlivosť

- kúpeľná starostlivosť na účely zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia zdravotná starostlivosť poskytovaná v prírodných liečebných kúpeľoch a v kúpeľných liečebniach

- choroby, pri ktorých sa kúpeľná starostlivosť plne alebo čiastočne uhrádza na základe verejného zdravotného poistenia, indikačné podmienky a dĺžka liečebného pobytu sú uvedené v **Indikačnom zozname pre kúpeľnú starostlivosť**, ktorý tvorí prílohu zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia

- poskytnutie kúpeľnej starostlivosti **schvaľuje** príslušná zdravotná poisťovňa **na návrh lekára** uvedeného pri jednotlivých indikáciách v indikačnom zozname

7.2.4. Úhrada za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti

- na základe verejného zdravotného poistenia sa plne alebo čiastočne **uhrádzajú služby súvisiace** s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v rozsahu ustanovenom zákonom o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej z verejného zdravotného poistenia

- služby sa plne alebo čiastočne uhrádzajú z verejného zdravotného poistenia, **len ak súvisia so zdravotnou starostlivosťou plne alebo čiastočne uhrádzanou** na základe verejného zdravotného poistenia

- ak sa poistencovi poskytuje zdravotná starostlivosť plne uhrádzaná alebo čiastočne uhrádzaná na základe verejného zdravotného poistenia, **poistenec uhrádza**, ak nie je oslobodený od úhrady:
  - **stravovanie** a **pobyt** na lôžku počas poskytovania ústavnej starostlivosti **za každý deň**
    - ústavnej starostlivosti, **najviac však za 21 dní** tej istej ústavnej starostlivosti u jedného poskytovateľa; na účely tejto úhrady sa prvý a posledný deň ústavnej starostlivosti považujú len za jeden deň ústavnej starostlivosti
    - ústavnej starostlivosti v **liečebni** a v prírodných liečebných **kúpeľoch** a v kúpeľných liečebniach bez ohľadu na dĺžku ústavnej starostlivosti
  - **spracúvanie údajov** zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti v elektronickej forme pri každej návšteve
  - **spracúvanie údajov** zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti v rámci lekárskej služby prvej pomoci a ústavnej pohotovostnej služby
  - **pobyt sprievodcu** v ústavnej starostlivosti

- od povinnosti úhrady za stravovanie a pobyt na lôžku počas poskytovania ústavnej starostlivosti je oslobodený poistenec
  - v prípade zdravotného stavu, pri ktorom možno uložiť povinné liečenie
  - s duševnou poruchou, ktorej povaha predstavuje riziko ohrozenia života a zdravia tohto poistenca alebo jeho okolia
  - tehotná žena prijatá do ústavnej starostlivosti v súvislosti s rizikovým tehotenstvom alebo pôrodom
  - do dovŕšenia troch rokov veku
  - dojčiaca matka, ak je prijatá do ústavnej starostlivosti s dojčaťom
  - nachádzajúci sa v stave vylučujúcom možnosť vyžiadať si jeho súhlas s poskytovaním ústavnej starostlivosti

  - v hmotnej núdzi, ktorý sa preukáže rozhodnutím úradu práce, sociálnych vecí a rodiny o dávke v hmotnej núdzi a príspevkoch k dávke v hmotnej núdzi a to od štvrtého dňa poskytovania tej istej ústavnej starostlivosti
  - nositeľ ocenenia najmenej striebornej Janského plakety
  - darca orgánov prijatý do ústavnej starostlivosti v súvislosti s darovaním orgánov

- od povinnosti úhrady za spracúvanie údajov zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti je oslobodený poistenec
  - pri preventívnej prehliadke
  - pri opakovanej návšteve toho istého lekára uskutočnenej do siedmich dní odo dňa návštevy, pri ktorej takéto služby u tohto lekára uhradil
  - do dovŕšenia jedného roku veku
  - s duševnou poruchou, ktorej povaha predstavuje riziko ohrozenia života a zdravia tohto poistenca alebo jeho okolia
  - nositeľ ocenenia najmenej striebornej Janského plakety
  - pri vykonávaní vyšetrení predchádzajúcich bezpríspevkovému darovaniu krvi
  - zaradený na dispenzarizáciu, a to pri návštevách v súvislosti s dispenzarizáciou
  - pri návšteve v súvislosti s očkovaním
  - pri návšteve len v súvislosti s vydaním lekárskeho predpisu alebo lekárskeho poukazu
  - darca orgánov pri vykonávaní vyšetrení predchádzajúcich darovaniu orgánov

- od povinnosti úhrady spracúvanie údajov zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti v rámci lekárskej služby prvej pomoci a ústavnej pohotovostnej služby je oslobodený poistenec ak mu bola poskytnutá zdravotná starostlivosť v rámci
  - ambulantnej pohotovostnej služby v súvislosti s úrazom bezprostredne po jeho vzniku; to neplatí, ak úraz vznikol preukázateľne v dôsledku užitia alkoholu, inej návykovej látky alebo lieku užitého iným spôsobom, ako bolo odporučené lekárom
  - ústavnej pohotovostnej služby v súvislosti s úrazom bezprostredne po jeho vzniku; to neplatí, ak úraz vznikol preukázateľne v dôsledku užitia alkoholu, inej návykovej látky alebo lieku užitého iným spôsobom, ako bolo odporučené lekárom
  - ústavnej pohotovostnej služby a poskytovanie zdravotnej starostlivosti trvalo viac ako dve hodiny

  - ambulantnej pohotovostnej služby a následne bol poistenec prijatý do ústavnej starostlivosti
  - ústavnej pohotovostnej služby a následne bol poistenec prijatý do ústavnej starostlivosti,
  - ambulantnej pohotovostnej služby alebo ústavnej pohotovostnej služby, ak je poistenec maloletým dieťaťom a o poskytnutie zdravotnej starostlivosti žiada zariadenie, v ktorom je maloleté dieťa umiestnené na základe rozhodnutia súdu alebo orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
  - ústavnej pohotovostnej služby, ak ide o nositeľa ocenenia najmenej zlatej Janského plakety
  - ústavnej pohotovostnej služby, ak ide o poskytovanie zdravotnej starostlivosti v súvislosti s tehotenstvom

- od povinnosti úhrady za pobyt sprievodcu v ústavnej starostlivosti je oslobodený poistenec
  - do troch rokov veku prijatý do ústavnej starostlivosti, ak jeho sprievodcom je jeho zákonný zástupca, opatrovník, poručník, iná fyzická osoba ako rodič, ktorá má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, osoba, ktorá má dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, osoba, ktorá má dieťa v pestúnskej starostlivosti, alebo osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom a má dieťa dočasne zverené do starostlivosti
  - do 18 rokov veku prijatý do ústavnej starostlivosti na onkologickú liečbu, ak jeho sprievodcom je jeho zákonný zástupca, opatrovník, poručník, iná fyzická osoba ako rodič, ktorá má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, osoba, ktorá má dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, osoba, ktorá má dieťa v pestúnskej starostlivosti, alebo osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom a má dieťa dočasne zverené do starostlivosti
  - dojčiaca matka prijatá do ústavnej starostlivosti, ak jej sprievodcom je dojča
  - dojča prijaté do ústavnej starostlivosti, ak jeho sprievodcom je dojčiaca matka

- pri poskytovaní ústavnej zdravotnej starostlivosti plne uhrádzanej alebo čiastočne uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia je výška úhrady poistenca za vyššie uvedené služby za každý deň, ak poistenec nie je oslobodený od povinnosti úhrady
  - 0 eur za stravovanie a pobyt na lôžku počas poskytovania ústavnej zdravotnej starostlivosti vrátane poskytovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v liečebni pre dlhodobo chorých, ak nižšie nie je ustanovené inak

  - 1,70 eura za stravovanie a pobyt na lôžku počas poskytovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v prírodných liečebných kúpeľoch pri indikáciách zaradených v skupine A bez ohľadu na dĺžku ústavnej zdravotnej starostlivosti
  - 5 eur za stravovanie a štandardný pobyt na lôžku počas poskytovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v prírodných liečebných kúpeľoch pri indikáciách zaradených v skupine B v I. a IV. štvrťroku bez ohľadu na dĺžku ústavnej zdravotnej starostlivosti
  - 7,30 eura za stravovanie a štandardný pobyt na lôžku počas poskytovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v prírodných liečebných kúpeľoch pri indikáciách zaradených v skupine B v II. a III. štvrťroku bez ohľadu na dĺžku ústavnej zdravotnej starostlivosti

- pri poskytovaní ambulantnej zdravotnej starostlivosti je výška úhrady poistenca za služby vyššie uvedené služby 0 eur pri každej návšteve poskytovateľa zdravotnej starostlivosti

- pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v rámci ambulantnej pohotovostnej služby a zubno-lekárskej pohotovostnej služby je výška úhrady poistenca za spracúvanie údajov zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti v rámci lekárskej služby prvej pomoci a ústavnej pohotovostnej služby, ak poistenec nie je oslobodený od povinnosti úhrady 2 eurá
  - ak bol poistenec následne odoslaný k poskytovateľovi ústavnej pohotovostnej služby je výška úhrady za služby 0 eur

- pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v rámci pevnej ambulantnej pohotovostnej služby formou návštevnej služby v domácom prostredí alebo v inom prirodzenom prostredí osoby, ktorej sa pevná ambulantná pohotovostná služba poskytuje, je výška úhrady za spracúvanie údajov zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti v rámci lekárskej služby prvej pomoci a ústavnej pohotovostnej služby, ak poistenec nie je oslobodený od povinnosti úhrady 10 eur

- pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v rámci ústavnej pohotovostnej služby je výška úhrady poistenca za spracúvanie údajov zistených pri poskytovaní ambulantnej starostlivosti v rámci lekárskej služby prvej pomoci a ústavnej pohotovostnej služby, ak poistenec nie je oslobodený od povinnosti úhrady
  - 10 eur, ak nižšie nie je uvedené inak,
  - 2 eurá, ak poistenec navštívi poskytovateľa ústavnej pohotovostnej služby v čase medzi 16. a 22. hodinou v pracovných dňoch a v čase medzi 7. a 22.

hodinou v dňoch pracovného pokoja v okrese, v územnom obvode ktorého sa neposkytuje ambulantná pohotovostná služba alebo
  - 2 eurá, ak bol poistenec k poskytovateľovi ústavnej pohotovostnej služby odoslaný bezprostredne po poskytnutí ambulantnej pohotovostnej služby

- pri poskytovaní ústavnej zdravotnej starostlivosti je výška úhrady poistenca za jeden deň pobytu sprievodcu v ústavnej starostlivosti 3,30 eura, ak poistenec nie je oslobodený od povinnosti úhrady

- pri poskytnutí výpisu zo zdravotnej dokumentácie na účely súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti je výška úhrady poistenca najviac 2 eurá

7.3. Zdravotné poistenie

- zdravotné poistenie má zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre všetkých ľudí

- rozlišujeme
  - **povinné verejné zdravotné poistenie**, na základe ktorého sa poskytuje poistencom verejného zdravotného poistenia za podmienok ustanovených o zdravotnom poistení zákonom zdravotná starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v rozsahu ustanovenom zákonom o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
  - **individuálne zdravotné poistenie**, na základe ktorého sa poskytuje poistencom individuálneho zdravotného poistenia zdravotná starostlivosť v rozsahu určenom v zmluve podľa Občianskeho zákonníka

- vykonávanie verejného zdravotného poistenia je činnosť vo verejnom záujme, pri ktorej sa hospodári s verejnými prostriedkami

- verejné zdravotné poistenie vykonávajú zdravotné poisťovne za podmienok ustanovených v zákone o zdravotných poisťovniach

7.3.1. Osobný rozsah verejného zdravotného poistenia

- poistenec je fyzická osoba, ktorá je povinne verejne zdravotne poistená alebo dobrovoľne verejne zdravotne poistená podľa zákona o zdravotnom poistení

- **povinne verejne zdravotne poistená je** fyzická osoba, ktorá **má trvalý pobyt** na území Slovenskej republiky

- fyzická osoba, ktorá **má trvalý pobyt** na území SR **však nie je** povinne verejne zdravotne poistená, **ak**:
  - je zamestnaná v cudzine a je zdravotne poistená na území štátu, v ktorom vykonáva činnosť zamestnanca
  - vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť v cudzine a je zdravotne poistená na území štátu, v ktorom vykonáva činnosť
  - dlhodobo sa zdržiava v cudzine a je zdravotne poistená v cudzine
    - za dlhodobý pobyt v cudzine sa považuje pobyt dlhší ako šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov
  - je nezaopatrený rodinný príslušník osoby, ktorá podlieha právnym predpisom iného členského štátu podľa Nariadenia č. 883/2004

- povinne verejne zdravotne poistená je aj fyzická osoba, ktorá **nemá trvalý pobyt** na území Slovenskej republiky, ak nie je zdravotne poistená v inom členskom štáte EÚ alebo v zmluvnom štáte Dohody o Európskom hospodárskom priestore a vo Švajčiarskej konfederácii a:
  - vykonáva u zamestnávateľa, ktorý má sídlo alebo stálu prevádzkareň na území Slovenskej republiky alebo je organizačnou zložkou podniku zahraničnej osoby na území Slovenskej republiky, zárobkovú činnosť dohodnutú s mesačným príjmom z tejto činnosti najmenej v sume minimálnej mzdy pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou
    - to neplatí, ak zákon o zdravotnom poistení ustanovuje inak alebo ak je zamestnaná v Slovenskej republike u zamestnávateľa, ktorý požíva diplomatické výsady a imunity podľa medzinárodného práva
  - vykonáva alebo má oprávnenie vykonávať na území Slovenskej republiky samostatnú zárobkovú činnosť, okrem prípadov, ak sa na takúto osobu vzťahujú koordinačné nariadenia alebo medzinárodná zmluva
  - je azylant
  - je študent z iného členského štátu alebo zahraničný študent študujúci na škole v Slovenskej republike na základe medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná
  - je maloletý cudzinec, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky bez zákonného zástupcu alebo fyzickej osoby zodpovednej za jeho výchovu a poskytuje sa mu starostlivosť v zariadení, v ktorom je umiestnený na základe rozhodnutia súdu
  - je cudzinec zaistený na území Slovenskej republiky
  - je vo výkone detencie, vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody

- je nezaopatrený rodinný príslušník, ktorý sa poistencovi narodil v inom členskom štáte
- je nezaopatrený rodinný príslušník, ktorého za takého považujú právne predpisy členského štátu jeho bydliska
- je nezaopatrené dieťa do dovŕšenia 18 roku veku s povolením na pobyt na území Slovenskej republiky, alebo ktorého pobyt na území Slovenskej republiky je oprávnený, ktoré má verejne zdravotne poisteného na území Slovenskej republiky aspoň jedného zákonného zástupcu alebo fyzickú osobu, ktorej bolo zverené do starostlivosti na základe rozhodnutia súdu
- odplatne vykonáva šport za športovú organizáciu na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu

7.3.2. Vznik a zánik verejného zdravotného poistenia

- verejné zdravotné poistenie vzniká **narodením**, ak ide o fyzickú osobu s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky alebo o nezaopatreného rodinného príslušníka ktorý sa poistencovi narodil v inom členskom štáte

- u fyzickej osoby, ktorá má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, verejné zdravotné poistenie vzniká aj dňom nasledujúcim po dni zániku skutočností, ktoré vylučujú povinné zdravotné poistenie

- u fyzickej osoby, ktorá **nemá trvalý** pobyt na území Slovenskej republiky, verejné zdravotné poistenie vzniká dňom, keď nastali skutočnosti odôvodňujúce povinnosť byť verejne zdravotne poisteným, alebo dňom získania trvalého pobytu na území Slovenskej republiky, ak súčasne nie je osobou pri ktorej je vylúčené povinné zdravotné poistenie

- verejné zdravotné poistenie zaniká smrťou alebo vyhlásením za mŕtveho

Prihláška na verejné zdravotné poistenie

- poistenec je **povinný podať prihlášku** na verejné zdravotné poistenie v zdravotnej poisťovni **do ôsmich dní** odo dňa **vzniku skutočnosti** zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia

- za **maloletého poistenca** je povinný podať prihlášku
  - zákonný zástupca alebo iná fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej bol maloletý zverený do výchovy

  - poskytovateľ zdravotnej starostlivosti alebo zariadenie, v ktorom je umiestnený na základe rozhodnutia súdu, ak zákonný zástupca nie je známy a maloletý poistenec je umiestnený v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti alebo v zariadení na základe rozhodnutia súdu
  - poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ak ide o poistenca, ktorého matka písomne požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom

- príslušná zdravotná poisťovňa **dieťaťa** je, a to **odo dňa jeho narodenia**, zdravotná poisťovňa, v ktorej je alebo bola v čase narodenia dieťaťa verejne zdravotne poistená jeho **matka**
  - ak táto zdravotná poisťovňa nie je alebo nebola, je príslušná zdravotná poisťovňa dieťaťa zdravotná poisťovňa s najväčším počtom poistencov

- **zákonný zástupca** dieťaťa je **povinný podať prihlášku** v príslušnej zdravotnej poisťovni dieťaťa alebo v inej zdravotnej poisťovni **do 60 dní od narodenia dieťaťa**

Zmena zdravotnej poisťovne

- poistenec môže zmeniť príslušnú zdravotnú poisťovňu vždy len **k 1. januáru nasledujúceho kalendárneho roka**

- prihlášku možno podať **najneskôr do 30. septembra** kalendárneho roka
  - ak poistenec podal prihlášku do 30. septembra kalendárneho roka, zdravotná poisťovňa, ktorá prihlášku potvrdila, je jeho príslušnou zdravotnou poisťovňou od 1. januára nasledujúceho kalendárneho roka
  - ak poistenec podal prihlášku po 30. septembri kalendárneho roka, prihláška sa považuje za podanú 1. januára nasledujúceho kalendárneho roka

- poistenec je povinný pri **zmene** zdravotnej poisťovne **do ôsmich dní vrátiť preukaz** poistenca zdravotnej poisťovni, ktorá bola jeho príslušnou zdravotnou poisťovňou

7.3.3. Úhrada za zdravotnú starostlivosť

- poistenec má **právo na úhradu zdravotnej starostlivosti** v rozsahu podľa zákona o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia (pozri podkapitola 7.2.), ak zákon o zdravotnom poistení neustanovuje inak

- poistenec, ktorý je dlžníkom, má právo len na úhradu neodkladnej zdravotnej starostlivosti
  - to neplatí, ak ide o dlžníka,
    - ktorému zdravotná poisťovňa povolila splátky dlžných súm, a ktorý plní všetky podmienky dohodnuté so zdravotnou poisťovňou v dohode o splátkach
    - od ktorého sa dlžné poistné vymáha v exekučnom konaní, uhrádza ho formou splátok a túto skutočnosť oznámil zdravotnej poisťovni
    - na majetok ktorého bol vyhlásený konkurz alebo ktorému bola povolená reštrukturalizácia
    - ktorý vzniesol námietku premlčania voči uplatnenému premlčanému nároku na poistné alebo na vymáhanie poistného, pre ktoré bol vedený v zozname dlžníkov
    - ktorému bola súdom nariadená ochranná liečba alebo
    - ktorý je zamestnancom, za ktorého nezaplatil preddavok na poistné zamestnávateľ
    - ktorému bol určený splátkový kalendár
    - ktorý bol zaradený do programu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky na podporu a ochranu obetí obchodovania s ľuďmi, a to len do času jeho vyradenia z tohto programu
  - dlžník je poistenec alebo platiteľ poistného, voči ktorému príslušná zdravotná poisťovňa eviduje ku dňu zverejnenia zoznamu dlžníkov pohľadávku na preddavku na poistnom po lehote splatnosti najmenej za tri mesiace, na nedoplatku alebo pohľadávku na poistnom, ktorú bol povinný uhradiť odo dňa vzniku skutočnosti zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia do dňa potvrdenia prihlášky príslušnou zdravotnou poisťovňou, v celkovej sume vyššej ako 100 eur
- poistenec, ktorý **nepodal** prihlášku, má právo len na úhradu neodkladnej starostlivosti, ktorú uhrádza zdravotná poisťovňa s najväčším počtom poistencov
  - skutočnosť, či ide o neodkladnú starostlivosť, potvrdzuje zdravotná poisťovňa s najväčším počtom poistencov

- zdravotná poisťovňa má právo uplatniť svoj nárok na úhradu nákladov za poskytnutú
  - zdravotnú starostlivosť voči poistencovi, ak sa mu poskytla preukázateľne v dôsledku porušenia liečebného režimu
  - zdravotnú starostlivosť voči poistencovi, ak sa mu poskytla preukázateľne v dôsledku užitia alkoholu alebo inej návykovej látky
    - to neplatí, ak ide o maloletého poistenca, ktorý je umiestnený v resocia-

lizačnom stredisku pre drogovo závislých a inak závislých na základe rozhodnutia súdu
  - zdravotnú starostlivosť voči tretej osobe, ak k úrazu alebo inému poškodeniu zdravia u poistenca došlo jej zavineným protiprávnym konaním
  - zdravotnú starostlivosť voči poistencovi po zániku verejného zdravotného poistenia, ak si poistenec nesplnil oznamovaciu povinnosť
  - neodkladnú starostlivosť poistencovi voči fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorá porušila povinnosť uhradiť náklady vzniknuté pri jej ďalšom poskytnutí

7.3.4. Platiteľ poistného

- platiť poistné na zdravotné poistenie je povinný **zamestnanec**, **samostatne zárobkovo činná osoba**, **zamestnávateľ, štát** a **platiteľ dividend**

- poistné je povinná platiť aj osoba, ktorá je verejne zdravotne poistená podľa zákona o zdravotnom poistení a nie je
  - zamestnancom
  - SZČO alebo
  - osobou, za ktorú platí poistné štát

Zamestnanec na účely zákona o zdravotnom poistení

- **zamestnanec** na účely zákona o zdravotnom poistení je fyzická osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť, ktorá jej zakladá právo na príjem zo závislej činnosti podľa zákona o dani z príjmov okrem príjmov
  - z dohody o brigádnickej práci študentov
  - zo zmluvy o výkone činnosti športového odborníka fyzickej osoby, ktorá má štatút žiaka strednej školy alebo štatút študenta dennej formy vysokoškolského štúdia podľa osobitného predpisu a ktorá nedovŕšila 26 rokov veku
  - z dohody o vykonaní práce a z dohody o pracovnej činnosti poberateľov výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, ak dovŕšili dôchodkový vek, poberateľov invalidného výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, poberateľov starobného dôchodku, poberateľov predčasného starobného dôchodku alebo poberateľov invalidného dôchodku
  - zo zmluvy o výkone činnosti športového odborníka poberateľov výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, ak do-

vŕšili dôchodkový vek, poberateľov invalidného výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, poberateľov starobného dôchodku, poberateľov predčasného starobného dôchodku alebo poberateľov invalidného dôchodku,
  - z odchodného, výsluhového príspevku alebo príjmov z rekreačnej starostlivosti

- fyzická osoba sa **nepovažuje** za zamestnanca v dňoch
  - v ktorých nepoberá príjem zo zárobkovej činnosti ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti a
  - v ktorých nie je fyzickou osobou
    - ktorá poberá náhradu príjmu, nemocenské, ošetrovné alebo materské
    - ktorej zanikol nárok na nemocenské po uplynutí podporného obdobia, a ktorej trvá dočasná pracovná neschopnosť
    - ktorej zanikol nárok na ošetrovné po uplynutí 14. dňa ošetrovania alebo starostlivosti, a ktorá vykonáva ošetrovanie alebo starostlivosť aj po tomto dni,
    - ktorej zanikol nárok na ošetrovné po uplynutí 90. dňa osobnej starostlivosti, a ktorá vykonáva domácu starostlivosť aj po tomto dni alebo
    - ktorej trvá dočasná pracovná neschopnosť, má vystavené potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti a bola vyradená z evidencie uchádzačov o zamestnanie

Samostatne zárobkovo činná osoba na účely zákona o zdravotnom poistení

- **samostatne zárobkovo činná osoba** je **fyzická osoba**, je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a ktorá je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie zárobkovej činnosti alebo má príjem z tejto činnosti, okrem príjmu z výkonu činnosti osobného asistenta

Štát ako platiteľ poistného

- **štát je platiteľom** poistného za
  - nezaopatrené dieťa
    - za nezaopatrené dieťa sa považuje aj fyzická osoba do dovŕšenia 30 roku veku, ktorá študuje na vysokej škole najdlhšie do získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa, okrem externej formy štúdia
    - poistencom štátu je aj v období prázdnin až do vykonania štátnych záverečných skúšok alebo do zápisu na vysokoškolské štúdium druhého stupňa alebo tretieho stupňa v dennej forme štúdia, ak zápis na vysoko-

školské štúdium druhého stupňa alebo tretieho stupňa bol vykonaný do konca kalendárneho roka, v ktorom bolo získané vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa alebo druhého stupňa v dennej forme štúdia

- fyzickú osobu, ktorá poberá dôchodok, okrem poberateľa vdovského dôchodku, vdoveckého dôchodku a sirotského dôchodku podľa alebo dôchodok z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov alebo dôchodok z cudziny, alebo dôchodok z iného členského štátu a nie je zdravotne poistená v tomto členskom štáte
- fyzickú osobu, ktorá poberá rodičovský príspevok a rodičovský príspevok z iného členského štátu, ak tam nie je zdravotne poistená
- fyzickú osobu, ktorá dosiahla dôchodkový vek a ktorej nevznikol nárok na dôchodok
- fyzickú osobu, ktorá je invalidná a nevznikol jej nárok na invalidný dôchodok
- obvineného vo väzbe alebo odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody, obvineného vo väzbe alebo odsúdeného vo výkone trestu odňatia slobody v inom členskom štáte, ak tam nie je zdravotne poistený
- fyzickú osobu, ktorej sa poskytuje starostlivosť v zariadení, v ktorom je umiestnená na základe rozhodnutia súdu, alebo v zariadení sociálnych služieb celoročne
- študenta z iného členského štátu, zahraničného študenta na zabezpečenie záväzkov z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, alebo za žiaka alebo študenta, ktorý je Slovákom žijúcim v zahraničí a zároveň študuje na škole v Slovenskej republike
- fyzickú osobu, ktorá poberá peňažný príspevok za opatrovanie
- fyzickú osobu, ktorá sa osobne celodenne a riadne stará o dieťa vo veku do šiestich rokov
- fyzickú osobu, ktorá opatruje fyzickú osobu s ŤZP alebo opatruje blízku osobu, ktorá je staršia ako 80 rokov a nie je umiestnená v zariadení sociálnych služieb alebo v zdravotníckom zariadení
- manželku alebo manžela zamestnanca, ktorý vykonáva štátnu službu v cudzine, alebo zamestnanca, ktorý podľa pracovnej zmluvy vykonáva práce vo verejnom záujme v zahraničí
- fyzickú osobu,
  - ktorá poberá náhradu príjmu, nemocenské, ošetrovné alebo materské
  - ktorej zanikol nárok na nemocenské po uplynutí podporného obdobia a ktorej trvá dočasná pracovná neschopnosť,
  - ktorej zanikol nárok na ošetrovné po uplynutí 14. dňa ošetrovania alebo starostlivosti (krátkodobé ošetrovné), a ktorá vykonáva ošetrovanie alebo starostlivosť aj po tomto dni

    - ktorej zanikol nárok na ošetrovné po uplynutí 90. dňa osobnej starostlivosti (dlhodobé ošetrovné), a ktorá vykonáva domácu starostlivosť aj po tomto dni,
    - ktorej trvá dočasná pracovná neschopnosť, má vystavené potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti a bola vyradená z evidencie uchádzačov o zamestnanie
  - fyzickú osobu, ktorá poberá dávku v hmotnej núdzi alebo príspevok k dávke v hmotnej núdzi, a fyzickú osobu, ktorá sa spoločne posudzuje na účely posudzovania hmotnej núdze
  - fyzickú osobu, ktorá je vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie
  - cudzinca zaisteného na území Slovenskej republiky
  - azylanta v období šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov od dátumu udelenia azylu
  - fyzickú osobu, ktorá vykonáva pracovnú činnosť pre cirkevné, rehoľné a charitatívne spoločenstvo
  - fyzickú osobu, ktorá je nemocensky zabezpečená a poberá náhradu služobného platu policajta počas dočasnej neschopnosti na výkon štátnej služby a náhradu služobného príjmu profesionálneho vojaka, ktorý nemôže vykonávať vojenskú službu pre chorobu alebo úraz, nemocenské alebo materské
  - študenta doktorandského študijného programu v dennej forme štúdia, ak celková dĺžka jeho doktorandského štúdia neprekročila štandardnú dĺžku štúdia pre doktorandský študijný program v dennej forme a nezískal už vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa alebo nedovŕšil vek 30 rokov
  - fyzickú osobu, ktorá vykonáva osobnú asistenciu fyzickej osobe s ŤZP
  - fyzickú osobu vykonávajúcu dobrovoľnú vojenskú prípravu

7.3.5. Sadzba poistného

- sadzba poistného je pre:
  - **zamestnanca 4 %** z vymeriavacieho základu
    - ak je zamestnanec osoba so **zdravotným postihnutím**, sadzba poistného je **2 %** z vymeriavacieho základu
  - **SZČO 14 %** z vymeriavacieho základu
    - ak je SZČO osoba so zdravotným postihnutím, sadzba poistného je **7 %** z vymeriavacieho základu
  - **zamestnávateľa 10 %** z vymeriavacieho základu
    - ak zamestnáva osoby so zdravotným postihnutím, sadzba poistného je za tieto osoby **5 %** z vymeriavacieho základu

- tzv. dobrovoľne nezamestnaná osoba (osoba, ktorá nie je zamestnancom, samostatne zárobkovo činnou osobou, ani poistencom štátu) **14 %** z vymeriavacieho základu
  - ak je poistenec osoba so **zdravotným postihnutím**, sadzba poistného je **7 %** v vymeriavacieho základu
- pre zamestnanca, ktorý dosahuje príjmy aj z inej samostatnej zárobkovej činnosti (zdaniteľné podľa § 6 zákona o daniach z príjmov) **14 %** z vymeriavacieho základu
  - **7 %** ak je osobou so zdravotným postihnutím
- pre zamestnancov a zamestnávateľov **0 %** z vymeriavacieho základu ak ide vznik zamestnania dlhodobo nezamestnaných osôb, ktoré splnili všetky podmienky uvedené v § 11 ods. 7 písm. v) zákona o zdravotnom poistení
- pre poistenca, ktorý má príjem z dividend (zárobková činnosť podľa § 10b ods. 1 písm. e) zákona o zdravotnom poistení) za účtovné obdobie roka od 01.01.2013 **14%**

Vymeriavací základ zdravotného poistenia

- **do vymeriavacieho základu sa započítavajú:**
  - príjmy zo závislej činnosti zdaňované podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), k) a m) a ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov
  - príjmy z podnikania, inej samostatnej zárobkovej činnosti zdaňované podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov - okrem príjmu z výkonu činnosti osobného asistenta
  - príjmy z kapitálového majetku zdaňované podľa § 7 ods. 1 písm. c), f) a h) a ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov
  - príjmy zdaňované podľa § 8 zákona o dani z príjmov, tzv. ostatné príjmy
  - podiel na zisku, vyrovnací podiel a podiel na výsledku podnikania, ktoré nie sú predmetom dane z príjmov okrem podielu na zisku akciovej spoločnosti alebo obdobnej obchodnej spoločnosti so sídlom v zahraničí, ktorej akcie sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu alebo na obdobnom zahraničnom regulovanom trhu a okrem podielu na likvidačnom zostatku obchodnej spoločnosti alebo družstva a podiel na zisku, ktorý je oslobodený od dane z príjmov podľa osobitného (dividendy)
    - do vymeriavacieho základu sa započítavajú dividendy zo zisku z účtovného obdobia od 01.01.2011 do 31.12.2016, z dividend zo zisku z účtovného obdobia, ktoré začalo od 01.01.2017 a neskôr sa už zdravotné odvody neplatia

- vymeriavací základ SZČO je vo výške podielu základu dane z príjmov fyzických osôb dosiahnutý v rozhodujúcom období, ktorý nie je znížený **o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistné na povinné nemocenské poistenie, poistné na povinné dôchodkové poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré sa platia spolu s poistným na povinné dôchodkové poistenie, poistné do rezervného fondu solidarity povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnej osoby, a koeficientu 1,486**

- vymeriavací základ zamestnávateľa je vymeriavací základ každého zamestnanca za rozhodujúce obdobie

- vymeriavací základ osoby tzv. dobrovoľne nezamestnanej je jej príjem, ktorý podlieha dani z príjmov (podľa § 5 a 6 zákona o daniach z príjmov), dosiahnutý v rozhodujúcom období okrem vyňatých príjmov
  - ak poistenec takýto príjem nemá, je vymeriavacím základom ním určená suma

- vymeriavací základ platiteľa dividend je suma vyplatených dividend v predchádzajúcom kalendárnom roku

Minimálny vymeriavací základ

- minimálny vymeriavací základ zamestnanca a zamestnávateľa nie je určený

- minimálny vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnej osoby a dobrovoľne nezamestnanej osoby je zákonom stanovená suma, ktorá predstavuje **50** % z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom SR za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu

- minimálny základ sa od 30. 12. 2018 kráti o pomernú časť prislúchajúcu k počtu dní, keď bol poistenec vyhlásený za nezvestnú osobu

Maximálny vymeriavací základ

- maximálny vymeriavací základ sa neuplatňuje pri nasledujúcich príjmoch:
  - príjmy zo zamestnania, t. j. príjmy zdaňované podľa § 5 ods. 1 písm. a) až h), k) a m) a ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov
  - príjmy zdaňované podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov

  - príjmy zdaňované podľa § 7 ods. 1 písm. c), f) a h) a ods. 2 a 3 zákona o dani z príjmov (tzv. kapitálové príjmy)
  - príjmy zdaňované podľa § 8 zákona o dani z príjmov (tzv. ostatné príjmy)

Rozhodujúce obdobie

- rozhodujúcim obdobím na určenie vymeriavacieho základu je pre všetkých platiteľov poistného kalendárny rok, v ktorom sa platí poistné

Platenie zdravotného poistenia

- **poistné** sa rozumie ako celoročná čiastka, zúčtovaná v rámci ročného zúčtovania poistného, ktorá závisí predovšetkým od výšky skutočného príjmu (vymeriavacieho základu), dosiahnutého platiteľom poistného za rozhodujúce obdobie, ktorým je príslušný kalendárny rok, v ktorom sa poistné platilo vo forme preddavkov na poistné

- **preddavky na poistné** sú iba zálohovo odvádzané finančné čiastky poistného za príslušný kalendárny mesiac, ktoré sa (za určitých zákonom stanovených podmienok) zúčtujú v ročnom zúčtovaní poistného

- za zamestnanca (ako aj zamestnávateľa) vypočítava a odvádza preddavky zamestnávateľ

- SZČO a osoba tzv. dobrovoľne nezamestnaná si vypočítavajú a odvádzajú preddavky na poistné samy

- preddavok SZČO a samoplatiteľa je splatný do ôsmeho dňa po uplynutí príslušného kalendárneho mesiaca

- preddavok za zamestnancov je splatný v deň, ktorý je určený na výplatu príjmov zamestnancov za príslušný kalendárny mesiac
  - ak je výplata príjmov zamestnancov pre jednotlivé organizačné útvary zamestnávateľa rozčlenená na rôzne dni, preddavok je splatný v deň poslednej výplaty príjmov zamestnancov zúčtovaných za príslušný kalendárny mesiac
    - ak nie je takýto deň určený, preddavok za príslušný kalendárny mesiac je splatný posledný deň kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, za ktorý sa platí poistné

- platiteľ dividend je povinný vykázať celkovú výšku vyplatených dividend a preddavkov na poistné do 8 dňa po uplynutí kalendárneho mesiaca, v ktorom boli dividendy vyplatené
  - do tohto termínu je preddavok na poistné aj splatný

Súbeh platiteľov poistného

- vymeriavací základ poistenca, u ktorého dochádza v rozhodujúcom období postupne alebo súčasne k súbehu
  - platiteľov poistného podľa § 11 ods. 1 písm. a) a b) (t.j. zamestnanec a SZČO), a
  - poistencov uvedených v § 11 ods. 2 (osoba, ktorá je verejne zdravotne poistená a nie je zamestnancom, samostatne zárobkovo činnou osobou alebo osobou za ktorú je platiteľom poistného štát)

  je úhrn vymeriavacích základov

- v období, v ktorom je poistenec považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu a nie je považovaný za zamestnanca alebo je považovaný za poistenca podľa § 11 ods. 2, sa do úhrnu vymeriavacieho základu započítava najmenej minimálny základ podľa § 13 ods. 10 a 11 za každý kalendárny mesiac, počas ktorého má platiteľ povinnosť platiť poistné
  - minimálny vymeriavací základ je 50 % z priemernej mesačnej mzdy znížený o pomernú časť prislúchajúcu k počtu kalendárnych dní, počas ktorých
    - za poistenca platí poistné štát podľa § 11 ods. 7 písm. c), m) a s),
    - poistenec bol vyhlásený za nezvestnú osobu alebo
    - sa poistenec nepovažoval za samostatne zárobkovo činnú osobu a poistenca podľa § 11 ods. 2

7.3.6. Práva a povinnosti poistenca

- poistenec má právo
  - na **výber** zdravotnej **poisťovne** za podmienok ustanovených zákonom
  - na **úhradu** zdravotnej starostlivosti za podmienok ustanovených zákonom
  - na **informáciu**, s ktorými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti má príslušná zdravotná poisťovňa uzatvorenú **zmluvu** o poskytovaní zdravotnej starostlivosti
  - na **poskytnutie neodkladnej starostlivosti** poskytovateľom zdravotnej starostlivosti aj vtedy, ak príslušná zdravotná poisťovňa s ním nemá uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti

- **vrátenie preplatku** na základe ročného zúčtovania poistného
- podieľať sa na **kontrole** poskytnutej zdravotnej starostlivosti
- domáhať sa **ochrany práv** a právom chránených záujmov vyplývajúcich z verejného zdravotného poistenia v konaní pred úradom

- poistenec je povinný:
  - uhradiť príslušnej zdravotnej poisťovni zdravotnú starostlivosť, ak sa mu poskytla preukázateľne v dôsledku porušenia liečebného režimu alebo užitia návykovej látky
  - preukázateľne vrátiť zdravotnej poisťovni preukaz poistenca, a ak mu zdravotná poisťovňa vydala európsky preukaz, aj európsky preukaz, pri zmene zdravotnej poisťovne alebo zániku skutočností zakladajúcich účasť na verejnom zdravotnom poistení
  - plniť povinnosti v súvislosti s vykonávaním ročného zúčtovania
  - podať prihlášku na verejné zdravotné poistenie v zdravotnej poisťovni do 8 dní odo dňa vzniku skutočnosti zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia
  - doplatiť poistné, ktoré bol povinný uhradiť odo dňa vzniku skutočnosti zakladajúcej vznik verejného zdravotného poistenia
  - plniť oznamovacie povinnosti
  - dodržiavať pokyny zdravotnej poisťovne súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v rámci verejného zdravotného poistenia zverejnené na internetovej stránke alebo zverejnené iným vhodným spôsobom
  - preukazovať sa preukazom poistenca pred každým poskytnutím zdravotnej starostlivosti u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti
  - predložiť poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti pri predpisovaní a výdaji liekov, dietetických potravín alebo zdravotníckych pomôcok liekovú knižku, ak mu ju zdravotná poisťovňa vydala
  - oznámiť poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, s ktorým má uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti, zmenu zdravotnej poisťovne
  - poskytovať súčinnosť pri kontrole poskytnutej zdravotnej starostlivosti

- **poistenec** je povinný oznámiť príslušnej zdravotnej poisťovni **najneskôr do ôsmich dní**
  - zmenu mena, priezviska a zmenu trvalého pobytu
  - zmenu platiteľa poistného
  - skutočnosti rozhodujúce pre zánik verejného zdravotného poistenia a vrátiť preukaz poistenca

  - skutočnosti rozhodujúce pre vznik alebo zánik povinnosti štátu platiť za neho poistné

- **úmrtie** fyzickej osoby alebo vyhlásenie za mŕtveho je povinný oznámiť Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou príslušný **úrad poverený vedením matriky** do ôsmeho dňa v kalendárnom mesiaci nasledujúcom po kalendárnom mesiaci, v ktorom bol vykonaný zápis do knihy úmrtí

8. ŠTÁTNA SOCIÁLNA PODPORA

- jedným z nástrojov rodinnej politiky je aj systém príspevkov štátnej sociálnej podpory, ktorý o. i. sleduje:
  - demografický vývoj so zacielením na zvýšenie pôrodnosti
  - sociálne ciele, ktoré sú zamerané na redistribúciu zdrojov (bezdetní ekonomicky aktívni solidarizujú s osobami starajúcimi sa o dieťa)
  - ekonomické ciele, ktoré sú orientované na oblasť zamestnanosti (najmä žien), či skĺbenia rodinného a pracovného života
  - ciele v oblasti občianskych práv v podobe vytváranie rodovej rovnosti v rôznych oblastiach života spoločnosti

- **základnými znakmi** systému štátnej sociálnej podpory vo všeobecnosti sú:
  - celospoločenská solidarita
  - poskytovanie dávok pri splnení zákonom ustanovených podmienok
  - špecificky určenie výšky dávok
  - príjemca dávky do systému nemusí finančne prispievať (Macková, 2016 s. 28)

- systém štátnej sociálnej podpory je vytvorený zo sústavy priamych finančných príspevkov, prostredníctvom ktorých sa štát podieľa na riešení niektorých štátom uznaných životných situácií občanov a rodín s deťmi

- spoločné znaky väčšiny dávkových schém príspevkov
  - prepojenie na trvalý alebo prechodný pobyt na území SR oprávnenej osoby a (nezaopatreného) dieťaťa, resp. **kritérium „bydliska“** (príspevok pri narodení dieťaťa)
  - uplatňovanie **zákazu dvojitej výplaty príspevkov** zo zahraničia s totožným alebo obdobným účelom
  - starostlivosť o (nezaopatrené) dieťa, ktorá je obsahovo vymedzená ako **riadna starostlivosť o (nezaopatrené) dieťa** a nie ako osobná a celodenná starostlivosť o (nezaopatrené) dieťa
  - **účel príspevkov** prispieť (zo strany štátu) na úhradu **zvýšených výdavkov** spojených so starostlivosťou o dieťa a s výchovou dieťaťa
    - účelom nie je nahradiť v určitej miere stratu príjmu rodiča (zo zárobkovej činnosti) v dôsledku starostlivosti o dieťa

    - niektoré príspevky sú určené len na podporu starostlivosti o jedno dieťa, aj keď je v rodine ďalšie, na ktoré by boli splnené podmienky na priznanie dávky
  - uplatnenie nároku na výplatu oprávnenou osobou
  - pri vzniku nároku na výplatu u niektorých príspevkov nie je vylúčený súbeh s poskytovaním iného príspevku zo systému štátnej sociálnej podpory za predpokladu, že účel príspevkov nie je totožný (napr. prídavok na dieťa v súbehu s rodičovským príspevkom)

8.1. Prídavok na dieťa a príspevok k prídavku na dieťa

- rodičia nezaopatreného dieťaťa alebo osoba, ktorej je nezaopatrené dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov majú nárok na prídavok na dieťa, prípadne aj na príplatok k prídavku
- upravuje ho zákon č. 600/2003 o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

8.1.1. Nezaopatrené dieťa

- nezaopatreným dieťaťom **je** dieťa do skončenia povinnej školskej dochádzky, **najdlhšie** do dovŕšenia 25 rokov veku, **ak**
  - sa sústavne pripravuje na povolanie štúdiom alebo
  - sa nemôže sústavne pripravovať na povolanie štúdiom, alebo vykonávať zárobkovú činnosť pre chorobu alebo úraz

- nezaopatrené dieťa **je aj dieťa**, ktoré
  - je oslobodené od povinnosti dochádzať do školy,
  - sa vzdeláva v základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo
  - je neschopné sa sústavne pripravovať na povolanie alebo vykonávať zárobkovú činnosť pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav, najdlhšie do dosiahnutia plnoletosti

- nezaopatrené dieťa **nie je dieťa**
  - ktorému vznikol nárok na invalidný dôchodok, a to od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom bolo vydané rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku, alebo
  - ktoré získalo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa

- zárobková činnosť je činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zdaňovaný podľa zákona o dani z príjmu

Sústavná príprava na povolanie

- sústavnou prípravou dieťaťa na povolanie je **štúdium** ktoré sa
  - organizuje na strednej škole dennou formou alebo
  - uskutočňuje na vysokej škole dennou formou
  - za sústavnú prípravu dieťaťa na povolanie **sa považuje aj**:
    - obdobie bezprostredne nadväzujúce na skončenie štúdia na strednej škole, najdlhšie do konca školského roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole
    - obdobie od konca školského roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole, do zápisu na vysokú školu vykonaného najneskôr v októbri bežného roka, v ktorom dieťa skončilo štúdium na strednej škole
    - obdobie po skončení posledného ročníka strednej školy do vykonania skúšky podľa osobitného predpisu, najdlhšie do konca školského roka, v ktorom malo byť štúdium skončené
    - obdobie po skončení vysokoškolského štúdia prvého stupňa, ktoré podľa študijného programu nepresiahlo štandardnú dĺžku, do zápisu na vysokoškolské štúdium druhého stupňa vykonaného najneskôr v októbri bežného roka, v ktorom dieťa skončilo vysokoškolské štúdium prvého stupňa.
    - iné štúdium alebo výučba, ak sú svojím rozsahom a úrovňou podľa rozhodnutia Ministerstva školstva SR postavené na úroveň štúdia na strednej alebo vysokej škole v SR
    - opakované ročníky štúdia

- sústavná príprava na povolanie **nie je** obdobie, v ktorom sa štúdium prerušilo

Dlhodobo nepriaznivý stav dieťaťa

- týmto stavom je **choroba a stav uvedený** v prílohe č. 2 zákona o sociálnom poistení, **ak** podľa poznatkov lekárskej vedy **trvajú** viac ako dvanásť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov **alebo** je predpoklad, že **budú trvať** viac ako dvanásť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov, a vyžadujú osobitnú starostlivosť

- dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav dieťaťa **je aj** choroba a stav vyžadujúce

osobitnú starostlivosť, ak choroba a stav vylučujú schopnosť sústavne sa pripravovať na povolanie a vykonávať zárobkovú činnosť

- **príslušný orgán** na posudzovanie dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu dieťaťa je úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta trvalého pobytu alebo prechodného pobytu oprávnenej osoby

8.1.2. Prídavok na dieťa

- **prídavok na dieťa** je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa

Oprávnená osoba

- **uplatniť** nárok na prídavok si **môže**:
  a) rodič nezaopatreného dieťaťa
  b) rodič, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu
  c) osoba, ktorej je nezaopatrené dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe právoplatného rozhodnutia súdu,
  d) plnoleté nezaopatrené dieťa,
     - ak niet osoby uvedenej v písmenách a) a b)
     - ak má upravenú vyživovaciu povinnosť od rodičov
     - ak do dosiahnutia plnoletosti bolo zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov
     - ktoré uzavrelo manželstvo
     - ktorého manželstvo zaniklo alebo
  d) maloletý rodič, ktorý má priznané rodičovské práva a povinnosti

- ak je **viac oprávnených** osôb, prídavok na to isté dieťa patrí len jednej z nich

- ak súd zverí maloleté dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov alebo ak súd schváli dohodu rodičov o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, prídavok a príplatok k prídavku sa vypláca oprávnenej osobe, ktorej sa prídavok a príplatok k prídavku vyplácal pred zverením maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak sa rodičia maloletého dieťaťa písomne nedohodnú na zmene oprávnenej osoby

Podmienky nároku

- **podmienky nároku** na prídavok na dieťa sú:
  - starostlivosť oprávnenej osoby o nezaopatrené dieťa
  - trvalý pobyt alebo prechodný pobyt oprávnenej osoby na území Slovenskej republiky (platí pre cudzincov) alebo je osobou podľa koordinačných nariadení

- **nárok** na prídavok **nevzniká, ak**:
  - sa nezaopatrenému dieťaťu poskytuje starostlivosť v zariadení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo v špeciálnom výchovnom zariadení z dôvodu vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia alebo rozhodnutia o uložení ochrannej výchovy alebo výchovného opatrenia
  - je nezaopatrené dieťa vo výkone väzby alebo je vo výkone trestu odňatia slobody
  - ak sa oprávnená osoba a nezaopatrené dieťa zdržiavajú v štáte, ktorý nie je členským štátom EÚ, zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskou konfederáciou, a počas pobytu v tomto štáte oprávnená osoba nie je verejne zdravotne poistená v Slovenskej republike

Výška prídavku

- výška prídavku je od 1. júla 2022 **30 eur** mesačne, od 1. januára 2023 **40 eur** mesačne
  - od 1. januára 2023 sa suma prídavku na dieťa mesačne zvýši o sumu príspevku na financovanie voľnočasových aktivít dieťaťa od pozastavenia prístupu do konta dieťaťa do obnovenia prístupu do konta dieťaťa
    - najdlhšie však do uzatvorenia konta dieťaťa z dôvodu
      - dovŕšenia 18 roku veku dieťaťa
      - ak sa dieťa po ukončené povinnej školskej dochádzky, nezúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese
      - straty trvalého, prechodného alebo tolerovaného pobytu na území Slovenskej republiky, alebo
      - smrti dieťaťa

      podľa toho, čo nastane skôr
  - sumu prídavku môže k 1. januáru kalendárneho roka ustanoviť vláda Slovenskej republiky nariadením
  - počas určenia osobitného príjemcu je suma prídavku mesačne v sume 50% prídavku na dieťa

8.1.3. Príplatok k prídavku na dieťa

- **príplatok k prídavku** je štátna sociálna dávka, ktorou štát pripláca oprávnenej osobe na výchovu a výživu nezaopatreného dieťaťa, na ktoré nemožno uplatniť daňový bonus podľa zákona o dani z príjmov

- vypláca sa mesačne spoločne s prídavkom na dieťa

Oprávnená osoba

- oprávnená osoba na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku je:
  - rodič nezaopatreného dieťaťa alebo
  - osoba, ktorej je nezaopatrené dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe právoplatného rozhodnutia súdu

- **ak je viac oprávnených osôb** a spĺňajú podmienky ustanovené zákonom, **príplatok k prídavku** na to isté dieťa **patrí oprávnenej osobe, ktorej patrí prídavok na dieťa**

Podmienky nároku

- príplatok k prídavku na dieťa sa poskytuje za splnenia **nasledovných podmienok**:
  - splnenie podmienok nároku na prídavok na dieťa
  - poberanie
    - starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku, invalidného dôchodku z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% podľa zákona o sociálnom poistení
    - výsluhového dôchodku podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov po dovŕšení veku potrebného na nárok na starobný dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení alebo
    - poberanie dôchodkovej dávky toho istého druhu v cudzine oprávnenou osobou a ďalšou fyzickou osobou, ktorá si môže uplatniť daňový bonus podľa zákona o dani z príjmov (druhý rodič, druhý náhradný rodič alebo manžel rodiča, ktorý nie je rodičom nezaopatreného dieťaťa, ak žijú s nezaopatreným dieťaťom v domácnosti)
  - nevykonávanie zárobkovej činnosti oprávnenou osobou a ďalšou fyzickou osobou, ktorá si môže uplatniť daňový bonus podľa zákona o dani z príjmov (druhý rodič, druhý náhradný rodič alebo manžel rodiča, ktorý nie je rodičom nezaopatreného dieťaťa ak žijú s nezaopatreným dieťaťom v domácnosti) a

  - nepriznanie daňového bonusu na nezaopatrené dieťa, na ktoré si oprávnená osoba uplatnila nárok na prídavok na dieťa

- splnenie podmienok nároku na príplatok k prídavku sa sleduje u oprávnenej osoby a súčasne aj u ďalšej fyzickej osoby, ktorá si môže uplatniť daňový bonus, t. j. u druhého rodiča, druhého náhradného rodiča alebo u manžela rodiča, ktorý nie je rodičom nezaopatreného dieťaťa, ak žijú s nezaopatreným dieťaťom v domácnosti

Výška príplatku k prídavku

- výška príplatku k prídavku je **30 eur**
  - sumu príplatku k prídavku môže k 1. januáru kalendárneho roka ustanoviť vláda Slovenskej republiky nariadením
  - počas určenia osobitného príjemcu je suma príplatku k prídavku mesačne v sume 50% príplatku k prídavku na dieťa

8.1.4. Spoločné ustanovenia pre prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa

- oprávnená osoba si môže uplatniť nárok na prídavok podaním **písomnej žiadosti** na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny príslušného **podľa miesta** trvalého alebo prechodného pobytu oprávnenej osoby

Výplata prídavku na dieťa a príspevku k prídavku na dieťa

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vyplatí prídavok a príplatok k prídavku oprávnenej osobe, ktorá si naň uplatní nárok a spĺňa podmienky nároku

- prídavok a príplatok k prídavku vyplatí za celý kalendárny mesiac, aj keď podmienky nároku boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca

- na to isté dieťa sa vyplatí prídavok a príplatok k prídavku za kalendárny mesiac len raz

- **pravidlá vyplácania** prídavku a príplatok k prídavku
  - vypláca sa mesačne pozadu, a to najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom oprávnená osoba splnila podmienky nároku na prídavok

- oprávnenej osobe sa poukazuje na jej účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, ktorá má povolenie pôsobiť ako banka na území Slovenskej republiky, alebo na žiadosť oprávnenej osoby sa vypláca prídavok v hotovosti
- ak oprávnená osoba písomne požiada o zmenu spôsobu vyplácania prídavku, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny je povinný žiadosti vyhovieť
- prídavok sa nevypláca do štátu, ktorý nie je členským štátom EÚ, zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskou konfederáciou

Zastavenie výplaty prídavku na dieťa a príspevku k prídavku na dieťa

- **rozhodnutie o zastavení** výplaty prídavku a príplatku k prídavku vydá úrad práce, sociálnych vecí a rodiny oprávnenej osobe vtedy, ak:
  - má dôvod na prešetrenie, či oprávnená osoba naďalej spĺňa podmienky nároku
  - si oprávnená osoba nesplnila povinnosti vyplývajúce so zákona (neoznámila rozhodujúce skutočnosti pre nárok, výšku a výplatu) alebo
  - na poskytovanie prídavku alebo obdobnej rodinnej dávky je príslušný iný členský štát

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
  - **zastaví výplatu** prídavku a príplatok k prídavku počnúc kalendárnym mesiacom, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa už prídavok vyplatil
  - vydá **rozhodnutie o obnovení** výplaty prídavku a príplatku k prídavku od kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom oprávnená osoba preukázala, že zanikli dôvody, pre ktoré bola výplata zastavená
  - **vydá rozhodnutie aj o doplatení** prídavku a príplatku k prídavku za obdobie zastavenia jeho výplaty, ak podmienky nároku na prídavok sa počas tohto obdobia splnili

  - **ak v priebehu mesiaca došlo k zmene oprávnenej osoby**, prídavok sa v prípade splnenie nárokových podmienok vyplatí za tento mesiac tej oprávnenej osobe, ktorá spĺňala podmienky na konci daného kalendárneho mesiaca
  - osoba, ktorá spĺňa podmienky si musí nárok na prídavok a príspevok uplatniť podaním novej žiadosti na konci príslušného mesiaca

- **ak oprávnená osoba nespĺňa podmienky nároku** alebo ak nepreukáže rozhodujúce skutočnosti na posúdenie nároku, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vydá rozhodnutie o zamietnutí žiadosti

Osobitný príjemca

- ak oprávnená osoba **nevyužíva prídavok** a **príplatok k prídavku na dieťa v súlade s účelom**, na ktorý je určený a ak sa tento neposkytuje prostredníctvom osobitného príjemcu, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny z vlastného podnetu, z podnetu inej právnickej alebo fyzickej osoby vydá **rozhodnutie o zastavení výplaty** prídavku oprávnenej osobe a o poukazovaní prídavku inému subjektu:
  - ďalšej oprávnenej osobe, alebo
  - zariadeniu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo špeciálnemu výchovnému zariadeniu, v ktorom je nezaopatrené dieťa umiestnené

- ak zanikol dôvod pre vyplácanie prídavku a príplatku k prídavku inému subjektu, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny rozhodne o zastavení vyplácania prídavku inému subjektu a o obnovení vyplácania prídavku oprávnenej osobe

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny rozhodne o určení osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku, ak
  a) z písomného oznámenia riaditeľa školy vyplynie, že oprávnená osoba nedbá o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky nezaopatreného dieťaťa
  b) zistí, že oprávnená osoba nevyužíva prídavok a príplatok k prídavku na svoj účel
  c) podľa oznámenia príslušného orgánu podľa zákona o priestupkoch maloleté nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe vypláca prídavok a príplatok k prídavku, spáchalo priestupok
     - to platí aj vtedy, ak maloleté nezaopatrené dieťa v čase spáchania priestupku nedovŕšilo 15 rokov veku a z tohto dôvodu správny orgán vec odložil alebo konanie o priestupku zastavil
  d) bolo nezaopatrenému dieťaťu alebo rodičovi nezaopatreného dieťaťa uložené výchovné opatrenie, alebo
  e) prídavok a príplatok k prídavku sa vypláca oprávnenej osobe, ktorá je poberateľ dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi alebo je fyzická osoba, ktorá sa s fyzickou osobou v hmotnej núdzi spoločne posudzuje a poskytuje sa im dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi prostredníctvom osobitného príjemcu

- osobitný príjemca prídavku a príplatku k prídavku podľa písm. a) až d) je obec, v ktorej má oprávnená osoba trvalý pobyt alebo prechodný pobyt, alebo ak je to odôvodnené, iná osoba

- platiteľ určí osobitného príjemcu podľa písm. c) na obdobie troch po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov
  - ak maloleté nezaopatrené dieťa nespácha ďalší priestupok v období troch po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov nasledujúcich po kalendárnom mesiaci, v ktorom platiteľ rozhodol o určení osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku podľa písm. c), platiteľ rozhodne o uvoľnení osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku

- ak maloleté nezaopatrené dieťa počas určenia osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku podľa písm. c) opätovne spácha priestupok podľa oznámenia orgánu, platiteľ rozhodne o odňatí prídavku a príplatku k prídavku na toto maloleté nezaopatrené dieťa
  - nárok na prídavok a príplatok k prídavku môže na toto maloleté nezaopatrené dieťa vzniknúť najskôr po uplynutí troch po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov od odňatia prídavku a príplatku k prídavku, počas ktorých maloleté nezaopatrené dieťa nespáchalo priestupok

- ak počas určenia osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku podľa písm. a), b), d) alebo e) maloleté nezaopatrené dieťa spácha priestupok, platiteľ rozhodne o odňatí prídavku a príplatku k prídavku na toto maloleté nezaopatrené dieťa

- nárok na prídavok a príplatok k prídavku môže na maloleté nezaopatrené dieťa vzniknúť najskôr
  - po uplynutí troch po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov od odňatia prídavku a príplatku k prídavku, počas ktorých maloleté nezaopatrené dieťa nespáchalo priestupok alebo
  - od kalendárneho mesiaca, v ktorom sa maloleté nezaopatrené dieťa začne pred dovŕšením plnoletosti sústavne pripravovať na povolanie

- platiteľ rozhodne o uvoľnení osobitného príjemcu prídavku a príplatku k prídavku určeného podľa
  - písm. a), ak oprávnená osoba dbá o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky nezaopatreného dieťaťa, najskôr však po uplynutí troch po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov od určenia osobitného príjemcu
  - písm. b), ak pominuli dôvody na jeho určenie

  - písm. d) po vyhodnotení a zrušení výchovného opatrenia, ak splnilo svoj účel

- ak oprávnená osoba **nevyužíva prídavok na dieťa v súlade s účelom**, na ktorý je určený, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny z vlastného podnetu, z podnetu inej právnickej alebo fyzickej osoby vydá **rozhodnutie o zastavení výplaty** prídavku oprávnenej osobe a o poukazovaní prídavku:
  - inej oprávnenej osobe
  - obci, v ktorej má nezaopatrené dieťa trvalý pobyt alebo prechodný pobyt (týka sa cudzincov) alebo
  - zariadeniu sociálnych služieb, v ktorom je nezaopatrené dieťa umiestnené

Zánik nároku

- žiadateľ si môže uplatniť nárok na prídavok a príplatok k prídavku spätne **najviac za obdobie šiestich mesiacov**

8.2. Rodičovský príspevok

- rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa
  - je upravený zákonom č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

8.2.1. Oprávnená osoba

- oprávnenou osobou na uplatnenie nároku na rodičovský príspevok je:
  - rodič dieťaťa,
  - fyzická osoba, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia súdu alebo na základe rozhodnutia úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, alebo
  - manžel (manželka) rodiča dieťaťa, ak žije s rodičom dieťaťa v domácnosti

8.2.2. Nárok na rodičovský príspevok

- na rodičovský príspevok **má nárok oprávnená osoba, ak**:
  - zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa (osobne alebo inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou) a

- má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky alebo je osobou podľa koordinačných nariadení

- **nárok** na rodičovský príspevok **má len jedna oprávnená osoba** určená podľa dohody osôb, ktoré sa o dieťa starajú
  - to platí aj v prípade, ak súd zverí maloleté dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, alebo súd schváli dohodu rodičov

- ak je v rodine viac detí:
  - do troch rokov veku alebo
  - do šesť rokov veku, ak má dieťa dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav,

vzniká len jeden nárok na rodičovský príspevok a len jednej oprávnenej osobe určenej podľa ich dohody

- nárok na rodičovský príspevok **nevzniká**, ak:
  - sa oprávnená osoba a dieťa zdržiavajú v štáte, ktorý nie je členským štátom EÚ, zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskou konfederáciou a počas pobytu v tomto štáte oprávnená osoba nie je verejne zdravotne poistená v Slovenskej republike
  - aspoň jedna z oprávnených osôb má nárok na materské alebo na obdobnú dávku ako materské v členskom štáte a suma materského alebo obdobnej dávky ako materské v členskom štáte za celý kalendárny mesiac je vyššia ako suma rodičovského príspevku
  - štát, ktorý nie je členským štátom, vypláca obdobnú dávku ako rodičovský príspevok alebo obdobnú dávku ako materské

- nárok na rodičovský príspevok **nevzniká maloletému rodičovi**, ktorý nemá priznané rodičovské práva a povinnosti

- nárok na rodičovský príspevok nevzniká, ak oprávnená osoba je rodič ďalšieho dieťaťa,
  - ktoré je zverené do osobnej starostlivosti druhého rodiča, do náhradnej osobnej starostlivosti, do pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti fyzickej osoby, ktorú určil súd nariadením predbežného opatrenia, alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov, alebo je v osobnej starostlivosti poručníka, a
  - na zabezpečenie riadnej starostlivosti o toto dieťa sa poskytuje rodičovský príspevok

Dieťa na účely nároku na rodičovský príspevok

- dieťaťom je dieťa
  - do troch rokov veku
  - do šiestich rokov veku, ktoré má dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav, alebo
  - do šiestich rokov veku, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, najdlhšie tri roky od právoplatnosti prvého rozhodnutia o zverení dieťaťa do starostlivosti tej istej oprávnenej osobe

Riadna starostlivosť o dieťa

- **riadnou starostlivosťou o dieťa je** osobná starostlivosť poskytovaná dieťaťu rodičom v záujme fyzického vývinu a psychického vývinu dieťaťa
  - riadnou starostlivosťou sa zabezpečuje najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa

- podmienka riadnej starostlivosti o dieťa sa považuje **za splnenú aj vtedy, ak** oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou

8.2.3. Výška rodičovského príspevku

- výška rodičovského príspevku v roku je
  - **280 eur** mesačne (od 1.1.2023 301,00 eura), alebo
  - **383,80 eur** mesačne (od 1.1.2023 412,60 eura), ak sa oprávnenej osobe, ktorá o rodičovský príspevok požiadala, pred vznikom nároku na rodičovský príspevok vyplácalo z dôvodu starostlivosti o toto dieťa materské alebo obdobná dávka ako materské v členskom štáte

- ak oprávnená osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o **dve a viac súčasne narodených detí**, rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé dieťa, ktoré sa narodilo súčasne

- ak oprávnená osoba nedbá najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace o **riadne plnenie povinnej školskej dochádzky ďalšieho dieťaťa v jej starostlivosti**, rodičovský príspevok sa **zníži o 50 %**
  - v tejto sume sa poskytuje najmenej počas troch kalendárnych mesiacov od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom

škola oznámila úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, že oprávnená osoba nedbá o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky ďalšieho dieťaťa v jej starostlivosti

- ak sa oprávnenej osobe vypláca za celý kalendárny mesiac materské alebo obdobná dávka ako materské v členskom štáte v sume nižšej, ako je suma rodičovského príspevku, rodičovský príspevok je počas obdobia vyplácania materského alebo obdobnej dávky ako materské v členskom štáte v sume určenej ako rozdiel medzi sumou rodičovského príspevku a sumou materského alebo obdobnej dávky ako materské v členskom štáte
  - sumy rodičovského príspevku platné k 31. decembru **sa upravujú od 1. januára** koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima podľa osobitného predpisu a zaokrúhľujú sa na najbližších desať eurocentov
  - sumy rodičovského príspevku ustanoví každoročne opatrenie, ktoré vydá Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a vyhlási jeho úplné znenie uverejnením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky najneskôr do 31. decembra

8.2.4. Výplata rodičovského príspevku

- rodičovský príspevok priznáva a vypláca oprávnenej osobe príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta jej trvalého alebo prechodného pobytu

- **pravidlá vyplácania** príspevku:
  - vypláca sa za celý kalendárny mesiac, aj keď podmienky nároku na tento príspevok boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca
  - vypláca sa mesačne pozadu, a to najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom oprávnená osoba splnila podmienky nároku
  - poukazuje sa oprávnenej osobe na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky v slovenskej republike, alebo na žiadosť oprávnenej osoby sa vypláca v hotovosti
  - ak oprávnená osoba písomne požiada o zmenu spôsobu vyplácania rodičovského príspevku, úrad práce, sociálnych vecí a rodiny je povinný žiadosti vyhovieť
  - nevypláca sa do štátu, ktorý nie je členským štátom EÚ

Zastavenie, obnova a doplatenie príspevku

- výplata rodičovského príspevku sa zastaví od kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa už vyplatil, ak:
  - vznikol dôvod na prešetrenie, či oprávnená osoba naďalej spĺňa podmienky nároku, či sa rodičovský príspevok vypláca v správnej sume alebo je na výplatu rodičovského príspevku naďalej príslušný platiteľ na území Slovenskej republiky alebo
  - na poskytovanie rodičovského príspevku je príslušná inštitúcia iného členského štátu

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny:
  - obnoví vyplácanie, ak oprávnená osoba preukáže, že zanikli dôvody, pre ktoré sa jeho výplata zastavila
    - výplata sa obnoví od kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom zanikli dôvody na jeho zastavenie
  - doplatí príspevok za obdobie zastavenia jeho výplaty, ak podmienky nároku na rodičovský príspevok a na jeho výplatu za toto obdobie boli splnené
  - obnoví vyplácanie príspevku, ak príslušná inštitúcia iného členského štátu rozhodla o neposkytnutí rodičovského príspevku alebo o poskytnutí rodičovského príspevku v nižšej sume, ako v sume 280 €, resp. 383,80 €
    - výplata sa obnoví od kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom oprávnená osoba túto skutočnosť preukáže platiteľovi
    - doplatí príspevok za obdobie zastavenia jeho výplaty alebo za jeho časť, ak podmienky nároku na príspevok a na jeho výplatu počas tohto obdobia boli splnené a oprávnená osoba si uplatnila nárok v inom členskom štáte, ale príspevok jej nebol poskytnutý
  - vydá rozhodnutie o určení osobitného príjemcu rodičovského príspevku, ak
    - rodičovský príspevok sa vypláca oprávnenej osobe, ktorá je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi a tieto zabezpečuje osobitný príjemca
    - prídavok na dieťa, ktoré má oprávnená osoba v starostlivosti, zabezpečuje osobitný príjemca z dôvodu, že oprávnená osoba prídavok na dieťa nevyužíva na účel, na ktorý je určený, alebo
    - na žiadosť oprávnenej osoby

Osobitný príjemca

- osobitný príjemca je obec, v ktorej má oprávnená osoba pobyt, alebo ak je to odôvodnené, iná osoba

- osobitný príjemca zabezpečí účelné využitie rodičovského príspevku

- platiteľ rozhodne o uvoľnení osobitného príjemcu, ak pominuli dôvody na jeho určenie alebo na žiadosť oprávnenej osoby, ak o určení osobitného príjemcu rozhodol na jej žiadosť

Zánik nároku

- žiadateľ si môže uplatniť nárok na prídavok spätne **najviac za obdobie šiestich mesiacov**

- nárok na rodičovský príspevok zaniká:
  - od prvého dňa kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po mesiaci, v ktorom dieťa dovŕšilo vek (do troch rokov veku, do šiestich rokov veku, ktoré má dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav alebo do šiestich rokov veku, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, najdlhšie tri roky od právoplatnosti prvého rozhodnutia o zverení dieťaťa do starostlivosti tej istej oprávnenej osobe),
  - smrťou oprávnenej osoby alebo dieťaťa

8.2.5. Povinnosti oprávnenej osoby, súčinnosť a spolupráca pri poskytovaní príspevku

- oprávnená osoba je povinná preukázať skutočnosti, ktoré majú vplyv na vznik nároku, výšku a výplatu rodičovského príspevku a do ôsmich dní ich písomne oznámiť príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny
  - to neplatí na preukazovanie skutočností a oznamovanie zmien, ktoré sú platiteľovi známe z výkonu inej činnosti platiteľa, alebo ktoré môže platiteľ získať z dostupného informačného systému verejnej správy

- orgány štátnej správy, obce, zdravotnícke zariadenia, školské zariadenia a ďalšie právnické a fyzické osoby, ktoré poskytujú údaje na účely rodičovského príspevku sú povinné:
  - spolupracovať s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny

  - oznamovať na žiadosť úradu osobné údaje o oprávnenej osobe a o dieťati, ďalšie údaje o riadnej starostlivosti o dieťa a o zárobkovej činnosti oprávnenej osoby na účely kontroly trvania podmienok nároku na rodičovský príspevok, na jeho výšku a výplatu

- platiteľ môže navštíviť oprávnenú osobu v mieste jej pobytu a požadovať od všetkých zúčastnených právnických a fyzických osôb informácie a vysvetlenia súvisiace s podmienkami trvania nároku na rodičovský príspevok
  - tieto osoby sú povinné poskytnúť potrebné informácie

- platiteľ je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, ktoré sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním rodičovského príspevku
  - informácie o týchto skutočnostiach poskytuje len vtedy, ak by ich zamlčaním bol vážne ohrozený život alebo zdravie fyzických osôb alebo ak táto povinnosť vyplýva z osobitného predpisu

8.3. Príspevok na starostlivosť o dieťa

- príspevok na starostlivosť o dieťa je **sociálna dávka**, ktorá sa poskytuje **na starostlivosť**:
  - **dieťa do troch rokov** veku alebo
  - **dieťa do šiestich rokov** veku s dlhodobo nepriaznivým stavom

- poskytovaním tohto príspevku **štát prispieva rodičovi** alebo fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, **na úhradu výdavkov vynaložených na starostlivosť o dieťa**

- príspevok je upravený zákonom č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa v znení neskorších predpisov

Starostlivosť o dieťa

- **starostlivosťou o dieťa sa rozumie poskytovanie starostlivosti dieťaťu** v záujme jeho fyzického a psychického vývinu pri rešpektovaní jeho najlepšieho záujmu a jeho práv **v čase, keď rodič vykonáva zárobkovú činnosť alebo študuje** na strednej škole alebo na vysokej škole

- táto starostlivosť sa **vykonáva** buď v rodinnom prostredí dieťaťa, v prostredí účelovo vytvorenom a upravenom na výkon starostlivosti o dieťa alebo v rodinnom prostredí fyzickej osoby poskytujúcej starostlivosť o dieťa

- starostlivosť o dieťa môžu poskytovať títo **poskytovatelia**:
  - **zariadenie** zriadené podľa osobitných predpisov (napr. školské zariadenie, zariadenie sociálnych služieb)
  - **iná právnická osoba**, ktorá poskytuje starostlivosť dieťaťu (napr. nezisková organizácia, združenie, cirkev alebo náboženská spoločnosť)
  - **fyzická osoba,** ktorá poskytuje
    - starostlivosť dieťaťu na základe **živnostenského oprávnenia**
    - službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života formou starostlivosti o dieťa v **detskej skupine**
  - **iná fyzická osoba,** ak sa jej nevypláca rodičovský príspevok, alebo
  - **rodič, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť a** nezabezpečí starostlivosť o svoje dieťa žiadnym z vyššie uvedených poskytovateľov

8.3.1. Oprávnená osoba

- oprávnená osoba na uplatnenie nároku na príspevok na starostlivosť o dieťa je:
  - rodič alebo
  - rodič, ktorému je dieťa zverené do starostlivosti rozhodnutím súdu

- ak súd zverí dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov alebo schváli dohodu rodičov o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, príspevok sa vypláca oprávnenej osobe, ktorej sa príspevok vyplácal pred zverením dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov alebo pred schválením dohody rodičov o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak sa rodičia dieťaťa písomne nedohodnú na zmene oprávnenej osoby

- ak sa rodičia, ktorým bolo dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti, písomne dohodnú na striedavom poberaní príspevku, môže si nárok na príspevok uplatniť každý z rodičov najmenej na obdobie šiestich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov

- príspevok sa **poskytuje na každé dieťa**

- ak je viac oprávnených osôb, ktoré spĺňajú podmienky nároku na príspevok, patrí príspevok na to isté dieťa len jednej z nich

8.3.2. Podmienky nároku na príspevok

- **oprávnená osoba má nárok na príspevok, ak**:
  - vykonáva zárobkovú činnosť, študuje dennou formou na strednej škole alebo na vysokej škole,
  - sa poskytuje starostlivosť dieťaťu poskytovateľom na území Slovenskej republiky
  - má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky a
  - dieťa má trvalý pobyt alebo prechodný pobyt na území Slovenskej republiky

- **zárobková činnosť** je činnosť oprávnenej osoby, ktorá
  - činnosť, z ktorej je oprávnená osoba povinne dôchodkovo poistená ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba
  - činnosť, ktorá podlieha výsluhovému zabezpečeniu podľa osobitného predpisu a
  - činnosť, ktorá podlieha dôchodkovému systému v cudzine

- za zárobkovú činnosť sa považuje aj poberanie materského alebo poberanie obdobnej dávky v cudzine najdlhšie do šiestich týždňov odo dňa narodenia ďalšieho dieťaťa

- nárok na príspevok na starostlivosť o dieťa **nevzniká**:
  - na dieťa pri starostlivosti, o ktoré sa poskytuje materské alebo obdobná dávka v cudzine
  - na dieťa, na ktoré sa za celý kalendárny mesiac poskytuje jednej z oprávnených osôb alebo manželovi (manželke) oprávnenej osoby príspevok na služby pre rodinu s deťmi

8.3.3. Výška príspevku

- výška príspevku na starostlivosť o dieťa za kalendárny mesiac je
  - v sume preukázaných výdavkov oprávnenej osoby, najviac v sume **280 eur**
  - v sume úhrady dohodnutej medzi poskytovateľom a oprávnenou osobou, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba, ktorá poskytuje službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine, najviac v sume **160 eur**,
  - v sume určených mesačných príspevkov, najviac v sume **80 eur**, ak starostlivosť o dieťa poskytuje poskytovateľ, ktorým je materská škola zaradená

do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky zriadená obcou alebo orgánom miestnej štátnej správy v školstve, alebo
  - **41,10 eura**, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje iná fyzická osoba (napr. starý rodič) a nevypláca sa jej rodičovský príspevok alebo rodič, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť a nezabezpečí starostlivosť o dieťa inak

- sumy príspevku na starostlivosť o dieťa môže upraviť k 1. januáru kalendárneho roka vláda Slovenskej republiky nariadením

8.3.4. Výplata príspevku

- príspevok na starostlivosť o dieťa schvaľuje a vypláca oprávnenej osobe úrad práce, sociálnych vecí a rodiny príslušný podľa miesta jej trvalého pobytu alebo prechodného pobytu

- ak je úhrada alebo príspevok určený dennou sadzbou, na určenie mesačnej výšky príspevku sa úhrada alebo príspevok určený dennou sadzbou vynásobia dvadsiatimi

- ak je starostlivosť o dieťa dohodnutá v rozsahu menšom ako päť pracovných dní za týždeň, na určenie mesačnej výšky príspevku sa úhrada alebo príspevok vypočítajú ako súčin štvornásobku počtu dní starostlivosti o dieťa v rozsahu dohodnutom za týždeň a úhrady alebo príspevku určených dennou sadzbou

- **pravidlá vyplácania** príspevku na starostlivosť o dieťa:
  - príspevok sa vypláca za celý kalendárny mesiac, aj keď podmienky nároku na príspevok boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca
  - príspevok sa nevypláca za kalendárny mesiac, za ktorý bol vyplatený rodičovský príspevok alebo obdobná dávka v cudzine
  - príspevok sa vypláca najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom oprávnená osoba splnila podmienky nároku na príspevok
  - pri zmene poskytovateľa počas kalendárneho mesiaca sa príspevok vypláca v sume, ktorá je vyššia
  - príspevok sa poukazuje oprávnenej osobe na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky v Slovenskej republike, alebo na žiadosť oprávnenej osoby sa vypláca v hotovosti, príspevok sa nevypláca do cudziny
  - výplata príspevku sa zastaví od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa už vyplatil, ak vznikol dôvod

na prešetrenie, či oprávnená osoba naďalej spĺňa podmienky nároku na príspevok, na jeho výplatu alebo či sa príspevok vypláca v správnej sume
- výplata príspevku sa obnoví od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom zanikli dôvody na zastavenie jeho výplaty
- príspevok sa doplatí za obdobie zastavenia jeho výplaty, ak podmienky nároku na príspevok a na jeho výplatu počas tohto obdobia boli splnené

Odňatie a priznanie príspevku na starostlivosť o dieťa

- ak oprávnená osoba **prestala spĺňať podmienky** nároku na príspevok alebo sa zistí, že sa príspevok priznal neoprávnene, **príspevok sa odníme**

- ak sa príspevok **vypláca neprávom**, hoci oprávnená osoba splnila povinnosti žiadateľa, príspevok sa odníme od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa príspevok poslednýkrát neoprávnene vyplatil

- ak sa príspevok **nevyplácal**, hoci oprávnená osoba splnila podmienky nároku na príspevok a na jeho výplatu, alebo sa **vyplácal v nižšej sume**, príspevok sa **vyplatí** za čas, za ktorý sa nevyplácal alebo sa vyplácal v nižšej sume, najviac za obdobie jedného roka od posledného kalendárneho mesiaca, za ktorý sa mal príspevok vyplatiť

- ak bol príspevok vyplatený **neprávom**:
  - oprávnená osoba **je povinná vrátiť** príspevok alebo jeho časť za obdobie, za ktoré bol vyplatený neprávom alebo vo vyššej sume ako patril
  - právo na vrátenie príspevku vyplateného neprávom alebo vo vyššej sume ako patril, zaniká uplynutím jedného roka odo dňa, keď platiteľ túto skutočnosť zistil, najneskôr uplynutím troch rokov odo dňa poslednej neoprávnenej výplaty príspevku
  - oprávnenej osobe sa môže suma na vrátenie zrážať aj z bežne vyplácaného príspevku alebo neskôr priznaného príspevku, zo mzdy, z platu, z inej odmeny za prácu, z náhrad z týchto plnení a z náhrad za pracovnú pohotovosť, z náhrad za služobnú pohotovosť, z náhrad za pohotovosť, z príplatku za pohotovosť alebo z dávok sociálneho poistenia, z dôchodku starobného dôchodkového sporenia a z dávok sociálneho zabezpečenia do sumy, ktorú nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia podľa osobitného predpisu
  - príspevok nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia

Zánik nároku, odňatie a vrátenie príspevku

- nárok na príspevok na starostlivosť o dieťa za kalendárny mesiac **zaniká uplynutím šiestich mesiaco**v od posledného dňa v mesiaci, za ktorý patril

- nárok na príspevok na starostlivosť o dieťa zaniká smrťou oprávnenej osoby alebo dieťaťa

8.3.5. Povinnosti oprávnenej osoby

- oprávnená osoba je povinná:
  - preukázať skutočnosti, ktoré majú vplyv na vznik nároku na príspevok, na jeho výšku a na jeho výplatu a písomne oznámiť platiteľovi zmeny v týchto skutočnostiach do ôsmich dní odo dňa nasledujúceho po dni, v ktorom sa o nich dozvedela
  - to neplatí na preukazovanie skutočností a oznamovanie zmien, ktoré sú platiteľovi známe z výkonu inej činnosti platiteľa, alebo ktoré môže platiteľ získať z dostupného informačného systému verejnej správy

- preukázať najmä príjmovým pokladničným dokladom, ústrižkom uhradenej poštovej poukážky alebo výpisom z jej účtu výdavky, ktoré uhradila poskytovateľovi za starostlivosť o dieťa

8.4. Príspevok pri narodení dieťaťa

- príspevok pri narodení dieťaťa je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca

- je upravený zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov

8.4.1. Oprávnená osoba

- **oprávnená osoba** na poskytovanie príspevku pri narodení dieťaťa je:
  - **matka**, ktorá dieťa porodila,
  - **otec** dieťaťa, ak matka dieťaťa zomrela alebo po nej bolo vyhlásené pát-

ranie alebo bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti otca na základe právoplatného rozhodnutia súdu

8.4.2. Podmienky nároku na príspevok

- podmienky nároku na príspevok pri narodení dieťaťa sú:
  - narodenie dieťaťa,
  - trvalý pobyt a bydlisko oprávnenej osoby na území Slovenskej republiky

- **podmienka bydliska** na území Slovenskej republiky sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba spĺňa aspoň dve z nasledujúcich kritérií:
  - vedenie v evidencii uchádzačov o zamestnanie, sústavná príprava na povolanie štúdiom alebo starostlivosť o ďalšie dieťa do šesť rokov veku
  - dohoda o poskytovaní zdravotnej starostlivosti
    - so všeobecným lekárom a
    - s lekárom so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo, ak ide o matku dieťaťa
  - povinné verejné zdravotné poistenie
  - návšteva školy alebo vysokej školy ďalšieho dieťaťa, ktoré má oprávnená osoba v starostlivosti

- príspevok pri narodení dieťaťa sa poskytuje **jednorazovo** pri narodení dieťaťa oprávnenej osobe s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky

- ak sa súčasne narodí **viac detí**, **nárok** na príspevok pri narodení dieťaťa **vzniká na každé dieťa**

- nárok na príspevok pri narodení dieťaťa **nevzniká** oprávnenej osobe, ak:
  - pre dieťa neuzatvorila dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti
  - súhlasila s osvojením dieťaťa
  - dieťa bolo zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov
  - ďalšie dieťa oprávnenej osoby, je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov
  - sa dieťa narodilo v cudzine a príslušná inštitúcia krajiny, v ktorej sa dieťa narodilo, vyplatila oprávnenej osobe príspevok alebo inú dávku toho istého druhu
  - je maloletá a nemá súdom priznané rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k osobnej starostlivosti o dieťa

- od štvrtého mesiaca tehotenstva do pôrodu sa nezúčastňovala raz za mesiac na preventívnych prehliadkach u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo alebo na obdobných prehliadkach v cudzine, za účasť oprávnenej osoby na preventívnej prehliadke v príslušnom mesiaci sa považuje aj poskytovanie zdravotnej starostlivosti tejto oprávnenej osobe v ústavnej zdravotnej starostlivosti (platí pre matku dieťaťa) alebo
- po pôrode opustila zdravotnícke zariadenie bez súhlasu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti (platí pre matku dieťaťa)

8.4.3. Výška príspevku

- výška príspevku pri narodení dieťaťa je:
  - **829,86 eura**, ak ide o dieťa narodené z prvého pôrodu až tretieho pôrodu
  - **151,37 eura**, ak ide o dieťa narodené zo štvrtého pôrodu a ďalšieho pôrodu

- ak sa súčasne narodilo viac detí, suma príspevku pri narodení dieťaťa sa zvyšuje o **75,69 eura** na každé dieťa, ktoré sa dožilo najmenej 28 dní

- uvedenú sumu môže k 1. septembru kalendárneho roka zvýšiť nariadenie vlády Slovenskej republiky

8.4.4. Výplata príspevku

- príspevok pri narodení dieťaťa vyplatí oprávnenej osobe úrad práce, sociálnych vecí a rodiny príslušný podľa miesta jej trvalého alebo prechodného pobytu

- **pravidlá vyplácania** príspevku:
  - vypláca sa najneskôr v kalendárnom mesiaci nasledujúcom po kalendárnom mesiaci, v ktorom bolo preukázané splnenie podmienok nároku na príspevok pri narodení dieťaťa
    - narodenie dieťaťa mimo územia Slovenskej republiky sa považuje za preukázané aj doručením úradného prekladu rodného listu tohto dieťaťa vydaného v cudzine alebo iného obdobného dôkazu o jeho narodení do slovenského jazyka
  - príspevok sa vypláca
    - 1. na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky,
      - a. ktorý oprávnená osoba oznámila úradu,

        - b. na ktorý sa poukazuje tehotenské alebo tehotenské štipendium, ak nemožno postupovať podľa bodu 1a., alebo
    - 2. v hotovosti na adresu na území Slovenskej republiky,
        - a. ktorú oprávnená osoba oznámila úradu,
        - b. na ktorú sa poukazuje tehotenské, ak nemožno postupovať podľa bodu 2a. alebo prvého bodu,
        - c. na ktorú sa poukazuje iná opakovaná dávka poskytovaná úradom, ak nemožno postupovať podľa bodov 2a. a 2b. alebo prvého bodu
  - príspevok sa nevypláca do cudziny

Výplata príspevku osobitnému príjemcovi

- Úrad určí osobitného príjemcu a vyplatí príspevok osobitnému príjemcovi, ak
  - sú odôvodnené pochybnosti o účelnom použití príspevku pri narodení dieťaťa
  - v čase rozhodovania o nároku na príspevok pri narodení dieťaťa a sa vypláca prídavok na dieťa osobitnému príjemcovi z dôvodu, že oprávnená osoba prídavok na dieťa nepoužíva na účel, na ktorý je určený, alebo
  - oprávnená osoba je poberateľ dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi alebo je fyzická osoba, ktorá sa spoločne posudzuje s osobou, ktorej sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi a dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi sa poskytujú osobitnému príjemcovi

- osobitný príjemca je obec, v ktorej má oprávnená osoba trvalý pobyt, alebo, ak je to odôvodnené, iná osoba, ktorú určí úrad

Vrátenie príspevku

- oprávnená osoba je povinná príspevok pri narodení dieťaťa **vrátiť príspevok**, ak bol poskytnutý **neprávom** alebo **vo vyššej sume ako patril**
  - nárok na vrátenie príspevku pri narodení dieťaťa alebo jeho časti zaniká uplynutím jedného roka odo dňa, keď príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny zistil, že príspevok bol vyplatený neprávom
    - najneskôr však nárok na vrátenie zaniká uplynutím troch rokov odo dňa jeho neoprávnenej výplaty

Zánik nároku

- nárok na príspevok pri narodení dieťaťa **zaniká uplynutím dvanástich mesiacov** od narodenia dieťaťa

8.4.5. Povinnosti oprávnenej osoby

- oprávnená osoba je povinná:
  - je povinná na výzvu úradu preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku a na výplatu príspevku pri narodení dieťaťa, a to v lehote určenej úradom
  - to neplatí na preukazovanie skutočností, ktoré sú úradu známe z jeho úradnej činnosti alebo ktoré môže úrad získať z dostupného informačného systému verejnej správy
  - použiť príspevok na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca

8.5. Príspevok na viac súčasne narodených detí

- **príspevok na viac súčasne narodených** detí je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva raz za rok na zvýšené výdavky, ktoré vznikajú v súvislosti s riadnou starostlivosťou o:
  - súčasne narodené tri deti alebo súčasne narodených viac detí alebo
  - v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dve deti súčasne, alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodených viac detí súčasne

- príspevok rodičom slúži na pokrytie zvýšených výdavkov, ktoré vznikajú v súvislosti so starostlivosťou o:
  - súčasne narodené tri deti alebo viac detí alebo
  - v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne

- je upravený zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov

8.5.1. Oprávnená osoba

- oprávnená osoba je:
  - rodič detí alebo
  - osoba, ktorá prevzala deti do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe právoplatného rozhodnutia súdu

- ak sa rodičia **nedohodnú**, kto z nich uplatní nárok na príspevok, prednostné právo na tento príspevok má matka detí

8.5.2. Podmienky nároku

- podmienky nároku na príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti sú:
  - najmenej tri z troch alebo viac súčasne narodených detí, prípadne v priebehu dvoch rokov opakovane narodených dvojčiat sú vo veku najviac 15 rokov
    - u dvojčiat alebo viac súčasne narodených detí, ktoré sa opakovane narodili v priebehu dvoch rokov sa sleduje veková hranica detí, ktoré sa narodili prvé v poradí
  - riadna starostlivosť oprávnenej osoby o vyššie uvedené deti
  - trvalý pobyt a bydlisko oprávnenej osoby a vyššie uvedených detí na území Slovenskej republiky

- **podmienka bydliska** na území Slovenskej republiky sa považuje za splnenú, ak oprávnená osoba spĺňa aspoň dve z nasledujúcich kritérií:
  - vedenie v evidencii uchádzačov o zamestnanie, sústavná príprava na povolanie štúdiom alebo starostlivosť o ďalšie dieťa do šesť rokov veku
  - dohoda o poskytovaní zdravotnej starostlivosti
    - so všeobecným lekárom a
    - s lekárom so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo, ak ide o matku dieťaťa
  - povinné verejné zdravotné poistenie
  - návšteva školy alebo vysokej školy ďalšieho dieťaťa, ktoré má oprávnená osoba v starostlivosti

- **riadna starostlivosť o dieťa** je starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického vývinu a psychického vývinu dieťaťa, najmä zabezpečenie primeranej výživy dieťaťa, hygieny dieťaťa, výchovy dieťaťa, vzdelávania dieťaťa a zdravotnej starostlivosti o dieťa

- príspevok sa rodičom poskytuje na každé dieťa v kalendárnom roku iba raz

8.5.3. Výška príspevku

- suma príspevku na viac súčasne narodených detí je **110,36 €**
  - uvedenú sumy môže k 1. septembru kalendárneho roka zmeniť nariadenie vlády Slovenskej republiky

8.5.4. Výplata príspevku

- príspevok na viac súčasne narodených detí vyplatí oprávnenej osobe úrad práce, sociálnych vecí a rodiny príslušný podľa miesta jej trvalého alebo prechodného pobytu

- **pravidlá vyplácania** príspevku:
  - vypláca sa najneskôr v kalendárnom mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom bola podaná žiadosť a oprávnená osoba preukázala splnenie podmienok nároku na príspevok
  - vypláca sa v hotovosti alebo sa na žiadosť oprávnenej osoby poukáže na jej účet v banke, alebo na žiadosť oprávnenej osoby v hotovosti na adresu
  - príspevok sa nevypláca do cudziny

- príspevok rodičom sa poskytuje na každé dieťa v kalendárnom roku iba raz

Výplata príspevku osobitnému príjemcovi

- Úrad určí osobitného príjemcu a vyplatí príspevok osobitnému príjemcovi, ak
  - sú odôvodnené pochybnosti o účelnom použití príspevku na viac súčasne narodených detí
  - v čase rozhodovania o nároku na príspevok na viac súčasne narodených detí sa vypláca prídavok na dieťa osobitnému príjemcovi z dôvodu, že oprávnená osoba prídavok na dieťa nepoužíva na účel, na ktorý je určený, alebo
  - oprávnená osoba je poberateľ dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi alebo je fyzická osoba, ktorá sa spoločne posudzuje s osobou, ktorej sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi a dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke v hmotnej núdzi sa poskytujú osobitnému príjemcovi

- osobitný príjemca je obec, v ktorej má oprávnená osoba trvalý pobyt, alebo, ak je to odôvodnené, iná osoba, ktorú určí úrad

Zánik nároku

- nárok na príspevok rodičom **zaniká uplynutím šiestich mesiacov** od posledného dňa v kalendárnom mesiaci, do ktorého patrí deň rozhodovania o nároku na príspevok rodičom

8.5.5. Povinnosti oprávnenej osoby

- oprávnená osoba je povinná:
  - preukázať splnenie podmienok nároku na príspevok rodičom a na ich výplatu
    - to neplatí na preukazovanie skutočností, ktoré sú úradu známe z jeho úradnej činnosti alebo ktoré môže úrad získať z dostupného informačného systému verejnej správy
  - použiť príspevok na zvýšené výdavky, ktoré vznikajú v súvislosti so starostlivosťou o súčasne narodené tri alebo viac detí alebo v priebehu dvoch rokov opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne

8.6. Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa

- štát príspevkami ako sociálnymi dávkami podporuje náhradnú starostlivosť o dieťa, ak túto starostlivosť vykonáva osobne, na základe rozhodnutia súdu alebo na základe rozhodnutia iného príslušného orgánu, iná fyzická osoba ako rodič
  - sú upravené zákonom č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov

- **náhradná starostlivosť o dieťa** je
  - zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča
  - pestúnska starostlivosť
  - poručníctvo, ak sa poručník osobne stará o dieťa
    - to neplatí, ak sa poručník osobne stará o dieťa, ktorého rodičia nie sú plnoletí
  - zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o na-

riadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti v predchádzajúcich bodoch uvedenej fyzickej osobe
  - zverenie dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti, alebo
  - zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti

- štát podporuje náhradnú starostlivosť o dieťa poskytovaním **finančných príspevkov**
  - jednorazový príspevok dieťaťu pri zverení do náhradnej starostlivosti
  - jednorazový príspevok dieťaťu pri zániku náhradnej starostlivosti
  - opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti
  - príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov
  - opakovaný príspevok náhradnému rodičovi
  - osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi
  - príspevok na vzdelávanie náhradného rodiča (príspevok na vzdelávanie)

Oprávnená osoba

- oprávnená osoba na jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti, na jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti, na opakovaný príspevok dieťaťu a na o príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov je **dieťa zverené do náhradnej starostlivosti**

- oprávnená osoba na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi, na osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a na príspevok na vzdelávanie je **náhradný rodič**
  - ak je dieťa zverené do náhradnej starostlivosti manželom, nárok na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a na osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi si môže uplatniť len jeden z nich

8.6.1. Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti

- jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti je určený na podporu zabezpečenia **základného osobného vybavenia dieťaťa**, najmä na zabezpečenie jeho ošatenia, obuvi, hygienických potrieb, nevyhnutného nábytku a iných vecí na uspokojenie potrieb dieťaťa

Podmienky nároku

- **nárok** na jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti má dieťa
  - ktoré je zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti alebo osobnej starostlivosti poručníka na základe rozhodnutia súdu
  - ktorého náhradný rodič sa začal oň osobne starať a
  - ktoré ku dňu zverenia do náhradnej starostlivosti je v ústavnej starostlivosti alebo v ochrannej výchove

- nárok na jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti má aj dieťa
  - ktoré je zverené do náhradnej starostlivosti a pri podaní návrhu na zverenie do náhradnej starostlivosti bolo mladšie ako šesť mesiacov
    - ide o prípady zverenia dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti tejto fyzickej osobe, zverenia dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti alebo zverenia dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti
  - ktorého náhradný rodič sa začal o neho osobne starať a zároveň
  - na ktoré nebol poskytnutý príspevok pri narodení dieťaťa

- jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti možno poskytnúť aj dieťaťu, ktorému nebola pred zverením do náhradnej starostlivosti nariadená ústavná starostlivosť alebo uložená ochranná výchova, ak pri začatí vykonávania náhradnej starostlivosti nemá zabezpečené základné osobné vybavenie

- nárok na jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti na to isté dieťa a tej istej oprávnenej osobe vzniká iba raz, to platí aj vtedy, ak dieťa je zverené do spoločnej starostlivosti manželov a jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti bol vyplatený jednému z nich

Výška príspevku

- jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti je vo výške príspevku pri narodení dieťaťa poskytovaného na dieťa narodené z prvého pôrodu až tretieho pôrodu

8.6.2. Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti

- jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti je určený **na podporu osamostatnenia sa dieťaťa**

Podmienky nároku

- **nárok** na jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti má **plnoleté dieťa**, ak náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť alebo poručníctvo **trvala aspoň jeden rok pred dosiahnutím jeho plnoletosti**

Výška príspevku

- jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti je vo výške 10,2-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa

8.6.3. Opakovaný príspevok dieťaťu

- opakovaný príspevok dieťaťu je určený na podporu **uspokojovania potrieb dieťaťa**, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa

Podmienky nároku

- nárok na opakovaný príspevok dieťaťu má nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, osobnej starostlivosti poručníka do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení neodkladného opatrenia a plnoleté nezaopatrené dieťa, ktoré do dosiahnutia plnoletosti bolo zverené do náhradnej starostlivosti a žije v domácnosti s fyzickou osobou, ktorá do dosiahnutia jeho plnoletosti bola jeho náhradným rodičom, ak nezaopatrené dieťa
  - nemá príjem alebo
  - má príjem nižší, ako je suma opakovaného príspevku dieťaťu
    - príjem dieťaťa podľa tohto zákona je súdom určené výživné rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať dieťaťu výživné okrem výživného, ktoré povinná fyzická osoba poukazuje príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, sirotský dôchodok podľa osobitného predpisu, pozostalostná úrazová renta, sirotský výsluhový dôcho-

dok a sirotský dôchodok alebo iná obdobná dávka vyplácaná z cudziny a príjem plnoletého nezaopatreného dieťaťa

Výška príspevku

- príspevok sa vypláca:
  - ak ide o nezaopatrené dieťa, ktoré nemá príjem:
    - do 10 rokov veku vo výške dvojnásobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
    - nad 10 rokov veku do 15 rokov veku vo výške 2,3-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
    - nad 15 rokov veku vo výške 2,5-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
  - vo výške rozdielu medzi sumami uvedenými vyššie a príjmom dieťaťa, ak ide o nezaopatrené dieťa, ktoré má príjem nižší, ako je suma opakovaného príspevku dieťaťu

- **príjem dieťaťa** je
  - súdom určené výživné rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať dieťaťu výživné
  - sirotský dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení a zákona o starobnom dôchodkovom sporení
  - pozostalostná úrazová renta podľa zákona o sociálnom poistení
  - sirotský výsluhový dôchodok a sirotský dôchodok podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov alebo
  - iná obdobná dávka vyplácaná z cudziny a príjem plnoletého nezaopatreného dieťaťa zdaňovaný podľa zákona o dani z príjmov

- za príjem sa nepovažuje úhrn príjmov, ktorými sú príjem študenta vysokej školy v čase odbornej praxe a odmena za produktívnu prácu žiaka strednej odbornej školy a príjem žiaka strednej školy alebo študenta vysokej školy, ktorí študujú dennou formou štúdia, získaný na základe dohody o brigádnickej práci študentov, ak tento úhrn príjmov neprevyšuje trojnásobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu za 12 mesiacov

8.6.4. Príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov

- príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov je určený na úhradu zvýšených výdavkov spojených s uspokojovaním potrieb dieťaťa súvisiacich s jeho

- zdravotným stavom alebo špeciálnymi potrebami, a to najmä výdavky na lieky, zdravotnícke pomôcky a špeciálne edukačné pomôcky
- umeleckou činnosťou, a to najmä výdavky na umelecké potreby alebo umelecký materiál, umeleckú prípravu alebo na účasť na umeleckých vystúpeniach
- športovou činnosťou, a to najmä výdavky na športové potreby alebo športový materiál, športovú prípravu alebo na účasť na športových súťažiach

Podmienky nároku

- nárok na príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov má dieťa, ktoré
  - je zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, osobnej starostlivosti poručníka alebo do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení neodkladného opatrenia a
  - preukáže úhradu zvýšených výdavkov

Výška príspevku

- príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov je vo výške preukázanej úhrady zvýšených výdavkov, najviac však 500 eur v kalendárnom roku

8.6.5. Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi

- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi je určený na **podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa**, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti

Podmienky nároku

- **nárok** na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi má náhradný rodič, **ak**
  - mu bolo na základe rozhodnutia súdu zverené dieťa do náhradnej starostlivosti (zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, ak sa poručník osobne stará o dieťa, to neplatí ak sa poručník osobne stará o dieťa, ktorého rodičia nie sú plnoletí a zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení neodkladného opatrenia)
  - sa začal osobne starať aspoň o jedno zverené dieťa
  - má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a
  - nevykonáva náhradnú starostlivosť v zariadení pestúnskej starostlivosti

- **nárok** na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi **nevzniká**, ak
  - náhradný rodič alebo manžel náhradného rodiča má pri osobnej starostlivosti o zverené dieťa nárok na materské alebo nárok na dávku nemocenského poistenia, alebo nemocenského zabezpečenia toho istého druhu v cudzine
  - náhradnému rodičovi alebo manželovi náhradného rodiča sa pri starostlivosti o zverené dieťa poskytuje rodičovský príspevok alebo dávka toho istého druhu v cudzine, alebo
  - dieťa zverené do náhradnej starostlivosti je jeho príbuzným v priamom rade

Výška príspevku

- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi je vo výške 1,95-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne

- opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvyšuje o
  - 0,975-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa náhradný rodič stará o dve deti, ktoré sú súrodenci
  - 1,95-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa náhradný rodič stará o tri deti, ktoré sú súrodenci
  - 2,925-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa náhradný rodič stará o štyri deti, ktoré sú súrodenci
  - 3,9-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa náhradný rodič stará o päť detí, ktoré sú súrodenci
  - 4,875-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa náhradný rodič stará o šesť detí, ktoré sú súrodenci
  - 5,85-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa náhradný rodič stará o sedem detí alebo viac detí, ktoré sú súrodenci

- ak sa náhradný rodič stará o deti, ktoré sú súrodenci a náhradný rodič alebo manžel náhradného rodiča má pri osobnej starostlivosti o zverené dieťa nárok na materské alebo nárok na obdobnú dávku ako materské v cudzine, alebo sa náhradnému rodičovi alebo manželovi náhradného rodiča pri starostlivosti o zverené dieťa poskytuje rodičovský príspevok alebo dávka toho istého druhu v cudzine, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi je vo výške
  - 0,975-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa stará o dve deti, ktoré sú súrodenci
  - 1,95-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa stará o tri deti, ktoré sú súrodenci

- 2,925-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa stará o štyri deti, ktoré sú súrodenci
- 3,9-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa stará o päť detí, ktoré sú súrodenci
- 4,875-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa stará o šesť detí, ktoré sú súrodenci
- 5,85-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne, ak sa stará o sedem detí alebo viac detí, ktoré sú súrodenci

8.6.6. Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi

- osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi je určený na **podporu vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa** zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občan **s ŤZP**

Podmienky nároku

- **nárok** na osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi má náhradný rodič,
  - mu bolo na základe rozhodnutia súdu zverené dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, osobnej starostlivosti poručníka alebo do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení neodkladného opatrenia
  - ktorý sa začal osobne starať o dieťa, ktoré je občan s ŤZP, a
  - ktorý má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky

- nárok na osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi **nevzniká**, ak
  - sa náhradnému rodičovi poskytuje za starostlivosť o dieťa peňažný príspevok za opatrovanie
  - náhradný rodič poskytuje dieťaťu opatrovateľskú službu alebo
  - dieťaťu sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu

Výška príspevku

- osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi je vo výške 2,4-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne za starostlivosť o každé zverené dieťa, ktoré je občan s ŤZP

8.6.7. Príspevok na vzdelávanie

- príspevok na vzdelávanie je určený na podporu celoživotného vzdelávania náhradného rodiča zameraného na doplnenie, obnovenie, rozšírenie alebo prehĺbenie poznatkov o potrebách dieťaťa a o právach dieťaťa, poznatkov alebo zručností v oblasti starostlivosti o dieťa alebo v oblasti riešenia záťažových situácií v rodine a ďalších poznatkov a zručností potrebných na zlepšenie kvality starostlivosti o dieťa

Podmienky nároku

- nárok na príspevok na vzdelávanie má náhradný rodič, ak
  - mu bolo zverené dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti, osobnej starostlivosti poručníka a
  - preukáže úhradu nákladov vynaložených na absolvovaný vzdelávací program ďalšieho vzdelávania, ktorý je svojím obsahom zameraný na podporu celoživotného vzdelávania náhradného rodiča zameraného na doplnenie, obnovenie, rozšírenie alebo prehĺbenie poznatkov o potrebách dieťaťa a o právach dieťaťa, poznatkov alebo zručností v oblasti starostlivosti o dieťa alebo v oblasti riešenia záťažových situácií v rodine a ďalších poznatkov a zručností potrebných na zlepšenie kvality starostlivosti o dieťa

Výška príspevku

- Príspevok na vzdelávanie je vo výške preukázanej úhrady nákladov vynaložených na absolvovaný vzdelávací program ďalšieho vzdelávania, najviac však 100 eur v kalendárnom roku

8.6.8. Výplata príspevkov

- platiteľ vyplatí **jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti**, **jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti**, **príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov** a **príspevok na vzdelávanie** najneskôr do konca kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom si oprávnená osoba uplatnila nárok na tieto príspevky

- platiteľ vypláca **opakovaný** príspevok dieťaťu, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi **mesač-**

ne pozadu, a to najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom si oprávnená osoba uplatnila nárok na tieto príspevky

- platiteľ vypláca opakovaný príspevok dieťaťu, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi **za celý kalendárny mesiac, aj keď podmienky nároku na tieto príspevky boli splnené len za časť** kalendárneho mesiaca

- platiteľ poukazuje príspevky na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky alebo na žiadosť oprávnenej osoby vypláca príspevok v hotovosti

- príspevky sa **nevyplácajú do cudziny**, v prípade pobytu zvereného dieťaťa alebo náhradného rodiča v cudzine dohodne oprávnená osoba s platiteľom spôsob poukazovania príspevku

Vylúčenie nároku a zánik nároku

- nárok na opakovaný príspevok dieťaťu, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi nevzniká, ak sa dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti poskytuje, z dôvodu výkonu rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia alebo ochrannej výchovy alebo z dôvodu výkonu neodkladného opatrenia súdu, starostlivosť pobytovou formou v
  - zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo
  - špeciálnom výchovnom zariadení

- nárok na príspevok za kalendárny mesiac zaniká uplynutím jedného roka od posledného dňa kalendárneho mesiaca, za ktorý patril

- nárok na príspevok zaniká smrťou oprávnenej osoby

8.6.9. Povinnosti oprávnenej osoby, súčinnosť a spolupráca pri poskytovaní príspevku

- oprávnená osoba, ktorá si uplatňuje nárok na príspevok, je povinná preukázať splnenie podmienok nároku na príspevok a na jeho výplatu a do ôsmich dní písomne oznámiť platiteľovi zmeny, ktoré majú vplyv na nárok na príspevok, na jeho výšku a na jeho výplatu, alebo do ôsmich dní podať o týchto zmenách

platiteľovi oznámenie elektronickými prostriedkami podpísané zaručeným elektronickým podpisom
  - platiteľ od oprávnenej osoby nežiada preukazovanie skutočností, ktoré sú mu známe z výkonu inej činnosti platiteľa, alebo ktoré môže získať z dostupného informačného systému verejnej správy

- orgány štátnej správy, obce, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, školy, školské zariadenia a ďalšie právnické osoby a fyzické osoby sú povinné spolupracovať s platiteľom a na jeho žiadosť podávať informácie a oznámenia vo veci nároku na príspevok, na jeho výšku a na jeho výplatu v rozsahu svojej pôsobnosti

8.7. Príspevok na pohreb

- príspevok na pohreb je **štátnou sociálnou dávkou**, ktorou štát prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého

- je upravený zákonom č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb v znení neskorších predpisov

8.7.1. Oprávnená osoba

- **oprávnená osoba** na uplatnenie nároku na príspevok je plnoletá fyzická osoba, ktorá spĺňa podmienky stanovené zákonom

8.7.2. Podmienky nároku

- podmienky nároku na príspevok sú:
  - zabezpečenie pohrebu oprávnenou osobou,
  - trvalý pobyt alebo prechodný pobyt oprávnenej osoby na území SR,
  - trvalý pobyt zomretého v čase smrti na území SR alebo prechodný pobyt zomretého v čase smrti na území SR a pochovanie zomretého na území SR, ak mal v čase smrti dlhodobý pobyt na území SR

- príspevok na pohreb zomretého patrí **iba raz**

8.7.3. Výška príspevku

- **výška príspevku** pre jednu plnoletú fyzickú osobu je **79,67 €**

8.7.4. Výplata príspevku

- **podmienky vyplácania** príspevku:
  - príspevok vypláca úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
  - vypláca sa najneskôr do konca mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom bola žiadosť podaná
  - vypláca sa v hotovosti alebo sa na žiadosť oprávnenej osoby poukáže na účet v banke, ktorá má sídlo na území Slovenskej republiky

- nárok na príspevok na pohreb **zaniká uplynutím jedného roka** odo dňa uplatnenia nároku na príspevok

Vrátenie príspevku, povinnosti žiadateľa, zánik nároku

- ak oprávnená osoba svojím konaním spôsobila, že úrad práce, sociálnych vecí a rodiny **vyplatil** príspevok na pohreb **neprávom**, **je povinná príspevok** na pohreb **vrátiť**

- nárok na vrátenie príspevku na pohreb vyplateného neprávom **zaniká uplynutím jedného roku** odo dňa, keď úrad práce, sociálnych vecí a rodiny zistil túto skutočnosť, najneskôr uplynutím troch rokov odo dňa neoprávnenej výplaty príspevku na pohreb

- oprávnená osoba, ktorá si uplatňuje nárok na príspevok na pohreb, je povinná preukázať splnenie podmienok nároku na príspevok a jeho výplatu

8.8. Kompenzačný príspevok baníkom

- je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva zamestnancom, ktorí ukončili zamestnanie so stálym pracoviskom v podzemí z dôvodu útlmu banskej činnosti

- upravuje ho zákon č. 385/2019 Z. z. o kompenzačnom príspevku baníkom

8.8.1. Podmienky nároku

- podmienky nároku na kompenzačný príspevok baníkom:
  - ukončenie pracovného pomeru v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území slovenskej republiky v dôsledku uskutočňovania útlmového programu schváleného vládou Slovenskej republiky
  - pracovný pomer trval najmenej tri roky

- nárok na kompenzačný príspevok nevzniká, ak je oprávnenej osobe priznaný:
  - osobitný príspevok baníkom, starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo výsluhový dôchodok
  - invalidný dôchodok, úrazová renta, invalidný výsluhový dôchodok, náhrada za stratu na služobnom plate alebo náhrada za stratu na výsluhovom dôchodku, ak ich suma je rovnaká alebo vyššia ako suma kompenzačného príspevku, na poberanie ktorého by mala oprávnená osoba nárok, ak by jej nebola priznaná táto dávka

- nárok na kompenzačný príspevok vzniká najskôr od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom bolo ukončené zamestnanie so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území Slovenskej republiky

8.8.2. Výška príspevku

- kompenzačný príspevok je **207,50 eur** mesačne a poskytuje sa počas
  - mesiacov, ak bola oprávnená osoba zamestnaná najmenej 3 roky v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území Slovenskej republiky, alebo
  - 24 mesiacov, ak bola oprávnená osoba zamestnaná najmenej 6 rokov v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území Slovenskej republiky.
  - táto suma sa zvyšuje o sumu, ktorá sa určí ako súčin koeficientu 18,2 a počtu odpracovaných rokov v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území Slovenskej republiky, ktoré presahujú dobu 3 rokov

- kompenzačný príspevok je **363,10 eur** mesačne a poskytuje sa počas
  - 36 mesiacov, ak bola oprávnená osoba zamestnaná najmenej 10 rokov

v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území slovenskej republiky, alebo
  - 84 mesiacov, ak bola oprávnená osoba zamestnaná najmenej 15 rokov v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území Slovenskej republiky
  - táto suma sa zvyšuje o sumu, ktorá sa určí ako súčin koeficientu 24,20 a počtu odpracovaných rokov v zamestnaní v baníctve so stálym pracoviskom v podzemí v hlbinných baniach na území Slovenskej republiky, ktoré presahujú dobu 10 rokov

- uvedené sumy a koeficienty platné k 31. decembru kalendárneho roka sa upravia od 1. januára kalendárneho roka koeficientom, ktorým sa upravili sumy životného minima

8.8.3. Výplata príspevku

- kompenzačný príspevok vypláca úrad práce, sociálnych vecí a rodiny mesačne pozadu

- kompenzačný príspevok sa poukazuje oprávnenej osobe na účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky v slovenskej republike alebo na žiadosť oprávnenej osoby sa vypláca v hotovosti

Doplatenie, vrátenie, zníženie a odňatie príspevku

- ak nastala skutočnosť, ktorá má za následok zvýšenie kompenzačného príspevku, kompenzačný príspevok sa vypláca vo vyššej sume od kalendárneho mesiaca, v ktorom táto skutočnosť nastala

- ak nastala skutočnosť, ktorá má za následok zníženie kompenzačného príspevku, kompenzačný príspevok sa vypláca v nižšej sume od kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom táto skutočnosť nastala

- výplata kompenzačného príspevku sa zastaví od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom vznikol dôvod na prešetrenie trvania nároku na kompenzačný príspevok

- ak pominuli dôvody na zastavenie výplaty kompenzačného príspevku:

  - výplata kompenzačného príspevku sa obnoví od prvého dňa kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, v ktorom pominuli dôvody na zastavenie výplaty kompenzačného príspevku
  - kompenzačný príspevok sa doplatí za obdobie zastavenia jeho výplaty, ak podmienky nároku na kompenzačný príspevok za toto obdobie boli splnené

- kompenzačný príspevok sa odníme od kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa kompenzačný príspevok vyplatil
  - ak sa zmenia alebo zaniknú skutočnosti rozhodujúce pre nárok na kompenzačný príspevok
  - ak sa kompenzačný príspevok vyplácal neprávom alebo
  - na žiadosť oprávnenej osoby

- ak sa kompenzačný príspevok vyplácal vo vyššej sume, ako patril, suma kompenzačného príspevku sa zníži od kalendárneho mesiaca, ktorý nasleduje po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa kompenzačný príspevok vyplatil vo vyššej sume

- nárok na vrátenie kompenzačného príspevku alebo jeho časti vyplateného neprávom alebo vo vyššej sume, ako patril, zaniká uplynutím troch rokov odo dňa, keď úrad práce, sociálnych vecí a rodiny túto skutočnosť zistil, najneskôr uplynutím desiatich rokov od posledného dňa kalendárneho mesiaca, za ktorý sa vyplatil

Zánik nároku

- nárok na kompenzačný príspevok za kalendárny mesiac zaniká uplynutím troch rokov od posledného dňa v mesiaci, za ktorý patril

8.8.4. Povinnosti oprávnenej osoby

- oprávnená osoba je povinná oznámiť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny do ôsmich dní zmeny skutočností rozhodujúcich pre nárok na kompenzačný príspevok

- ak sa kompenzačný príspevok vyplatil neprávom alebo vo vyššej sume, ako patril, oprávnená osoba je povinná kompenzačný príspevok alebo jeho časť vrátiť

8.9. Náhradné výživné

- právne vzťahy pri poskytovaní náhradného výživného pre dieťa upravuje zákon č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom v znení neskorších predpisov

- náhradným výživným sa prispieva na zabezpečenie výživy nezaopatreného dieťaťa (oprávnenej osoby) v prípade, **ak si povinná osoba** (rodič alebo iná fyzická osoba) **neplní vyživovaciu povinnosť** voči nezaopatrenému dieťaťu alebo **sirote** nevznikol nárok na sirotský dôchodok alebo na sirotský výsluhový dôchodok, resp. suma takéhoto dôchodku je nižšia ako suma stanovená zákonom o náhradnom výživnom

- **žiadateľom** môže byť:
  - rodič dieťaťa
  - iná fyzická osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do starostlivosti (okrem žiadosti o náhradné výživné za sirotský dôchodok)
  - nezaopatrené dieťa, ak je plnoleté

8.9.1. Podmienky nároku

- nárok na náhradné výživné vznikne, ak sú splnené nasledovné podmienky:
  - súdu bol podaný návrh na vykonanie exekúcie na vymoženie pohľadávky na výživnom z dôvodu, že rodič oprávnenej osoby alebo iná fyzická osoba, ktorej bola rozhodnutím súdu uložená povinnosť platiť výživné oprávnenej osobe, neplní vyživovaciu povinnosť v plnej výške, v lehote a spôsobom určeným rozhodnutím súdu; lehota na plnenie vyživovacej povinnosti sa na účely tohto zákona považuje za zachovanú, ak povinná osoba splní vyživovaciu povinnosť v plnej výške po lehote určenej rozhodnutím súdu najneskôr do konca príslušného kalendárneho mesiaca
  - preukáže potvrdením Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže že
    - návrh na výkon rozhodnutia vo veci vymáhania výživného bol postúpený príslušnému prijímajúcemu orgánu v cudzine alebo
    - vymáhanie výživného z cudziny nie je možné
      - to neplatí, ak vymáhanie výživného z cudziny nie je možné z dôvodu neposkytnutia súčinnosti žiadateľa o náhradné výživné Centru pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže
  - oprávnenej osobe nevznikol nárok na sirotský dôchodok alebo sirotský výsluhový dôchodok

  - úhrn súm sirotského dôchodku a sirotského výsluhového dôchodku po jednom rodičovi je nižší ako 0,7-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa alebo
  - rozhodnutím súdu bola povinnej osobe uložená povinnosť poukazovať výživné pre oprávnenú osobu úradu práce, sociálnych vecí a rodiny

  a zároveň oprávnená osoba
  - si riadne plní povinnú školskú dochádzku, ak ide o dieťa, ktoré je povinné plniť povinnú školskú dochádzku
  - zdržiava sa na území Slovenskej republiky alebo mimo územia Slovenskej republiky z dôvodu štúdia v cudzine a
  - má na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt, ak ide o oprávnenú osobu, ktorej sa poskytla doplnková ochrana podľa zákona o azyle

- nárok na náhradné výživné môže vzniknúť
  - odo dňa podania žiadosti o náhradné výživné
  - dňom úmrtia rodiča dieťaťa
  - odo dňa priznania výživného oprávnenej osobe rozhodnutím súdu

- nárok na náhradné výživné nevzniká oprávnenej osobe, ktorej sa poskytuje starostlivosť v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pobytovou formou alebo v špeciálnom výchovnom zariadení z dôvodu výkonu rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, neodkladného opatrenia alebo rozhodnutia súdu o uložení ochrannej výchovy alebo výchovného opatrenia, alebo je vo výkone väzby, alebo vo výkone trestu odňatia slobody

Žiadosť o náhradné výživné

- konanie o náhradnom výživnom sa začína na základe písomnej žiadosti alebo žiadosti podanej elektronickými prostriedkami podpísanej zaručeným elektronickým podpisom

- žiadosť sa podáva na úrade podľa miesta trvalého pobytu oprávnenej osoby (nezaopatreného dieťaťa)

Zánik nárok na náhradné výživné

- nárok na náhradné výživné zanikne, ak
  - oprávnená osoba prestane spĺňať podmienky nároku na náhradné výživné
  - povinná osoba začne plniť voči oprávnenej osobe vyživovaciu povinnosť

    - za plnenie vyživovacej povinnosti sa považuje jej plnenie najmenej počas dvoch mesiacov v plnej výške, v lehote a spôsobom určených právoplatným rozhodnutím súdu, alebo
  - fyzická osoba, ktorej úrad vypláca náhradné výživné (poberateľ náhradného výživného) nesplní povinnosť na výzvu úradu preukázať skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na náhradné výživné, na jeho výšku a jeho vyplácanie

8.9.2. Výška náhradného výživného

- výška náhradného výživného závisí od dôvodu poskytovania výživného:
  - ak bol súdu podaný návrh na vykonanie exekúcie na vymoženie pohľadávky na výživnom z dôvodu, že povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť v plnej výške, v lehote a spôsobom určeným rozhodnutím súdu alebo ak Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže potvrdilo, že návrh na výkon rozhodnutia vo veci vymáhania výživného bol postúpený príslušnému prijímajúcemu orgánu v cudzine alebo vymáhanie výživného z cudziny nie je možné, náhradné výživné je vo výške
    - výživného určeného rozhodnutím súdu, alebo
    - rozdielu medzi výškou výživného určeného rozhodnutím súdu a výškou zaplateného výživného povinnou osobou, ak povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť v plnej výške
  - ak **oprávnenej osobe nevznikol nárok na sirotský dôchodok alebo sirotský výsluhový dôchodok**, náhradné výživné je vo výške 0,7-násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa
  - ak **úhrn súm sirotského dôchodku a sirotského výsluhového dôchodku po jednom rodičovi je nižší ako 0,7-násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa**, náhradné výživné je vo výške rozdielu medzi 0,7-násobkom sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, a úhrnom súm sirotského dôchodku a sirotského výsluhového dôchodku po jednom rodičovi
  - ak **rozhodnutím súdu bola povinnej osobe uložená povinnosť poukazovať výživné pre oprávnenú osobu úradu práce, sociálnych vecí a rodiny**, náhradné výživné je vo výške výživného určeného rozhodnutím súdu

8.9.3. Výplata náhradného výživného

- náhradné výživné priznané oprávnenej osobe pretože bol podaný návrh na vy-

konanie exekúcie na vymoženie pohľadávky na výživnom z dôvodu, že povinná osoba neplní vyživovaciu povinnosť v plnej výške, v lehote a spôsobom určeným rozhodnutím súdu alebo ak Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže potvrdilo, že návrh na výkon rozhodnutia vo veci vymáhania výživného bol postúpený príslušnému prijímajúcemu orgánu v cudzine alebo vymáhanie výživného z cudziny nie je možné alebo o ak rozhodnutím súdu bola povinnej osobe uložená povinnosť poukazovať výživné pre oprávnenú osobu úradu práce, sociálnych vecí a rodiny sa vypláca preddavkovo

- ostatné náhradné výživné úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vypláca poberateľovi náhradného výživného v hotovosti mesačne pozadu, najskôr od prvého dňa v mesiaci, v ktorom bola podaná žiadosť

- náhradné výživné sa vypláca za celý kalendárny mesiac, aj keď podmienky nároku boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca

- náhradné výživné sa nevypláca do cudziny

8.9.4. Povinnosti poberateľa náhradného výživného

- po priznaní náhradného výživného má poberateľ náhradného výživného voči úradu práce, sociálnych vecí a rodiny nasledovné povinnosti:
  - bez zbytočného odkladu úradu oznámiť meno, priezvisko a adresu súdneho exekútora, ktorý bol poverený vykonaním exekúcie na vymoženie pohľadávky na výživnom
    - to neplatí, ak ide o náhradné výživné, na ktoré má nárok oprávnená osoba keď rozhodnutím súdu bola povinnej osobe uložená povinnosť poukazovať výživné pre oprávnenú osobu úradu práce, sociálnych vecí a rodiny
  - informovať úrad o každej zmene skutočností rozhodujúcich na trvanie nároku na náhradné výživné, na jeho výšku a na jeho vyplácanie bez zbytočného odkladu, najneskôr do ôsmich dní odo dňa zmeny týchto skutočností
    - takýmito skutočnosťami sú napr. uhradenie výživného povinnou osobou, rozhodnutie súdu o zmene výšky výživného, zánik vyživovacej povinnosti, zmena výšky sirotského výsluhového dôchodku
  - na výzvu úradu preukázať skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na náhradné výživné, na jeho výšku a jeho vyplácanie, a to v lehote určenej úradom
    - ak poberateľ náhradného výživného nesplní povinnosť a na výzvu úra-

du nepreukáže skutočnosti rozhodujúce na trvanie nároku na náhradné, nárok na náhradné výživné zanikne

Povinnosť vrátenia preddavkovo poskytnutého náhradného výživného

- ak povinná osoba dodatočne zaplatí výživné alebo ak sa v exekučnom konaní na vymoženie pohľadávky na výživnom vymôže výživné, poberateľ náhradného výživného je povinný vrátiť preddavkovo poskytnuté náhradné výživné, a to najviac do výšky, v ktorej bolo výživné zaplatené alebo vymožené

- ak súdny exekútor poukáže vymožené výživné úradu práce sociálnych vecí a rodiny alebo ak Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí poukáže náhradné výživné úradu práce sociálnych vecí a rodiny, povinnosť poberateľa náhradného výživného vrátiť preddavkovo poskytnuté náhradné výživné sa považuje za splnenú, a to do výšky poukázanej sumy

9. SOCIÁLNA POMOC

- je doplňujúcim systémom sociálneho zabezpečenia

- prostredníctvom tohto systému dochádza k riešeniu životných situácií, ktoré osoby nie sú schopné riešiť vlastnými silami alebo silami svojej rodiny zabezpečením základných životných podmienok na minimálnej úrovni, t. j. na úrovni existenčného minima

- hlavným cieľom sociálnej pomoci je zabezpečiť občanovi pomoc za jeho aktívnej účasti pri prekonávaní alebo zmierňovaní sociálnej alebo hmotnej núdze, v ktorých sa ocitol v dôsledku sociálnej udalosti

- **základnými znakmi systému sociálnej pomoci** sú:
  - sociálna solidarita
  - individualizácia
    - druh, forma a miera pomoci závisia od individuálnej situácie jednotlivca, od jeho potrieb a pomerov
  - subsidiarita
    - pomoc sa poskytuje len tomu, kto si nevie pomôcť sám a koho životné potreby nie sú zabezpečované ani dávkami sociálneho poistenia
  - finalita
    - pre jej poskytovanie je rozhodujúci výsledok a nie príčina, ktorá danú situáciu spôsobila (Macková, 2016 s. 29)

- hlavnú úlohu v systéme vykonáva štát, na ktorý sa presúva garancia pomoci pri zabezpečovaní minimálnej úrovne základných životných podmienok obyvateľov pri vzniku a trvaní štátom uznaných sociálnych situácií, pričom sa kladie dôraz na zodpovednosť občanov

9.1. Riešenie hmotnej núdze

- hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť príjem:

  - vlastnou prácou
  - výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku
  - uplatnením nárokov

- právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi upravuje zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
  - zákon upravuje aj právne vzťahy pri poskytovaní
    - osobitného príspevku
    - jednorazovej dávky v hmotnej núdzi

- **základné životné podmienky** na účely tohto zákona **sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie**

- pomoc v hmotnej núdzi sa poskytuje formou
  - **dávky v hmotnej núdzi**
  - **osobitného príspevku** a
  - **príspevkov k dávke v hmotnej núdzi**
    - ochranný príspevok
    - aktivačný príspevok
    - príspevok na nezaopatrené dieťa
    - príspevok na bývanie

- **suma pomoci v hmotnej núdzi** sa určí ako rozdiel medzi úhrnom nárokov a úhrnom súm príjmu

9.1.1. Životné minimum

- životné minimum predstavuje spoločensky uznanú minimálnu hranicu príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze

- sumy životného minima **sa upravujú vždy k 1. júlu** bežného kalendárneho roka na základe koeficientu rastu čistých peňažných príjmov na osobu alebo koeficientu rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností

- za **životné minimum** fyzickej osoby alebo fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú, sa považuje suma alebo úhrn súm:
  - **234,42 eur** mesačne, ak ide o **jednu plnoletú fyzickú osobu**

- **163,53 eur** mesačne, ak ide o **ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu**
- **107,03 eur** mesačne, ak ide o **nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené neplnoleté dieťa**

Príjem na účely posúdenia hmotnej núdze podľa zákona o životnom minime

- na zistenie príjmu fyzickej osoby na účely určenia súm životného minima sa započítavajú
  - u posudzovanej fyzickej osoby jej príjem a príjem jej manžela
  - u rodičov s nezaopatreným dieťaťom príjmy týchto rodičov a príjem nezaopatreného dieťaťa žijúceho s nimi v domácnosti
  - u rodičov, ktorí sú sami nezaopatrené deti, ich príjmy a príjmy, ktoré na ne poberá iná fyzická osoba
  - u nezaopatreného dieťaťa jeho príjem a príjem jeho rodičov, ak s ním žijú v domácnosti; ak toto dieťa žije v domácnosti len s jedným rodičom, s inou fyzickou osobou alebo samostatne, príjem dieťaťa, príjem rodiča a príjem, ktorý na dieťa poberá iná fyzická osoba
  - u zaopatreného neplnoletého dieťaťa jeho príjem

- za príjem sa na účely určenia súm životného minima **považujú**
  - príjmy fyzických osôb, ktoré sú predmetom dane z príjmu podľa osobitného predpisu po odpočítaní
    - poistného na povinné zdravotné poistenie
    - poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie, poistného na invalidné poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti
    - preddavku na daň alebo dane z príjmov fyzických osôb
    - ďalších výdavkov vynaložených na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmov fyzických osôb podľa zákona o dani z príjmu
  - príjmy oslobodené od dane z príjmov fyzických osôb okrem prijatých náhrad škôd, náhrad nemajetkovej ujmy, plnenia z poistenia majetku a plnenia z poistenia zodpovednosti za škodu okrem platieb prijatých ako náhrada za stratu zdaniteľného príjmu
  - sumy vreckového pri zahraničných pracovných cestách do výšky 40 % nároku na stravné ustanovené osobitným prepisom
  - náhrady niektorých výdavkov zamestnancov do výšky ustanovenej osobitným predpisom
  - ďalšie príjmy fyzických osôb po odpočítaní dane z prevodu a prechodu nehnuteľností

- za príjem na účely určenia súm životného minima sa **nepovažujú**
  - jednorazové štátne sociálne dávky poskytnuté podľa osobitných predpisov
  - peňažné príspevky občanov s ŤZP na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ich ťažkého zdravotného postihnutia okrem príspevku za opatrovanie
  - zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť
  - jednorazová dávka v hmotnej núdzi
  - štipendiá
  - jednorazový príspevok podľa zákona č. 410/2004 Z. z. o vyplatení jednorazového príspevku poberateľovi dôchodku v roku 2004 a o zmene zákona o životnom minime
  - príspevok na stravu podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí
  - resocializačný príspevok podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí
  - 13. dôchodok
  - finančný príspevok, jednorazové odškodnenie pozostalých a naturálne náležitosti poskytované v súvislosti s výkonom dobrovoľnej vojenskej prípravy
  - jednorazový príspevok za výkon mimoriadnej služby, motivačný príspevok, naturálne náležitosti, náhrada cestovného a jednorazové odškodnenie pozostalých poskytované v súvislosti so zaradením do aktívnych záloh
  - zvýšenie prídavku na dieťa podľa osobitného predpisu
  - jednorazový doplatok k starobnému dôchodku
  - príjem zo závislej činnosti vykonávanej na základe dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru uzatvorenej počas mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu, ktorej predmetom je realizovanie opatrení prijatých na riešenie mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu

Príjem na posúdenie hmotnej núdze podľa zákona o pomoci v hmotnej núdzi

- za príjem sa podľa zákona o pomoci v hmotnej núdzi považujú príjmy podľa § 4 zákona o životnom minime a štipendium študenta v doktorandskom študijnom programe v dennej forme

- za príjem sa nepovažujú:
  - 25 % z príjmu zo závislej činnosti alebo obdobného príjmu v cudzine; ak sa členovi domácnosti poskytuje osobitný príspevok, príjmom nie je 50 % z jeho príjmu z pracovného pomeru alebo z obdobného pracovného vzťahu alebo z obdobného príjmu v cudzine a 25 % z jeho ostatného príjmu zo závislej činnosti alebo z obdobného príjmu v cudzine
  - 25 % zo starobného dôchodku bez jeho zvýšenia na sumu minimálneho

dôchodku a z predčasného starobného dôchodku; dôchodcovi, ktorý získal obdobie dôchodkového poistenia viac ako 25 rokov, sa táto suma zvyšuje o 1 % priznaného starobného dôchodku bez jeho zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku a predčasného starobného dôchodku podľa osobitného predpisu a vyplácaného starobného dôchodku a predčasného starobného dôchodku podľa osobitného predpisu za každý ďalší rok dôchodkového poistenia získaného po 25. roku dôchodkového poistenia, 25 % z materského, invalidného dôchodku bez jeho zvýšenia na sumu minimálneho dôchodku, sociálneho dôchodku priznaného z dôvodu invalidity, sirotského dôchodku, vdovského dôchodku a vdoveckého dôchodku, ak vdova alebo vdovec dovŕšil dôchodkový vek, a z vyrovnávacieho príplatku

- prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa alebo dávka toho istého druhu vyplatená v inom členskom štáte EÚ, v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, alebo vo Švajčiarskej konfederácii najviac vo výške prídavku na dieťa
- príspevok na starostlivosť o dieťa
- nevyhnutná okamžitá pomoc poskytnutá obcou
- dotácia na podporu humanitárnej pomoci a dotácia poskytnutá iným orgánom štátnej správy, ktorá je určená na riešenie mimoriadnej krízovej situácie
- príjem žiaka strednej školy a študenta vysokej školy, ktorí študujú dennou formou štúdia, získaný za 12 mesiacov, ak tento príjem neprevyšuje 3-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu
- príspevky poskytované podľa zákona o službách zamestnanosti
- 25 % z príspevku na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby
- finančné príspevky poskytované na základe účasti v projektoch alebo programoch podporujúcich uplatnenie na trhu práce v úhrne najviac do výšky 75 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu
- finančná podpora alebo finančný príspevok z prostriedkov nadácií, občianskych združení, neziskových organizácií a neinvestičných fondov získané v bežnom roku najviac do výšky 12-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu a nepeňažné plnenia určené na podporu a posilnenie účinkov pomoci v hmotnej núdzi získané v bežnom roku
- zamestnanecká prémia a daňový bonus
- príjem za poskytnutie údajov pre štatistiku rodinných účtov, ktoré vykonáva štatistický úrad slovenskej republiky
- odmena za produktívnu prácu žiakovi a hmotné zabezpečenie žiaka
- odmena za výkon funkcie člena a zapisovateľa volebnej komisie
- vrátený preplatok dane z príjmov a preplatok na preddavkoch na daň z príjmov v sume najviac 50 eur

- vrátený preplatok na poistnom na verejné zdravotné poistenie v sume najviac 50 eur
- suma zvýšenia dôchodkovej dávky za obdobie od 1. januára do dňa, ktorý predchádza výplatnému termínu splátky dôchodkovej dávky v januári
- materiálne zabezpečenie dobrovoľníka
- opatrenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately finančného charakteru
- výživné uhradené povinnou osobou vo výške sumy náhradného výživného, ktoré je člen domácnosti povinný vrátiť
- osobitný príspevok
- suma výživného určená na tvorbu úspor
- príspevok za ubytovanie odídenca
- príjem z platenia úhrady za poskytovanie služby na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine

- **rozhodujúce obdobie pri posudzovaní príjmu** je kalendárny mesiac, v ktorom bola podaná žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi a príjem dosiahnutý priebežne počas celého obdobia trvania nároku na pomoc v hmotnej núdzi a jej poskytovanie

Domácnosť podľa zákona o pomoci v hmotnej núdzi

- domácnosť na účely zákona o pomoci v hmotnej núdzi tvoria spoločne posudzované fyzické osoby, ktorými sú:
  a) jednotlivec
  b) manžel a manželka
  c) manžel, manželka a nezaopatrené deti, ak ide o
     - maloleté deti žijúce s nimi v domácnosti
     - plnoleté deti
  d) plnoletí rodičia a nezaopatrené deti, ak ide o
     - maloleté deti žijúce s nimi v domácnosti
     - plnoleté deti
  e) rodičia a zaopatrené deti do 25 rokov veku, ktoré nemajú príjem alebo majú príjem nižší ako polovica mesačnej minimálnej mzdy
  f) rodičia a deti nad 25 rokov veku, ktoré sa pripravujú na budúce povolanie dennou formou štúdia
  g) maloletí rodičia, ktorí nie sú dieťaťom podľa písmena e), a nezaopatrené deti žijúce s nimi v domácnosti
  h) fyzické osoby podľa písmen b) až g), ak sa im na základe dohody poskytu-

je pomoc v krízovej životnej situácii a bývanie podľa osobitných predpisov
i) plnoleté fyzické osoby podľa písmen b) až f), ak sa pre nich vykonáva resocializačný program pobytovou formou
j) plnoleté dieťa podľa písm. c) až f), ktoré bolo do nadobudnutia plnoletosti rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti jedného z rodičov, je členom domácnosti tohto rodiča, ak nežije v domácnosti s druhým rodičom

- členom domácnosti na účely zákona o pomoci v hmotnej núdzi nie je:
  - nezaopatrené dieťa zverené na základe rozhodnutia súdu do náhradnej rodinnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti
  - fyzická osoba, ak je vo výkone väzby alebo výkone trestu odňatia slobody alebo je umiestnená v zariadení na základe rozhodnutia o zaistení
  - dieťa do 25 rokov veku, ktoré nemajú príjem alebo majú príjem nižší ako polovica mesačnej minimálnej mzdy alebo nad 25 rokov veku, ktoré sa pripravujú na budúce povolanie dennou formou štúdia a ktorému vznikol nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti, a to aj ak mu nárok na výplatu dávky v nezamestnanosti v čase posudzovania nároku na pomoc v hmotnej núdzi už netrvá, alebo ktorému sa vypláca invalidný dôchodok
  - študent v doktorandskom študijnom programe v dennej forme, ak študent je dieťa do 25 rokov veku, ktoré nemá príjem alebo má príjem nižší ako polovica mesačnej minimálnej mzdy alebo dieťa nad 25 rokov veku, ktoré sa pripravuje na budúce povolanie dennou formou štúdia
  - plnoleté dieťa, ktoré nežije v domácnosti podľa § 3 odseku 1 písm. c) až f) zákona, ak najmenej jeden rok pred nadobudnutím plnoletosti bolo rozhodnutím súdu vyňaté zo starostlivosti rodičov a výkon tohto rozhodnutia sa skončil plnoletosťou dieťaťa

- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny môže v prípadoch hodných osobitného zreteľa z domácnosti vylúčiť člena domácnosti, o ktorom žiadateľ o pomoc v hmotnej núdzi preukáže, že s ním spoločne nezdieľa domácnosť a spoločne sa nepodieľa na úhrade spoločných potrieb

9.1.2. Oprávnená osoba

- na pomoc v hmotnej núdzi **má nárok**:
  - občan Slovenskej republiky
  - cudzinec, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v súlade so zákonom o azyle a zákonom o pobyte cudzincov alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná

- občan sa nepovažuje za občana v hmotnej núdzi počas:
  - je vo výkone väzby, vo výkone trestu odňatia slobody, vo výkone detencie alebo je umiestnená v zariadení na základe rozhodnutia o zaistení podľa zákona o pobyte cudzincov
  - členstva v komunite, reholi, spoločnosti alebo obdobnom spoločenstve založenom cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou, ak podľa ich vnútorných predpisov má zabezpečené základné životné podmienky
  - zahraničného študijného programu alebo zahraničného študijného pobytu zabezpečovaného prostredníctvom štipendia alebo grantu, ak dosiahla vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a podľa podmienok zahraničného študijného programu alebo podmienok zahraničného študijného pobytu má zabezpečené základné životné podmienky

9.1.3. Posudzovanie hmotnej núdze

- hmotná núdza sa zisťuje **posúdením príjmu, majetku a možnosti uplatnenia nárokov členov domácnosti**
  - fyzická osoba a členovia domácnosti nie sú v hmotnej núdzi, aj keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom, ak si majetkom alebo uplatnením nárokov môžu zabezpečiť základné životné podmienky a riešiť si hmotnú núdzu
  - ak si členovia domácnosti **neuplatnia svoje nároky** tiež sa **nepovažujú** za občanov v hmotnej núdzi

- **možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou sa neskúma**, ak ide o fyzickú osobu, ktorá
  - dosiahla vek potrebný na nárok na starobný dôchodok
  - je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
  - je nezaopatrené dieťa
  - je osamelý rodič, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do 31 týždňov veku dieťaťa
  - sa osobne, každodenne a riadne stará o fyzickú osobu s ŤZP odkázanú na opatrovanie
  - sa zúčastňuje na resocializačných programoch v resocializačnom stredisku pobytovou formou, v rámci ktorých si nemôže zabezpečiť príjem vlastnou prácou
  - si zvyšuje kvalifikáciu formou denného štúdia a nie je nezaopatrené dieťa
  - má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa na účely tohto zákona považuje

choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, pre ktoré je fyzická osoba uznaná ošetrujúcim lekárom za dočasne práceneschopného na viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní

- **možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem predajom majetku alebo prenájmom majetku sa neskúma**, ak ide o
  - nehnuteľnosť, ktorú užíva domácnosť na primerané trvalé bývanie; na primeranosť trvalého bývania sa neprihliada, ak všetci členovia domácnosti dovŕšili dôchodkový vek
  - poľnohospodársku pôdu a lesnú pôdu, ktorú užíva domácnosť pre svoju potrebu
  - hnuteľnú vec, ktorá nepodlieha exekúcii alebo na ktorú sa poskytla jednorazová dávka, dotácia na podporu humanitárnej pomoci alebo peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia
  - majetok, ktorý v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu alebo núdzového stavu alebo mimoriadnej situácie nemôže vlastník užívať

- **možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem uplatnením nároku** ak ide o dávku v nezamestnanosti, sa neskúma, ak ide o člena domácnosti, ktorého nemožno zaradiť do evidencie uchádzačov o zamestnanie

Majetok

- členovia domácnosti sa nepovažujú za občanov v hmotnej núdzi, ani keď ich príjem nedosahuje životné minimum, ak si svojím majetkom môžu zabezpečiť základné životné podmienky a riešiť hmotnú núdzu

- **za majetok sa považujú:**
  - hnuteľné veci
  - nehnuteľné veci
  - práva, ak to ich povaha pripúšťa
  - majetkové hodnoty, ak to ich povaha pripúšťa

- **za majetok sa nepovažuje:**
  - motorové vozidlo, ktorého držiteľom alebo vlastníkom je člen domácnosti a využíva sa na individuálnu prepravu, na ktorú je člen domácnosti odkázaný z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia
  - jedno motorové vozidlo v domácnosti, ktorého hodnota podľa odborného stanoviska vyhotoveného znalcom alebo dokladu o kúpe motorového vo-

zidla vyhotoveného osobou, ktorej predmetom činnosti je výroba, predaj alebo distribúcia motorových vozidiel, nie je vyššia ako 35-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, alebo ktoré je staršie ako 10 rokov

Uplatnenie nárokov

- ak si členovia domácnosti neuplatnia svoje nároky nepovažujú sa za občanov v hmotnej núdzi

- **nároky sú**:
  - výživné
  - náhradné výživné
  - dávky sociálneho poistenia okrem predčasného starobného dôchodku, dôchodky zo starobného dôchodkového sporenia okrem predčasného starobného dôchodku, dôchodky doplnkového dôchodkového sporenia, dávky sociálneho zabezpečenia, rodičovský príspevok, opakované príspevky na podporu náhradnej starostlivosti
  - nárok z pracovnoprávneho vzťahu alebo z obdobného pracovného vzťahu

9.1.4. Dávka v hmotnej núdzi

- dávka je určená na zabezpečenie základných životných podmienok

- výška dávky v hmotnej núdzi je
  - **68,80 eura** mesačne, ak ide o jednotlivca (od 1.1.2023 74,00 eura)
  - **130,90 eura** mesačne, ak ide o jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi (od 1.1.2023 140,70 eura)
  - **191,20 eura** mesačne, ak ide o jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi (od 1.1.2023 205,50 eura)
  - **119,60 eura** mesačne, ak ide o dvojicu bez detí (od 1.1.2023 128,60 eura)
  - **179 eura** mesačne, ak ide o dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi (od 1.1.2023 192,40 eura)
  - **241,30 eura** mesačne, ak ide o dvojicu s viac ako štyrmi deťmi (od 1.1.2023 259,40 eura)

- dávka **sa znižuje o sumu 68,80 eura** (od 1. 1. 2023 o 74 eur) za každého plnoletého člena domácnosti, ktorý nie je v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, a nezúčastní sa na základe písomnej dohody

medzi úradom a obcou, rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je obec, alebo právnickou osobou so sídlom na území Slovenskej republiky, ktorá organizuje alebo sprostredkúva dobrovoľnícku činnosť pre inú osobu s jej súhlasom v jej prospech alebo vo verejný prospech v rozsahu 32 hodín mesačne na vykonávaní
  - menších obecných služieb pre obec alebo rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu, ktorej zriaďovateľom je obec,
  - dobrovoľníckej činnosti, alebo
  - prác na predchádzanie mimoriadnej situácii, počas vyhlásenej mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie

- ak je člen domácnosti v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, mesačný rozsah menších obecných služieb, dobrovoľníckej činnosti alebo prác na predchádzanie mimoriadnej situácii, počas vyhlásenej mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie sa určí ako rozdiel medzi 32 hodinami a rozsahom dohodnutým v tomto právnom vzťahu
  - ak nie je ustanovené inak, dávka sa znižuje o sumu 68,80 eura (od 1. 1. 2023 o 74 eur) za každého plnoletého člena domácnosti, ktorý v príslušnom kalendárnom mesiaci nevykoná činnosť v rozsahu
    - najmenej 32 hodín mesačne, ak rozsah činností v tomto právnom vzťahu je dohodnutý na najmenej 32 hodín mesačne
    - dohodnutom v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, ak rozsah činností v tomto právnom vzťahu je dohodnutý na menej ako 32 hodín mesačne alebo sa na základe písomnej dohody medzi úradom a obcou, rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je obec, alebo organizátorom dobrovoľníckej činnosti nezúčastní menších obecných služieb, dobrovoľníckej činnosti alebo prác na predchádzanie mimoriadnej situácii, počas vyhlásenej mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie v rozsahu 32 hodín mesačne

- čas, v ktorom člen domácnosti v príslušnom kalendárnom mesiaci nemôže vykonať činnosť v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, z dôvodu, že bol ošetrujúcim lekárom uznaný za dočasne práceneschopného, sa považuje za čas, v ktorom tento člen domácnosti vykonal činnosť v tomto právnom vzťahu, ak sa mu poskytuje náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca alebo nemocenské z tohto právneho vzťahu za príslušný kalendárny mesiac; člen domácnosti, ktorému sa neposkytuje nemocenské z dôvodu, že je fyzickou osobou v pracovnom pomere

alebo v štátnozamestnaneckom pomere, ktorá nie je povinne nemocensky poistená, sa považuje za člena domácnosti, ktorému sa poskytuje nemocenské
  - ak sa člen domácnosti nemôže zúčastniť menších obecných služieb, dobrovoľníckej činnosti alebo prác na predchádzanie mimoriadnej situácii, počas vyhlásenej mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie z dôvodu, že bol ošetrujúcim lekárom uznaný za dočasne práceneschopného na viac ako 15 po sebe nasledujúcich dní, rozsah hodín sa zníži
    - o 1 hodinu za každý deň trvania dočasnej pracovnej neschopnosti v príslušnom kalendárnom mesiaci, ak člen domácnosti vykonáva činnosti
    - o 1 hodinu za každý deň trvania dočasnej pracovnej neschopnosti v príslušnom kalendárnom mesiaci, ak tento člen domácnosti je v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti, ale sa mu z tohto právneho vzťahu neposkytuje náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti alebo nemocenské z tohto právneho vzťahu

- dávka v hmotnej núdzi sa znižuje o sumu 68,80 eura (od 1. 1. 2023 o 74 eur) za každého plnoletého člena domácnosti v produktívnom veku, ktorý nedodržal liečebný režim, a to v kalendárnom mesiaci, v ktorom sa zistilo nedodržanie liečebného režimu.

- dávka v hmotnej núdzi sa znižuje o sumu 68,80 eura (od 1. 1. 2023 o 74 eur) za každého plnoletého člena domácnosti v produktívnom veku, za ktorého nebola splnená povinnosť doručiť úradu práce, sociálnych vecí a rodiny potvrdenie o začiatku a skončení dočasnej pracovnej neschopnosti člena domácnosti do troch pracovných dní odo dňa vystavenia potvrdenia o začiatku alebo o skončení dočasnej pracovnej neschopnosti, a to od kalendárneho mesiaca, v ktorom došlo k nesplneniu tejto povinnosti, do konca kalendárneho mesiaca, v ktorom sa zistilo nesplnenie tejto povinnosti.

- čas, v ktorom sa člen domácnosti nemôže zúčastniť vyššie uvedených činností alebo nemôže vykonať činnosť v právnom vzťahu, ktorý zakladá príjem zo závislej činnosti z dôvodu pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky sa považuje za čas, v ktorom sa člen domácnosti zúčastnil týchto činností alebo vykonal činnosť v právnom vzťahu, ktorý zakladá príjem zo závislej činnosti

- **skutočnosť odôvodňujúca zníženie dávky v hmotnej núdzi sa nevzťahuje na člena domácnosti, ktorý:**
  - dosiahol vek potrebný na nárok na starobný dôchodok

- je poberateľ predčasného starobného dôchodku
- je nezaopatrené dieťa
- je tehotná žena, od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom
- osobne, každodenne a riadne stará o fyzickú osobu s ŤZP odkázanú na opatrovanie
- sa zúčastňuje na resocializačných programoch v resocializačnom stredisku pobytovou formou, v rámci ktorých si nemôže zabezpečiť príjem vlastnou prácou
- si zvyšuje kvalifikáciu formou denného štúdia a nie je nezaopatrené dieťa
- má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa na účely tohto zákona považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, pre ktoré je fyzická osoba uznaná ošetrujúcim lekárom za dočasne práceneschopného na viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní a ak mu posudkový lekár pri posúdení zdravotného stavu na účely poskytovania ochranného príspevku potvrdí, že jeho nepriaznivý zdravotný stav bude trvať bez prerušenia ďalej, ktorej vznikol nárok na aktivačný príspevok, príspevok na vykonávanie absolventskej praxe alebo na príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby
- ktorým je fyzická osoba uznaná za invalidnú podľa zákona o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov
- ktorým je fyzická osoba uznaná za invalidnú podľa zákona o sociálnom poistení
- ktorým je rodič alebo fyzická osoba, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ak sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do troch rokov veku
- je osamelý rodič alebo osamelá fyzická osoba, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do šiestich rokov veku
- sa zúčastňuje na pracovnej terapii
- vykonáva menšie obecné služby, dobrovoľnícku činnosť alebo práce na predchádzanie mimoriadnej situácie, počas vyhlásenej mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie na základe dohody, od ktorej úrad odstúpi po jej porušení obcou, rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľ je obec alebo organizátor dobrovoľníckej činnosti alebo
- ktorej vykonávanie napr. menších obecných služieb, dobrovoľníckej činnosti nebolo ponúknuté

9.1.5. Ochranný príspevok

- ochranný príspevok je určený na zabezpečenie osobných výdavkov člena domácnosti, ktorý nemá možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou

- ochranný príspevok za každého člena domácnosti je
  - **70,40 eura** mesačne (od 1.1.2023 75,70 eura), ak ide o člena domácnosti, ktorý
    - dosiahol vek potrebný na nárok na starobný dôchodok
    - je poberateľom predčasného starobného dôchodku
    - je invalidný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %
    - je osamelý rodič, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do 31 týždňov veku dieťaťa
    - sa osobne, každodenne a riadne stará o fyzickú osobu s ŤZP odkázanú na opatrovanie
    - sa zúčastňuje na resocializačných programoch v resocializačnom stredisku pobytovou formou, v rámci ktorých si nemôže zabezpečiť príjem vlastnou prácou
  - **38,70 eura** mesačne (od 1.1.2023 41,60 eura), ak ide o člena domácnosti ktorý
    - má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa na účely tohto zákona považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, pre ktoré je fyzická osoba uznaná ošetrujúcim lekárom za dočasne práceneschopného na viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní
    - je tehotná žena od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom
  - **15,10 eura** mesačne (od 1.1.2023 16,20 eura), ak ide o člena domácnosti, ktorý je
    - tehotná žena od začiatku štvrtého mesiaca tehotenstva, ktorá sa zúčastňuje pravidelne raz za mesiac na preventívnych prehliadkach u lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo; za účasť na preventívnej prehliadke v príslušnom mesiaci sa považuje aj poskytovanie zdravotnej starostlivosti v ústavnej zdravotnej starostlivosti,
    - rodič dieťaťa, ktorý sa osobne, celodenne a riadne stará o dieťa do jedného roku veku dieťaťa

9.1.6. Aktivačný príspevok

- aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností, pracovných návykov na účely zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce

- aktivačný príspevok je **140,80 eura** mesačne (od 1.1.2023 151,40 eura) pre člena domácnosti, ktorý má príjem zo závislej činnosti najmenej vo výške mesačnej minimálnej mzdy a **70,40 eura** mesačne (od 1.1.2023 75,70 eura) pre člena domácnosti, ktorý
  - je v evidencii uchádzačov o zamestnanie a
  - zúčastňuje sa na vzdelávaní na získanie nižšieho stredného vzdelania,
  - zvyšuje si kvalifikáciu formou externého štúdia na strednej škole alebo štúdia organizovaného externou formou na vysokej škole a nezískal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa,
  - zúčastňuje sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce a projektov podľa zákona o službách zamestnanosti v dohodnutom rozsahu najmenej 32 hodín počas 30 dní,
  - je plnoletý a vykonáva aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj, organizovaných podľa zákona o službách zamestnanosti,
  - je plnoletý a vykonáva menšie obecné služby v rozsahu najmenej 64 hodín mesačne a najviac 80 hodín mesačne, na základe písomnej dohody medzi úradom a obcou alebo rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zriaďovateľom je obec,
  - je plnoletý a vykonáva dobrovoľnícku činnosť, podľa zákona o dobrovoľníctve v rozsahu najmenej 64 hodín mesačne a najviac 80 hodín mesačne, na základe písomnej dohody medzi úradom a organizátorom dobrovoľníckej činnosti, alebo
  - ktorému sa vypláca rodičovský príspevok, ak študuje na strednej škole alebo na vysokej škole; to neplatí ak získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa,
  - vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu podľa zákona o dobrovoľnej vojenskej príprave

- aktivačný príspevok nepatrí členovi domácnosti, ktorý
  - je vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie a poskytuje sa mu príspevok na vykonávanie absolventskej praxe alebo príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby
  - spĺňa podmienky nároku na ochranný príspevok

- nárok na aktivačný príspevok môže vzniknúť na člena domácnosti až po uplynutí 12 mesiacov odo dňa právoplatného rozhodnutia o odňatí aktivačného príspevku z dôvodu jeho vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie pre nespoluprácu alebo z dôvodu, že príjemca nesplnil svoju oznamovaciu povinnosť a úrad zistil, že člen domácnosti nevykonával aktivity, ktoré sú podmienkou na vznik nároku na aktivačný príspevok

9.1.7. Príspevok na nezaopatrené dieťa

- príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku

- príspevok na každé nezaopatrené dieťa, ktoré riadne plní povinnú školskú dochádzku je **19,30 eura** mesačne (od 1.1.2023 20,70 eura)

- príspevok na nezaopatrené dieťa nepatrí, ak
  - zákonný zástupca dieťaťa nedbá o riadne plnenie povinnej školskej dochádzky dieťaťa a z toho dôvodu bol určený osobitný príjemca prídavku na dieťa
  - bolo dieťaťu alebo jeho rodičovi uložené výchovné opatrenie a výchovné opatrenie neplní účel, na ktorý bolo uložené

- príspevok na nezaopatrené dieťa sa poskytuje od začiatku školského roka v období školského vyučovania a školských prázdnin

- príspevok na nezaopatrené dieťa sa poskytuje aj pri formách osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky, ak sa tieto osobitné spôsoby plnenia školskej dochádzky vykonávajú na území SR ako povinná školská dochádzka

9.1.8. Príspevok na bývanie

- príspevok na bývanie je určený na čiastočnú úhradu nákladov spojených s bývaním

- príspevok na bývanie je
  - **59,40 eura** mesačne (od 1.1.2023 63,90 eura), ak ide o domácnosť s jedným členom domácnosti,

  - **94,80 eura** mesačne (od 1.1.2023 101,90 eura), ak ide o domácnosť s viacerými členmi domácnosti, alebo ak ide o nájom bytu viacerými nájomcami

- príspevok na bývanie patrí, ak domácnosť býva v
  - zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení, ak sa v nich poskytuje sociálna služba plnoletej fyzickej osobe celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku alebo
  - byte alebo v rodinnom dome na základe práva zriadeného vecného bremena doživotného užívania nehnuteľnosti; preukazovanie uhrádzania nákladov za služby spojené s bývaním sa nevyžaduje

- príspevok na bývanie patrí, ak domácnosť alebo člen domácnosti
  - v byte uhrádza náklady za služby spojené s bývaním a daň z nehnuteľnosti alebo v prípade, že má nedoplatky spojené s úhradou nákladov za služby spojené s bývaním, predloží dohodu o splátkach a potvrdenie o riadnom plnení splátkového kalendára,
  - v rodinnom dome uhrádza daň z nehnuteľnosti a poplatky za komunálny odpad,
  - v byte, rodinnom dome alebo v obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie uhrádza nájomné a náklady za služby spojené s bývaním, ak je to dohodnuté v nájomnej zmluve alebo v prípade, že má nedoplatky spojené s úhradou nákladov za služby spojené s bývaním, predloží dohodu o splátkach a potvrdenie o riadnom plnení splátkového kalendára,
  - platí úhradu za sociálnu službu v zariadení sociálnych služieb alebo úhradu za starostlivosť v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

- podmienky nároku na príspevok na bývanie sa opätovne prehodnotia po uplynutí
  - 6 po sebe nasledujúcich mesiacov od posledného preukázania splnenia podmienok nároku na príspevok na bývanie
  - 12 po sebe nasledujúcich mesiacov od posledného preukázania splnenia podmienok nároku na príspevok na bývanie, ak sa výdavky uhrádzajú ročne

- príspevok na bývanie v jednom byte, rodinnom dome alebo v obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie patrí len raz bez ohľadu na počet domácností užívajúcich byt

9.1.9. Osobitný príspevok

- osobitný príspevok patrí za každého člena domácnosti,
  - ktorému vznikol pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času a jej dohodnutý príjem je najmenej vo výške minimálnej mzdy zodpovedajúcej dohodnutému rozsahu týždenného pracovného času, najviac vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy
  - ktorý pred vznikom pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu
    - bol dlhodobo nezamestnaným občanom alebo
    - najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov
      - nevykonával činnosť zakladajúcu nárok na príjem zo závislej činnosti, príjem z podnikania, príjem z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo na obdobný príjem v cudzine
      - neplnil povinnú školskú dochádzku
      - nepripravoval sa na budúce povolanie dennou formou štúdia
      - nepoberal nemocenské, materské alebo starobný dôchodok alebo
      - nepoberal invalidný dôchodok, výsluhový príspevok, výsluhový dôchodok alebo invalidný výsluhový dôchodok, ak dovŕšil vek potrebný na nárok na starobný dôchodok a
  - ktorému sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorému sa skončilo poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi v súvislosti so vznikom pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu

- osobitný príspevok patrí počas trvania pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu najviac 18 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov, a to vo výške **126,14 eura** mesačne počas prvých 12 kalendárnych mesiacov a vo výške **63,07 eura** mesačne ďalších 6 kalendárnych mesiacov

- ak v období 18 mesiacov od vzniku nároku na osobitný príspevok skončí pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah a opätovne vznikne pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah patrí osobitný príspevok vo výške a v rozsahu v ktorom by patril, ak by pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah neskončil

9.1.10. Jednorazová dávka v hmotnej núdzi

- jednorazová dávka je určená na čiastočnú úhradu mimoriadnych výdavkov členov domácnosti, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi

- je určená najmä na zabezpečenie nevyhnutného ošatenia, bielizne, obuvi, nevyhnutného vybavenia domácnosti, a to postele, stola, stoličky, chladničky, sporáku, variča, vykurovacieho telesa, paliva, práčky, periny, posteľnej bielizne, bežného kuchynského riadu, mimoriadnych liečebných nákladov alebo školských potrieb

- možno ju priznať jednorazovo do výšky preukázaných skutočných výdavkov, najviac do výšky trojnásobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- súčet súm opakovane priznanej jednorazovej dávky v tom istom kalendárnom roku nesmie presiahnuť sumu

9.1.11. Poskytovanie dávok

Podmienky poskytovania pomoci v hmotnej núdzi

- pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok poskytujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a sú financované zo štátneho rozpočtu

- jednorazovú dávku v hmotnej núdzi poskytujú obecné a mestské úrady a financujú sa z rozpočtu miest a obcí

- dávky sa vyplácajú za celý kalendárny mesiac, a to aj v prípade, ak podmienky nároku boli splnené len za časť mesiaca ak zákon neustanovuje inak

- dávky sa vyplácajú mesačne pozadu, a to najneskôr do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom občan v hmotnej núdzi a fyzické osoby, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú splnili podmienky nároku na dávku a príspevky

- dávky sa nevyplácajú do cudziny a nepatria za čas, ak sa všetci členovia domácnosti zdržiavajú v cudzine dlhšie ako 30 po sebe nasledujúcich dní

Formy poskytovania pomoci v hmotnej núdzi a osobitého príspevku

- **pomoc v hmotnej núdzi** a jednorazová dávka sa poskytuje:
  - v peňažnej forme
  - vecnej forme (jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie)
  - v kombinovanej forme

- formu a spôsob poskytovania pomoci v hmotnej núdzi určí úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v prípade jednorazovej dávky formu jej poskytnutia určí obec

- **osobitný príspevok** sa poskytuje v peňažnej forme

- pomoc v hmotnej núdzi sa neposkytuje, ak je jej suma nižšia ako 1 euro

- osobitný príspevok sa poskytuje príjemcovi, ktorému sa poskytuje alebo poskytovala pomoc v hmotnej núdzi

- ak osobitný príspevok patrí za člena domácnosti, ktorý s príjemcom už netvorí spoločnú domácnosť, osobitný príspevok sa poskytuje tomuto členovi domácnosti

9.1.12. Vznik a zánik nároku na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku

- nárok na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku **vzniká** splnením podmienok pre vznik nároku a uplatnením nároku

- nárok na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi alebo jej časti za mesiac a nárok na poskytnutie osobitného príspevku za mesiac **zaniká** uplynutím troch mesiacov odo dňa, od ktorého mali byť pomoc v hmotnej núdzi alebo osobitný príspevok poskytnuté

Žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi

- nárok na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok sa uplatňuje podaním písomnej žiadosti

- žiadosť o pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok sa podáva na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta trvalého pobytu občana

- nárok na osobitný príspevok sa uplatňuje na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny doručením zmluvy, ktorej obsahom je vznik právneho vzťahu – pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu dohodnutého najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času a dohodnutom príjme najmenej vo výške minimálnej mzdy zodpovedajúcej dohodnutému rozsahu týždenného pracovného času, najviac vo výške dvojnásobku minimálnej mzdy

- na konanie o pomoci v hmotnej núdzi, o osobitnom príspevku, o jednorazovej dávke v hmotnej núdzi sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní okrem § 18 ods. 3, § 33 ods. 2, § 60, § 62 až 68 Správneho poriadku

9.1.13. Osobitný príjemca

- úrad práce, sociálnych vecí a rodiny určí osobitného príjemcu, ak
  - sa doterajším poskytovaním pomoci v hmotnej núdzi nedosiahol účel, na ktorý je určená
  - možno dôvodne predpokladať, že zrejme nedosiahne účel, na ktorý je určená
  - pomoc v hmotnej núdzi je splatná ku dňu smrti príjemcu a členovia domácnosti sú neplnoletí, alebo sú osoby, ktoré nemajú spôsobilosť na právne úkony

- osobitný príjemca je obec, v ktorej má príjemca pomoci v hmotnej núdzi trvalý pobyt, úrad môže určiť za osobitného príjemcu aj inú právnickú alebo fyzickú osobu, ktorá má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu

- osobitný príjemca **zabezpečuje pomoc v hmotnej núdzi v peňažnej forme, vecnej forme alebo kombinovanej forme** a je povinný ich použiť len na prospech členov domácnosti v hmotnej núdzi a na účel, ktorý je určená

- úrad kontroluje plnenie povinností osobitného príjemcu

- ak si osobitný príjemca neplní svoje povinnosti, úrad ho uvoľní z funkcie osobitného príjemcu a určí iného osobitného príjemcu

- úrad uvoľní osobitného príjemcu z funkcie aj vtedy, ak odpadli dôvody na jeho určenie

9.1.14. Zmeny v poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku

- ak sa pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok priznali neprávom, odnímu sa od prvého dňa v mesiaci, v ktorom sa priznali neprávom

- pomoc v hmotnej núdzi sa odníme, zvýši alebo zníži a vyplatí sa vo vyššej sume alebo v nižšej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na pomoc v hmotnej núdzi

- osobitný príspevok sa odníme, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na osobitný príspevok

- ak sa zistí, že pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok neboli priznané, hoci sa priznať mali, vyplácali sa v nižšej sume alebo vo vyššej sume, ako patrili, alebo sa priznali neskôr, nárok na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok sa priznajú v sume ako patrili odo dňa, od ktorého mali byť priznané

- poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku sa zastaví, ak príjemca nevyhovie výzve úradu v určenej lehote preukázať skutočnosti rozhodujúce na ich poskytovanie alebo na ich výšku a bol na tento dôsledok vo výzve písomne upozornený

- úrad rozhodne o obnovení poskytovania pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku od kalendárneho mesiaca, v ktorom príjemca preukáže skutočnosti rozhodujúce na poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku
  - nárok na poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi a nárok na poskytnutie osobitného príspevku zaniká odo dňa zastavenia poskytovania pomoci v hmotnej núdzi a odo dňa zastavenia poskytovania osobitného príspevku, ak v lehote troch mesiacov odo dňa zastavenia ich poskytovania príjemca nepreukáže skutočnosti rozhodujúce na ich poskytovanie.

- ak fyzická osoba spôsobila, že sa jej poskytovala alebo poskytuje pomoc v hmotnej núdzi neprávom, je povinná vrátiť poskytnutú pomoc v hmotnej núdzi alebo jej časť zvýšenú o 10% odo dňa, od ktorého nepatrila vôbec alebo v poskytovanej sume
  - ak fyzická osoba spôsobila, že sa jej poskytoval alebo poskytuje osobitný príspevok neprávom, je povinná vrátiť poskytnutý osobitný príspevok zvýšený o 10 % odo dňa, od ktorého nepatril vôbec

- právo na vrátenie neprávom poskytnutej pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku alebo ich časti zaniká uplynutím troch rokov odo dňa, keď úrad túto skutočnosť zistil, najneskôr uplynutím desiatich rokov od posledného dňa kalendárneho mesiaca, za ktorý sa pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok alebo ich časť poskytli

- úrad môže zrážať neprávom poskytnutú pomoc v hmotnej núdzi a neprávom poskytnutý osobitný príspevok z poskytovanej alebo neskôr priznanej pomoci v hmotnej núdzi a z poskytovaného alebo neskôr priznaného osobitného príspevku

- nárok na vrátenie neprávom poskytnutej pomoci v hmotnej núdzi a neprávom poskytnutého osobitného príspevku alebo na vrátenie ich preplatku nie je predmetom dedičstva

- pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia, okrem výkonu rozhodnutia o pokute podľa osobitného predpisu (§ 88a zákona o priestupkoch)

9.1.15. Povinnosti žiadateľa o pomoc v hmotnej núdzi a žiadateľa o osobitný príspevok a povinnosti príjemcu

- **žiadateľ** o pomoc v hmotnej núdzi a žiadateľ o osobitný príspevok sú povinní
  - preukázať všetky skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok
  - na výzvu úradu predložiť doklady potrebné na rozhodnutie o nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok
  - umožniť overenie skutočností potrebných na posúdenie nároku na pomoc v hmotnej núdzi v mieste svojho pobytu

- **príjemca** je povinný
  - úradu písomne do ôsmich dní zmeny vo všetkých skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok
  - na výzvu úradu preukázať požadovanú skutočnosť v lehote určenej úradom
  - umožniť overenie skutočností potrebných na posúdenie nároku na pomoc v hmotnej núdzi v mieste svojho pobytu
  - úradu doručiť potvrdenie o začiatku a skončení dočasnej pracovnej neschopnosti člena domácnosti do troch pracovných dní odo dňa vystavenia potvrdenia o začiatku alebo o skončení dočasnej pracovnej neschopnosti

- úradu doručiť na účely § 10 potvrdenie o rozsahu odpracovaných hodín v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činností, do troch pracovných dní po ukončení kalendárneho mesiaca, v ktorom sa táto činnosť vykonala

9.2. Riešenie sociálnej núdze - sociálne služby

- sociálne služby predstavujú rôzne činnosti, ktoré sú určené na pomoc ľuďom, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii, nevedia si sami zabezpečiť základné životné potreby alebo potrebujú pomoc z iných vážnych dôvodov

- právna úprava sa nachádza v zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov

- **sociálna služba** je odborná, obslužná alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú **zamerané na**:
  - **prevenciu vzniku, riešenie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie** osoby, rodiny alebo komunity
  - **zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti osoby viesť samostatný život** a na podporu jej začlenenia do spoločnosti
  - zabezpečenie nevyhnutných podmienok na **uspokojovanie základných životných potrieb** osoby
  - **riešenie krízovej sociálnej situácie** osoby a rodiny (t. j. ohrozenia života alebo zdravia osoby a rodiny, ktoré vyžaduje bezodkladné riešenie)
  - **prevenciu sociálneho vylúčenia** osoby a rodiny
  - **zabezpečenie starostlivosti o dieťa** z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa

- **nepriaznivá sociálna situácia je** ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy
  - z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb
    - zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby je zabezpečenie ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a nevyhnutnej základnej osobnej hygieny
  - pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností

- pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku
- pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav
- z dôvodu, že dovŕšila dôchodkový vek
- pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ŤZP
- pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb
  - správaním iných fyzických osôb sa rozumie domáce násilie, rodovo podmienené násilie alebo násilný trestný čin
- pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby
  - zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite je zotrvávanie v priestore vymedzenom bytovým domom, ulicou, mestskou časťou, obcou alebo zotrvávanie v lokalite mimo územia obce bez základnej občianskej vybavenosti
  - koncentrovaná a generačne reprodukovaná chudoba je dlhodobo pretrvávajúca nepriaznivá sociálna situácia skupiny fyzických osôb z dôvodu výskytu viacerých negatívnych javov súčasne, ktorými sú najmä vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti, hmotná núdza, nízka úroveň vzdelanosti, nedostatočné hygienické návyky, nedostupnosť tovarov a služieb a výskyt sociálnopatologických javov s vysokou toleranciou k nim
- z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania

- **krízová sociálna situácia** je ohrozenie života alebo zdravia fyzickej osoby a rodiny, ktoré vyžaduje bezodkladné riešenie sociálnou službou

9.2.1. Formy a rozsah sociálnych služieb

- sociálna služba sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb

- **občan má právo na výber sociálnej služby** a formy jej poskytovania a právo na výber poskytovateľa sociálnej služby

- **druh** sociálnej služby, **forma** sociálnej služby a **rozsah** poskytovania sociálnej služby sa v konkrétnom prípade **určia podľa nepriaznivej sociálnej situácie** alebo **podľa stupňa odkázanosti** osoby na pomoc inej osoby

Forma sociálnej služby

- sociálna služba sa môže poskytovať **ambulantnou**, **terénnou, pobytovou alebo inou formou** podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa osoba zdržiava

- **ambulantná sociálna služba** sa poskytuje osobe, ktorá **dochádza**, je sprevádzaná alebo je dopravovaná do miesta poskytovania sociálnej služby
  - miestom poskytovania ambulantnej sociálnej služby môže byť aj zariadenie
  - pri ambulantnej sociálnej službe sa neposkytuje pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva

- **terénna forma sociálnej služby** sa poskytuje **osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí** alebo **jej domácom prostredí**
  - možno ju poskytovať aj prostredníctvom terénnych programov, ktorých cieľom je predchádzať sociálnemu vylúčeniu osoby, rodiny a komunity, ktoré sú v nepriaznivej sociálnej situácii

- **pobytová sociálna služba** sa poskytuje, ak súčasťou sociálnej služby je **ubytovanie**, a to buď ako **celoročná** alebo ako **týždenná** sociálna služba
  - maloletému dieťaťu možno pobytovú sociálnu službu poskytnúť len s písomným súhlasom zákonného zástupcu, osobe pozbavenej spôsobilosti na právne úkony len s písomným súhlasom osoby, ktorú súd ustanovil za opatrovníka

- **poskytovanie terénnej formy** sociálnej služby **alebo ambulantnej** sociálnej služby **má prednosť pred pobytovou** sociálnou službou
  - ak však terénna forma sociálnej služby alebo ambulantná sociálna služba nie je vhodná, účelná alebo dostatočne nerieši nepriaznivú sociálnu situáciu osoby, poskytuje sa pobytová sociálna služba
  - pri pobytovej sociálnej službe má prednosť týždenná pred celoročnou

- sociálnu službu možno poskytovať aj **inou formou,** najmä telefonicky alebo s použitím telekomunikačných technológií, **ak je to účelné**

Poskytovanie sociálnych služieb

- poskytovateľ sociálnej služby je povinný vykonávať odborné činnosti, obslužné činnosti a ďalšie činnosti, zabezpečovať vykonávanie týchto činností

alebo utvárať podmienky na ich vykonávanie v rozsahu ustanovenom zákonom, pre druh sociálnej služby, ktorý poskytuje

Odborné činnosti

- odborné činnosti sú najmä
  - sociálne poradenstvo
    - sociálne poradenstvo je odborná činnosť zameraná na pomoc fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii
    - sociálne poradenstvo sa vykonáva na úrovni základného sociálneho poradenstva a špecializovaného sociálneho poradenstva
      - základné sociálne poradenstvo je posúdenie povahy problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci
        - základné sociálne poradenstvo je súčasťou každej sociálnej služby poskytovanej podľa zákona o sociálnych službách
      - špecializované sociálne poradenstvo je zistenie príčin vzniku, charakteru a rozsahu problémov fyzickej osoby, rodiny alebo komunity a poskytnutie im konkrétnej odbornej pomoci
  - pomoc pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 v rozsahu podľa prílohy č. 4 zákona o sociálnych službách
  - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
    - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov je odborná činnosť, ktorá sa vykonáva so súhlasom plnoletej fyzickej osoby a je zameraná najmä na poradenstvo pri vybavovaní úradných záležitostí, pomoc pri vybavovaní osobných dokladov, pri spisovaní a podávaní písomných podaní, vypisovaní tlačív, pri písomnej komunikácii v úradnom styku a vybavovaní iných vecí v záujme fyzickej osoby
  - sociálna rehabilitácia
    - sociálna rehabilitácia je odborná činnosť na podporu samostatnosti, nezávislosti, sebestačnosti fyzickej osoby rozvojom a nácvikom zručností alebo aktivizovaním schopností a posilňovaním návykov pri sebaobsluhe, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách s maximálnym využitím prirodzených zdrojov v rodine a komunite
    - ak je fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, sociálna rehabilitácia je najmä nácvik používania pomôcky, nácvik prác v domácnosti, nácvik priestorovej orientácie a samostatného pohybu, výučba písania a čítania Braillovho písma, nácvik zrakového vnímania a sociálna komunikácia

- ošetrovateľská starostlivosť v zariadení
- rozvoj pracovných zručností
  - rozvoj pracovných zručností je odborná činnosť na osvojenie pracovných návykov a zručností fyzickej osoby pri vykonávaní pracovných aktivít pod odborným vedením na účel obnovy, udržania alebo rozvoja jej fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností a jej začlenenia do spoločnosti
- tlmočenie
- sprostredkovanie
  - tlmočenia
  - osobnej asistencie
- pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností
- výchova
- preventívna aktivita
  - preventívna aktivita je odborná činnosť zameraná na predchádzanie rizikovému správaniu fyzickej osoby, rodiny alebo komunity a na predchádzanie rizikovým situáciám a na ich prekonanie alebo riešenie
- pomoc pri pracovnom uplatnení
- pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy a školského zariadenia
- stimulácia komplexného vývinu dieťaťa so zdravotným postihnutím
  - stimulácia komplexného vývinu dieťaťa so zdravotným postihnutím je odborná činnosť, ktorej obsahom je
    - podpora všestranného rozvoja dieťaťa so zdravotným postihnutím v súlade s jeho individuálnymi potrebami a schopnosťami, najmä
      - psychomotorického vývinu,
      - komunikácie,
      - zručností a kompetencií,
      - adaptácie na okolité prostredie,
      - interakcie s okolitým prostredím,
    - posilnenie schopností členov rodiny dieťaťa so zdravotným postihnutím v oblasti
      - starostlivosti o toto dieťa,
      - podpory všestranného rozvoja tohto dieťaťa prostredníctvom učenia sa v jeho prirodzenom prostredí
- pomoc pri prevádzke domácnosti, pomoc pri hospodárení s peniazmi, podpora pri organizovaní času, podpora pri zapojení sa do spoločenského a pracovného života, podpora rozvoja osobných záujmov, predchádzanie a riešenie krízových situácií a podpora spoločensky primeraného správania v rámci podpory samostatného bývania

- bežné úkony starostlivosti o dieťa v rozsahu podľa prílohy č. 4 zákona o sociálnych službách

Obslužné činnosti

- obslužné činnosti sú ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie, údržba bielizne a šatstva a poskytovanie vecných plnení spojených s poskytovaním ambulantnej sociálnej služby v spoločných priestoroch
  - ubytovanie je poskytovanie bývania v obytnej miestnosti alebo v jej časti s príslušenstvom, užívanie spoločných priestorov a poskytovanie vecných plnení spojených s ubytovaním alebo poskytnutie prístrešia na účel prenocovania
  - stravovanie je poskytovanie stravy v súlade so zásadami zdravej výživy a s prihliadnutím na vek a zdravotný stav fyzických osôb podľa stravných jednotiek
    - za stravnú jednotku sa považujú náklady na suroviny
    - za celkovú hodnotu stravy sa považujú náklady na suroviny a režijné náklady na prípravu stravy
    - pri poskytovaní sociálnej služby v zariadení s celoročnou pobytovou sociálnou službou alebo týždennou pobytovou sociálnou službou s poskytovaním stravovania je poskytovateľ sociálnej služby povinný poskytovať celodenné stravovanie, za ktoré sa považujú raňajky, obed, večera a dve vedľajšie jedlá
      - pri diabetickej diéte, pri bielkovinovej diéte a pri výživnej diéte tri vedľajšie jedlá
    - prijímateľ sociálnej služby v zariadení s celoročnou pobytovou sociálnou službou alebo týždennou pobytovou sociálnou službou s poskytovaním stravovania je povinný odobrať v rámci tejto sociálnej služby aspoň dve jedlá denne, z ktorých jedno musí byť obed alebo večera
    - pri poskytovaní sociálnej služby v zariadení s ambulantnou sociálnou službou s poskytovaním stravovania je poskytovateľ sociálnej služby povinný poskytovať stravovanie, ktoré zahŕňa raňajky, desiatu, obed a olovrant
      - prijímateľ sociálnej služby v zariadení s ambulantnou sociálnou službou s poskytovaním stravovania je povinný odobrať v rámci tejto sociálnej služby aspoň jedno jedlo denne

Ďalšie činnosti

- ďalšie činnosti sú

- utváranie podmienok na
  - prípravu stravy, výdaj stravy a výdaj potravín
  - vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny
  - poskytovanie nevyhnutného ošatenia a obuvi
  - upratovanie
  - pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
  - úschovu cenných vecí
  - vzdelávanie
    - ide o utváranie podmienok na vzdelávanie prijímateľa sociálnej služby podľa zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov
  - záujmovú činnosť
    - kultúrna činnosť, spoločenská činnosť, športová činnosť a rekreačná činnosť, ktoré sú zamerané na rozvoj schopností a zručností prijímateľa sociálnej služby
- poskytovanie
  - osobného vybavenia
    - ide o šatstvo, obuv, hygienické potreby, školské potreby a iné veci osobnej potreby
    - osobné vybavenie sa poskytuje fyzickej osobe, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba, ak táto fyzická osoba si osobné vybavenie nemôže zabezpečiť sama
  - nevyhnutného ošatenia a obuvi
    - poskytuje sa fyzickej osobe, ktorá si nevie alebo nemôže zabezpečiť nevyhnutné ošatenie a obuv v rozsahu potrebnom na zachovanie ľudskej dôstojnosti
    - za nevyhnutné ošatenie a obuv sa považuje aj použité ošatenie a obuv
  - prepravy
- donáška stravy
- požičiavanie pomôcok
- zabezpečenie záujmovej činnosti

9.2.2. Druhy sociálnych služieb

- rozlišujeme nasledujúce druhy sociálnych služieb:
  - sociálne služby krízovej intervencie
  - sociálne služby na podporu rodiny s deťmi
  - sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažké-

ho zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku
  - sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií
  - podporné služby

- druh sociálnej služby, forma sociálnej služby a rozsah poskytovania sociálnej služby sa určia podľa nepriaznivej sociálnej situácie
  - pri sociálnej služby poskytovanej v zariadení pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a opatrovateľskej služby sa druh sociálnej služby, forma sociálnej služby a rozsah poskytovania sociálnej služby sa určia aj podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby

Sociálne služby krízovej intervencie

- sociálne služby krízovej intervencie sa poskytujú na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby
  - z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb
  - pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností
  - pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav
  - pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb
  - pre zotrvávanie v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby

- sociálne služby krízovej intervencie sa poskytujú pre fyzické osoby na riešenie rôznych nepriaznivých situácií (napr. ubytovanie, strava, základné ošatenie a obuv a základná osobná hygiena, domáce násilie, bývanie v osade), sociálnymi službami krízovej intervencie sú:

  - **terénna sociálna služba krízovej intervencie**
    - terénna sociálna služba krízovej intervencie sa poskytuje fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a), b), d), g) až i) zákona
    - jej obsahom je činnosť zameraná na vyhľadávanie takýchto fyzických osôb, odborné činnosti, obslužné činnosti a ďalšie činnosti zamerané najmä na vykonávanie preventívnej aktivity, poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnej rehabilitácie, pomoci pri uplatňovaní práv a prá-

vom chránených záujmov a utváranie podmienok na výdaj stravy alebo výdaj potravín

- **poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach**, ktorými sú:
  - **nízkoprahové denné centrum**
    - v nízkoprahovom dennom centre sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a), b), h) a i) zákona počas dňa
      - poskytuje
        - sociálne poradenstvo
        - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
      - utvárajú podmienky na
        - prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín
      - vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny
  - **integračné centrum**
    - v integračnom centre sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a), d) a i) zákona
      - poskytuje
        - sociálne poradenstvo
        - sociálna rehabilitácia
      - utvárajú podmienky na
        - rozvoj pracovných zručností
        - pomoc pri pracovnom uplatnení
        - záujmovú činnosť
  - **komunitné centrum**
    - v komunitnom centre sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. h) zákona
      - poskytuje
        - základné sociálne poradenstvo
        - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
        - pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy a školského zariadenia
      - vykonáva preventívna aktivita
      - zabezpečuje záujmová činnosť
  - **nocľaháreň**
    - v nocľahárni sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a) a i) zákona, ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať,
      - poskytuje
        - ubytovanie poskytnutím prístrešia na účel prenocovania

        - sociálne poradenstvo
        - nevyhnutné ošatenie a obuv
    - utvárajú podmienky na
        - prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín
        - vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny
- **útulok**
    - v útulku sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a) a i) zákona, ktorá nemá zabezpečené ubytovanie alebo nemôže doterajšie bývanie užívať,
        - poskytuje
            - ubytovanie na určitý čas
            - sociálne poradenstvo
            - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
            - nevyhnutné ošatenie a obuv
        - zabezpečuje
            - rozvoj pracovných zručností
            - pomoc pri pracovnom uplatnení
        - utvárajú podmienky na
            - prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín
            - vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny
            - upratovanie
            - pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
            - záujmovú činnosť
- **domov na polceste**
    - v domove na polceste sa poskytuje sociálna služba na určitý čas fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. a) a i) zákona, ktorá nemá zabezpečené ubytovanie po skončení poskytovania sociálnej služby v inom zariadení, po skončení náhradnej starostlivosti alebo po skončení ochrannej výchovy
    - v domove na polceste sa
        - poskytuje
            - ubytovanie na určitý čas
            - sociálne poradenstvo
            - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
        - zabezpečuje
            - rozvoj pracovných zručností
            - pomoc pri pracovnom uplatnení
        - utvárajú podmienky na
            - prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín
            - vykonávanie základnej osobnej hygieny

            - upratovanie
            - pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
            - záujmovú činnosť
    - zariadenie núdzového bývania
        - v zariadení núdzového bývania sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. g) zákona
            - poskytuje
                - ubytovanie na určitý čas
                - sociálne poradenstvo
                - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
            - utvárajú podmienky na
                - prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín,
                - vykonávanie nevyhnutnej základnej osobnej hygieny
                - upratovanie
                - pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
                - záujmovú činnosť

- nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu
    - nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu sa poskytuje fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2 ods. 2 písm. b) zákona a jej rodine
    - v rámci nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu sa
        - poskytuje
            - sociálne poradenstvo
            - sociálna rehabilitácia
            - preventívna aktivita
        - zabezpečuje
            - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
            - pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školy a školského zariadenia
            - záujmová činnosť

- sociálne služby krízovej intervencie môžu mať nízkoprahový charakter
    - za sociálnu službu, ktorá má nízkoprahový charakter, sa považuje sociálna služba, ktorá je pre fyzickú osobu ľahko dostupná najmä vzhľadom na miesto, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava, a na výšku úhrady za sociálnu službu
        - sociálna služba sa poskytuje anonymne bez preukazovania identity tejto fyzickej osoby dokladom totožnosti a bez ohľadu na prejavy požitia návykovej látky

    - cieľom sociálnej služby s nízkoprahovým charakterom je uľahčiť fyzickej osobe kontakt so sociálnym prostredím, prístup k sociálnym službám alebo k podpore a pomoci, a tým podporiť jej začlenenie do spoločnosti

Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

- rodičia niekedy z vážnych dôvodov nedokážu sami zabezpečiť starostlivosť o svoje deti a potrebujú pri riešení svojej sociálnej situácie pomoc

- medzi **sociálne služby na podporu rodiny s deťmi** zaraďujeme:
  - **pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa**
    - pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa sa poskytuje, ak rodič dieťaťa alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, nemôže zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa sama alebo s pomocou rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí
    - v rámci pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa sa
      - poskytujú
        - bežné úkony starostlivosti o dieťa
        - pomoc pri príprave na školské vyučovanie
        - výchova
      - zabezpečuje záujmová činnosť
    - za dôvody, pre ktoré nemôže rodič dieťaťa alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa sama alebo s pomocou rodiny, sa považujú najmä
      - choroba, úraz alebo kúpeľná liečba rodiča alebo fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, alebo úmrtie jedného z rodičov
      - pôrod matky dieťaťa alebo ženy, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu
      - narodenie najmenej troch detí súčasne alebo narodenie dvoch detí alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov, a to až do troch rokov veku najmladších detí
    - pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa sa poskytuje terénnou formou sociálnej služby

- **službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života**
  - služba na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života sa poskytuje rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, v čase
    - prípravy na trh práce alebo v čase vykonávania aktivít spojených so vstupom alebo s návratom na trh práce, poskytovaním starostlivosti o maloleté dieťa
    - prípravy na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole alebo v čase vykonávania zárobkovej činnosti, poskytovaním starostlivosti o dieťa do troch rokov veku alebo do šiestich rokov veku, ak je dieťaťom s nepriaznivým zdravotným stavom
  - v rámci služby na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života sa
    - poskytujú
      - bežné úkony starostlivosti o dieťa
      - pomoc pri príprave na školské vyučovanie
      - výchova, ak nejde o službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine
    - zabezpečuje záujmová činnosť
  - služba na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života, ak ide o dieťa do troch rokov veku alebo do šiestich rokov veku, ak je dieťaťom s nepriaznivým zdravotným stavom, sa poskytuje
    - do 31. augusta bezprostredne nasledujúceho po dovŕšení troch rokov veku dieťaťa alebo šiestich rokov veku dieťaťa, ak je dieťaťom s nepriaznivým zdravotným stavom,
    - jedným opatrovateľom detí najviac štyrom deťom; to neplatí, ak ide o súrodencov
  - službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života možno poskytovať formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine, ak
    - sa poskytuje starostlivosť o dieťa vo veku do začatia plnenia povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole,
    - ju poskytuje fyzická osoba ako sústavnú činnosť prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť a za odplatu
  - službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine možno poskytovať najviac štyrom deťom súčasne; do počtu detí sa započítava aj dieťa, ktoré má fyzická osoba, ktorá poskytuje starostlivosť v detskej skupine, v osobnej starostlivosti

- **službu na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa**
  - v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa poskytuje služba na podporu zosúlaďovania rodinného života a pracovného života poskytovaním starostlivosti o dieťa do troch rokov veku, ak sa rodič alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, pripravuje na povolanie štúdiom na strednej škole alebo na vysokej škole, pripravuje na trh práce alebo vykonáva aktivity spojené so vstupom alebo s návratom na trh práce alebo vykonáva zárobkovú činnosť
  - v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa poskytuje starostlivosť o dieťa do troch rokov veku aj rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, ak
    - nemôže z dôvodov uvedených pri pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa sama alebo s pomocou rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí
    - voľné miesto nemožno obsadiť dieťaťom rodiča alebo fyzickej osoby, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu
  - v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa poskytujú
    - bežné úkony starostlivosti o dieťa
    - stravovanie
    - výchova
  - v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa sa sociálna služba poskytuje do 31. augusta bezprostredne nasledujúceho po dovŕšení troch rokov veku dieťaťa

- **poskytovanie sociálnej služby v zariadení dočasnej starostlivosti o deti**
  - v zariadení dočasnej starostlivosti o deti sa poskytuje pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa, ak rodič dieťaťa alebo fyzická osoba, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu, nemôže z vážnych dôvodov zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa sama alebo s pomocou rodiny a nie sú ďalšie dôvody, pre ktoré je potrebné v záujme dieťaťa postupovať zákona o sociálnoprávnej ochrane detí
  - v zariadení dočasnej starostlivosti o deti sa

- □ poskytujú
  - bežné úkony starostlivosti o dieťa
  - sociálne poradenstvo
  - ubytovanie na určitý čas
  - stravovanie
  - upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva
  - pomoc pri príprave na školské vyučovanie
  - výchova
- □ zabezpečuje záujmová činnosť
- ■ za vážne sa považujú dôvody uvedené pri pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa, ako aj vzatie do väzby alebo nástup do výkonu trestu odňatia slobody

○ **služba včasnej intervencie**

- ■ je určená pre dieťa so zdravotným postihnutím do sedem rokov veku a pre jeho rodinu, nakoľko bez potrebnej pomoci môže dochádzať k ohrozeniu komplexného vývoja dieťaťa a súčasne k riziku sociálneho vylúčenia dieťaťa a jeho rodiny
- ■ v rámci služby včasnej intervencie sa
  - □ poskytuje
    - špecializované sociálne poradenstvo
    - sociálna rehabilitácia
  - □ vykonáva
    - stimulácia komplexného vývinu dieťaťa so zdravotným postihnutím
    - preventívna aktivita
- ■ cieľom týchto odborných činností je v súlade s holistickým prístupom zabezpečiť optimálny vývoj dieťaťa so zdravotným postihnutím
- ■ službu včasnej intervencie možno poskytovať ambulantne alebo terénnou formou, napr. priamo v domácnosti, v ktorej žije dieťa so zdravotným postihnutím

Sociálne služby pre ľudí s nepriaznivým zdravotným stavom a dôchodcov

● v prípade sociálnych služieb pre ľudí s nepriaznivým zdravotným stavom a dôchodcov môže ísť o nasledujúce sociálne služby:
- ○ zariadenie sociálnych služieb
- ○ opatrovateľská služba
- ○ prepravná služba
- ○ sprievodcovská a predčitateľská služba

- sprostredkovanie tlmočníckej služby a osobnej asistencie
- požičiavania pomôcok

- **zariadenia sociálnych služieb** sú určené pre:
  - fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia
  - fyzické osoby s vymedzeným druhom zdravotného postihnutia a
  - fyzické osoby vyššieho veku
  - niektoré typy zariadení sú určené len pre klientov s vysokým stupňom odkázanosti na pomoc inej osoby (minimálne V. stupeň), pri iných postačuje, ak klient dosiahne niektorý z nižších stupňov odkázanosti (II. - VI. stupeň)
  - niektoré zariadenia sú určené pre okruh fyzických osôb s taxatívne určenými zdravotnými postihnutiami (osoby nevidiace alebo prakticky nevidiace, slabozraké, nepočujúce alebo osoby s ťažkou obojstrannou nedoslýchavosťou)
  - výnimkou je zariadenie pre seniorov (predtým nazývané ako domov dôchodcov), kedy nemusí fyzická osoba pre prijatie do tohto zariadenia automaticky spĺňať podmienku odkázanosti na pomoc inej osoby či vymedzeného zdravotného postihnutia
    - ide o klientov v dôchodkovom veku, ktorí požiadali o uvedenú sociálnu službu z iných vážnych dôvodov, tieto však nie sú v zákone taxatívne upravené

- **zariadeniami sociálnych služieb** sú:
  - zariadenie podporovaného bývania
    - v zariadení podporovaného bývania sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe od 16. roku veku do dovŕšenia dôchodkového veku, ak je táto fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 zákona a na dohľad, pod ktorým je schopná viesť samostatný život
    - ak fyzická osoba dovŕši dôchodkový vek počas poskytovania sociálnej služby v zariadení podporovaného bývania, táto sociálna služba sa jej poskytuje aj naďalej
    - v zariadení podporovaného bývania sa okrem dohľadu
      - poskytuje
        - ubytovanie
        - sociálne poradenstvo
        - pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov
      - utvárajú podmienky na
        - prípravu stravy
        - upratovanie

        - pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
    - □ vykonáva sociálna rehabilitácia

- ○ **zariadenie pre seniorov**
  - ■ v zariadení pre seniorov sa poskytuje sociálna služba
    - □ fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 zákona, alebo
    - □ fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov.
  - ■ v zariadení pre seniorov sa
    - □ poskytuje
      - pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby
      - sociálne poradenstvo
      - sociálna rehabilitácia
      - ubytovanie
      - stravovanie
      - upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva
      - osobné vybavenie
    - □ utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí
    - □ zabezpečuje záujmová činnosť
  - ■ v zariadení pre seniorov sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť

- ○ **zariadenie opatrovateľskej služby**
  - ■ v zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 zákona, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu
  - ■ v zariadení opatrovateľskej služby sa
    - □ poskytuje
      - pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby
      - sociálne poradenstvo
      - sociálna rehabilitácia
      - ubytovanie
      - stravovanie
      - upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva
    - □ utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí

- ○ **rehabilitačné stredisko**
  - ■ v rehabilitačnom stredisku sa poskytuje sociálna služba fyzickej oso-

be, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 zákona, fyzickej osobe, ktorá je slabozraká a fyzickej osobe, ktorá je nepočujúca alebo ktorá má ťažkú obojstrannú nedoslýchavosť
- v rehabilitačnom stredisku sa poskytuje
  - sociálna rehabilitácia
  - sociálne poradenstvo
  - pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby
  - ubytovanie
  - stravovanie
  - pranie, upratovanie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva
- ak sa poskytuje v rehabilitačnom stredisku ambulantná sociálna služba, zariadenie nie je povinné poskytovať stravovanie, ubytovanie, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva
- ak sa poskytuje pobytová sociálna služba v rehabilitačnom stredisku, možno ju poskytovať len na určitý čas, najdlhšie na tri mesiace; túto lehotu možno predĺžiť len raz, najviac o tri mesiace

- **domov sociálnych služieb**
  - v domove sociálnych služieb sa poskytuje sociálna služba týždennou pobytovou sociálnou službou alebo ambulantnou sociálnou službou fyzickej osobe do dovŕšenia dôchodkového veku, ak je táto fyzická osoba
    - odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 zákona, alebo
    - nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3 zákona
  - v domove sociálnych služieb sa
    - poskytuje
      - pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby
      - sociálne poradenstvo
      - sociálna rehabilitácia
      - ubytovanie
      - stravovanie
      - upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva
      - osobné vybavenie
    - zabezpečuje
      - rozvoj pracovných zručností
      - pomoc pri pracovnom uplatnení
      - záujmová činnosť
    - utvárajú podmienky na
      - vzdelávanie

        - úschovu cenných vecí
    - ak sa v domove sociálnych služieb poskytuje sociálna služba deťom, poskytuje sa im výchova

- **špecializované zariadenie**
    - v špecializovanom zariadení sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 zákona a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa
    - v špecializovanom zariadení sa
        - poskytuje
            - pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby
            - sociálne poradenstvo
            - sociálna rehabilitácia
            - ubytovanie
            - stravovanie
            - upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva
            - osobné vybavenie
        - zabezpečuje
            - rozvoj pracovných zručností
            - pomoc pri pracovnom uplatnení
            - záujmová činnosť
        - utvárajú podmienky na
            - vzdelávanie
            - úschovu cenných vecí
        - ak sa v špecializovanom zariadení poskytuje sociálna služba deťom, poskytuje sa im výchova

- **denný stacionár**
    - v dennom stacionári sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby ak jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3 zákona a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa
    - v dennom stacionári sa
        - poskytuje
            - pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby
            - sociálne poradenstvo

        - sociálna rehabilitácia
        - stravovanie
    - □ zabezpečuje
        - rozvoj pracovných zručností
        - záujmová činnosť
    - ■ ak sa v dennom stacionári poskytuje sociálna služba deťom, poskytuje sa im výchova
    - ■ v dennom stacionári sa poskytuje sociálne poradenstvo aj rodine alebo inej fyzickej osobe, ktorá zabezpečuje pomoc fyzickej osobe v domácom prostredí, na účel spolupráce pri sociálnej rehabilitácii

- **opatrovateľská služba** predstavuje obligatórnu terénnu sociálnu službu, ktorá sa poskytuje osobám odkázaným na pomoc inej osoby, ktorej odkázanosť musí dosahovať minimálne II. stupeň
    - ○ odkázanosť posudzuje príslušný lekár obce v rámci lekárskej posudkovej činnosti - sociálny pracovník obce následne posudzuje odkázanosť na úkony sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť a úkony pri uskutočňovaní základných sociálnych aktivít
    - ○ rozsah pomoci v týchto oblastiach stanovuje v hodinách
    - ○ opatrovateľskú službu nemožno poskytovať v určitých prípadoch (napr. pri poberaní peňažného príspevku na osobnú asistenciu)
        - ■ súbeh opatrovateľskej služby je možný s peňažným príspevkom na opatrovanie

- **prepravná služba** sa poskytuje osobám s ŤZP, ktoré sú odkázané na individuálnu prepravu a osobám s nepriaznivým zdravotným stavom ovplyvňujúcim ich mobilitu a orientáciu
    - ○ prepravnú službu môžu využívať aj osoby, ktoré majú problémy s mobilitou len krátkodobo (napr. pri fraktúre dolnej končatiny)
    - ○ odkázanosť na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom sa preukazuje len posudkom vydaným príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny na účely kompenzácie sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

- **sprievodcovská a predčitateľská služba** predstavuje sprievod sa poskytuje na lekárske vyšetrenie, vybavenie úradných záležitosti, do školy, zo školy, do zamestnania, zo zamestnania a na záujmovú činnosť
    - ○ predčítanie možno poskytnúť napr. pri vybavovaní úradných záležitosti, úradnej a osobnej korešpondencie a pri nakupovaní. príslušné zdravotné postihnutie sa preukazuje len potvrdením zdravotníckeho zariadenia

- aby nedochádzalo k duplicitnému poskytovaniu pomoci, nie je možné túto sociálnu službu poskytovať, ak sa osobe poskytuje opatrovateľská služba a v rámci nej aj sprievod a predčítanie alebo peňažný príspevok na osobnú asistenciu

- **sprostredkovanie tlmočníckej služby a osobnej asistencie**
  - obe tieto sociálne služby, aj keď sa poskytujú rozdielnym cieľovým skupinám, je možné poskytovať aj prostredníctvom agentúr špecializujúcich sa výlučne na uvedené činnosti
  - sprostredkovanie tlmočníckej služby sa poskytuje osobám odkázaným na tlmočenie
  - sprostredkovanie osobnej asistencie je určené fyzickým osobám s ŤZP, ktoré sú odkázané na osobnú asistenciu
    - nie je pritom rozhodujúce, či sa im poskytuje aj peňažný príspevok na tento účel
  - obsahom oboch uvedených sociálnych služieb je pomoc pri vykonávaní administratívnych úkonov, najmä pri príprave návrhov zmlúv medzi fyzickou osobou s ŤZP a poskytovateľom tlmočníckej služby alebo osobným asistentom, pri vyhľadávaní tlmočníkov a osobných asistentov a vedenie ich databázy, pomoc pri spracúvaní výkazov, pri vyplácaní odmeny osobnému asistentovi, ďalej vzdelávanie fyzických osôb s ŤZP, tlmočníkov a osobných asistentov a samozrejme aj poskytovanie základného sociálneho poradenstva
  - agentúry môžu poskytovať odkázaným osobám aj pomoc pri riešení konfliktov, ktoré majú s tlmočníkmi alebo osobnými asistentmi, ak tieto problémy priamo súvisia s uzatvorenou zmluvou

- **požičiavanie pomôcok**
  - okruh osôb oprávnených k uvedenému druhu sociálnej pomoci je vymedzený pomerne široko - ide o osoby s nepriaznivým zdravotným stavom vedúcim k odkázanosti na pomôcku na určitú prechodnú dobu
  - ďalšie podmienky sa podrobne neupravujú, aby si poskytovatelia mohli sami vybrať spôsob, ktorý bude vyhovovať potrebám klientov, regiónu aj im samotným
  - fyzická osoba s ŤZP preukazuje odkázanosť na túto službu posudkom podľa zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií

- telekomunikačné technológie majú svoje uplatnenie aj v oblasti sociálnych služieb, kde sa prostredníctvom nich poskytuje poradenstvo alebo môže byť privolaná potrebná pomoc

- medzi sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií patrí:
  - **monitorovanie a signalizácia potreby pomoci**
    - komunikácia prostredníctvom signalizačného zariadenia alebo audiovizuálneho zariadenia napojeného na centrálny dispečing, napr. náramok signalizujúci potrebu pomoci
  - **krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií**
    - sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je v krízovej sociálnej situácii, alebo v inej obtiažnej životnej situácii, ktorú nemôže riešiť vlastnými silami a zabezpečuje sa najmä poskytnutím sociálneho poradenstva - napr. telefónna linka dôvery alebo cez email

Podporné služby

- **odľahčovacia služba**
  - je určená len fyzickým osobám – opatrovateľom, ktorí zabezpečujú opateru v rámci peňažného príspevku na opatrovanie
  - v čase, keď je rodinným opatrovateľom poskytovaná odľahčovacia intervencia, opatrovanej osobe sa poskytuje iná sociálna služba (napr. opatrovateľská služba)
  - počas týchto dní si môže opatrovateľ realizovať svoj program a plány (dovolenka, vybavenie osobných záležitostí, stretnutie s priateľmi)
  - takéto „voľno“ sa poskytuje sumárne na 30 dní v rámci jedného kalendárneho roka, pričom môže byť čerpané aj prerušovane po jednotlivých dňoch, nie však po hodinách
  - počas poskytovania odľahčovacej služby sa opatrovateľovi naďalej poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie v plnej výške
  - pomoc opatrovanej osobe môže byť zabezpečovaná priamo v jeho domácnosti (opatrovateľskou službou), v dennom stacionári alebo v pobytovom zariadení

- **pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností**
  - spočíva najmä v poskytovaní alebo sprostredkovaní sociálneho a iného odborného poradenstva súdom ustanovenému opatrovníkovi, fyzickej osobe,

ktorá má záujem stať sa opatrovníkom a fyzickej osobe, ktorá si nedokáže chrániť svoje práva a záujmy
  - obsahom tejto služby je napr. poskytnutie pomoci pred začatím konania o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti na právne úkony, pri spisovaní návrhov na súd na vrátenie spôsobilosti na právne úkony, zastupovanie v takýchto konaniach, ale aj vyhľadávanie a vzdelávanie vhodných opatrovníkov

- **denné centrum**
  - ide o bývalé kluby dôchodcov, s tým, že okrem ľudí vo vyššom veku a s nepriaznivým zdravotným stavom alebo s ŤZP, môžu tieto centrá navštevovať aj rodičia s deťmi alebo priamo starí rodičia s vnúčatami
  - denné centrá zabezpečujú nielen záujmovú činnosť, ale poskytujú aj sociálne poradenstvo

- **podpora samostatného bývania**
  - rámci tejto sociálnej služby je možné fyzickým osobám nachádzajúcim sa v rôznych nepriaznivých situáciách poskytovať rôzne druhy pomoci priamo v ich prirodzenom prostredí (napr. v byte)
  - ide napr. o pomoc pri vedení domácnosti, pri hospodárení s finančnými prostriedkami, pri platení účtov, pri nadväzovaní kontaktov, ďalej sa poskytuje sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov a vykonávať preventívna aktivita a sociálna rehabilitácia

- **jedáleň, práčovňa, stredisko osobnej hygieny**
  - poskytujú sa rovnakému okruhu cieľových skupín, ktorými sú osoby s ŤZP alebo nepriaznivým zdravotným stavom, osoby vyššieho veku a osoby, ktoré nemajú zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb

9.2.3. Posudková činnosť na účely poskytovania sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a opatrovateľskej služby

- posudková činnosť na účely poskytovania sociálnej služby je zdravotná posudková činnosť a sociálna posudková činnosť

- posudkovou činnosťou sa zisťuje odkázanosť fyzickej osoby s ŤZP alebo fy-

zickej osoby s nepriaznivým zdravotným stavom na sociálnu službu v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a na opatrovateľskú službu

Zdravotná posudková činnosť

- zdravotná posudková činnosť na účely posúdenia odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby je hodnotenie a posudzovanie zdravotného stavu fyzickej osoby a zmien zdravotného stavu fyzickej osoby, ktoré vykonáva zdravotnícky pracovník, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady na základe zmluvy s obcou alebo vyšším územným celkom

- posudzujúci zdravotnícky pracovník pri výkone zdravotnej posudkovej činnosti vychádza z lekárskeho nálezu, posudku, správy o priebehu a vývoji choroby a zdravotného postihnutia alebo výpisu zo zdravotnej dokumentácie nie staršieho ako šesť mesiacov, ktoré predložila fyzická osoba, ktorá žiada o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu

- na základe výsledkov posúdenia vypracuje posudzujúci zdravotnícky pracovník zdravotný posudok, ktorý obsahuje stupeň odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby a termín opätovného posúdenia zdravotného stavu fyzickej osoby

- odkázanosť fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby na účely poskytnutia sociálnej služby sa posudzuje podľa prílohy č. 3 zákona

- odkázanosť fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3 zákona sa neposudzuje u fyzickej osoby, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov žiada z iných vážnych dôvodov

Sociálna posudková činnosť

- sociálna posudková činnosť na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu je posudzovanie
  - individuálnych predpokladov fyzickej osoby
  - rodinného prostredia fyzickej osoby
  - prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby do spoločnosti, a
  - odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch podľa prílohy č. 3 a prílohy č. 4 časti II a III zákona

- výsledkom sociálnej posudkovej činnosti je sociálny posudok, ktorý obsahuje zoznam úkonov sebaobsluhy podľa prílohy č. 3 zákona, zoznam úkonov starostlivosti o svoju domácnosť a zoznam základných sociálnych aktivít podľa prílohy č. 4 zákona, pri ktorých je fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby v porovnaní s fyzickou osobou rovnakého veku a pohlavia bez zdravotného postihnutia alebo nepriaznivého zdravotného stavu

- sociálnu posudkovú činnosť na účely posudzovania odkázanosti na sociálnu službu vykonáva sociálny pracovník obce alebo vyššieho územného celku alebo na základe poverenia obce alebo vyššieho územného celku sociálny pracovník právnickej osoby zriadenej obcou alebo založenej obcou, alebo zriadenej vyšším územným celkom, alebo založenej vyšším územným celkom
    - sociálnu posudkovú činnosť môže obec alebo vyšší územný celok zabezpečiť aj fyzickou osobou oprávnenou na výkon samostatnej praxe sociálneho pracovníka na základe zmluvy s obcou alebo vyšším územným celkom

- posudzovanie individuálnych predpokladov fyzickej osoby zahŕňa najmä hodnotenie jej schopností a úsilia riešiť svoju nepriaznivú sociálnu situáciu vlastným pričinením

- posudzovanie rodinného prostredia fyzickej osoby zahŕňa najmä hodnotenie schopností a rozsahu pomoci, ktorú jej poskytuje rodina

- za rodinu na účely posudzovania rodinného prostredia fyzickej osoby sa považuje jej manžel alebo manželka, rodičia a deti

- posudzovanie prostredia, ktoré ovplyvňuje začlenenie fyzickej osoby do spoločnosti, zahŕňa najmä hodnotenie podmienok bývania vrátane dostupnosti verejných služieb a prístupnosti stavieb občianskeho vybavenia

- sociálna posudková činnosť sa vykonáva za účasti fyzickej osoby, ktorá požiada o poskytnutie sociálnej služby, v jej rodinnom prostredí, a ak to nie je možné, v prostredí, v ktorom sa zdržiava; táto fyzická osoba má právo vyjadrovať svoje potreby a návrhy na riešenie svojej nepriaznivej sociálnej situácie

Posudok o odkázanosti na sociálnu službu

- na základe zdravotného posudku a sociálneho posudku sa vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu, ktorý obsahuje

- stupeň odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby
- zoznam úkonov sebaobsluhy, zoznam úkonov starostlivosti o svoju domácnosť a zoznam základných sociálnych aktivít, pri ktorých je fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a ich rozsah vyjadrený predpokladaným rozsahom hodín v rámci určeného rozpätia podľa prílohy č. 3 písm. B a prílohy č. 4
- návrh druhu sociálnej služby s prihliadnutím na potreby a návrhy fyzickej osoby
- určenie termínu opätovného posúdenia zdravotného stavu

9.2.4. Poskytovatelia sociálnych služieb

- **poskytovateľom sociálnej služby je** za podmienok ustanovených zákonom:
  - **verejný poskytovateľ sociálnej služby** (obec, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená vyšším územným celkom) **a**
  - **neverejný poskytovateľ sociálnej služby**

- vyšší územný celok je poskytovateľom sociálnej služby, len ak poskytuje základné sociálne poradenstvo

- poskytovateľ sociálnej služby môže poskytovať sociálne služby **len na základe zápisu do registra poskytovateľov sociálnych služieb**, ktorý vedie vyšší územný celok

- dostupnosť sociálnej služby pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na sociálnu službu, a právo výberu sociálnej služby zabezpečuje **obec** a **vyšší územný celok**

- ak má táto fyzická osoba záujem o poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a domácu opatrovateľskú službu alebo zabezpečenie poskytovania tejto služby s finančnou podporou poskytovania tejto sociálnej služby z verejných prostriedkov, doručí obci alebo vyššiemu územnému celku v rozsahu ich pôsobnosti písomnú žiadosť o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby
  - obec v rozsahu svojej pôsobnosti fyzickej osobe, ktorá žiada o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby a na základe výberu poskytovateľa sociálnej služby touto fyzickou osobou,

    - poskytne sociálnu službu, ak je zapísaná do registra poskytovateľov sociálnych služieb, alebo
    - zabezpečí poskytovanie sociálnej služby u poskytovateľa sociálnej služby zapísaného do registra
  - vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti zabezpečí fyzickej osobe, ktorá žiada o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby a na základe výberu poskytovateľa sociálnej služby touto fyzickou osobou, poskytovanie sociálnej služby u poskytovateľa sociálnej služby zapísaného do registra

- ak fyzická osoba má vydané právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu, obec alebo vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti poskytne fyzickej osobe sociálnu službu alebo zabezpečí poskytovanie tejto sociálnej služby podľa poradia na základe vopred určených a zverejnených podrobností vedenia tohto poradia
  - obec a vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti poskytne alebo zabezpečí poskytovanie sociálnej služby fyzickej osobe bezodkladne, ak je jej život alebo zdravie vážne ohrozené, ak fyzická osoba nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb, alebo ak fyzická osoba odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby skončila pobyt v zariadení a nemá zabezpečené podmienky na bývanie v prirodzenom rodinnom prostredí

9.2.5. Práva pri poskytovaní sociálnej služby

- fyzická osoba má za podmienok ustanovených zákonom **právo výberu sociálnej služby a formy jej poskytovania** a **právo výberu poskytovateľa** sociálnej služby

- fyzická osoba má **právo**
  - **na poskytovanie sociálnej služby**, ktorá svojím rozsahom, formou a spôsobom poskytovania umožňuje **realizovať jej základné ľudské práva a slobody**, **zachováva jej ľudskú dôstojnosť**, aktivizuje ju k **posilneniu sebestačnosti**, zabraňuje jej sociálnemu vylúčeniu a podporuje jej **začlenenie do spoločnosti** a
  - na **zabezpečenie dostupnosti informácií** v jej zrozumiteľnej forme o druhu, mieste, cieľoch a spôsobe poskytovania sociálnej služby, o úhrade za sociálnu službu a o cieľovej skupine, ktorej je poskytovaná

- prijímateľ sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb má **právo aj**:

  - na utvorenie podmienok na **zabezpečenie osobného, telefonického, písomného alebo elektronického kontaktu** s osobou, ktorú si sám určí, najmä na účel ochrany jeho práv a právom chránených záujmov, nadväzovania a udržiavania sociálnych väzieb s rodinou a komunitou a udržiavania partnerských vzťahov,
  - na **nenarušovanie svojho osobného priestoru** okrem situácie, ktorá neznesie odklad a vstup je nevyhnutný na ochranu jeho života, zdravia alebo majetku, na ochranu práv a slobôd iných fyzických osôb alebo ochranu majetku zariadenia,
  - **podieľať sa na určovaní životných podmienok v zariadení** prostredníctvom zvolených zástupcov prijímateľov sociálnej služby pri úprave domáceho poriadku, pri riešení vecí súvisiacich s podmienkami a kvalitou poskytovania sociálnych služieb a výbere aktivít vykonávaných vo voľnom čase
  - tieto práva sa **nevzťahujú na prijímateľa** sociálnej služby, ktorému sa poskytuje **ambulantná** sociálna služba

- prijímateľ sociálnej služby má **právo na náhradu škody spôsobenej poskytovateľom** sociálnej služby pri poskytovaní sociálnej služby alebo v priamej súvislosti s ňou

9.2.6. Povinnosti poskytovateľa sociálnej služby

- poskytovateľ sociálnej služby je povinný
  - prihliadať na individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby
  - aktivizovať prijímateľa sociálnej služby podľa jeho schopností a možností
  - poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni
  - spolupracovať s rodinou, obcou a komunitou pri utváraní podmienok na návrat prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou formou do prirodzeného rodinného prostredia alebo komunitného prostredia s prednostným poskytovaním sociálnej služby terénnou formou, ambulantnou formou alebo týždennou pobytovou formou, a to so súhlasom prijímateľa sociálnej služby a pri rešpektovaní jeho osobných cieľov, potrieb, schopností a zdravotného stavu

- pri poskytovaní sociálnych služieb v zariadení nemožno používať prostriedky netelesného a telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby
  - ak je priamo ohrozený život alebo priamo ohrozené zdravie prijímateľa sociálnej služby alebo iných fyzických osôb, možno použiť prostriedky

obmedzenia prijímateľa sociálnej služby, a to len na čas nevyhnutne potrebný na odstránenie priameho ohrozenia

9.2.7. Financovanie sociálnych služieb

- možnosti financovania sociálnych služieb závisia od toho či ich poskytuje verejný alebo neverejný poskytovateľ

- **sociálne služby poskytované verejným poskytovateľom** môžu byť financované:
  - **z rozpočtu** verejného poskytovateľa sociálnej služby
  - **z úhrad** za sociálne služby **od prijímateľa** sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby
  - **z úhrady** ekonomicky **oprávnených nákladov** spojených s poskytovaním sociálnej služby
  - z finančného príspevku poskytnutého **z rozpočtu ministerstva** na financovanie sociálnej služby
  - z prostriedkov prijatých na základe písomnej **darovacej zmluvy**
  - **z prostriedkov združenia** obcí, združenia vyšších územných celkov a združenia osôb
  - z výsledku hospodárenia **z vedľajšej činnosti**, ktorú vykonávajú zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti alebo zakladateľskej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku s jeho súhlasom
  - z príjmu **zo sociálneho podniku**
  - z **iných** zdrojov

- **sociálne služby poskytované právnickou osobou zriadenou alebo založenou obcou alebo vyšším územným celkom** môžu byť financované **z úhrad** za sociálne služby **od prijímateľa** sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby, **len so súhlasom** obce alebo vyššieho územného celku, ktorý takúto právnickú osobu zriadil alebo založil

- **sociálne služby poskytované neverejným poskytovateľom** môžu byť financované:
  - **z finančného príspevku pri odkázanosti** osoby na pomoc inej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a **z finančného príspevku na prevádzku** za podmienok ustanovených zákonom,
  - **z úhrad** za sociálne služby **od prijímateľa** sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,

  - z finančného príspevku poskytnutého **z rozpočtu ministerstva** na poskytovanie sociálnej služby
  - **z vlastných zdrojov** neverejného poskytovateľa sociálnej služby,
  - z prostriedkov prijatých na základe písomnej **darovacej zmluvy**,
  - z výsledku hospodárenia **z podnikateľskej činnosti**, ktorú vykonáva neverejný poskytovateľ sociálnej služby, po zdanení daňou z príjmov,
  - zo zisku **zo sociálneho podniku**,
  - z **iných** zdrojov

- **úhrada zdravotných výkonov** ošetrovateľskej starostlivosti **poskytovaných v zariadení** pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v domove sociálnych služieb a v špecializovanom zariadení môže byť **financovaná z prostriedkov verejného zdravotného poistenia**

- **finančné prostriedky darované** poskytovateľovi sociálnej služby možno **použiť len na účel určený darcom v písomnej darovacej zmluve**

Úhrada za sociálne služby

- prijímatelia sociálnych služieb platia za ich poskytovanie úhradu
  - v niektorých prípadoch je však jej výška obmedzená alebo sa vôbec neplatí

- **verejný poskytovateľ** sociálnej služby určuje sumu úhrady za sociálnu službu, spôsob jej určenia a platenia úhrady zmluvou v súlade so všeobecne záväzným nariadením obce alebo vyššieho územného celku, najviac vo výške ekonomicky oprávnených nákladov, znížených o príjem z finančného príspevku na financovanie sociálnej služby v zariadení a príjem z úhrady ekonomicky oprávnených nákladov spojených s poskytovaním sociálnej služby

- **neverejný poskytovateľ** určuje sumu úhrady za sociálnu službu, spôsob jej určenia a platenia úhrady zmluvou v súlade s aktuálnym cenníkom sociálnej služby, ktorý zverejnení na svojom webovom sídle alebo na inom verejne dostupnom mieste, najviac vo výške ekonomicky oprávnených nákladov znížených o príjem z finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy, príjem z finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby a príjem z finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby
  - uvedené neplatí pre neverejného poskytovateľa sociálnej služby, ktorý poskytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk

- prijímateľ
  - pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlaďovania rodinného života a pracovného života
  - v zariadení pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek
  - opatrovateľskej služby

  je povinný platiť úhradu za poskytovanú sociálnu službu podľa svojho príjmu a majetku

- po zaplatení úhrady za opatrovateľskú službu a pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 1,65-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- po zaplatení úhrady za celoročnú pobytovú sociálnu službu musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 25 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu
  - po zaplatení úhrady za celoročnú pobytovú sociálnu službu v zariadení bez poskytovania stravovania musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 75 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- po zaplatení úhrady za týždennú pobytovú sociálnu službu musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 60 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu
  - po zaplatení úhrady za týždennú pobytovú sociálnu službu v zariadení bez poskytovania stravovania musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 85 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- po zaplatení úhrady za ambulantnú sociálnu službu v zariadení s poskytovaním stravovania musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej suma sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- po zaplatení úhrady za ambulantnú sociálnu službu v zariadení bez poskytovania stravovania musí prijímateľovi sociálnej služby zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 1,65-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu

- prijímateľ sociálnej služby **nie je povinný platiť úhradu** za sociálnu službu, ak jeho príjem je nižší alebo sa rovná sume vyššie uvedenej sume, a to v závislosti od druhu a formy sociálnej služby

- ak nevznikne prijímateľovi sociálnej služby povinnosť platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť, **prechádza** táto **povinnosť postupne na zaopatrené plnoleté deti a rodičov**, ak sa ich príjem spoločne neposudzuje a spoločne nezapočítava s príjmom prijímateľa sociálnej služby
  - zaopatreným plnoletým deťom alebo rodičom po zaplatení úhrady za sociálnu službu musí mesačne zostať 1,65-násobok sumy životného minima

9.3. Kompenzácia následkov ťažkého zdravotného postihnutia

- ťažké zdravotné postihnutie prináša postihnutej osobe nie len zdravotné problémy, ale aj s nimi spojené znevýhodnenia v sociálnej oblasti, ktoré sa štát snaží rôznymi spôsobmi kompenzovať

- **kompenzácia** sociálneho dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia je zmiernenie alebo prekonanie sociálneho dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia poskytovaním peňažných príspevkov na kompenzáciu alebo poskytovaním sociálnych služieb

- za fyzickú osobu **s ťažkým zdravotným postihnutím** sa považuje fyzická osoba, ktorej **miera funkčnej poruchy je najmenej 50 %**
  - funkčnou poruchou sa rozumie nedostatok telesných, zmyslových alebo duševných schopností fyzickej osoby, ktorý z hľadiska predpokladaného vývoja zdravotného postihnutia bude trvať dlhšie ako 12 mesiacov

- **sociálny dôsledok** ťažkého zdravotného postihnutia je **znevýhodnenie** , ktoré má fyzická osoba **z dôvodu jej ťažkého zdravotného postihnutia** v porovnaní s fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia rovnakého veku, pohlavia a za rovnakých podmienok, a ktoré **nie je schopná** z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia **prekonať sama**

- **cieľom** poskytovania kompenzácie, ako aj vyhotovovania preukazu fyzickej osoby s ŤZP, preukazu fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom a parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím, je **podpora sociálneho začlenenia** fyzickej osoby do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti a v ustanovených oblastiach

- sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia sa kompenzujú v oblasti:
  - **mobility a orientácie** – kompenzuje sa znížená pohybová schopnosť alebo znížená orientačná schopnosť
  - **komunikácie** – kompenzuje sa narušená schopnosť komunikácie
  - **zvýšených výdavkov** – kompenzujú sa zvýšené výdavky
    - na diétne stravovanie
    - súvisiace s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia
    - súvisiace so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla
    - súvisiace so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom
  - **sebaobsluhy** – kompenzuje sa obmedzená schopnosť sebaobsluhy alebo strata schopnosti sebaobsluhy

9.3.1. Preukaz osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a parkovací preukaz

- osoby s ŤZP majú nárok na rozličné zľavy a výhody, ktorý preukazujú predložením **preukazu osoby s ťažkým zdravotným postihnutím**

- preukaz fyzickej osoby s ŤZP slúži **na uplatnenie zliav a výhod** (napríklad v doprave, kultúre, v oblasti miestnych daní)
  - výšku zliav a výhody určujú dotknuté rezorty alebo konkrétni poskytovatelia služieb

- **vyhotoveniu preukazu** fyzickej osoby s ŤZP, preukazu fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom, parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím alebo poskytnutiu peňažného príspevku na kompenzáciu **predchádza individuálne posúdenie**

- pre osoby, ktoré sú **odkázané na sprievodcu**, existuje **osobitný preukaz** fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom, ktorý sa označuje červenou čiarou

- fyzická osoba s ŤZP je **odkázaná na sprievodcu, ak** je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby alebo na pomoc psa so špeciálnym výcvikom pri zabezpečovaní pohybu, orientácie a komunikácie so spoločenským prostredím, a to najskôr od dovŕšenia tretieho roku veku tejto osoby

- fyzickej osobe s ŤZP, ktorá je podľa posudku **odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom** alebo má **praktickú alebo úplnú**

slepotu oboch očí, vyhotoví príslušný orgán parkovací preukaz na základe právoplatného rozhodnutia o parkovacom preukaze

- fyzická osoba s ŤZP je **odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, ak nie je schopná** na rovnakom základe s ostatnými osobami a pri rešpektovaní jej prirodzenej dôstojnosti:
  - premiestniť sa k vozidlu verejnej hromadnej dopravy osôb a k prostriedku železničnej dopravy a späť,
  - nastupovať do vozidla verejnej hromadnej dopravy osôb a do prostriedku železničnej dopravy, udržať sa v ňom počas jazdy a vystupovať z vozidla verejnej hromadnej dopravy osôb a z prostriedku železničnej dopravy alebo
  - zvládnuť z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia inú situáciu vo vozidle verejnej hromadnej dopravy osôb a v prostriedku železničnej dopravy najmä z dôvodu poruchy správania pri duševných ochoreniach, vertebrobasilárnej insuficiencie s ťažkými závratmi, straty dvoch končatín, kardiopulmonálnej nedostatočnosti ťažkého stupňa alebo ťažkej poruchy sfinkterov

- **doba platnosti** parkovacieho preukazu je **neobmedzená**, ak fyzickej osobe s ŤZP nezanikne nárok na parkovací preukaz

- parkovací preukaz je potrebné **umiestniť v prednej časti vozidla** tak, aby bola predná časť parkovacieho preukazu jasne viditeľná na účely kontroly

- **pravidlá používania** parkovacieho preukazu:
  - môže ho používať iba osoba, ktorej ho vydal úrad práce, sociálnych vecí a rodiny alebo iný oprávnený orgán v zahraničí
  - používa sa na vozidle, ktoré prepravuje osobu s ŤZP odkázanú na individuálnu prepravu alebo s praktickou alebo úplnou slepotou oboch očí
  - môže sa používať na vozidle len pri preprave osoby, ktorá je jeho držiteľom, inak je vodič povinný ho odstrániť z vozidla

- vodič vozidla s parkovacím preukazom
  - môže stáť na mieste vyhradenom pre vozidlá prepravujúce osoby s ŤZP
  - nemusí po nevyhnutne potrebný čas dodržiavať zákaz státia, ak je to nevyhnutné
  - môže vodič takéhoto vozidla vchádzať aj tam, kde je dopravnou značkou vjazd povolený len vymedzenému okruhu vozidiel, a do pešej zóny, pritom však nesmie ohroziť bezpečnosť cestnej premávky

9.3.2. Posudková činnosť

Lekárska posudková činnosť

- lekársku posudkovú činnosť vykonáva posudkový lekár príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny

- lekárskou posudkovou činnosťou sa
  - **hodnotí a posudzuje zdravotný stav**, jeho zmeny a poruchy, ktoré podmieňujú zdravotné postihnutie osoby
  - **určuje miera funkčnej poruchy**
  - **posudzujú sociálne dôsledky** v oblastiach kompenzácií, ktoré má osoba v dôsledku ŤZP v porovnaní s osobou bez zdravotného postihnutia
  - **posudzujú jednotlivé druhy odkázanosti** osoby s ŤZP
  - **posudzuje** fyzická a psychická **schopnosť** osoby **vykonávať opatrovanie**
  - **posudzuje** fyzická a psychická **schopnosť** osoby s ŤZP **udeliť písomný súhlas**
  - **posudzuje potreba osobitnej starostlivosti**

- pri výkone lekárskej posudkovej činnosti vychádza posudkový lekár najmä z **lekárskeho nálezu**, ktorý **nie je starší ako šesť mesiacov**. vychádzať môže aj z lekárskeho nálezu, ktorý je starší ako šesť mesiacov, ak je podľa neho zdravotný stav osoby chronický s trvalým poškodením a miera funkčnej poruchy je definitívna a od ďalšej liečby nemožno očakávať zlepšenie

- posudkový lekár **môže predvolať** osobu **na posúdenie jej zdravotného stavu**, ak:
  - má pochybnosti o správnosti diagnostického záveru vyplývajúceho z predloženého lekárskeho nálezu alebo
  - je potrebné overiť objektívnosť alebo úplnosť diagnostického záveru

- v ostatných prípadoch posudkový lekár vykoná posúdenie bez prítomnosti posudzovanej osoby

- **posudkový lekár je povinný** pozvať fyzickú osobu na posúdenie jej zdravotného stavu, ak o to táto osoba písomne požiada

- **výsledkom** lekárskej posudkovej činnosti **je lekársky posudok**, ktorý musí obsahovať stanovené náležitosti. v posudku lekár určuje aj mieru funkčnej poruchy v desiatkach percent podľa druhu zdravotného postihnutia uvedené-

ho v prílohe č. 3 zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

Sociálna posudková činnosť

- sociálnu posudkovú činnosť vykonáva sociálny pracovník príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, **ak je osoba posúdená ako fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím**

- sociálnou posudkovou činnosťou sa:
  - **posudzujú individuálne predpoklady** osoby s ŤZP (napr. schopnosť a úsilie osoby s ŤZP riešiť situáciu vlastným pričinením)
  - **posudzuje rodinné prostredie** osoby s ŤZP (napr. rozsah pomoci, ktorú je osobe s ŤZP schopná poskytnúť jej rodina)
  - **posudzuje prostredie, ktoré ovplyvňuje začlenenie osoby** s ŤZP do spoločnosti (napr. hodnotenie podmienok bývania osoby s ŤZP)
  - **posudzujú všetky druhy odkázanosti** osoby s ŤZP
  - **navrhujú kompenzácie** v jednotlivých oblastiach kompenzácie

- sociálna posudková činnosť sa vykonáva za účasti fyzickej osoby s ŤZP, ktorá má právo vyjadrovať svoje potreby a návrhy na riešenie svojej sociálnej situácie
  - môže sa vykonávať aj za účasti inej fyzickej osoby, ktorú si osoba s ŤZP určí a aj v prostredí, v ktorom sa osoba s ŤZP obvykle zdržiava

- **výsledkom** sociálnej posudkovej činnosti **je posudkový záver**

Komplexný posudok

- na základe lekárskeho posudku a na základe posudkového záveru príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vypracúva **komplexný posudok na účely kompenzácie**, ktorý obsahuje:
  - mieru funkčnej poruchy
  - vyjadrenie, že ide o fyzickú osobu s ŤZP
  - sociálne dôsledky ŤZP vo všetkých oblastiach kompenzácie
  - návrh druhu peňažného príspevku na kompenzáciu
  - vyjadrenie, či osoba s ŤZP je odkázaná na sprievodcu
  - vyjadrenie, či osoba s ŤZP je odkázaná na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom alebo či má praktickú slepotu alebo úplnú slepotu oboch očí

  - termín opätovného posúdenia zdravotného stavu, ak ho určí posudkový lekár a
  - odôvodnenie komplexného posudku

- **komplexný posudok** príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny **nevypracúva**, ak miera funkčnej poruchy fyzickej osoby na základe lekárskeho posudku je **menej ako 50 %** (teda nejde o fyzickú osobu s ŤZP)

Zisťovanie príjmu a majetku na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia

- poskytovanie peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP závisí **aj od výšky príjmu** a **majetku** fyzickej osoby s ŤZP

- **pri zisťovaní výšky príjmu** osoby s ŤZP **sa započítavajú**, okrem jej príjmu, **aj príjmy spoločne posudzovaných osôb**, ktorými sú napríklad manžel alebo manželka osoby s ŤZP, rodičia, ktorí žijú s touto osobou v spoločnej domácnosti, ak je osoba s ŤZP nezaopatrené dieťa

- príjem osoby s ŤZP, ktorý sa zisťuje na účely peňažných príspevkov, sa potom určí tak, že súčet všetkých príjmov osôb posudzovaných spoločne sa vydelí počtom týchto osôb (teda osoba s ŤZP a ostatné spoločne posudzované osoby)

- **príjem sa zisťuje ako priemerný mesačný príjem** za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom fyzická osoba požiadala o peňažný príspevok na kompenzáciu. takto zistený príjem sa prehodnocuje jeden krát za rok pri opakovaných peňažných príspevkoch

- **pri určitej výške príjmu** fyzickej osoby s ŤZP sa peňažné príspevky na kompenzáciu **neposkytnú vôbec alebo sa poskytnú v nižšej sume**

9.3.3. Peňažné príspevky na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

- sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia sa kompenzujú formou:
  - **jednorazových peňažných príspevkov**, ktorými sú
    - peňažný príspevok na kúpu pomôcky
    - peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky
    - peňažný príspevok na úpravu pomôcky
    - peňažný príspevok na opravu pomôcky

    - peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia
    - peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla
    - peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla
    - peňažný príspevok na úpravu bytu
    - peňažný príspevok na úpravu rodinného domu
    - peňažný príspevok na úpravu garáže
  - **opakovaných peňažných príspevkov**, ktorými sú
    - peňažný príspevok na osobnú asistenciu
    - peňažný príspevok na prepravu
    - peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov
    - peňažný príspevok na opatrovanie

9.3.4. Vznik a zánik nároku na peňažný príspevok

- **nárok** na peňažný príspevok na kompenzáciu a nárok na jeho výplatu **vzniká právoplatným rozhodnutím** príslušného orgánu, ktorým je **úrad práce, sociálnych vecí a rodiny**, o jeho priznaní

- príspevok sa **prizná a vypláca od** prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom sa začalo konanie o peňažnom príspevku na kompenzáciu, a to za celý kalendárny mesiac, aj vtedy, keď podmienky nároku boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca. Opakovaný peňažný príspevok na kompenzáciu sa vypláca mesačne pozadu

- opakovaný peňažný príspevok na kompenzáciu sa **odníme a jeho výplata sa zastaví, ak** sa zistí, že sa poskytol neprávom alebo jeho poskytovanie prestalo plniť svoj účel

- peňažný príspevok na osobnú asistenciu a peňažný príspevok na opatrovanie sa odníme a jeho výplata sa zastaví **aj vtedy, ak** príslušný orgán zistí **nedostatky** závažného charakteru týkajúce sa **kvality a rozsahu pomoci** vykonávanej pre fyzickú osobu s ŤZP

- ak sa **zmenia skutočnosti** rozhodujúce na trvanie nároku na opakovaný peňažný príspevok na kompenzáciu alebo na jeho výplatu, tento príspevok sa odníme, jeho výplata sa zastaví, prípadne sa jeho výška zvýši alebo zníži

- nárok na výplatu opakovaného peňažného príspevku na kompenzáciu alebo jeho časti vo všeobecnosti **zaniká uplynutím troch rokov** odo dňa, za ktorý patril

10. OSOBITNÉ NÁSTROJE PODPORY RODINNEJ POLITIKY A REALIZÁCIE SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA

10.1. Tehotenské štipendium

- tehotnej študentke, ktorá má trvalý pobyt v Slovenskej republike a nemá nárok na výplatu tehotenského sa v období od začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom (začiatok 13. týždňa tehotenstva) priznáva tehotenské štipendium, najmä na účel pokrytia zvýšených výdavkov spojených so zdravotným stavom študentky, špeciálnymi materiálnymi potrebami a s prípravou na narodenie dieťaťa

- na tehotenské štipendium má študentka právny nárok

- tehotenské štipendium môže byť priznané tehotnej študentke verejnej, súkromnej alebo štátnej vysokej školy, ktorá študuje v dennej a externej forme štúdia, v študijnom programe prvého stupňa (bakalárske programy), v študijnom programe druhého stupňa (magisterské a inžinierske programy), v študijných programoch spojeného prvého a druhého stupňa (napr. všeobecné lekárstvo) a v študijnom programe tretieho stupňa

- za študentku sa na účely tehotenského štipendia považuje aj osoba, ktorej bolo štúdium prerušené z dôvodu tehotenstva – za prerušené štúdium možno uznať len prerušenie štúdia, ktoré nastalo nadobudnutí účinnosti ustanovenia o tehotenskom štipendium, teda po 1. 4. 2021

- tehotenské štipendium sa priznáva na základe písomnej žiadosti študentky

10.1.1. Podanie žiadosti

- žiadosť sa podáva na vysokej škole/fakulte, na ktorej je študentka zapísaná na štúdium

- vysoká škola môže odporúčať použitie vlastného formulára na podanie žiadosti

- spolu so žiadosťou o priznanie tehotenského štipendia je potrebné predložiť
  - lekárske potvrdenie o tom, že začal 27. týždeň pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom
  - potvrdenie Sociálnej poisťovne o tom, že nevznikol nárok na výplatu tehotenského

- osoba, ktorej bolo za rovnaké obdobie poskytnuté tehotenské štipendium a vyplatené tehotenské, je povinná vrátiť vysokej škole poskytnuté tehotenské štipendium za príslušné obdobie

- o priznaní tehotenského štipendia rozhoduje rektor vysokej školy alebo ak to ustanoví štatút vysokej školy, rozhoduje dekan fakulty

- tehotenské štipendium sa priznáva od prvého dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom bola podaná žiadosť
  - ak podmienky na poskytnutie tehotenského štipendia boli splnené len za časť kalendárneho mesiaca, v ktorom bola žiadosť doručená, tehotenské štipendium patrí za celý kalendárny mesiac
  - tehotenské štipendium sa poskytuje aj za mesiace júl a august

- v prípade štúdia na viacerých vysokých školách sa žiadosť podáva len na jednej vysokej škole

10.1.2. Výška tehotenského štipendia

- výška tehotenského štipendia je 200 eur mesačne
  - vláda môže ustanoviť nariadením inú výšku tehotenského štipendia

- vysoká škola poskytuje tehotenské štipendium v mesačnej výške najneskôr desiaty deň príslušného kalendárneho mesiaca na bankový účet vedený v Slovenskej republike, ktorého číslo uvedie študentka v žiadosti o priznanie tehotenského štipendia

10.1.3. Zánik nároku

- nárok na tehotenské štipendium zaniká:
  - vznikom nároku na výplatu rodičovského príspevku po narodení dieťaťa na dieťa, na ktoré študentka poberá tehotenské štipendiu

- vznikom nároku na výplatu tehotenského
- skončením tehotenstva alebo
- skončením štúdia

10.2. Daňový bonus na vyživované deti

- o sumu daňového bonusu sa daňovníkovi vyživujúcemu dieťa žijúce s ním v domácnosti znižuje daň

10.2.1. Nárok na daňový bonus

- daňový bonus si môže uplatniť daňovník na každé vyživované dieťa žijúce s ním v domácnosti, ktoré sa považuje za nezaopatrené dieťa podľa zákona o prídavku na dieťa, pričom prechodný pobyt dieťaťa mimo domácnosti nemá vplyv na uplatnenie tohto daňového bonusu

- nárok na daňový bonus má každý daňovník, ktorý spĺňa nasledovné podmienky:
  - dosiahol zdaniteľné príjmy zo závislej činnosti alebo aspoň vo výške 6-násobku minimálnej mzdy
  - vyživuje nezaopatrené dieťa, ktoré žije s ním v domácnosti, pričom sa môže jednať o dieťa vlastné, osvojené, dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu a dieťa druhého z manželov
  - preukáže nárok príslušnými dokladmi (kópiou rodného listu dieťaťa, alebo potvrdením o návšteve školy, ak sa pripravuje na povolanie štúdiom)

- pre splnenie podmienky výšky dosiahnutých príjmov sa príjmy zo závislej činnosti a príjmy z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti nespočítavajú

- zdaniteľné príjmy môžu byť dosiahnuté aj zo zdrojov v zahraničí

- daňovník vyživujúci dieťa vo veku od 6 do 15 rokov má možnosť sa rozhodnúť, či bude poberať daňový bonus na dieťa alebo či si uplatní dotáciu na stravovanie dieťaťa

- suma daňového bonusu je

- **40 eur** mesačne (od 1.1.2023 50 eur), ak vyživované dieťa dovŕšilo 15 rokov veku, alebo
- **70 eur** mesačne (od 1.1.2023 100 eur), ak vyživované dieťa nedovŕšilo 15 rokov veku, a to posledný krát za kalendárny mesiac, v ktorom dieťa dovŕši 15 rokov veku; to neplatí, ak sa na vyživované dieťa poskytuje dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa podľa osobitného predpisu

- nárok na daňový bonus možno uplatniť najviac do výšky ustanoveného percenta základu dane (čiastkového základu dane) z príjmov zo závislej činnosti alebo do výšky ustanoveného percenta základu dane (čiastkového základu dane) z príjmov z podnikania, alebo ich úhrnu nasledovne:

Počet vyživovaných detí	**Percentuálny limit základu dane (čiastkového základu dane)**
1	20%
2	27%
3	34%
4	41%
5	48%
6 a viac	55%

10.2.2. Vyživované dieťa

- za vyživované dieťa sa považuje dieťa vlastné, osvojené, dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu a dieťa druhého z manželov, ktoré sa považuje za nezaopatrené dieťa podľa zákona o prídavku na dieťa

10.2.3. Daňový bonus a striedavá starostlivosť o dieťa po rozvode manželov

- ak podmienky na uplatnenie daňového bonusu na vyživované dieťa spĺňa viac daňovníkov, pričom sa nedohodnú, ktorý z nich bude uplatňovať daňový bonus, daňový bonus na všetky vyživované deti sa uplatňuje alebo sa prizná v poradí matka, otec, iná oprávnená osoba

- jednou z podmienok na uplatnenie daňového bonusu je podmienka žitia dieťaťa s rodičom v spoločnej domácnosti tak, ako to definuje Občiansky zákonník v § 115
  - podľa tohto ustanovenia domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhradzujú náklady na svoje potreby
  - v prípade rozvedených rodičov má nárok na uplatnenie daňového bonusu ten z rodičov, ktorému bolo dieťa zverené do výhradnej starostlivosti

- podľa zákona o rodine, ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať, a ak majú záujem o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia, tak súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov
  - pri striedavej osobnej starostlivosti obidvaja rodičia spĺňajú podmienku žitia v domácnosti s dieťaťom - znamená to, že takéto dieťa vyživujú v domácnosti viacerí daňovníci, t.j. matka aj otec, pričom daňový bonus mesačne na toto dieťa si môže uplatniť len jeden z nich
  - ak sa rodičia, ktorým bolo dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti nedohodnú na uplatnení daňového bonusu, daňový bonus sa uplatní alebo prizná v poradí matka, otec

10.3. Dotácie na podporu výchovy dieťaťa do ukončenia základnej školy

- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytuje
  - dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom
  - dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa

- dotácie sú určené deťom, ktoré žijú v rodinách, ktorým sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi a príspevky k dávke alebo ak príjem rodín je najviac vo výške životného minima

- poskytujú sa do ukončenia základnej školy

- upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

- dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa možno poskytnúť **žiadateľovi**, ktorým je
  - zriaďovateľ materskej školy alebo zriaďovateľ základnej školy okrem zriaďovateľa, ktorým je okresný úrad v sídle kraja

- obec podľa sídla školy, ak zriaďovateľom materskej školy alebo zriaďovateľom základnej školy je okresný úrad v sídle kraja
- občianske združenie, ktorého členmi sú rodičia alebo iní zástupcovia detí a priatelia školy, ak zriaďovateľom materskej školy alebo zriaďovateľom základnej školy je okresný úrad v sídle kraja, alebo
- v odôvodnených prípadoch materská škola alebo základná škola na základe písomnej dohody so zriaďovateľom

10.3.1. Dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa

- dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa možno poskytnúť na úhradu školských potrieb potrebných na prípravu na vzdelávanie a vzdelávanie v materskej škole alebo na prípravu na vyučovanie a na vyučovanie v základnej škole na
  - každé dieťa, ktoré navštevuje posledný ročník vzdelávacieho programu odboru vzdelávania materskej školy alebo základnú školu a v poslednom ročníku materskej školy alebo v základnej škole je najmenej 50 % detí z domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi
  - dieťa, ktoré navštevuje posledný ročník materskej školy alebo základnú školu a žije v domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorej priemerný mesačný príjem za posledných šesť mesiacov predchádzajúcich dňu podania žiadosti o poskytnutie dotácie je najviac vo výške životného minima

- školské potreby sú najmä zošity, písacie potreby, učebnice, nevyhnutné individuálne pomôcky

- dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa sa poskytuje v príslušnom rozpočtovom roku v dvoch častiach, a to do 25. februára a do 25. septembra

- dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa sa poskytuje v príslušnom rozpočtovom roku najviac v sume **33,20 eura** na dieťa

10.3.2. Dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa

- dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa možno poskytnúť na dieťa, ktoré navštevuje materskú školu alebo základnú školu a:
  - v materskej škole alebo v základnej škole je najmenej 50 % detí z domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi,
  - žije v domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorej príjem je najviac vo výške životného minima,
  - žije v domácnosti, v ktorej si ani jeden člen domácnosti neuplatnil (nemohol alebo nechcel) na toto dieťa nárok na daňový bonus poskytovaný na deti od 6 do 15 rokov veku (platí len pre deti v poslednom ročníku materskej školy a základnej škole)

- dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa sa poskytuje v sume **1,30 eura** za každý deň, v ktorom sa dieťa zúčastnilo výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole alebo vyučovania v základnej škole a odobralo obed alebo iné jedlo
  - ak dieťa neodobralo stravu z dôvodu, že zriaďovateľ nezabezpečil diétne jedlo dieťaťu, u ktorého podľa posúdenia ošetrujúceho lekára zdravotný stav vyžaduje osobitné stravovanie, poskytnutú dotácia na stravu, zriaďovateľ vyplatí rodičovi dieťaťa alebo fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti rozhodnutím súdu

- dotáciu je možné vyplatiť len v prípade, ak je dieťa prihlásené na stravovanie v školskom zariadení

10.4. Dotácia na zabezpečenie výkonu osobitného príjemcu

- okrem dvoch vyššie uvedených dotácií môže Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny na základe zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky poskytovať aj **dotáciu na zabezpečenie výkonu osobitného príjemcu**

- dotáciu možno poskytnúť na mzdu alebo plat zamestnanca, ktorý sa podieľa na výkone osobitného príjemcu, na poistné na sociálne poistenie, príspevky na starobné dôchodkové sporenie a na preddavok na poistné na povinné verejné zdravotne poistenie platené zamestnávateľom, odmenu zamestnanca, ktorý sa podieľa na výkone osobitného príjemcu, dohodnutú v dohode o vykonaní prá-

ce alebo v dohode o pracovnej činnosti, materiálové výdavky bezprostredne súvisiace s výkonom osobitného príjemcu dávky a príspevkov

- dotáciu na zabezpečenie výkonu osobitného príjemcu možno poskytnúť žiadateľovi, ktorým je obec, ktorá je osobitným príjemcom
  - pomoci v hmotnej núdzi, alebo
  - dávok štátnej sociálnej podpory

- výška dotácie je
  - **1,66 €**, ak sa dávka a príspevky poskytujú vo vecnej forme
  - **0,83 €**, ak sa dávka a príspevky poskytujú v peňažnej forme

- dotáciu na zabezpečenie výkonu osobitného príjemcu možno poskytnúť žiadateľovi mesačne do 25. dňa kalendárneho mesiaca

- žiadosť o dotáciu sa predkladá úradu, v ktorého územnom obvode sa nachádza obec, do 10. dňa kalendárneho mesiaca

10.5. Príspevok na úhradu voľnočasových aktivít určených pre dieťa

- upravený zákonom č. 232/2022 Z. z. o financovaní voľného času dieťaťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- oprávnenou osobou, ktorá nakladá s kontom dieťaťa je
  - poberateľ prídavku na dieťa
  - štatutárny zástupca zariadenia, do ktorého bolo dieťa umiestnené, alebo ním poverený zamestnanec, ak je dieťa umiestnené v zariadení ústavnej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu
  - osoba, ktorá preukáže ako prvá Finančnému riaditeľstvu SR (ktoré je aj platiteľom príspevku), že je zákonným zástupcom dieťaťa, ak nie je možné stanoviť oprávnenú osobu prostredníctvom prídavku na dieťa alebo na základe rozhodnutia súdu o umiestnení dieťaťa do ústavnej starostlivosti

- dieťaťom na účely úhrady voľnočasových aktivít je dieťa s trvalým pobytom na území SR od 5 do 18 rokov, pričom za dieťa po ukončení povinnej školskej dochádzky sa považuje len dieťa, ktoré sa aj naďalej zúčastňuje na výchovno-vzdelávacom procese na území v SR alebo v zahraničí
  - ak sa po ukončení povinnej školskej dochádzky dieťa prestane zúčastňo-

vať na výchovno-vzdelávacom procese v škole, stráca nárok na príspevok

- poskytovateľom voľnočasových aktivít pre dieťa je fyzická osoba-podnikateľ alebo právnická osoba, ktorú na základe podmienok ustanovených osobitnými predpismi v gescii príslušných ministerstiev (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ministerstvo kultúry SR) zapíše daný rezort do registra, ktorý zriaďuje a spravuje

- na účely nakladania s príspevkom, objednávania voľnočasových aktivít a zúčtovania úhrad za tieto aktivity sa zriaďuje tzv. konto dieťaťa

- výška príspevku je stanovená v sume **60 eur** na dieťa za každý kalendárny mesiac od mesiaca, v ktorom dieťa dovŕši 5 rokov fyzického veku až po kalendárny mesiac, v ktorom dovŕši 18 rokov veku
  - príspevok sa pripíše na konto dieťaťa vždy k prvému dňu kalendárneho mesiaca
  - v mesiaci, v ktorom sa konto dieťaťa zriadi, sa na konto dieťaťa pripíšu príspevky za príslušný kalendárny mesiac a príspevky za 11 bezprostredne nasledujúcich kalendárnych mesiacov

- príspevok môže byť použitý len na úhradu voľnočasových aktivít, ktorých zoznam ustanoví Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ministerstvo kultúry SR
  - obe ministerstvá môžu po predchádzajúcej dohode s Ministerstvom financií SR ustanoviť maximálnu výšku príspevku na jednotlivé voľnočasové aktivity v oblasti vzdelávania, športu a kultúry
    - v nadväznosti na to Ministerstvo financií SR môže ustanoviť podzákonným právnym predpisom inú regionálnu výšku príspevku na voľnočasové aktivity

- oprávnená osoba nakladá s kontom dieťaťa prostredníctvom webovej alebo mobilnej aplikácie

- konto dieťaťa zriaďuje Finančné riaditeľstvo SR dosiahnutím piateho roku veku dieťaťa
  - bezodkladne po zriadení konta dieťaťa doručí oprávnenej osobe, ak táto je poberateľom prídavku na dieťa, prihlasovacie údaje a heslo ku kontu dieťaťa
    - ak má byť oprávnenou osobou osoba, ktorá nepoberá prídavok na dieťa,

doručí jej prihlasovacie údaje a heslo až po preukázaní, že je oprávnenou osobou

- konto poskytovateľa si môže zriadiť len osoba registrovaná v registri poskytovateľov voľnočasových aktivít v oblasti športu, vzdelávania alebo kultúry zriadenom vecne príslušným ministerstvom

- oprávnená osoba môže pre dieťa objednať voľnočasovú aktivitu výlučne prostredníctvom aplikácie
  - objednanie voľnočasovej aktivity poskytovateľ potvrdí alebo odmietne v lehote piatich pracovných dní od jej objednania a ak tak neurobí, objednaná služba sa považuje za neobjednanú
  - ak nie je poskytovateľ schopný zabezpečiť ním poskytovanú voľnočasovú aktivitu, alebo túto aktivitu vypovie, bezodkladne ju zruší prostredníctvom aplikácie

- účasť alebo neúčasť dieťaťa na voľnočasovej aktivite a ukončenie voľnočasovej aktivity vyznačuje prostredníctvom aplikácie osoba, ktorá je fyzicky prítomná na voľnočasovej aktivite s dieťaťom a priamo vykonávajúca túto aktivitu s dieťaťom (napr. tréner, lektor)

- oprávnená osoba je povinná vyznačiť účasť dieťaťa na každej voľnočasovej aktivite, na ktorej sa dieťa zúčastnilo a ohodnotiť jej kvalitu
  - pokiaľ tak neurobí, nemôže nakladať s kontom dieťaťa a zároveň sa dieťa nebude môcť zúčastniť nasledujúcich voľnočasových aktivít objednaných prostredníctvom aplikácie

- po potvrdení účasti dieťaťa na voľnočasovej aktivite ako zo strany poskytovateľa, tak aj zo strany oprávnenej osoby, platiteľ prevedie na konto poskytovateľa sumu zodpovedajúcu cene voľnočasovej aktivity v maximálne výške ustanovenej príslušným podzákonným právnym predpisom

- ak sa dieťa bez ospravedlnenia prostredníctvom aplikácie najneskôr v kalendárny deň, ktorý predchádza kalendárnemu dňu, v ktorom sa má voľnočasová aktivita uskutočniť, oprávnenej osobe zaniká oprávnenie nakladať s časťou príspevku zodpovedajúcou zablokovanej sume na túto aktivitu, pričom táto suma sa z konta dieťaťa odpíše

- oprávnenie nakladať s príspevkom za príslušný kalendárny mesiac zaniká oprávnenej osobe uplynutím 12 mesiacov od mesiaca, za ktorý sa príspevok poskytol

11. PRÁVO SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA EURÓPSKEJ ÚNIE

11.1. Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia

- koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia v EÚ upravuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia

- ukladajú sa ním spoločné pravidlá na ochranu práv sociálneho zabezpečenia pri pohybe v rámci EÚ (ako aj Islandu, Lichtenštajnska, Nórska a Švajčiarska)

- v nariadení č. 883/2004 sa uznáva, že krajiny EÚ rozhodujú o aspektoch, ako napríklad príjemcovia ich systémov sociálnej bezpečnosti, úrovne dávok a podmienky oprávnenia

- týmto nariadením o koordinácii systémov sociálnej bezpečnosti sa nenahrádzajú vnútroštátne systémy za jednotný európsky systém

11.1.1. Rozsah pôsobnosti

- nariadenie č. 883/2004 sa vzťahuje na všetky tradičné časti sociálneho zabezpečenia, konkrétne:
  - nemocenské dávky
  - dávky v materstve a v otcovstve
  - dávky v starobe
  - preddôchodkové dávky a dávky v invalidite
  - pozostalostné dávky a dávky pri úmrtí
  - dávky v nezamestnanosti
  - rodinné dávky
  - dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania

- príjemcovia majú zaručené, že príspevky im budú vyplatené, že budú mať zdravotné poistenie a že dostanú rodinné príspevky, aj keď sa presťahujú do iného krajiny EÚ

11.1.2. Príjemcovia

- príjemcami sú všetci štátni príslušníci EÚ (a ich rodiny), na ktorých sa vzťahujú právne predpisy o sociálnom zabezpečení krajiny EÚ, môžu využívať tieto pravidlá koordinácie

- pravidlá koordinácie sa vzťahujú na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby, civilných zamestnancov, študentov a dôchodcov, ale aj na ľudí, ktorí sú nezamestnaní, ešte nepracovali alebo už nepracujú

- predpisy sa vzťahujú na štátnych príslušníkov krajín mimo EÚ a ich príbuzných, ktorí majú legálny pobyt v EÚ

11.1.3. Základné zásady

- **zásada jednotného uplatňovania právnych predpisov**
  - prijímatelia sú zahrnutí do právnych predpisov jednej krajiny a platia poistné v danej krajine
    - organizácie, ktoré riadia sociálne zabezpečenie rozhodnú, do ktorej právnej jurisdikcie patria

- **zásada rovnakého zaobchádzania alebo nediskriminácie**
  - prijímatelia majú rovnaké práva a povinnosti ako príslušníci krajiny, v ktorej sa nachádzajú

- **zásada spočítania dôb**
  - prijímatelia majú zaručené, že predchádzajúce obdobia poistenia, práca a pobyt v iných krajinách budú zohľadnené pri výpočte ich príspevkov

- **zásada prenosnosti príspevkov do všetkých krajín EÚ, kde príjemca alebo jeho príbuzní majú pobyt**
  - ak prijímatelia sú oprávnení na poberanie príspevku v hotovosti v určitom štáte a nežijú v ňom, môžu si tento príspevok vybrať

11.1.4. Európsky preukaz zdravotného poistenia (EHIC)

- karta EHIC (ktorá je bezplatná) umožňuje osobám, ktoré sa nachádzajú v inej krajine EÚ, ako je ich bydlisko, vrátane prípadu dovolenky, mali prístup

k zdravotným výhodám počas svojho pobytu za tých istých podmienok a za tú istú cenu ako osoby poistené v danom štáte
  - náklady sa uhrádzajú alebo preplácajú systémom sociálneho zabezpečenia štátu, odkiaľ pochádzajú
  - karty EHIC vydávajú zdravotné poisťovne v štáte, kde je osoba poistená

11.1.5. Nástroje koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia

- inštitúcie musia reagovať na všetky žiadosti v primeranom čase a musia oznamovať akékoľvek informácie, ktoré príslušné osoby požadujú na presadenie svojich práv na základe nariadenia

- nariadenie č. 883/2004 ukladá pravidlá na zabezpečenie toho, že inštitúcie v štátoch EÚ budú úzko spolupracovať a vzájomne si pomáhať v prospech občanov

11.2. Spolupráca medzi krajinami EÚ

- spoluprácu medzi krajinami EÚ upravuje Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009 , ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré predstavuje vykonávacie nariadenie, ktorým sa modernizujú a zjednodušujú pravidlá uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia

- pri vykonávaní nariadenia č. 883/2004 sa nariadením č. 987/2009 uľahčuje občanom uplatňovanie ich práva voľne sa pohybovať v EÚ na účely štúdia, vo voľnom čase alebo z pracovných dôvodov a zabezpečuje sa, aby neboli znevýhodnení, pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie

- nariadením č. 987/2009 sa posilňuje spolupráca medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia krajín EÚ (inštitúcie zodpovedné za nemocenské dávky, materské dávky, dávky v invalidite, dôchodok, dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi, dávky v nezamestnanosti, rodinné dávky, ako aj preddôchodkové systémy) a prispieva sa k zlepšeniu metód, ktoré používajú na účely vzájomnej výmeny informácií

- nariadenie č. 987/2009 upravuje:
  - pravidlá o spolupráci medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia krajín EÚ:

    - ako prebieha výmena údajov medzi inštitúciami
    - ako prebieha interakcia medzi žiadateľmi a inštitúciami sociálneho zabezpečenia
    - právnu relevantnosť dokumentov a podporných dokladov vystavených v inej krajine EÚ
    - dočasné uplatňovanie právnych predpisov a predbežné priznanie dávok (ak existuje rozdiel medzi stanoviskami inštitúcií v rôznych krajinách) a
    - predbežný výpočet dávok a príspevkov
  - aspekty ako dojednania medzi dvomi alebo viacerými krajinami EÚ:
    - zamedzenie súbehu dávok
    - určenie bydliska
    - sčítanie dôb poistenia, zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti alebo bydliska dosiahnuté podľa právnych predpisov krajiny EÚ a
    - ako sa tieto doby pripočítajú k dobám dosiahnutým podľa právnych predpisov inej krajiny EÚ (ak je to relevantné)
  - určenie uplatniteľných právnych predpisov
    - stanovuje podrobné pravidlá podľa toho, ktorý článok (t. j. články 12 až 16) nariadenia č. 883/2004 sa uplatňuje na žiadateľa
  - osobitné pravidlá týkajúce sa rôznych kategórií dávok, konkrétne
    - nemocenské, materské a rovnocenné dávky (napríklad podmienky úhrady nákladov spojených s vecnými nemocenskými dávkami v rámci plánovanej liečby, t. j. liečby, pri ktorej poistenec odíde do inej krajiny EÚ, v ktorej nie je poistený alebo v ktorej nemá bydlisko)
    - dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania
    - podpory pri úmrtí
    - dávky v invalidite a starobné a pozostalostné dôchodky
    - dávky v nezamestnanosti
    - rodinné dávky
  - finančné aspekty:
    - náhrada nákladov na dávky podľa článku 35 a článku 41 nariadenia č. 883/2004, pričom obidva články sa týkajú náhrad medzi inštitúciami
    - náhrada dávok v nezamestnanosti podľa článku 65 nariadenia č. 883/2004
    - spätné vymáhanie neoprávnene vyplatených dávok, spätné vymáhanie predbežných platieb a príspevkov, vzájomné započítanie a pomoc pri spätnom vymáhaní
    - aspekty od lekárskych vyšetrení a správnych kontrol v prípadoch, keď žiadateľ má miesto pobytu na území inej krajiny EÚ, ako je krajina, v ktorej sa nachádza dlžnícka inštitúcia, po nadobudnutie účinnosti nariadenia

12. BIBLIOGRAFIA

LITERATÚRA

Knižné publikácie

GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ., RUSIŇÁK, P. *Slovník práva sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1996, 275 s. ISBN 80-224-0457-8.

KOLDINSKÁ, K, TRÖSTER, P. a kol. *Právo sociálního zabezpečení.* 7., podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, 289 s. ISBN 978-80-7400-692-0.

LACKO, M. *Dočasná pracovná neschopnosť zamestnanca*. Praha: Leges, 2019, 110 s. ISBN 978-80-7502-366-7.

LACKO, M. *Hmotné zabezpečenie v starobe*. Bratislava: Sprint dva, 2011, 120 s. - ISBN 978-80-89393-65-7.

LACKO, M. *Koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia v Európskej únii*. Praha: Leges, 2021, 175 s. ISBN 978-80-7502-588-3.

LACKO, M. *Materská a rodičovská dovolenka*. Praha: Leges, 2016, 160 s. ISBN 978-80-7502-191-5.

LACKO, M. *Ochranná funkcia sociálneho zabezpečenia.* Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2013, 207 s. ISBN 978-80-8082-750-2.

LACKO, M. *Sociálnopoisťovacie právne vzťahy.* Praha: Leges, 2015, 191 s. ISBN 978-80-7502-107-6.

MACKOVÁ, Z. *Právo sociálneho zabezpečenia. Osobitná časť. Poistný systém v Slovenskej republike s príkladmi*. Šamorín: Heuréka, 2012, 413 s. ISBN 978-80-89122-77-6.

MACKOVÁ, Z. *Právo sociálneho zabezpečenia. Osobitná časť. Štátne sociálne dávky s príkladmi*. Šamorín: Heuréka, 2008, 144 s. ISBN 978-80-89122-52-3.

MACKOVÁ, Z. *Právo sociálneho zabezpečenia. Osobitná časť. Štátne sociálne dávky s príkladmi.* Šamorín: Heuréka, 2015, 2. prepracované vyd., 175 s. ISBN 978-80-8173-016-0.

MACKOVÁ, Z. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: Heuréka, 2009, 161 s. ISBN 978-80-89122-53-0.

MACKOVÁ, Z. *Právo sociálneho zabezpečenia. Všeobecná časť*. Šamorín: Heuréka, 2017, 2. aktuálne a prepracované vyd., 175 s. ISBN 978-80-8173-048-1.

MACKOVÁ, Z. *Repetitórium práva sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: Iuris Libri, spol. s r. o., 2016, 184 s. ISBN 978-80-89635-26-9.

MATLÁK, J. (et al.). *Právo sociálneho zabezpečenia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 383 s. ISBN 978-80-7380-212-7.

MATLÁK, J. (et al.). *Právo sociálneho zabezpečenia*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 2. rozšírené vyd., 356 s. ISBN 978-80-7380-403-9.

PRUSÁK, J. *Teória práva*. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2001, 331 s. ISBN 80-7160-146-2.

RIEVAJOVÁ, E. a kol. *Sociálne zabezpečenie*. Bratislava: SPRINT – vfra, 2006, 272 s. ISBN 80-89085-62-8.

STANEK, V. a kol. *Sociálna politika.* Bratislava: Sprint – vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, 2002, 470 s. ISBN 80-88848-92-X.

Príspevky v zborníkoch

BARANCOVÁ, H. Reforma sociálneho poistenia Slovenskej republiky v európskom kontexte. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Nový model sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s. r. o., 2004, s. 15 – 45. ISBN 80-89204-62-2.

GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. Životné minimum ako inštitút sociálneho zabezpečenia. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Priority sociálneho zabezpečenia.* Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s. r. o., 2012, s. 191 – 209. ISBN 978-80-8095-083-5.

KRIPPEL, M. Osobitné podmienky nároku na ošetrovné a podmienky nároku na jeho výplatu. In: HAMUĽÁK, J. (ed.). *Gloria et honor et pax omni operanti bonum* (sláva, česť a pokoj čakajú každého, kto koná dobro): Ab imo pectore pocta doc. JUDr. Jánovi Matlákovi, CSc. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2020, s. 151 – 167. ISBN 978-80-7160-548-5.

KRIPPEL, M. Podmienky nároku na vdovský dôchodok a jeho výplatu v dôchodkovom poistení Slovenskej republiky. In: OLŠOVSKÁ, A., ŠVEC, M. a HORECKÝ, J. (eds.). *Sine amicitia vitam est nullam: pro memoria prof. Zdeňky Gregorovej*. Praha: Leges, 2019, s. 225 – 245. ISBN 978-80-7502-394-0.

KRIPPEL, M. Právo na primerané hmotné zabezpečenie pri nespôsobilosti na prácu a jeho realizácia. In: ANDRAŠKO, J. a HAMUĽÁK, J. (eds.). *Bratislavské právnické fórum 2018*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2018, s. 24 – 35. ISBN 978-80-7160-477-8.

KRIŽAN, V. The Slovak old age security system in 2020. In: SCHNEIDER, S., PETROVA, T. a BECKER, U. (eds.). *Pension Maps: Visualising the Institutional Structure of Old Age Security in Europe and Beyonb.* 2nd Edition. Munich: MPISOC, 2021, s. 265 – 378. DOI: 10.17617/2.335908.

LACKO, M. Pojem (práva) sociálneho zabezpečenia a jeho súčasná relevancia. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Moderné trendy sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s. r. o., 2008, s. 123 – 131. ISBN 978-80-8095-040-8.

MACKOVÁ, Z. Otázniky vo veci poskytovania materského. In: HAMUĽÁK, J. (ed.). *Gloria et honor et pax omni operanti bonum* (sláva, česť a pokoj čakajú každého, kto koná dobro) Ab imo pectore pocta doc. JUDr. Jánovi Matlákovi, CSc. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2020, s. 83 – 100. ISBN 978-80-7160-548-5.

MACKOVÁ, Z. Kam smeruje sociálne zabezpečenie v Slovenskej republike a kde zostali hlavné princípy? (sloboda, rovnosť, sociálna spravodlivosť a sociálna solidarita). In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Analýza vývojových trendov v systéme sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s r. o., 2016, s. 36 – 53. ISBN 978-80-89607-50-1.

MACKOVÁ, Z. a BARINKOVÁ, M. Postavenie a úlohy rodiny pri zabezpečovaní starostlivosti o rodinných príslušníkov. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Moderné trendy sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s. r. o., 2008, s. 46 – 59. ISBN 978-80-8095-040-8.

MATLÁK, J. Aktuálne otázky v systéme dôchodkového poistenia. In: GREGOROVÁ, Z. (ed.). *Pracovní právo 2016. Zákoník práce v novelizaci, důchodová reforma v akci*. Brno: Nakladatelství Masarykovy univerzity, 2016. ISBN 978-80-210-8528-2.

MATLÁK, J. Aktuálne otázky z hľadiska systémového členenia práva sociálneho zabezpečenia. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Aktuálne výzvy pre sociálne zabezpečenie v súčasnom období*. Bratislava: Ústav štátu a práva SAV vo vydavateľstve SAP – Slovak Academic Press, spol. s r. o., 2020, s. 16 – 25. ISBN 978-80-89607-93-8.

MATLÁK, J. Systémové členenie práva sociálneho zabezpečenia. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Analýza vývojových trendov v systéme sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s r. o., 2016, s. 25 – 35. ISBN 978-80-89607-50-1.

MATLÁK, J. Legislatívna úprava pomoci v hmotnej núdzi. In: *Úlohy štátu pri riešení dlhodobej nezamestnanosti*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2014, s. 9 – 17. ISBN 978-80-7160-386-3.

MATLÁK, J. Osobný rozsah zdravotného poistenia. In: KÁDEK, P. (ed.). *Medicína a právo*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2015, s. 54 – 61. ISBN 978-80-7160-392-4.
MATLÁK, J.: Ostatná novela zákona o prídavku na dieťa. In: KURIL, M. (ed.). *Pracovné a sociálne zákonodarstvo z hľadiska aktuálnych legislatívnych zmien*. Bratislava: Merkury, spol. s r. o., 2014, s. 125 – 133. ISBN 978-80-89458-34-9.
MATLÁK, J. Ošetrovné – peňažný nástroj skvalitňujúci život rodiny. In: SZAKÁCS, A. et. al. (eds.). *Realizácia sociálnych práv v období pandémie*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2021, s. 75 – 82. ISBN 978-80-7160-608-6.
MATLÁK, J. Sociálnopoisťovacie právne vzťahy. In: LENHART, M., ANDRAŠKO, J. a HAMUĽÁK, J. (eds.). *Bratislavské právnické fórum 2016: Realizácia a ochrana sociálnych práv v 21. storočí – pozitívny záväzok štátu*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2016, s. 60 – 68. ISBN 978-80-7160-433-4.
TREĽOVÁ, S. Platenie poistného na verejné zdravotné poistenie. In: GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. (ed.). *Analýza vývojových trendov v systéme sociálneho zabezpečenia*. Bratislava: SAP – Slovak Academic Press, spol. s r. o., 2016, s. 86 – 94. ISBN 978-80-89607-50-1.

Časopisecká literatúra

GAJDOŠÍKOVÁ, Ľ. Charakteristika súčasného systému práva sociálneho zabezpečenia. In: *Právny obzor*, 1997, 4, s. 453 – 462. ISSN 0032-6984.
KRIPPEL, M. Inštitút minimálneho dôchodku v dôchodkovom poistení Slovenskej republiky. In: *Societas et Iurispridentia*, 2015, 3, s. 145 – 182. ISSN 1339-5467.
KRIPPEL, M. Sirotský dôchodok v dôchodkovom poistení Slovenskej republiky. In: *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, 2018, 2, s. 109 – 133.
LACKO, M. Materská dovolenka a materské???. *Forum iuris Europaeum*, 2017, 1, s. 41 – 46. ISSN 1339-4401.

PRAMENE

Pramene právne

Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.
Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 579/2004 Z. z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 385/2019 Z. z. o kompenzačnom príspevku baníkom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 296/2020 Z. z. o 13. dôchodku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
Zákon č. 540/2021 Z. z. o kategorizácii ústavnej zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
Zákon č. 232/2022 Z. z. o financovaní voľného času dieťaťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Neprávne pramene a zbierky prameňov

Katechizmus Katolíckej Cirkvi. 2. vydanie. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999, 918 s., ISBN 80-7162-370-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE

https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc
https://www.socpoist.sk
https://eur-lex.europa.eu

Viktor Križan

PRÁVO SOCIÁLNEHO ZABEZPEČENIA V SKRATKE

Zodpovedný redaktor: Jozef Molitor
Grafická úprava a zalomenie: Jana Janíková
Obálka: Marek Petržalka

Pre Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave
vydalo Vydavateľstvo Typi Universitatis Tyrnaviensis,
spoločné pracovisko Trnavskej univerzity
a VEDY, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, ako 375. publikáciu.
Pripravila VEDA, vydavateľstvo SAV.

ISBN 978-80-568-0501-5 (on-line)